

קובץ גליונות

עת מלחמה

ממרנן ורבנן גדולי ומאורי הדור

ה' יקום
דמם.

לעילוי נשמת

הרב ר' מרדכי
ב"ר ישראל יהיאל
ז"ל

זמני השבת

בחסות:

גילנות דוד

לגור בבני ברק, לחיות על השארקו

03-900-9944

עיר	הדלק"נ	מוצ"ש	ר"ת
ירושלים	5:34	6:45	7:25
בני ברק	5:49	6:46	7:22
קרית ספר	5:43	6:46	7:24
בית שמש	5:33	6:46	7:24
אופקים	5:43	6:47	7:24
חיפה	5:41	6:45	7:22

שבת מברכין: המולד יהיה במוצאי שבת קודש, בשעה 6, 33 דקות וחלק אחד. ראש חודש מרחשון יהיה ביום ראשון ולמחרתו ביום שני

ניתן לשלם באשראי במכשירי קהילות ונדירים שבבתי הכנסת

להקדשות ע"ג הקובץ ניתן לפנות למס' 053-3145900 | k.gilyonot@gmail.com

מבצע מיוחד לחידוש המנוי

לקבלת ה"קובץ גליונות" מדי שבוע, ללא צורך בחיפוש אחר מטבע או מכשיר אשראי, ללא צורך בתזכורת או חשש שכחה וגזל וכו'

למנוי עבור הקובץ הרגיל ניתן לשלם סך 220 ₪ בלבד
(ניתן לחלק לעד 10 תשלומים)

למנוי עבור הקובץ הגדול (A4) התשלום הוא בסך 550 ₪
(ניתן לחלק לעד 10 תשלומים)

וע"י כך הנך זכאי ללקיחת קובץ 1 מדי שבוע מאחד המוקדים ברחבי הארץ (אין לקחת קבצים מחנויות המפיצות אלא אך ורק מהמוקדים בבתי הכנסת)

תקופת המנוי מפרשת בראשית תשפ"ד עד חג הסוכות תשפ"ה

מבצע מיוחד למצטרפים

כל המצטרף לאחד ממסלולי המנוי ישלח פרטיו במייל או בהודעה דרך מכשירי האשראי ויצטרף להגרלה מיוחדת בה יזכו 10 זוכים בספר "דברי שי"ח" בשווי 45 ₪

בברכה מרובה

מערכת 'קובץ גליונות'

k.gilyonot@gmail.com | 053-3145900

להקדשות/לפניות

להקדשות ע"ג הקובץ / למעוניינים לפתוח מוקד הפצה באיזור מגוריהם / לשאר ענייני הקובץ - ניתן לפנות למו"ל:

טל': 053-3145900 פקס: 077-2092005

מייל: k.gilyonot@gmail.com

כתובת: רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

לקבלת הקובץ במייל ניתן להצטרף

ע"י שליחת מייל לכתובת:

kovetz+subscribe@googlegroups.com

לתשלום/לתרומות

במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבהכ"נ:

יש לבחור בלחצן קופות נוספות.

חיפוש, ולכתוב קובץ גליונות.

בטלפון:

נדרים פלוס: 03-7630585 שלוחה 486

קהילות: 073-2757000 שלוחה 4311

בהעברה בנקאית:

מרכנתיל-17 | סניף: 745 | מס' חשבון: 71262

ע"ש קובץ גליונות

יו"ל בסיוע: יתדות תשמו להחדרת ערכי היהדות ע.ר.

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

עַת מַלְחָמָה

עַת צוּרָה הִיא לִיעֻקֵּב

ארץ ישראל נמצאת במצב נורא שלא ידענו שנים רבות, איה הסופר שיוכל לתאר ולכתוב על מצב נורא זה אין לנו אלא להביא בגליון זה מדברי רבינו זצוק"ל כפי שכתב בספרו החשוב "אורחות יושר" ערך "דאגה ופחד" והוספנו להביא הערות וביאורים כפי שקבלנו מהארגון הנקרא "אורחות יושר" כפי שהדפיסו בהוצאתם וע"כ יישר כח יהי רצון שנתחזק כלום בעניין הפחד ואיש את רעהו יאמר חזק בברכה מחזבה ושונשמת תמיד רק בשורות טובות יצחק מלדשטוף

פֶּחַד וְדֹאגָה

יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁמִּפְחָדִים תָּמִיד וּמִתִּירָאִים מִכָּל מִינֵי פֶרַעְנִיּוֹת כְּגוֹן מִמַּחְלֹת וּמִמַּלְחָמוֹת וּמֵאֲנָשִׁים רָעִים וְכוּ', וְהֵם כָּל יְמֵיהֶם בִּפְחָדִים וּרְעָדוֹת וְדֹאגוֹת מִכָּל מִינֵי דְבָרִים שֶׁמָּא יִהְיֶה כֶּף וְשִׁמְאָה כֶּף. וְיֵשׁ שְׁמֵרֵב פְּחָדִים מִתִּירָאִין לְנִסְעַ לְמָקוֹם אַחֵר, וְיֵשׁ שְׁמִתִּירָאִים לְצֹאת מִבֵּיתָם, רַחֲמָנָא לְצֻלָּן. וְזוֹ הִנְהֵגָה מְאֹד לֹא טוֹבָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּבִרְכוֹת (ס"א): ¹הֵהוּא תִלְמִידָא דִּיהוָה אֲזִיל בְּתֵרִיה דְּרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בְּרַבִּי יוֹסִי בְּשׁוּקָא דְצִיּוֹן, חֲזִינָה דְקָא מִפְּחָדִיד. אָמַר לוֹ: חֲטָאָה אַתָּה, דְּכָתִיב: "פֶּחַדוּ בְצִיּוֹן חֲטָאִים". אָמַר לֵיהּ: וְהִכְתִּיב "אֲשֶׁרִי אָדָם מִפְּחַד תָּמִיד"? הֵהוּא בְּדַבְרֵי תוֹרָה כְּתִיב [פִּירֶשׁ"י אֲשֶׁרִי אָדָם מִפְּחַד תָּמִיד שֶׁמָּא תִשְׁתַּכַּח מִמֶּנּוּ שְׁמִתוֹךְ כֶּף הוּא מַחְזִיר לְשִׁנּוֹתָם תָּמִיד]. ²יְהוּדָא בַר נַתָּן הוּא שְׁקִיל וְאֲזִיל בְּתֵרִיה דְּרַב הַמְנוּנָא. אֲתִנַּח. אָמַר לֵיהּ: יִסּוּרִים בָּעִי הֵהוּא גִבְרָא לְאַתְוִי אֲנַפְשִׁיָּה, דְּכָתִיב: "כִּי פֶחַד פְּחָדֵי וַיֵּאֲתִינִי, וְאֲשֶׁר יִגְרָתִי יָבֹא לִי". וְהָא כְּתִיב: "אֲשֶׁרִי אָדָם מִפְּחַד תָּמִיד"? הֵהוּא בְּדַבְרֵי תוֹרָה כְּתִיב. וְאָמְרוּ (זוה"ק

א. והבריות מתפחדים ממנו. [עיין בביאורים]. במסכת שבת (קנא, ב): אמר רמי בר אבא אין חיה שולטת באדם עד שנדמה לו כבהמה, שנאמר (תהלים מט): "אדם ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו" [פירש רש"י: מי שחיה מושלת בו, בידוע שכבהמה נדמה]. מבאר המהרש"א: "דאימת האדם על החיות משום הנשמה שבו, שהיא צלם אלהים, וכיון שנדמה כבהמה, וצלם אלהים אזל (-הלק) לו ממנו, והרי הוא כשאר בהמה שהחיה שולטת בה". עכ"ל. וכמו כן כתב שוב המהרש"א במסכת סנהדרין (לח, ב): "שהאדם נמשל ונשלט מחיה רעה ששולטת ומושלת עליו לפי שכבהמות נדמו בעיני החיה, והוא מבואר שכל זמן שיש לו צורת אדם נאמר "ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ" וגו', ומשאבד לו צורה זו ונדמה לבהמה שולט בו החיה כמו בבהמה". עכ"ד המהרש"א.

וכן מבואר בזוהר (בראשית דף קצ"א ע"א) וזה לשונו (בתרגום): ואחר כך ברא את האדם בצורה עליונה דהיינו בצלם אלהים, וצלם דמות תבנית נשמתו נחתמת בפניו הגשמיות ממש, והשליטו על כל הבריות בצורה זו, שכל זמן שהאדם חי וקיים בעולם, כל הבריות כשזוקפים ראשם ומסתכלים בצורה העליונה של האדם, אז כולם יראים וזעים מפניו, כמו שכתוב "ומוראכם וחתכם" פירוש אימתכם, "יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים" וגו', ומתי הדברים אמורים כשמתכלים בו רואים עליו אותה צורה הקדושה... כשאין אדם הולך בדרכי התורה, צורתו הקדושה נחלפת לצורת חיה ונדמה להחיה כצורת חיה יותר קטנה ממנה, ואז חיות השדה ועוף השמים יכולים לשלוט עליו, לפי שכשנחלפה צורתו הקדושה, נתחלפה והלכה ממנו צורת האדם וסר צלו מעליו לכן החיות יכולות לשלוט עליו לפי שנדמה להם כבהמה... דניאל לא נשתנה צורתו הקדושה כשהפילו אותו בגוב האריות לכן ניצל... ועל כן צריך האדם לשמור דרכיו ושביליו כדי שלא יחטא לפני הקב"ה, ויתקיים בצורת אדם... לפי שכל הבריות שבעולם כולם יראים מלפני צורת אדם, שהוא שולט על כולם, כעין צורת אדם של מעלה דכתיב לפני אריה אל הימין וגו', ועל כולם ודמות פניהם פני אדם, והוא מלך על כולם. עכ"ד.

ב. וכל הנותן דברי תורה על לבו. אמרו חז"ל "כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, וכל הפורק ממנו עול תורה נותנים עליו עול מלכות ועול דרך ארץ" (אבות פ"ג מ"ה). וכתב שם רבינו יונה וזה לשונו: כל המקבל עליו עול תורה וכו' - אחר שעושה תורתו עיקר ומלאכתו עראי, הקב"ה ישמרו מכל דבר רע שלא יצטרך לבטל מלמוד התורה, ולא יתן בלב העריץ [המושג] הלוקח נפשות

1. הוּא תִלְמִידָא. תִלְמִיד אֶחָד הִיָּה הוֹלֵךְ אַחֲרֵי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בְּרַבִּי יוֹסִי בְּשׁוּק שֶׁל צִיּוֹן. רָאִהוּ רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בְּרַבִּי יוֹסִי לְאוֹתוֹ תִלְמִיד שֶׁהִיָּה מִפְּחַד, אָמַר לוֹ רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בְּרַבִּי יוֹסִי לְתִלְמִיד: חוּטָא אַתָּה! שֶׁכָּתוּב (יִשְׁעִיָּה לז, יד): "פֶּחַדוּ בְצִיּוֹן חֲטָאִים". אָמַר לוֹ הַתִּלְמִיד, וְהָרִי כָּתוּב (מִשְׁלִי כח, יד): "אֲשֶׁרִי אָדָם מִפְּחַד תָּמִיד", הִרִי שֶׁפְּחַד טוֹב לְאָדָם? אָמַר לוֹ רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בְּרַבִּי יוֹסִי: פֶּסוּק זֶה לְעֵנִין דְּבַרִּי תוֹרָה נֹאמֵר, אֲשֶׁרִי אָדָם מִפְּחַד תָּמִיד שֶׁמָּא יִשְׁתַּכַּח מִמֶּנּוּ דְּבַרִּי תוֹרָה, שִׁמְתוֹךְ כֶּף הוּא חוֹזֵר עֲלֵיהֶם תָּמִיד. 2. יְהוּדָה בַר נַתָּן. וְכַעֲסִין סִיפּוֹר הַנִּלְמָד מִצִּיּוֹן: יְהוּדָה בֶּן נַתָּן הִיָּה הוֹלֵךְ לוֹ אַחֲרֵי רַב הַמְנוּנָא, נֹאנַח יְהוּדָה בַר נַתָּן. אָמַר לוֹ רַב הַמְנוּנָא: וְכִי רְצוֹנְךָ לְהִבְיָא עֲלֵיךְ יִסּוּרִים? כִּי בְּזָה שִׁמְתָּנָח נֹרָאָה כְּמִתִּירָא מִמֶּשְׁהוּ, וְהַמִּפְּחַד מִבְּיָא עַל עֲצָמוּ יִסּוּרִים, שְׁנֹאמֵר (אִיּוֹב ג, כה): "כִּי פֶחַד פְּחָדֵי וַיֵּאֲתִינִי וְאֲשֶׁר יִגְרָתִי יָבֹא לִי" [הַפְּחַד שֶׁפְּחָדֵי בַעַת שְׁלוֹתֵי פֶן יָבֹאוּ עָלֵי רַעוֹת יִסּוּרִים - הֵנָּה כִּי כֵן שְׁבָאוּ אֵלַי, וְאֲשֶׁר יִגְרָתִי - מִמָּה שֶׁפְּחָדֵי יָבֹאוּ לִי - בָּאוּ עָלַי (מִצְדוֹת דוּד)]. הִשִּׁיב לוֹ יְהוּדָה בֶּן נַתָּן: וְהָרִי כָּתוּב "אֲשֶׁרִי אָדָם מִפְּחַד תָּמִיד"! הִרִי שֶׁפְּחַד טוֹב לְאָדָם? עֲנֵה לוֹ רַב הַמְנוּנָא: פֶּסוּק זֶה נֹאמֵר בְּדַבְרֵי תוֹרָה (כִּנ"ל), אֲבָל פְּחַד אַחֵר מִבְּיָא יִסּוּרִים.

בראשית דף ר"ב) ³ וְכָל מֵאֵן דְּאִית חוּבִין בִּידוֹי, ⁴ דְּחִיל תְּדִיר, כְּמֵאֵן דְּאִמְר: "וּפְחַדְתָּ לִלְהָ וְיוֹמָם". וְאִמְרוּ (שהש"ר פ"ג סי' י"ד) עַד שֶׁלֹּא יִחָטֵא אָדָם, ⁵ נִוְתִּינִין לוֹ אִימָה וְיִרְאָה ⁶ (א) וְהִבְרִיּוֹת ⁷ מִתְּפַחְדִּין מִמֶּנּוּ. ⁸ כִּיֹּן שְׁהוּא חוּטֵא, נִוְתִּינִין עֲלֵיו אִימָה וְיִרְאָה ⁹ וּמִתְּפַחְדִּין הוּא מֵאַחֲרֵיהֶם. וְאִמְרוּ (אדר"נ פ"ב) רַבִּי חֲנִינְיָא סָגֵן הַכֹּהֲנִים אָמַר: ¹⁰ כָּל שְׂאִינֵנוּ נִוְתִין דְּבְרֵי תוֹרָה עַל לְבֹ, נִוְתִינִין לוֹ הִרְהוּרֵי חֲרָב, הִרְהוּרֵי רָעֵב, הִרְהוּרֵי שְׂטוּת, ¹¹ הִרְהוּרֵי עַל בֶּשֶׂר וָדָם. ¹² (ב) וְכָל הַנּוֹתִין דְּבְרֵי תוֹרָה עַל לְבֹ, (ג) מִבְּטָלִין מִמֶּנּוּ ¹³ הִרְהוּרֵי חֲרָב, הִרְהוּרֵי רָעֵב, ¹⁴ הִרְהוּרֵי שְׂטוּת, ¹⁵ הִרְהוּרֵי עַל בֶּשֶׂר וָדָם. וְגַם הַדְּאָגוֹת מְזִיק לַגּוֹף וְגוֹרֵם לְכָל מִינֵי מַחֲלּוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלָן, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּסִנְהֶדְרִין (ק' ב'): ¹⁶ לֹא תַעֲזוֹל דְּוִיָּא [דְּאָגָה] בְּלִבָּהּ, דְּגַבְרִי גְבוּרִין קָטַל דְּוִיָּא.

לעשות מלאכתו לקחת את זה וינצל ממלאכת העריצים. ועול דרך ארץ - לא יצטרך לעשות מלאכה הרבה לצורך פרנסתו ובמעט יספיק לו לכדי חיותו, כי מלאכת הצדיק מתברכת ונפשו שמחה בחלקו.

וכל הפורק ממנו עול תורה נותנים לו עול מלכות - שהוא חושב לעשות מלאכתו הרבה אם יניח מלאכת התורה, והשי"ת יפר מחשבתו ויתן בלב המלך לקחתו לעשות מלאכה לו, כי "פלגי מים לב מלך ביד ה' על כל אשר יחפוץ יטנו" (משלי כא, א). ונותנין עליו עול דרך ארץ - שהוא נודד וטורח אחר מחיתו ולא יוכל למוצאה, גם כי ימצאנה, לא ישמח בחלקו, וכל ימיו להלב ייגע להעשיר, להוסיף עושר על עושר, וכענין שנאמר "אוהב כסף לא ישבע כסף" (קהלת ה, ט), ונמצאו כל ימיו יוצאים בעמל ויגיעה ולא תהיה לו מנוחה לעולמי עד, עכ"ל. וכתב בספר "נפש החיים" (שער ד' פרק ט"ז) שמה שאמרו חז"ל שמעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, בכלל זה כל שאר עניני העולם המונעים תמידות עסק התורה, ולאו דוקא עול הפרנסה והמלכות בלבד, אלא כל שאר עניני העולם למיניהם המונעים ממנו עסק התורה - גם את אלו מעבירים מעליו. וכפי ערך הקיבול אשר יקבל עליו עול תורה באמת ובכל כוחו, כן לפי זה הערך יסירו ויעבירו ממנו טרדות עניני זה העולם. והשמירה העליונה חופפת עליו, ומזונותיו מוכנים לו תמיד בלא שום עמל ויגיעה מועטת עליהם, ולא עוד אלא שהקב"ה ממציא לו מזונותיו בכל יום ויום שנאמר "ותתן טרף לביתה". עכ"ל.

ג. מבטלין ממנו הרהורי וכו'. מדוע הנותן דברי תורה על לבו מבטלין ממנו הרהורי חרב וכו'?

יש מבארים, שהגזירה "בזיעת אפך תאכל לחם", משמעותה עמל ויגיעה, ולפי הפשט מכוון הדבר ללחם הגשמי. ובאמת, ניתן להחיל הדברים גם על התורה, שאחד מכינוייה הוא "לחם", שנאמר: "לכו לחמו בלחמי וגו'". הכרח היגיעה בתורה נתחדש על-ידי החטא. קודם החטא, לא היה צריך אדם ליגיעה. ואם-כן, אף שהגזירה של "בזיעת אפך" חלה, ונקנסו כל בני-האדם, אך אותם שתורתם אומנותם אין צריכים לשום השתדלות לטרפם, שהרי הגזירה נתקיימה בהם בעמל התורה. ועל-כן: "כל המקבל עליו עול תורה - מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך-ארץ", לגמרי! וכן להיפך. הפורק עול תורה, צריך להשתדלות מכוח הגזירה והקנס הקדום. ואצל הבינוניים, משלים זה את זה.

בספר "ברכת פרץ" (פרשת מקץ) הביא מה שאמרו חז"ל (מד"ר פ' מקץ): "אר"א אין לך אדם בלא יסורין אשרי לאדם שיסורין באין עליו מן התורה שנאמר וכו'". עיי"ש שהאריך לבאר הדברים, ותוכן דבריו הוא, שעל ידי היסורין שיש לאדם על-ידי עסק התורה והמצוות (עצם יגיעת התורה ובפרט כשיגיע בה בזמן שאין לו חשק ורצון לזה וכן כשמגדל שניה מעיניו למען שקידת התורה) ינוכה לו ממנת היסורין אשר היו צריכין לבוא עליו ובנוסף לכך עוד מקבל שכר עבור זה שלמד תורה מתוך יסורין, וכמו שאמרו חז"ל "יפה אחד בצער ממאה שלא בצער" ושנינו לפום צערא אגרא (-לפי גודל הצער בקיום המצוות כך גדול השכר ע"ז). נמצא שהרויח בכפליים בזה שעסק בתורה ובמצוות מתוך קשיים ויסורין: א. שחסך מעצמו יסורין אחרים אשר היו אמורים לבוא עליו, ב. עוד יקבל שכר עבור יסורין אלו שבאו עליו בגין עסק התורה והמצוות.

וזה לשון הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל ("קובץ שיעורים" א, עמוד רז): "כשטורח ויגע לדבר-מצוה או שמתבזה בשבילה, ינכו לו על ידי זה מטורח וביזיון במקום אחר". עכ"ד.

ד. וכל זה בא ממיעות אמונה. כתב ה"בית הלוי" (בליקוטים): חובת הבטחון בא בפסוקים הרבה רבו מספר, ומי שמחסר בו - עבירה גדולה היא, ועבירה זו עצמה גורם לו ליפול כמאמר הכתוב (משלי כט): "חרדת אדם יתן מוקש ובוטח בה' ישוגב" שעל ידי זה שיחרד האדם ויפחד מאיזה דבר ולא בטח בה' - זהו עצמו גורם לו שיתן לפניו מוקש שלא היה כלל מקודם באותו דבר, "ובוטח בה' ישוגב" שגם מהצרה שהיה בו ינצל. ובירמיה (א) כתוב: "אל תחת מפניהם פן אחיתך לפניהם..." וכתוב "ה' לי לא אירא מה יעשה לי אדם", כיון שלא אירא לא יכול אדם לעשות לי מאומה, והיירא מבשר ודם מבואר בפסוק שזה בא מצד שכחה בה' יתברך וכמאמר הכתוב (ישעיה נא): "מי את ותראי מאנוש ימות ומבן אדם חציר ינתן ותשכח ה' עושה ותפחד תמיד וגו'". כי אם היה האדם מעלה בלבו אשר כל הנמצא בעולם הכל מאתו יתברך ואין בשום בריה יכולת לשנות גזרתו לא להעדיפה ולא לחסרה אפילו כחודה של מחט ולא להקדימה ולא לאחרה אפילו רגע

3. וכל מאן. וכל מי שיש לו חובות (-עונות) בידיו, מפחד הוא תמיד. 4. דחיל תדיר. אדם שחוטא הרי הוא מתרחק מבוראו ויורד ממדרגתו שהיה בה קודם לכן. ושוב אין לו את הסייעתא דשמיא והשמירה ממנו יתברך כמו שהיה לוקדם עשיית החטא, וכיון שרחוק הוא ממנו יתברך ממילא נופל עליו פחדים מכל מאורע ושינוי בחייו. 5. נותנין לו. זיוודמות וקומה שלמים ותואר צלם אלהים שאדם נברא בו כראוי לו מראש, שהיו ממנו אימה ויראה. 6. והבריות. השפלות ממנו, כבהמה וחיה (כבשבת קנא, ב) ושדים ורוחות. 7. מתפחדין ממנו. מגשת אליו ומלהיזקו, והוא אינו ירא מהם ומכל פגע רע שיבוא (כברכות ס, א הנ"ל), ורק... 8. כיון שהוא חוטא. נפגם וניטל מעליו אותו זיו וקומה המיוחדים לאדם, וכבהמה מן הבהמות יראה וידמה (שבת קנא, ב), ובכך נותנין עליו בדין שמים אימה ויראה. 9. ומתפחד הוא. בעבור חטאיו (ברכות ס, א). 10. כל שאינו נותן דברי תורה על לבו. שאינו מהרהר תמיד בדברי תורה (מהרש"א ע"ז יז, ב). 11. הרהורי עול בשר ודם. הפורק ממנו עול תורה נותנים עליו עול מלכות ועול דרך ארץ. 12. וכל הנותן דברי תורה על לבו. שמהרהר תמיד בדברי תורה (מהרש"א הנ"ל). התורה משמחת את הלב ולא יהיה מפחד ודואג מהרהורי חרב ורעב ועול בשר ודם. 13. הרהורי חרב. בזמן שהקול קול יעקב אין הידים ידי עשו. 14. הרהורי שטות. ש"עדות ה' נאמנה מחכימת פתי". 15. הרהורי עול בשר ודם. ר"ל עול דרך ארץ. 16. לא תיעול דוּיָא. אל תכניס צער בלבך, מפני שהצער כבר הרג אנשים גבורים.

(ד) וְכָל-זֶה בָּא מִמְּעוּט אֱמוּנָה, (ה) שְׁאֵם הָיָה מֵאֲמִין בְּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁהִכָּל בָּא מֵהֶקֶב"ה, וְאִין אָדָם נֹזֶקֶף אֶצְבָּעוֹ מִלְמַטָּה אֶלְא אִם כֵּן מִכְרִיזִין עָלָיו מִלְמַעְלָה - אִם כֵּן, מֵה-לֹא לִפְחָד? ¹⁷ אִם חֵס וְשָׁלוֹם נִגְזַר עָלָיו - ¹⁸ (ו) אִין חֲכָמָה וְאִין תְּבוּנָה לִנְגַד ה', וְאִם לֹא נִגְזַר - אִין לֹא מֵה לְהִתִּירָא. וְאִנְחֵנו תְּמִיד כָּל רָגַע בֵּיד ה', בֵּין בְּזִמָּן מִלְחָמָה וּבֵין בְּזִמָּן שָׁלוֹם, וְהִרְבֵּה דְרָכִים לְמִקּוֹם, וְאִין לִפְחָד - רַק מֵהֶקֶב"ה, (ז) וְלִפְחָד שְׂמָא יַעֲבֹר עַל אַחַת מֵהָעֲבֻדוֹת, חֵס וְשָׁלוֹם, אִלּוּ לֹא יִקְיָם הַמִּצְוֹת, וְחוּץ מִזֶּה אִין לִפְחָד כָּלוּם.

אחת וכמאמר הכתוב (איוב כג): "והוא באחד ומי ישיבנו" ממילא אין לו לירא משום אדם וכמאמר הכתוב "מה יעשה לי אדם" וכתוב (איוב לד): "והוא ישקיט ומי ירשיע".

וגם בעת אשר שלט אדם באדם לרע חלילה, יבין כי הכל מאתו יתברך ואין האדם ההוא רק השבט אשר בו מעניש להחייבים וכמאמר הכתוב (ישעיה י') "הוי אשור שבט אפי" וכתוב עוד שם "היתפאר הגרון על החוצב בו" ואם כן כשהאדם מבקש אז תחבולות ומתחנן לרודפו ואינו נותן ללבו לבקש מאת ה' הרי זה דומה למוכה שבוכה ומרבה תחנונים להשבט והמטה. ואין לך פתיות גדול מזה וכמאמר הכתוב (ישעיה ט'): "ארם מקדם ופלשתים מאחור ויאכלו את ישראל בכל פה גו' והעם לא שב עד המכה ואת ה' צבאות לא דרשו" והבקשה לשבט לא יועיל.

ה. שאם היה מאמין באמונה שלמה שהכל בא מהקב"ה. ואם יאמר האדם, הרי אין לי זכויות ואין אני ירא ה', ומה יועיל בטחוני בה? כתב על כך ה"חפץ חיים" ("שם עולם" קונטרס 'נפוצות ישראל' פרק ח) בזה"ל: ודע עוד, שמדת הבטחון אין תלוי בזכותים, שאפילו הוא אדם שאינו הגון אך שחזק בטחונו בה', כח הבטחון מגין עליו ומתחסד עמו ה' יתברך, כן כתב הגר"א (ודלא כחובת הלבבות). ושמעתי שכן איתא במדרש על הפסוק "רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנו". וכן מוכח פשטות הפסוק "עין ה' אל יראיו למיחלים לחסדו" וגו', ומכך שלא כתוב "יראיו המיחלים לחסדו", משמע שמדובר בשני סוגי אנשים [יראים, ומיחלים], ולמדנו מזה, שאפילו איננו עדיין בכלל כת יראי ה' רק הוא מייחל לחסדי ה', גם כן עין הקב"ה עליו להחיותו ברעב. עכ"ל.

ו. אין חכמה ואין תבונה לנגד ה'. כתב ה'ברכת פרץ' (פרשת שמות): "הכלל כי כל מעשה אנוש ותחבולותיו לא יועילו אפילו כל שהוא להוסיף או לגרוע ממה שנגזר עליו בראש השנה [זולת על ידי תפלה ועל ידי זכויות ותשובה יכול הגזר-דין להשתנות] ומה שהאדם בתחבולותיו ובהשתדלותו מצליח כמה פעמים לפעול כרצונו זה יבוא בדבר שכבר נגזר משמים שיהיה כן שגם לולי השתדלותו היה נגמר הדבר בכי טוב לטובתו בצורה זו או כיוצא בזה, ויש שלא נגזר עליו דבר זה וגם כן הרבה פעמים מניחים אותו להצליח רק שלעומתו יפסיד כמות הנאה זו ממש במקום אחר ממה שהיה ראוי לו, כי לא יועיל שום השתדלות לשנות משהו מכפי מה שנגזר עליו, וכן אמרו חז"ל (ביומא דף ל"ה) אין אדם נוגע במה שמוכן לחבירו אפילו כמלא נימא". עכ"ל.

ז. ולפחד שמא יעבור על אחת מהעבירות ח"ו או לא יקיים המצות. הפורענויות המגיעות לאדם הם אך ורק בגין עשיית עבירות או משום אי קיום המצוות המוטלות עליו. וכבר נאמר (איכה ג, לח-לט): "מפי עליון לא תצא הרעות והטוב, מה יתאונן אדם חי גבר על חטאיו". ופירש רש"י (שם): כל איש ואיש יתאונן על חטאיו כי הם המביאים עליו הרעה, מפי עליון לא תצא. אמר רבי יוחנן מיום שאמר הקב"ה (דברים ל) ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב וגו' לא יצא רעה וטובה מפיו (-של הקב"ה), אלא הרעה באה מאליה לעושה רע, והטוב לעושה טוב, לפיכך 'מה יתאונן' - למה יתרעם האדם אם לא על חטאיו. עכ"ל רש"י.

וברמב"ן (סוף פרשת בא) כתב בזה"ל: "שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם נסים, אין בהם טבע ומנהגו של עולם, בין ברבים בין ביחיד; אלא אם יעשה המצוות - יצליחנו שכרו, ואם יעבור עליהם - יכריתנו ענשו, הכל בגזירת עליון". בספר 'החינוך' (מצוה רמא) כתב: "משרשי המצוה (שלא לנקום), שידע האדם ויתן אל לבו, כי כל אשר יקרהו, מטוב עד רע - הוא סיבה שתבוא עליו מאת ה' ברוך הוא. 'ומיד האדם מיד איש אחיו' - לא יהיה דבר בלתי רצון ה' ברוך הוא. על כן כשיצטרה או יכאיבהו אדם - ידע בנפשו כי עוונותיו גרמו, וה' יתברך גזר עליו בכך, ולא ישית מחשבותיו לנקום ממנו, כי הוא אינו סיבת רעתו, כי העוון הוא המסבב".

ח. מדין השתדלות. יש לעיין, מדוע חויבנו להשתדל? כיצד ניישב את הסתירה, הרי אנו מאמינים שהכל בא מהקב"ה, ואם ח"ו נגזר על האדם דבר לא טוב הרי אין חכמה ואין תבונה לנגד ה', ואם לא נגזר אין לו מה להתירא, נמצא שהשתדלות אינה עוזרת, ולפעמים אף מזיקה - ואנו מחוייבים לעסוק בהשתדלויות שונות?

המסילת ישרים (פרק כא) ביאר בזה"ל: "וכבר היה האדם יכול להיות יושב ובטל, והגזרה היתה מתקימת, אם לא שקדם הקנס לכל בני האדם: 'בזעת אפיק תאכל לחם' (בראשית ג'), אשר על כן, חייב אדם להשתדל איזה השתדלות לצורך פרנסתו, שכן גזר המלך העליון. והרי זה כמס שפורע כל המין האנושי, אשר אין להמלט ממנו. על כן אמרו (ספרי): 'יכול אפילו יושב בטל? תלמוד לומר: 'בכל משלח ידך אשר תעשה'. אך לא שהשתדלות הוא המועיל, אלא שההשתדלות הוא המוכרח, וכיוון שהשתדל הרי יצא ידי חובתו".

ההשתדלות באמת אינה מועילה, אבל היא קנס, ומס המחויב. מוטל עלינו להבין: מדוע חויבנו להשתדל, אם אנו מאמינים שהשתדלות אינה מועילה במאומה? האחרונים למדו בדרך הרמב"ן (בראשית ג, ט) שסיבת חיובו של האדם להשתדל בכל המצבים, לעשות כל שבידו, היא כדי למעט בנס. זהו רצון ה', שנמעט בנס, למרות שלא נועיל בכך מאומה לגבי התוצאה.

ב"חובת הלבבות" (שער הבטחון פ"ג) מבוארים שני טעמים מדוע חויבנו בהשתדלות: האחד - כדי לבחון את הנפש בעולם הזה במצוות

17. אם ח"ו נגזר עליו. פורענות. 18. אין חכמה ואין תבונה לנגד ה'. ואין אדם יכול למנוע את הנגזר עליו מן השמים, זולתי על-ידי תשובה ומעשים טובים שהם כתרס בפני הפורענות. (אבות ד, יג).

ואף על גב דמצינו שצריך זהירות, כמו שכתוב (ב"ק ס' ב'): ¹⁹דבר בעיר - ²⁰כנס רגליה, רעב בעיר - פזר רגליה, זהו (ח)מדין השתדלות בכל דבר מה שאפשר, אבל הפחדים והדאגות אין להם מקום. ובסנהדרין (ק' ב') אמרו: "כל ימי עני רעים" - זה שדעתו קצרה [פירש"י משים ללבו וכו'] ²¹ודואג על כל מה שעתידי לבוא עליו. "וטוב לב משתה תמיד" - זה שדעתו רחבה [פירש"י (ט) ואינו משים ללבו דאגה כל כך]. ואין לדאג - רק על התורה ומצוות כנ"ל: "ההוא בדברי תורה כתיב". ויש להתפלל להקב"ה שיהא הכל טוב ²²ולא יותר. ²³(י)ושבחו חז"ל (תענית כ"ב א') לאנשים ששמחים תמיד ומשמחים אחרים ואמרו (יא) שהם בני עולם הבא.

ועבירות, כיצד ינסה להשיג את צרכיו. והשני - שאם לא יצטרך אדם לטרוח, יבוא לידי "וישמן ישורון ויבעט" (דברים לב, טו). דהיינו: משא ההשתדלות הועמס על האדם בעולם הזה, למרות שאין בהשתדלות תועלת עצמית, כדי לבחון את האדם כיצד יתנהג, האם ייסחף במאמצי להשיג צרכיו או שינהג כיהודי מאמין?

בספר "חכמה ומוסר" מבאר ר' שמחה זיסל מקלם שסיבת חיוב ההשתדלות היא להעמיד את האדם בנסיון. כלומר: מאחר ולמראה עיניו של האדם נראה שהוא השולט בכל עניניו, ועל ידי השתדלותו משיג את אשר חפץ, מוטל עליו להתחזק באמונה שהכל בידי ה' ואין לטבע ממשלה כלל.

זהו בעצם שילוב של דברי הרמב"ן ובעל "חובת הלבבות" שהבאנו לעיל. אם אדם יקבל את כל צרכיו לפי מעשיו - לא תהיה לאנשים בחירה בין טוב לרע, שזוהי עיקר מטרת בואו של האדם לעולם הזה. על ידי ההשתדלות אנו מסתירים את הנס ומשאירים לאדם מקום לנסיון: האם יטעה ויחשוב שמעשיו השיגו את התוצאה, או יבין ויאמין שהכל בגזרת עליון לפי זכויותיו. דהיינו, אפילו שההשתדלות אינה מועילה לשינוי התוצאה, היא עוזרת להעמיד אותנו בכל נסיונות העולם הזה, ואם נעמוד בהם כראוי נקבל את שכרנו.

ט. ואינו משים ללבו דאגה כל כך. כתב ה'בית הלוי' (ליקוטים): ויש לו לאדם לבטוח בה', כי אפילו אם חלילה הצרה קרובה ואין האדם יודע שום עצה היאך להנצל ממנה, מכל מקום דרכי ה' נעלמים המה מבני האדם ותשועת ה' כהרף עין וכמאמר הכתוב 'הן יקטלני לו אייחל' ובמסכת ברכות (י) דרשו על זה הפסוק אפילו חרב חדה מונחת לו על צוארו אל ימנע עצמו מן הרחמים, וכמאמר הכתוב (שמואל ב) "ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל" כי גם מירכתי שאול הוא מעלה, ויזכור האדם מעשה יונה הנביא. וכן אם קמו עליו שונאים להזיקו כתיב "ברצות ה' דרכי איש גם אויביו יושלים אתו" ובשונאים עמלקים כתיב "ישמח צדיק כי חזה נקם", ויזכור מלחמתו של אברהם אבינו עם המלכים ומלחמתו של דוד עם גלית הפלשתי שהיה לא בחרב ולא בחנית. וכן בענין מזונות כתיב "ה' מוריש ומעשיר" וכתוב "השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך", "ה' רועי לא אחסר", ויזכור כי ארבעים שנה הלכו אבותינו במדבר לא חסרו דבר. וכן בכל הדברים שיתחדשו לו, וגם כשעסק באיזה עסק והצלח, יבין כי לא הסיבה גרמה לו הריחוק רק להיפוך הריחוק ההוא שנגזר עליו גרמה לו שיוזמן לו הסיבה שממנה יצאה המסובב הנרצה לו יתברך [ולזה כיונו חכמינו ז"ל במדרש רבה על פסוק 'ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם' הדא הוא דכתיב 'קץ שם לחושך' זמן נתן ליוסף כמה שנים יעשה בבית האסורים, כיון שהגיע הקץ (-הסוף) חלם פרעה חלום. רצו בזה לשלול שלא יאמר כי חלומו של פרעה גרמה ליוסף היציאה מבית האסורים רק היציאה של יוסף שהגיע זמנו גרמה שיחלום פרעה חלומו]... וכן בכל דבר המסובב הנרצה לו יתברך גורם שיוזמן להאדם הסיבה. עכ"ל.

י. ושבחו חז"ל לאנשים ששמחים תמיד. כתב הגר"א בבאורו למשלי (יח, יד): "כשהאיש תמיד בשמחה הוא יכלכל מחלוה - אף שתבא עליו מחלה, חס ושלו, הוא יכלכל מחלוה, בשמחתו יבטלנה".

יא. שהם בני עולם הבא. אף-על-פי שכל ישראל יש להם חלק לעולם הבא (סנהדרין ז, א). היינו שאף פושע מישאל, לאחר שמת ונידון בחיבוט (יסורי) הקבר ובעונשו של גיהנם, המיתה והעונשים מכפרים עליו, אז נעשה בן עולם הבא. אמנם אדם זה (ששמח ומשמח אחרים) כבר ראוי לעולם הבא כמות שהוא. (תורת חיים סנהדרין פח, ב).

19. דבר. מגפת דבר (-סכנת חרבו של מלאך המות בחצות). 20. כנס רגליה. הסתגר בביתך ואל תצא לחוץ. 21. ודואג על כל מה שעתידי לבוא עליו. דואג שמא יבואו עליו מאורעות רעים. המהר"ל מבאר, מדוע ימיו רעים, כי הוא נפגש על פי טבעו של עולם 'בכל עת' בדבר המפריע למדתו, ולפיכך 'כל' ימיו רעים, ואלו שטבעם להיפך מזה, אף שנפגשים באופן קבוע עם מקרי העולם, אין הדבר פוגע בשמחתם ולכן לבם טוב תמיד. 22. ולא יותר. מעבר לדאגת התורה והמצוות ותפלה לה' - אין לאדם לדאוג כלל. 23. ושבחו חז"ל לאנשים ששמחים תמיד ומשמחים אחרים. הגמרא (תענית כב, א) מספרת: רבי ברוקא מבי חזאי היה רגיל ללכת בשוק של מקום ששמו "בי לפט", אליהו הנביא היה רגיל להיות מצוי עמו. שאל פעם רבי ברוקא לאליהו: האם יש בשוק זה מי שעתידי לזכות לעולם הבא?... תוך כדי דיבורם באו שני אנשים לשוק, אמר אליהו לרבי ברוקא: אלו בני עולם הבא הם. הלך רבי ברוקא ושאלם: מה מעשיכם? אמרו לו: אנחנו אנשים שמחים ולדיבורינו יש חן, ועל ידי כך אנחנו משמחים את העצובים. כמו כן, כאשר אנו רואים שנים שיש ביניהם מריבה, אנחנו טורחים ועושים ביניהם שלום, בשל מעשיהם אלה הם בני עולם הבא.

ליצירת קשר: ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

077-2092005 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובהיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 שלוחה-4310

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - השבועות הבאים בעז"ה

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

משפחת קרליץ לענפיה

מרן הגאון רבי ניסים קרליץ זצ"ל (גלב"ע כ"ג תשרי תש"פ)

משפחת קרליץ

בנו הגאון רבי יצחק (איצלה) הי"ד שמילא מקום אביו ברבנות קוסובה

בנו הגאון רבי אברהם ישעיהו בעל "החזון איש" זצ"ל

חתנו הגאון ר"י קניבסקי 'הסטייפלר' זצ"ל

[בנו רבינו זלה"ה, וחתנו הגאון רבי שלמה ברמן אודותיו כתבנו בפרשת מקץ תשע"ב, והגאון רבי שאול ברזם אודותיו כתבנו בפרשת קדושים תשע"ג]

הגאון רבי נחום מאיר קרליץ אודותיו נכתב בעז"ה בשבת פרשת וירא תשפ"ד [ובניו החשובים, הגאון רבי ניסים קרליץ זצ"ל, אודותיו נכתב להלן, והגאון רבי יהושע תנחום קרליץ זצ"ל].

הגאון רבי שמואל גריינמן זצ"ל

[ובניו החשובים, והגאונים, רבי שמריהו, רבי חיים שאול, ולהבדל"ח רבי מאיר שליט"א, על כולם אי"ה נכתב עובדות ונפלאות ודברים מופלאים שהיו ביניהם לבין רבינו זצ"ל].

הנה רבינו מתייחס אחרי משפחת רם, זקינו הגאון רבי שמריהו יוסף קרליץ זצ"ל רבה של קוסובה, אבי מרן החזון איש וחמיו של מרן הסטייפלר זי"ע, וכאשר רבינו היה מזכיר את משפחה זו היה מתמלא ערגה וכבוד לאבי השושלת ובניו וחתניו החשובים הי"ד וזצ"ל, ותקצר היריעה מלפרט כל הדברים שאמר, אך בעז"ה בשבועות הקרובים נביא מעט מהרבה, מדברים שהתבטא וקשר שהיה לו עם ראשי המשפחה ובניה ונכדיה.

ונביא תחילה את הרבנים הגדולים אודותיהם נפרט בס"ד.

הגאון רבי שמריהו קרליץ זצ"ל רבה של קוסובה.

בנו הגדול הגאון רבי מאיר קרליץ זצ"ל

[ובניו החשובים, הגאון רבי שמריהו קרליץ זצ"ל, בעז"ה נכתב אודותיו בפרשת לך לך תשפ"ד, הגאון רבי שלמה שמשון קרליץ זצ"ל, אודותיו נכתב בס"ד בשבוע הבא פרשת נח תשפ"ד, הגאון רבי חיים שאול קרליץ זצ"ל אודותיו כתבנו בשבוע פרשת מטות תשע"ב, וחתנו הגאון רבי זלמן רוטברג, אודותיו כבר כתבנו בפרשת נשא - שבועות תשפ"ב].

קשר מילדות ועד שיבה

רבי ניסים היה בן דודו של רבינו וכן גילו, כשרבי ניסים מבוגר ממנו בכשתי שנים. בילדותם למדו יחד בישיבה ב'תפארת ציון' ובשנים שלאחר מכן נפרדו דרכם, כשרבי ניסים הלך ללמוד בישיבת 'פוניבז' ורבינו עבר ללמוד ב'לומז'א שבפתח תקוה, אך היה ממשיך לפגוש אותו בבית הדוד הגדול מרן 'חזון איש'. לאחר נישואיהם התגוררו תקופה מסוימת יחד בדירה משותפת ברחוב בלוי בבני ברק, יחד עם עוד כמה זוגות צעירים שנישאו לא מכבר, כשכל זוג צעיר מקבל חדר אחד והם חלקו יחד מטבח משותף ושאר החדרים. ראה בספר בית אימי באורך על כך.

לאחר פטירתו של אביו הגאון רבי נחום מאיר קרליץ, התמנה רבי ניסים למלא את מקומו בראשות כולל 'חזון איש', ומאז שהה עם רבינו באותו הכולל עד לשנים האחרונות ממש.

בשנים האחרונות לחייו נעשה רבי ניסים מחותן עם רבינו. כאשר נכדו ר' מרדכי ב"ר יצחק קרליץ נשא את נכדת רבינו, בת לבנו רא"ש שליט"א.

רבינו בנישואי נכדתו עם נכדת רבי ניסים זכר צדיקים לברכה

הרב של בני ברק

לאחר שהתמנה רבי ניסים לרב בשכונת רמת אהרן בבני ברק, וייסד בית דין צדק בבני ברק, היה רבינו לעיתים שולח אליו שאלות, ופעמים רבות כאשר היה מקבל מכתב משואל שמתגורר בבני ברק, היה כותב לשואל "תפנה לרבי ניסים קרליץ נ"י והוא יפסוק לך". ופעם התבטא כי "הוא הרב של בני ברק".

הכל מהחזון איש

פעם התבטא רבינו (בפני רבי משה קפלן) שלרבי ניסים יש קבלות חזקות ממרן החזון איש, וכל דרכי ההוראה בצורת לימוד הסוגיא והראשונים אצלו הם מהחזון איש, וכן דרכי הפסק שלו ב'מראות' הוא מהחזון איש, וכל ההתייחסות שלו שלא להרבות לעיין בספרי השו"ס האחרונים הוא קבלה מהחזון איש, כי המקור שלו הוא מאיפה שהמקור שלהם (חו"ט שני, חובות הלב, עמוד קכ"ד).

בעניני תרומות ומעשרות

בשנת תשמ"ט הופיע קונטרס 'שיעורי הגר"נ קרליץ בהלכות תרומות ומעשרות' שנערך על ידי רבי אברהם טיקוצ'נסקי, וכשהגיע הקונטרס לידי רבינו עיין בו זמן רב, ואף רשם בשולי הגליון הערות רבות בכתב ידו [וחלקם נדפסו בספר חוט שני על יורה דעה חלק ג' הלכות תרומות. עין שם בסוף פרק ג', עמוד שנו, הטעם שהחזון איש לא רצה שיעשרו לכתחילה בנוסח הקצו, ושם פרק ד' הלכה י"ג עמוד שס"ח, שליח שטעה בהפרשת המעשר, מי יישאל המשלח או השליח].

רבי ניסים קרליץ

"צריך לחסוך לרבי חיים את הזמן"...

סיפר בנו של רבי ניסים: בנערותי היה אבי שולח אותי מידי שנה אל ביתו של מרן הסטייפלר כדי שאתן לו שטר של מכירת חמץ, והוא ימלא את השטר ויחזיר. באחת השנים כשדפקתי בביתו אמרו לי שהוא שווה כעת בבית בנו - רבינו. הלכתי לשם ואכן אני רואה שהסטייפלר כבר יוצא מביתו וצועד לכיוון ביתו. בשנים ההם היתה ההליכה קשה עליו מאוד והלך לאט.

כשראה אותי ושטר 'מכירת חמץ' בידי, הבין מיד שבאתי בשבילו, הוא לא רצה לעכב אותי והחל לחשוב בקול מה עדיף, האם יעלה בחזרה אל בית בנו כדי למלא בו את השטר, או שימשיך הלאה לביתו ושם ימלא. השבתי ביראת כבוד ש 'איני ממחר ואמתין בשמחה לפי מדת הצורך'.

אבל הסטייפלר לא קיבל את הדברים, ואמר לי ברוב ענווה "הזמן שלך יקר, אתה צריך ללמוד ולעזור בבית, אבל אני לא..." אנשים שהיו במקום ניסו לשכנעו שימשיך לביתו ואכן לבסוף הסכים, לא לפני שהתנצל שוב ושוב על כך שהטריח אותי, וכך הגיע לביתו ומילא את השטר ומסרו לי.

והנה - לפני שיצאתי מדלת ביתו הוא התנצל שוב ואמר "אני יודע שזמןך יקר, אבל בכל זאת אבקש, עלה לביתו של בני רבי חיים, הוא מתמיד, וצריך לחסוך לו את הזמן".

(מבעל המעשה - הרא"ש קרליץ)

מנחם את רבי ניסים בפטירת רעייתו ע"ה

דומה לכלב

סיפר אחד מתלמידיו של רבי ניסים: פעם באתי אליו לבית הכנסת בשכונת רמת אהרן כדי לומר לו משהו דחוף, והוא אחז באמצע תפילת מנחה, ובנתים המתנתי בחוץ לסיום התפילה. כשהסתיימה התפילה רבי ניסים הבחין שאני משוחח בפאפלוון ברחבת בית הכנסת, היה זה באותם שנים שהפלאפון לא היה מצוי אצל כל אחד, הוא פנה אלי ואמר בחיוך "רבי חיים קניבסקי אומר שמי שמדבר בפלאפון ברחוב, הרי הוא דומה לאוכל בשוק, שנאמר עליו שדומה לכלב..." (ספר וימת עבד ה', עמוד תתמ"א)

מכירת חמץ גם ב"ג

רבינו שיבח כמה פעמים את מה שחידש רבי ניסים, שבמכירת חמץ לגוי בערב פסח, עושין שני מכירות, מכירת י"ג ומכירת י"ד, והרווח בזה שעל ידי שמוכרים כבר ב"ג לא צריכים לבדוק כל המקומות האלו לפסח, כי בזמן החיוב בדיקה - אור לארבעה עשר - מוכרים לגוי. ופעם אחת נשאל רבינו איזה שאלה בפרטי דין המכירה, ואמר לעיין בשטר של רבי ניסים ולפי זה לנהוג.

עליה לתורה לאבל בשמחת תורה

כאשר נפטרה אשת רבינו ע"ה בחול המועד סוכות תשע"ב, הגיע רבי ניסים לנחמו. ורבינו דיבר איתו על שמחת תורה, ודן עמו אם יכול לעלות לתורה כיון שאין אבילות ביום טוב או שכיון שאינו חייב לעלות לתורה הוי כדברים שבצנעא, ורבי ניסים הביע דעתו שיכול לעלות לתורה (עין משנה ברורה סימן תקמ"ח ס"ק ט"ז)

(מערכת וארכיון "דברי שי"ח" שומרת לעצמה את כל הזכויות ואין להעתיק ללא רשות).

דברי חיזוק ואמונה ממרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זתוק"ל

מי שמפחד ושואל אם לסוע לחו"ל

שאלו מרבנינו זצ"ל בעת המלחמה, אשה שמפחדת ורוצה לנסוע לחו"ל מה לומר לה, והשיב רבינו, בזמן החזו"א היה כהאי גוונא ואמר בזה"ל 'פוך זיך אנטלייפט מעך ניט', פירוש, אדם אינו יכול לברוח מעצמו, שהוא עצמו הוא הגורם למות וחיים, לא משהו חיצוני, ולא יועיל להרחיק, לכך כל עוד שאין מדינא חיוב לברוח (היינו כמו במגיפה ודבר) לא בורחים והבריחה לא מועלת, (כל משאלותיך עמוד תק"ח ויתכן שלא דיבר במקום המועד יותר לפורענות. עי' ברמ"א יו"ד סי' קט"ז ס"ה ובפ"ת ורעק"א שם).

בני תורה אין להם לפחד כי תורה מגנא ומצלא

אמר רבינו זצ"ל, בודאי יש להרבות בתפילה, אבל בני תורה אין להם לפחד כי תורה מגנא ומצלא, והביא רבנו ממרן החזו"א שבבני ברק לא יפלו פצצות, ואמר דזה בזכות שמוקפת באלפי דפי גמרא, וכתב רבינו זצ"ל במכתבו דכדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בשעה"ד (ברכות ט' א'), ור"ש ס"ל בספרי עקב (סי' ל"ח) דאין כבוד לצדיקים שדבריהן קיימין בחייהן ובטלין לאחר מיתתם וא"א שיהיה כן, ובודאי יתקיים גם היום ואין לפחד כלל, (אגרות וכתבים דרך אמונה אגרת רכ"ג).

אמירת שיר של פגעים (יושב בסתר)

בגמ' שבועות (ט"ו ב') אמרו דאע"פ שאסור להתרפאות בד"ת שרי לומר שיר של פגעים להגן, וכן מובא בשו"ע (או"ח סי' רל"ט) לאומרו קודם השינה, ורבינו זצ"ל הלך לישון מעט ביום, וכבר הלך להרדם, ושאל אם הקערה של נעגל וואסער מכוסה מתחת למטה, כי רבינו זצ"ל היה מקפיד לא לומר דבר שבקדושה ליד קערה זו, ושאלו לרבינו מה הטעם ששואל, האם כי רוצה להרהר בדברי תורה, ואמר, כיון שרוצה לומר ויהי נועם יושב בסתר כמבואר במשנה ברורה (סי' רל"ט סק"ח) שגם בשינת יום אומרים קודם לכן ויהי נועם, (להדבק ח"ב עמוד קמ"ב).

ומובא שם (עמוד שי"א) מה שספרה הרבנית ע"ה שבזמן המלחמה בשנת תש"ח אני הייתי הבת הגדולה בבית ולא הרשיתי לאף אחת לצאת לרחוב ולהסתכן אלא רק אני הלכתי והסבא ר' ארי' לוי זצ"ל הלך עמי חלק מהדרך, וכל הדרך הי' אומר פרק צ"א שבתהלים יושב בסתר עליון שזה שיר של פגעים, עי' בשבועות (ט"ו ב') וכן בזה"ק הקדמת בראשית (י"ד ב').

ומובא בארחות רבינו (ח"ד מהדו"ח עמוד שכ"ה) שסיפר רבינו זצ"ל שמנהג החזו"א היה כשחזר מהלויה לומר בבית ויהי נועם. וכ"ה באגרות וכתבים דרך אמונה בהוראות והנהגות ממרן החזו"א (עניני שמחות אות מ"ד) ועי' ביו"ד (סי' שע"ו ס"ד).

ובתלמוד ירושלמי מסכת עירובין (פרק י הלכה יא) אי' אין קורין פסוק ע"ג מכה בשם וההן דקרא על יבוחא אסור. בוא וקרא פסוק זה על בני שהוא מתבעת תן עליו ספר או תפילין בשביל שישן אסור. והתני אומרים היו שיר של פגעים בירושלם א"ר יודן כאן עד שלא נפגע וכאן משנפגע. אי זהו שיר פגעים (תהילים ג ב) מה רבו צרי וכל המזמור (שם צא א) יושב בסתר עליון עד כי אתה ה' מחסי. ובביאור רבינו זצ"ל על הירושלמי עירובין (שם) כתב, אין אומרים פ' על המכה ופריק, דאומרים שיר פגועין בירושלם, שיר שהוא שמירה מן המזיקין שהוא יושב בסתר כו', אלמא מותר להגן על עצמו בפסוק, ומשני, כאן משנפגע שיש לו כבר מכה או שמתבעת כבר ובא להתרפאות אסור וכאן עד שלא נפגע ואינו אלא לשמירה שרי, ועיקר הכוונה נראה דכל שלא נפגע אינו אלא מעין תפילה דודאי שרי.

ולפי ביאורו עיקר החילוק בצורת אמירתו אם אומרו דרך תפילה או דרך לחש, וכשאומר דרך תפילה שרי גם אחר שיש מכה, וכעין שאנו אומרים תהלים על החולה.

ועי' כע"ז בבית הבחירה להמאירי מסכת שבועות (שם ד"ה כבר ביארנו) הלוחש על המכה בפסוקים ובריקקה אין לו חלק לעולם הבא ובלא ריקקה מ"מ איסור יש בו שאסור להתרפאות בדברי תורה ומה שאמרו בששי של שבת (ס"ז א') האי אשתא צמירתא נימא וירא אליו מלאך ה' מתוך הסנה י"מ שסכנה שאני ולי נראה שאין זה אלא כעין תפלה והבטחה שתבא לו ישועה מתוך גודל הצרות כמו שידוע במשל הסנה שהוא רמז לאומה השפלה שהיתה שם בוערת באש צרות המלך ההוא ואיננה כלה בידו הא כל שאומרו דרך לחש אסור ואף שם תירצוה בפנים אחרים ומ"מ בריא שקורא מזמורים ופסוקים כדי שתגין עליו זכות קריאתם לינצל מן הצרות הרי זה מותר.

ובאמת דבפסוקי יושב בסתר אין כ"כ לשון בקשה, רק אומר כי מלאכיו יצווה לך לשמרך בכל דרכיך, ובעיקר אינו רק לשונות אמונה ובטחון כגמול עלי אמן, כמו שאומר דהע"ה ממי אירא ה' מעוז חיי ממי אפחד, אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח, אומר לה' מחסי ומצודתי אלקי אבטח בו כי הוא יצילך מפח יקוש, כי אתה ה' מחסי.

וכ"כ בספר החינוך פרשת שופטים (מצוה תק"ב) גרסינן בשבועות (ט"ז ב') שיר של פגעים בכנורות ובנבלים, ואומר יושב בסתר עליון עד כי אתה ה' מחסי (תהלים צ"א), ואומר ה' מה רבו צרי עד לה' הישועה (שם ג'), ופירוש פגעים, כלומר שאמירת אלו המזמורים תועיל לשמור מן הנזקין, ואמרו בברכות רבי יהושע בן לוי מסדר להו להני קראי וגאני, ואין הדבר חלילה דומה לענין חובר חבר שזכרנו, וכבר אמרו זכרונם לברכה שם על זה, אסור להתרפאות בדברי תורה, אבל הזכירו לומר מזמורים אלו שיש בהם דברים יעוררו הנפש היודע אותם לחסות בה' ולהשים בו כל מבטחו ולקבוע בלבבו יראתו ולסמוך על חסדו וטובו, ומתוך התעוררות על זה יהיה נשמר בלי ספק מכל נזק. וזה שהשיבו בגמרא בענין זה, דקא פריך התם והיכי עביד רבי יהושע כן והאמר רבי יהושע אסור להתרפאות בדברי תורה, ואמרו להגן שאני. כלומר, לא אסרה תורה שיאמר אדם דברי תורה לעורר נפשו לטובה כדי שיגן עליו אותו הזכות לשומרו. שבמזמורים אלו יש דברים המעוררים את הנפש לבטוח בה' ולסמוך על חסדו וטובו ומתוך התעוררות זאת יהיה נשמר מכל נזק.

והפרישה (יו"ד סי' קע"ט ס"ק י"ז) כתב, וזה לשונו אבל כשקורא מזמורים כקריאת שמע של לילה שעוסק במצותו של מקום וגם במזמורים שמדברים איך שמציל השם יתברך להבוטחים בו וכוונתו של הקורא הוא שעל ידי זה יצילו השם יתברך בשכר המצוה ובשכר הבטחון שהוא בטוח בהשם יתברך שמציל ומרפא ליראיו וכו' מותר ומצוה לעשות כן.

מדור זה נכתב לעילוי נשמת
אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

דרכי החיזוק

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

631

משיחות רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • בראשית תשפ"ד

כתב הרמב"ם בתחילת הלכות תעניות "מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבוא על הציבור, שנאמר על הצר הצור אתכם והרעותם בחצוצרות", יש מצוה לזעוק ולהריע, לזעוק זה תפילה, ולהריע בחצוצרות, על כל צרה שתבוא על הציבור, ומוסיף הרמב"ם "ודבר זה מדרכי התשובה הוא", כך כותב הרמב"ם בתוך ההלכה, שזה חיוב מצד התשובה, "שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו, יידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להם", זהו הענין והחיוב, לדעת שזה בגלל מעשיהם הרעים, ולא במקרה, אלא יש מעשים רעים שהם הסיבה שמביאה את הצרה, והעצה היא לחזור בתשובה!

והרמב"ם ממשיך שם דבר שאינו כל כך פשוט, אבל באמת הוא פשוט, "אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם ארע לנו וצרה זו נקרה נקריה, הרי זו דרך אכזריות וגורמת להם להידבק במעשיהם הרעים", אם תולים את הצרה במנהג העולם, שכן דרך העולם, שהעולם מתנהג כך בדרך הטבע, שאין זו השגחה פרטית מיוחדת פה אלא כבר היו דברים כאלה וגם עכשיו זה קורה, צרה זו נקרה נקריה, והיא מקרה ככל המקרים, ולא מתעוררים לחזור בתשובה אלא מחפשים דרכים אחרים טבעיים, וכל אחד מאשים את השני, זה דרך אכזריות, אם חושבים כך ולא מאמינים שזה בגלל המעשים הרעים שצריכים לחזור עליהם בתשובה, זה לא רק חוסר אמונה, אלא זה אכזריות!

והענין בזה, כי אם אדם לא היה אכזרי, אלא היה מרגיש את השני כמו שהוא מרגיש את עצמו, אזי הוא כבר לא היה אומר שזה מקרה, אלא היה עושה מה שצריך לעשות וחוזר בתשובה, והיה מחפש את העצות הנכונות, האמיתיות! כי באמת ישראל מאמינים בני מאמינים, ולכל אחד יש אמונה, אלא שיש יצר הרע, והיצר הרע מחליש ומשכיח את האמונה, וזה רק היצר הרע, אבל אם לא היה מידת אכזריות, אם אדם היה מרגיש את השני כמו שהוא מרגיש את עצמו, והיה מרגיש וכואב את הייסורים שמרגישים בעלי הייסורים, אם היה כואב לו על היתומים והאלמנות ועל כל הייסורים שיש, אזי הוא היה מתנהג אחרת.

כמו שרואים במציאות שאפילו אנשים שרחוקים מתורה, כשהם נמצאים בייסורים הם מחפשים דרכים ועצות של תשובה, ומחפשים סגולות של מצוות, כי בזמן שאדם נמצא במצב קשה, כשאין לו ברירה אחרת ואין לו תקווה בדרך הטבע, פניו למעלה והוא פונה אל האמונה, ולכן אם לא היה מידת אכזריות, אם רואים צרת אחרים, צרת ציבור, אם זה היה כואב כמו שאדם מרגיש את עצמו, זה היה מעורר לתשובה, מפני שהאמונה קיימת, ורק מפני שיש מידת אכזריות לא מרגישים את הצער, ואין את ה'כמוך', כמו שכתב במסילת ישרים פרק י"א שצריך להיות ואהבת לרעך כמוך ממש, חסר ה'כמוך', וזוהי האכזריות, וכשיש אכזריות לא מרגישים, וכשאין הרגשים ממילא אין מה שיחזק את האמונה.

(מתוך שיחת רבינו במלחמת המפרץ תשס"ג)

בחודש אייר האחרון, בשלושה שבועות לפני פטירתו, מסר רבינו זללה"ה שיחה נוקבת על המצב הביטחוני המסוכן, והרחיב בדרכי חיזוק ועצות למעשה. לתועלת הרבים נביא שוב את עיקרי הדברים.

ההשגחה על עם ישראל

כל הקיום של עם ישראל בכל הדורות הוא בנס. וידוע מאמר חז"ל (אסתר רבה י, יא) שעם ישראל בין האומות כמו "שה אחת בין שבעים זאבים", וכמו שבעים זאבים ושה אחת, שטבע הזאבים לטרוף את השה, כך הטבע של אומות העולם, שהם שונאי ישראל, ושה אחת שעומדת בין שבעים זאבים – זה נס.

וכבר עמדו בספרים על ענין זה, שרואים את גודל השגחת הקב"ה בזה שעם ישראל קיים בכל הגלות, לאחר החורבן, כבר אלפי שנים, בלי מדינה, עם ישראל קיים וחי חיים טובים, אפילו בין הגויים, בין השונאים, עם ישראל חי חיים טובים, וזה ממש נס!

וכך כתב בחובות הלבבות (שער הבחינה סוף פ"ה) כי אם יבקש אדם בזמן הזה לראות ניסים דומים לניסי יציאת מצרים: "יביט בעין האמת עקדנו בין האומות מעת הגלות וסידור עניינינו, ויראה, כי עניינינו אפשר שיהיה קרוב מענייניהן במזונות ובטרפים, ואפשר שיהיה טוב מענייניהן בעתי המלחמות והתגרות, ותראה הבינוניים והכפריים שבהן טורחים יותר מן הבינוניים שבנו והדלים אשר בקרבנו", ע"כ.

ורבי יעקב עמדין כתב בהקדמה לסידורו 'בית יעקב': "מי שיעיין בייחוד עניינינו ומעמדנו בעולם, אנחנו האומה הגולה, שה פזורה, אחר כל מה שעבר עלינו מהצרות והתמורות אלפים מהשנים ואין אומה בעולם נרדפת כמונו. מה רבים היו צרינו, מה עצמו נשאו ראש הקמים עלינו מנעורינו להשמידנו לעקרנו לשרשנו מפני השנאה שסיבתה הקנאה, רבת צרורנו, גם לא יכלו לנו לאבדנו ולכלותינו".

שנאת הגויים

"כל האומות הקדומות העצומות אבדו זכרם, בטל סברם סר צלם, ואנו הדבקים בהשם כולנו חיים היום לא נפקד ממנו בכל תוקף אריכות גלותנו אפילו אות וניקוד אחד מתורה שבכתב, וכל דברי חכמים קיימים... לא שלט בהם יד הזמן ולא כולם. מה יענה בזה פילוסוף חריף, היד המקרה עשתה כל אלה! חי נפשי כי בהתבונני בנפלאות אלה, גדלו אצלי יותר מכל ניסים ונפלאות שעשה השם יתברך לאבותינו במצרים ובמדבר ובארץ ישראל". עכ"ל.

ואמרו חז"ל (שבת פט, א) למה נקרא 'הר סיני' בשם סיני? שממנו ירדה שנה לאומות, שנאת האומות לישראל באה מהר סיני, וקבלת התורה היא סיבה שהגויים שונאים אותנו, ולכן נקרא 'סיני' – מלשון שנה, כי קבלת התורה גורמת שעם ישראל שנוא אצל הגויים.

ומה הסיבה ששונאים את עם ישראל? כי הגויים רואים את המעלה של עם ישראל, שאנחנו חשובים יותר מהם, ויש לנו אופי אחר שאין להם, רחמנים, ביישנים, וגומלי חסדים, ולגויים אין את האופי הזה, ולכן הם מקנאים בנו למעלתנו, ושונאים אותנו על זה.

וכיצד נהיה האופי הזה של עם ישראל, איך ומתי נהיה עם ישראל עם כזה מובחר? בקבלת התורה! כמו שכתוב בקבלת התורה (שמות יט, ה) והייתם לי סגולה מכל העמים, ואז נהיינו עם סגולה, עם כל המעלות המיוחדות של עם ישראל, ולכן בסיני ירדה שנה לאומות, והם מקנאים בנו על האופי והמעלות שקיבלנו בקבלת התורה.

ויש עוד מאמר חז"ל (ספרי פרשת בהעלותך) הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב, הלכה! **כך המציאות, שגויים שונאים את היהודים, ורק בנס אינם מוציאים את השנאה לפועל**, אבל הם שונאים.

וכפי שראינו בשואה, שרצחו והרגו שש מיליון יהודים, ועל מה ולמה עשו כן? מה עשו להם היהודים ומה חטאו? רק מפני שהם יהודים! כי כך המציאות, שבסיני ירדה שנאה לישראל.

וכשהייתה השואה כל העולם שתק, וידעו שהגרמנים הורגים את היהודים, ולכל אומות העולם לא היה אכפת מכך! ואפילו היה אחד שהתבטא ואמר: חבל שהיטלר (ימ"ש) לא גמר את המלאכה, שהרג רק שש מיליון ולא יותר, והיו עוד התבטאויות כאלה, ואחד מאלו שהתעסקו בשואה אמר כי הוא 'יקפוץ' משמחה אל הקבר שלו אחרי שהרג את היהודים, כזו שמחה! מהשנאה לעם ישראל.

ורק אחרי השואה, כשכבר נגמרה השואה, באו האמריקאים והתנקמו והענישו את הגרמנים, רק אחרי השואה, אבל למנוע את השואה? הם לא רצו למנוע. כך המציאות שעשו שונא ליעקב.

וגם כאן בארץ ישראל, **אנו מוקפים שונאים מכל הצדדים, מצד אחד הים, ומכל הצדדים מסביב, פה, ופה, ופה, כל האומות שונאים אותנו! יש מהם ששונאים פחות, ויש ששונאים יותר, אבל שונאים אותנו, והאיך אנו קיימים? בנס ובהשגחה! ממש חיים בנס!**

זכות התורה

והנה לנס, כדי שיימשך הנס צריכים זכויות, ומה הן הזכויות? ראשית לעסוק בתורה, כמו שאמרו חז"ל (סוטה כא, א) תורה מגנט ומצלל, עסק התורה הוא לא רק מצד חיוב תלמוד תורה, אלא הוא גם חיוב הצלה של כלל ישראל! ואלו שעוסקים בתורה מצילים גם את אלו שלא עוסקים. חוץ מהחיוב שכל אחד חייב לעסוק בתורה, יש בזה דבר נוסף שזה הצלת כלל ישראל והצלת הציבור.

ועכשיו **הרי יש איומים גדולים מצד הערבים, שהם מאיימים איומים איומים, וצריכים רחמי שמים שלא יצליחו, ולכן צריכים זכויות, להוסיף זכויות! זה מה שאנו חייבים כעת, להוסיף זכויות.** וכאמור זכות התורה היא זכות גדולה מאד.

בין אדם לחברו

וגם בין אדם לחברו, ואהבת לרעך כמוך, שלא יהיו חיכוכים, אלא לוותר! ויתור! ואהבת לרעך כמוך, כאילו שהוא בן וכאילו שהוא אח, וזו מצות עשה דאורייתא ואהבת לרעך כמוך, אהבת ישראל.

ואמרו חז"ל (ירושלמי נדרים ט, ד) ואהבת לרעך כמוך אמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה, וכבר דיברנו על זה, מה הפירוש 'כלל גדול

בחדוש תשרי תשס"א, כאשר פרצה האינתיפאדה באר"ק, כתב רבינו זללה"ה מכתב בכתב ידו, אליו הצטרף ידידו 'יבלחט"א מרן ראש הישיבה הגרב"ד פוברסקי שליט"א, ובו זירזו את בני הישיבה הק' להקדים ביאתם ליישיבה.

בס"ד כ"ג תשרי תשס"א

לבני הישיבה הק' היקרים והנעלים גרם יאיר

עת צרה היא ליעקב, ואנו זקוקים לרחמי שמים מרובים

על כן אף כי הימים ימי "בין הזמנים" ראוי לכל אחד להרבות מעשים טובים, וביחוד להתחזק בעסק התורה ובתפילה

וכל הזריז להקדים ביאתו ליישיבה הרי זה משובח

והקב"ה ברחמי הרבים ירחם עלינו ויוציאנו מצרה לרווחה במהרה

י. גרשון אדלשטיין ברוך דוב פוברסקי

לעילוי נשמת בנו חביבו של רבינו, שעמד לימינו במסירות מופלאה

הגאון רבי **בצלאל ב"ר ירחמיאל גרשון אדלשטיין** זללה"ה

ראש ישיבת 'אהבת אהרן', נלב"ע בליל א' דחול המועד סוכות תשפ"ד - תנצב"ה

לע"נ האשה החשובה מרת **גיטה לורבר** ע"ה

בת הר"ר **יצחק שוואב** ז"ל

נלב"ע כ"ח תשרי תשע"ו - תנצב"ה

לע"נ האשה הצדקנית מרת **לאה דרורי** ע"ה

ב"ר **יהודה אריה לייב ליפשיץ** זצ"ל

נלב"ע ה' חשון תשס"ו - תנצב"ה

לעילוי נשמת הגאון החסיד

רבי **חיים אהרון טורצ'ין** זצוק"ל

ראש 'ישיבה למצוינים' ירושלים

מתלמידי מרן הרב מברסק זצוק"ל

נלב"ע שבת קודש י"ב סיון תשל"א - תנצב"ה

בתורה? כמו שכתב רבי חיים ויטאל בספר שערי קדושה, שאם חסר לאדם משהו במידות טובות זה פגום בכל המעשים הטובים שהוא עושה, מי שיש לו חסרון בשלמות המידות אזי כל המעשים הטובים שהוא עושה יש בהם פגם ואינם בשלמות. ובוזה צריכים להתחזק, בשלמות המידות הטובות בין אדם לחברו.

מידת האמת

וגם במידת האמת, בגמרא (סנהדרין צו, א) מובא המעשה בעיר קושטא, שכל אנשי העיר היו זהירים בדיבורם לדבר רק אמת, ובזכות זה כולם האריכו ימים, כי אם מדברים אמת יש אריכות ימים! ופעם אחת ארע שם שאשה אחת לא הייתה יכולה לומר את האמת, ושינתה בדיבורה משהו שלא כפי האמת, ומיד הגיע לשם מלאך המוות, וגירשוה מן המקום, ואז חזרה האריכות ימים לשם.

ובמסילת ישרים פרק י"א הביא את דברי הגמרא בזה, ועוד מדברי חז"ל במעלת מידת האמת, וכתב כי "אין צריך להאריך בדבר הזה שהשכל מחייבו והדעת מכריחו".

תהלים

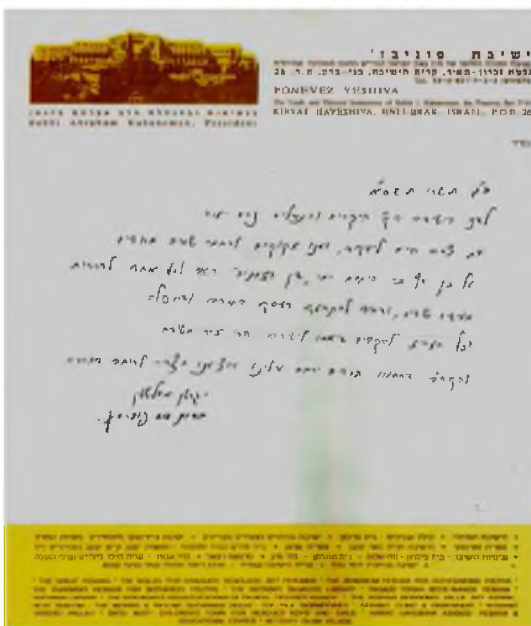
ויש עוד צורך להתפלל, תפילה, ולומר פרקי תהלים, וידוע שספר התהלים, אם אומרים פרקי תהלים בכל יום זה נותן זכויות עצומות, ויש אנשים גדולים, גדולי תורה ממש, שבכל יום אמרו תהלים, כמה פרקים בכל יום, וזו זכות עצומה מאד.

לימוד המוסר

ועל כולנה העסק בספרי המוסר, שתהיה לאדם קביעות יום יומית בספרי מוסר, אין זה משנה כמה זמן, ואפילו רק כמה דקות, וכבר דיברנו הרבה פעמים על זה, שלימוד המוסר משפיע על האדם שנהיה אדם אחר, ומרגיש טוב בזה, ויש אווירה נעימה גם במשפחה. כך המציאות, וכן ידוע לי ממעשים שהיו.

וכבר אמרו (יומא לח, ב) הבא ליטהר מסייעין אותו, ומי שלומד מוסר הוא בא ליטהר, כי הוא רוצה שלמות, ולכן יש בזה סיעתא דשמיא להרגשה טובה ונעימה והצלחה בכל ענייני השלמות.

העצה למעשה היא לימוד המוסר, שזה נותן הרגשה מאד נעימה לאדם עצמו, וגם למשפחה זה עושה אווירה נעימה, וזוהי העצה היחידה, שאנו צריכים וכדאי לנו, **לעשות קביעות יום יומית ללמוד מוסר קצת, בכל יום כמה דקות, ובעזרת השם זו זכות לכל אחד לעצמו, וגם זכות לכל כלל ישראל שצריכים זכויות.**

הלכות והנהגות

ממזן פוסק הדור

רבי משה שטרנבוך שליט"א

פרשת בראשית תשפ"ד

דברי הדרכה וחיזוק שנאמרו לאחר פרוץ מלחמת שמחת תורה תשפ"ד

כל מעט שלומדים מציל!

לאחר תפילת מעריב במוצאי שמחת תורה נשא רבינו דברים קצרים בהיכל הישיבה הק' בבית שמש ואמר: "שכל אחד יילך ללמוד כי כל מעט שלומדים הוא מציל. הסכנה גדולה מאוד לא רק על הנמצאים בקו החזית, אלא גם עלינו. הסכנה מתקדמת עוד ועוד ואי אפשר עוד לידע מה יהא כאן. צריך אמונה שהקב"ה יעזור אבל כדי שהקב"ה יעזור צריכים אנו להראות שאנחנו מסכימים לעשות גם משהו קשה במסירות נפש עבור הקב"ה, ולכן כל אחד יקבל על עצמו עכשיו שילמד גם בזמני קשיים ויראה נפלאות בעז"ה.

מה לעשות להמתיק מידת הדין

נשאל רבינו (באסרו חג שמחת תורה) מה ניתן לעשות להמתיק מידת הדין, והשיב: תורה, יראת שמים, פחד מחטא, ותפילה עם דמעות לבטל גזר דין".

והוסיף עוד שיש ליזהר לא להיות במקומות סכנה, כי בשעה שניתנה רשות לשטן להשטין אינו מבחין בין צדיק לרשע.

דברי חיזוק לאמונה וביטחון שנשמעו מפי מרן שליט"א בימים האחרונים

עורר רבינו שחובת השעה להתבונן שאין לסמוך על כח הצבא, ובדווקא סיבב הקב"ה את הגזירה באופן זה ששיבר את גאוות הצבא

וביטל את הכוחי ועוצם ידי שלהם, כדי שנבוא להכרה ברורה שאין אנו שמורים מחמת הצבא כלל ואין אנו מובטחים מחמתם, אלא נתלה עינינו לקב"ה בלבד מתוך הבנה שאין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים בלבד.

ובעניין זה הביא רבינו שלפני פחות מחודש ימים, נשא ראש הממשלה דברי חירוף וגידוף, באומרו ליושבי ארץ הקודש שלא ייצאו לאוקראינה כיון שכבר הוכח באירופה שהקב"ה לא שמר על היהודים (עפ"ל), וכביכול רק בארץ הקודש יכולים לחיות כיון שיש כאן צבא שישמור ויגן... ולכן כעת הראה לנו הקב"ה שאם ה' לא ישמור עיר שוא שקד שומר, וכל כוחם וגבורתם כאין ואפס ממש, וזקוקים אנו רק לעזרתו ושמירתו יתב' בכל מקום. (עוד הוסיף רבינו וסיפר מה ששמע מפי קדשו של הגה"צ ר' מרדכי פגרמנסקי ז"ע שלעל על המדינה וביטלה מכל וכל, והסתכל עליה כאסיפה של כמה שתלטנים אשר מינו ראש לעצמם, וכלשונו "שנים שלוש בחורים שחושבים שיכולים לנהל מדינה").

והתבטא רבינו שהוא נזכר בדברי מרן הגר"ח הלוי מבריסק ז"ע שאמר, אני הולך ברחוב בבריסק ובסמוך אלי הולך גוי. הגוי רוצה להרוג אותי ויכול להרוג אותי אז למה אינו הורג אותי? רק כי ה' עוצר בעדו, וגם כאן ראו כולם כי ברגע שהשי"ת לא עצר בעדם, ממילא הם הרגו אותנו, וכל מה שעד עכשיו לא אירע כזאת - אין זה אלא מפני שהשי"ת עצר בעדם עד עכשיו.

מלשכת הגמית

מכתב מרן רבן של ישראל שליט"א אודות חובת השעה

שגילה הרמב"ן ז"ל ליתן איש כופר נפשו כפי המספר העולה לשמו (ושל ראש המשפחה ויעיל עבור כל המשפחה), ולהעביר המעות לעניים להניצל מכל רע.

ובעת הזאת יש להתעורר כי אם ה' לא ישמור עיר שוא שקד שומר, וניפץ הקב"ה בעת הזאת את גאוותם בזרוע בשר, והראה לעין כל שאין לסמוך על זרוע בשר כדי לעורר אותנו לתלות עינינו אליו בלבד ולידע שאין עוד מלבדו, וכבר כתבו הספרים שרק בשעה שעם ישראל יראו עין בעין שאין לנו שום אפשרות להשיג שום ישועה בכוחות הטבע ו"אין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים", אז יזכו לישועה.

ועוד זאת יש לעורר בעת הזאת ליזהר מאוד מבזבז הזמן ההבלים, ומצוי מאוד בזמני מלחמה שעלולים לבזבז זמן בשיחות שוא לדבר מה אירע והשערות מה יקרה לעתיד וכיוצא, ויש לזכור שתורה מגנא ומצלא, וכל חיזוק בלימוד התורה מוסיף הגנה, וכבר אמרו חז"ל (סנהדרין צה, ב) "שאלו תלמידיו את רבי אלעזר מה יעשה אדם וינצל מחבלו של משיח, יעסוק בתורה ובגמילות חסדים".

ופשיטא שלא לצאת ח"ו לחופשות וטיולים בעת הזאת בשום פנים ואופן, ומקומו של בן ישיבה בפרט לעת הזאת היא בבית המדרש בלבד.

וה' ישמע שוועתינו ויציל כל אחד ואחד מבני ישראל שלא ייפגע ח"ו, ישלח דברו וירפא את חולי עמו ישראל, ויוציא את השבויים מחושך וצלמוות ומוסרותיהם ינתק, ונזכה במהרה לישועה האמיתית בביאת גוא"צ בקרוב.

משה שטרנבוך

בס"ד כ"ד תשרי תשפ"ד

את אשר יגורנו מהתקופה שלפני ביאת משיח בא עלינו, אוי מה היה לנו, אוי לנו כי חטאנו, רבים חללים נפלו ורבים נלקחו בשבי ורבים נפצעו, מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה מחרב הרג ואבדן, ובעת הזאת אין לנו אלא לאחוז באומנות אבותינו תשובה תפלה וצדקה להעביר רוע הגזירה, וכבר אמרו חז"ל (ב"ר ואתחנן ב, ג, ילקו"ש תהלים רמז תתס"ה) אין ישראל נגאלים אלא מתוך צרה תשובה רחמים ותפלה.

בתשובה - לב יודע מרת נפשו במה צריך להתחזק, וכבר כתב הרמב"ם (ריש הלכות תעניות) "מדרכי התשובה הוא שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם. אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקריה, הרי זו דרך אכזריות וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים, ותוסיף הצרה צרות אחרות".

בתפלה - חובה עלינו להחזיק באומנות אבותינו לומר תהלים בעת צרה, ואף אם יאמר מעט בכמות אבל רב באיכות וישפוך לב כמים מתוך כוונה שכל חייו תלויים בהשי"ת בלבד, ואשרי מי שמוריד דמעות בתפילתו ומעורר רחמי שמים ששערי דמעות לא ננעלו וגורמים לתפילה שתתקבל. ויאמרו בציבור בכל יום כמה פרקי תהלים לאחר תפילות שחרית מנחה ומעריב, להעביר רוע הגזירה ועבור אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה.

בצדקה - לחמול על דל ובכלל זה להרבות במעשי חסד. וסגולה לשמירה לכל ראשי ואבות המשפחות אשר ביכולתם ואפשרותם, לערוך פדיון נפש כפי

עובדות והנהגות

מעשה רב - הנהגות מן שליט"א

רוח הקודש הופיעה בבית מדרשו

זה כבר תקופה שמרן רבן של ישראל שליט"א מעורר ומתריע בדרשותיו שאנחנו נמצאים במצב קשה ועלול לבוא תקופה קשה מאוד על עם ישראל וצריך לעורר הרבה רחמים שמים ולהתחזק בשינוי ושיפור המעשים.

בערב ראש השנה האחרון עורר רבינו בדברים מחרידים כי מכיון שראש השנה בשנה זו חל להיות בשבת ולא תוקעים בשופר, צפוי לנו שנה לא פשוטה, "או שנה מאוד טובה או חלילה שנה מאוד מסוכנת". בדבריו ביאר רבינו שהכל תלוי אם נשמור את השבת כראוי "אם נשמור שבת כראוי יהא לנו שנה טובה, ואם לא, לא נזכה בהגנה של שבת, וממילא - מכיון שאין לנו תקיעת שופר ביום הראשון, צפויים לבוא סכנות לא פשוטות".

אמנם ככל שהתקדמו הימים, דיבר רבינו ביותר בדרשותיו כי עומד לבוא ימים לא פשוטים ואנו עומדים לפני תקופה קשה, בבחינת רוח הקודש הופיעה בבית מדרשו. [וכשאחד העיז ואמר לרבינו שהוא מפחיד אנשים בדרשותיו, השיב רבינו, 'אדרבה שיחזרו בתשובה...']

כך למשל ביום כיפור לפני נעילה נשא רבינו מדברות קדשו בהיכל הישיבה, ופרץ בבכי ושאל יש גזירות קשות ונוראות ויש עוד כמה דק' לנסות לבטלן.

ובדרשה שנשא בערב חג הסוכות לפני קבוצת נגידים מארה"ב, אמר בתוך הדברים: "אנשים מאוד קרים היום. איננו יודעים מה יקרה. יכולות להיות כל מיני הפתעות, אנחנו יכולים להיות בטוחים שהרבה החלטות נעשות עבורנו כבר כעת, עכ"ל.

כמו כן בדרשה שנשא רבינו (דרך הטלפון) להיכל ישיבת הגר"מ דרוק שליט"א ביום א' דחול המועד סוכות, התייחס רבינו למצב הקשה העתיד לבוא ואמר בזה הלשון: "אנחנו צריכים להודות ולהלל לקב"ה על חסדיו, למרות שהעתיד שלנו מאוד חשוך, רצונם לעקור אותנו לגמרי מהעולם... אף אחד לא יחשוב שלום עלי נפשי ואני מצאתי מקלט כאן, זה לא כך!! מי יודע מה יהיה אחריו. עכשיו זה הזדמנות לכל אחד ואחד להרבות במצוות ומעשים טובים וצדקה ובה נדחה את הצרות לזמן עוד ועוד, עד שהקב"ה יחליט לגאול אותנו בגאולה שלימה. והשי"ת יעזור שנהיה כולנו ברוכים ונזכה לראות כבוד ה' בעולמו במהרה בימינו בקרוב", עכ"ל.

הדברים באו לידי ביטוי ודגש רב בדרשותו הפלאית של מרן שליט"א שנשא לפני תלמידי ישיבתו בבית שמש במהלך חג הסוכות, כשבאורח מפתיע החל לדבר

הדרכות והנהגות

הנהגות רבינו ביום שמחת תורה - יום פתיחת המלחמה

בשמחת תורה שהה רבינו בבית שמש בישיבתו הק' יחד עם תלמידיו בני הישיבה. בבוקר בעיצומו של אמירת הלל, נשמעו אזעקות. כל בני הישיבה הק' התקברו להסתופף בסמוך לרבינו לחסות בצילו בשעת האזעקות, וההלל נאמר בהתרגשות עצומה, ובפרט באמירת אנא ה' הושיעה נא נשפכו נחלי דמעות כמים ממרן שליט"א.

לאחר מכן נשאל רבינו מבני הישיבה מה לעשות: והשיב "להתפלל בכוונה", ועפ"י הוראת רבינו אמרו תהלים בציבור בכוונה גדולה לפני ההקפות.

לאחר מכן דיבר רבינו עם תלמידיו שצריך פירוד גמור מהרשעים, וכפי דמרגלא בפומיה להביא בשם הגה"ק מהרי"ל דיסקין זי"ע שהדרך להינצל בחבלי משיח לפני הגאולה הוא להיפרד לגמרי מרשעים ולא להתחבר אליהם וגם לא להסתכל לעברם, ולחיות בתוך חיים של תורה וכעין 'תיבת נח' המובדלים מחיי הרחוב החופשי, ורק כך אפשר להינצל.

במוצאי שמחת תורה נשאל רבינו מכמה וכמה היכלי תורה וישיבות וחסידות אם לערוך הקפות שניות, והשיב שיש לערוך הקפות אבל שיהא באופן הניכר שממעטים בשמחה, ועדיף לערוך בלי מוזיקה ועכ"פ שיהא ניכר טובא שממעטים בשמחה. ואכן בהיכל ישיבת מרן שליט"א ביטלו המוזיקה בהקפות שניות וקיצרו בהם.

תשובות והדרכות לשואלים

נשאל רבינו על ידי רב אחד שהולך לדבר דרשה לפני בנות ישראל על מה לחזקם ומה להציע להם להתחזק, והשיב רבינו "לא לפטפט לשון הרע". ונשאל עוד אם לעורר על עניין הצניעות, והשיב 'לעורר שלא ללכת בפאות ארוכות, וכן לא להתבלט בבשמים או בצבע הפנים באופן בולט, שדבר זה מסלק את השכינה מאתנו רח"ל, וכשהשכינה אינה שורה אצלנו הרי אנו מופקרים כאילו השדה רח"ל.

נשאל רבינו מתושבי ארה"ב שבאו לארץ הקודש לחוג את חג הסוכות, והיה בדעתם להישאר כאן בארץ הקודש עוד כמה ימים לאחר שמחת תורה, האם להקדים הטיסה לחזור לארה"ב מוקדם ככל האפשר או שניתן להישאר בארץ, והשיב רבינו שאפשר להישאר כעת בארץ ואין צורך ליבהל לחזור מיד לארה"ב, אך הוסיף שצריך להיות מוכנים באם יהא שינוי ח"ו אז יתכן שישתנה המצב ויהא רצוי לחזור לארה"ב.

נשאל רבינו ממנהלי חידורים אם לפתוח החידורים, והשיב דפשיטא שיש לפתוח כדי לזכות להבל פיהם של תינוקות של בית רבן שבזכותם העולם עומד, והוסיף "אם לא פותחים החידורים אז הם עלולים לנצח" רח"ל.

סיפרו לרבינו (באסרו חג שמחת תורה) שיש שמבטלים חתונות בגלל איסור התקהלות, ואמר רבינו שאין צורך לדחות.

בחור אחד ביקש ברכה לזמן החדש, והשיב רבינו (במקום ברכה): תשב ותלמד ותשכח מהכל.

על ההנהגה בשמחת תורה בזמני טבח, וכפי שאמר לבחורים: "בשנות השואה הגיעו לפני שמחת תורה שמועות נוראות על הטבח הנוראי המתרחש, והתחלנו לשמוע שחלק הובלו לשריפה וחלק לחניקה, והבחורים בישיבה לא ידעו מה מצב קרוביהם ובכו בבכיות נוראות, ובאו לראש הישיבה הגאון רבי משה שניידר ואמרו לו שאינם יכולים לרקוד, אבל הגה"צ רבי משה שניידר זצ"ל אמר להם, "היטלר יכול להרוג אותנו אבל אפילו מנהג ישראל הוא לא יעקור, אנחנו שרים ורוקדים כרגיל. הוא דיבר ואמר תראו שבעזרת ה' יבוא יום שישמעו וכולם יראו שאי אפשר לאדם להבין את השי"ת".

עוד הוסיף רבינו ואמר לבחורים: אנחנו עוד לא יודעים מה העתיד שלנו אנחנו במצב קשה ונתפלל לקב"ה שיציל אותנו בזכות מה שאנחנו מתרחקים מהרשעים עד הסוף. ויעזור השי"ת שנוכל להחזיק מעמד ולשמוח בשוב ה' את עמו ושמחה וששון יהיה במהרה בימינו בקרוב".

יצוין כי גם בביקור שערך כ"ק האדמו"ר מדושינסקיא שליט"א בסוכתו של מרן שליט"א, חזר מרן על הדברים, ולפליאת הנוכחים עם כניסתו של האדמו"ר לסוכתו, פתח רבינו בשיחה אודות ההנהגה הראויה בשמחת תורה בזמני טבח בעם ישראל ה"י.

ביום רביעי ד' דחווה"מ דיבר רבינו בביתו לפני מקורביו שעומד להיות גזירה קשה בישראל רח"ל לאחר חג הסוכות, וצריך לפעול לבטל הגזירה. (מפי נכדו הרה"ג ר' אליהו שרייבער שליט"א).

ביום הושענא רבה נכנס הנגיד הר"ר יחזקאל בערקאוויטש לרבינו לקבל ברכה להצלחה, ורבינו השיב לו "ברכה להצלחה? צריך ברכה לשמירה!! שהקב"ה ישמור עליך. ולאחר מכן שתק איזה רגעים ואמר לו הפסוק "ישלח עזרתו מקודש ומציון יסעדך", ויהי לפלא כשלאחר מכן הוברר הצרה העומדת בפתח.

ביום שמחת תורה כאשר עודכן רבינו לאחר אמירת הלל על המצב, התבטא רבינו בזה"ל: "כבר תקופה שהנני מתריע על זאת וכפי הנראה דיברתי לקירות, והורה לומר כמה פרקי תהלים. ולאחר שמחת תורה כתב רבינו מכתב על המצב, ופתח את המכתב בזה"ל "את אשר יגורנו מהתקופה שלפני ביאת משיח בא עלינו".

"כי לא יעשה אדני דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו (עמוס ג, ז).

דברי חיזוק והתעוררות מפי רבנו מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א בעק' מצב המלחמה בארה"ק תשרי תשפ"ד

המצב שלנו בארה"ק שהוא נורא ואיום, מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה, המצב מחריד כל לב, דם אחינו בית ישראל נשפך כמים ל"ע, אנשים נשים וטף רח"ל, ומהם נתונים בצרה ובשביה, ואף אחד לא יודע מה יהיה הלאה. הקב"ה מראה לכולם עין בעין, שאין לנו על מי לסמוך, אין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים.

ידועים דברי הרמב"ם בהלכות תעניות שכתב, "מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבוא על הצבור", וממשיך הרמב"ם "וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם". ובהמשך דבריו כותב הרמב"ם דברים נוראים, "אבל אם לא יזעקו ולא יריעו, אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו, וצרה זו נקרה נקרית, הרי זו דרך אכזריות, וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים ותוסיף הצרה צרות אחרות, הוא שכתוב בתורה והלכתם עמי בקרי והלכתי עמכם בחמת קרי כלומר כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו אם תאמרו שהוא קרי אוסיף לכם חמת אותו קרי". וכבר הנביא זועק וצווח "לשוא הכיתי את בניכם מוסר לא לקחו".

על אחת כמה וכמה, במצבינו כעת, הרי שאל מול מה שאנו שומעים ורואים, אין מי שיכול לומר "דבר זה ממנהג העולם אירע לנו". רואים בחוש שאנחנו נמצאים בזמן של חרון אף ה', הקב"ה תובע מאתנו שנתבונן, שנפשפש במעשינו ונעשה חשבון נפש עם עצמינו, ולב יודע מרת נפשו כל אחד ואחד במה הוא צריך חיזוק באופן מיוחד.

והמצב הזה מחייב זעקה, אמנם צריך לדעת איך יש לנו לזעוק ועל מה אסור לנו לזעוק, אצל יעקב אבינו איתא במדרש, שיעקב אמר "נסתרה דרכי מה", והנביא אומר "למה תאמר יעקב ותדבר ישראל נסתרה דרכי מה", היינו שיעקב אומר [על כל הצרות שעברו עליו] אני בבחינה של חיסרון, שהיה לי הרבה צרות ואיני מבין [מדוע מגיע לי זה, נסתרה דרכי מה?]. וע"ז ממשיך הנביא "אלוקי עולם ד' בורא קצות הארץ לא יעף ולא יגע אין חקר לתבונתו", היינו שאין לנו שייכות להבין את הקב"ה, ולמשל כמו אדם ביחס לזבוב הרי שלאדם אין כל שייכות אליו, ואינו שייך כלל להבין. ולכן וודאי שע"ז לא שייך לזעוק, ולומר שאין אנו מבינים דרכי שמים.

אמנם יש להתבונן שגם במה שמותר לזעוק איך צריכה להיות הזעקה, הנה הכהן גדול שהיה האיש הגדול בכלל ישראל, עד כדי כך שמצינו, שכשמת הכהן גדול יכול הרוצח בשגגה לצאת מערי מקלט, ואין חשש שגואל הדם יהרגהו, וביארו הראשונים הטעם שכיון שיש צער גדול כ"כ על מיתת הכהן גדול משתכח הצער הפחות של גואל הדם על מיתת קרובו. ובגמ' ביומא הביאו דשמעון הצדיק הכהן גדול, היה רואה בשעה שהיה נכנס לקודש הקדשים, זקן שהיה מלווהו ושאלו בירושלמי הרי נאמר וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר", ותירצו שהזקן היה הקב"ה, (אע"פ שנאמר "כי לא יראני האדם וחי" צ"ל שהיה בחינה כזאת), ובכל זאת איתא ביומא דף י"ט שהיו מעסיקין אותו בליל יום הכיפורים שלא ירדם, והיו אומרים לו "אם ד' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו" ופירש רש"י, "כלומר הזהר בעבודתך שתהא לשם שמים, שתהא לרצות, שאם אינה רצויה אינה עולה לכלום". הכהן גדול עם כל גדלותו הרי שאם עבודתו אינה לשם שמים ממש, אינה עולה לכלום. וזה נאמר בנוגע לעבודת הכה"ג בקורבנותיו לכפר ביום הכיפורים שבאים לרצות. ומזה יש לנו דוגמא ללמוד דכמו כן לענין תפילה, שכשיש חרון אף וצריך לרצותו צריך שהתפילה תהיה לשם שמים ממש.

איתא בחז"ל לא נבראו רעמים אלא ליישר עקמימות שבלב, הרי נופל רעמים וזה ליישר עקמומיות שבלב. לפני חמישים שנה פרצה מלחמה בעיצומו של יום הכיפורים, שזהו יום הקירבה הגדולה להקב"ה, והשנה החלה מלחמה ביום שמחת תורה שנאמר על יום זה "קשה עלי פרידתכם", נשמעו רעמים גדולים ליישר עקמומיות שבלב.

ודבר ראשון אנחנו צריכים ומחויבים להתאמץ להתחזק בעמל ושקידת התורה מתוך טהרת המחשבה, שזו היא הערובה היחידה לשמור ולהסיר מעלינו כל צר ואויב. מו"ח רבינו הגדול זיע"א בכל עת שהיו מתרגשות צרות על עמ"י היה אומר להוסיף תורה, להתחזק בתורה. התורה היא זאת ששומרת עלינו, אין לנו שיור רק התורה הזאת.

ובזמן הזה כל אחד מחויב לעזוב הכל, לא להתעסק בחדשות ובסיפורים, זה לא מוסיף כלום וזה רק מסיח את הדעת ואת הלב מן העיקר. והעיקר הוא שהבנים יוסיפו בתורה, בהתמדה, כל חיזוק נוסף זה דבר גדול לאין שיעור. והבנות תתחזקנה ביראת ה', בצניעות ובעבודת המידות, ועל ידי כך נזכה שהקב"ה יסיר חרון אפו מעמו ומנחלתו.

התפקיד שלנו בזמן הזה הוא להתעורר, לשים אל לבנו, ולעלות ולהתעלות בתורה ביראת ה' ובבין אדם לחבירו שהיא מן החמורות. יש מנהיג לבירה והוא מראה לנו שעם כל הנשק ועם כל הטכנולוגיות שמתפארים בהם, אין לנו על מי ועל מה לסמוך אלא על אבינו שבשמים. והוא תובע מאתנו בעת הזו להתעורר ולתקן דרכנו ונזכה לגאולה וישועה.

(נכתב על ידי אחד השומעים בתרגום ללה"ק)

* במהלך החג כשבאו לעדכנו אודות מה שמתרחש בדרום, שאל מרן שליט"א האם זה מגיע מ"מעשה שבת" על ידי יהודי שאינו נצרך לכך כמ"כ אינו רוצה לשמוע, והסכים רק לאחר שאמרו כי זה מנכרי. ועם זאת החג משהגיעו השמועות המחרידות הורה מרן שליט"א לש"ץ לומר פרק תהילים בעק' המצב.

* במענה לשאלות כמה מגבאי קהילות וישיבות בעיר בני ברק, הורה מרן שליט"א לבטל את מעמדי הקפות שניות.

* נשאל מרן שליט"א אודות מי שנכנס ללחץ נפשי בעקבות שמיעת יתר של החדשות, בטעם שהוא רוצה להשתתף בצער של כלל ישראל. מרן שליט"א השיב, "אם רוצים להשתתף עם כלל ישראל שיגידו תהילים!!!".

לשאלה האם צריך לשמוע בכל אופן משהו (קצת) חדשות. השיב מרן שליט"א: "לא צריך לשמוע בכלל!!! אם יהיה משהו שצריך לדעת יידעו מזה כבר".

* לבחור שטען כי חושש לנסוע לישיבתו שבירושלים (שנפתחה מוקדם בעק' הוראת גדו"י וראשי הישיבות שליט"א) וטען כי בין כך לא תהיה לו מנוחת הנפש, מרן שליט"א השיב, כי יסע לישיבה ושם יהיה שקוע יותר בתורה, ובכך ישיג יותר מנוחת הנפש מאשר להישאר בבית, ותורה מגנא ומצלא.

* ראש ישיבה מאיזור הדרום אמר למרן שליט"א כי באפשרותו לסדר מקום לישיבתו באיזור ירושלים, אך הוא פחות נוח ומסודר. מרן שליט"א השיב לו, כי מלבד השיקול של פיקר"נ ישנו השיקול הנוסף של "שמעתתא בעי צילותא", ואם בני הישיבה יוכלו להגות על תלמודם יותר בשלווה במקו"א בוודאי שזה עדיף.

דברי התעוררות לאור המצב הקשה מרבנינו המשגיח הגאון רבי דן סגל שליט"א

הדברים הוא שאל אותנו, במה אתם בוטחים? וכי אתה לא רואה שגם פה אנחנו נמצאים בגטו? אנחנו מוקפים מיליוני ערבים מכל הצדדים, וזהו גם גלוי שאנחנו חיים כאן! אם לא יתקיים הכתוב: 'לא הניח לאיש לעשקם ויוכח עליהם מלכים' (דברי הימים א טז, כא), הם יכולים לנצח אותנו בקלות רבה, אפילו בלי יריה אחת! סיים האדמו"ר ואמר: בשלמא אני, אני 'מאמין', ואני יודע שהקב"ה הוא כל יכול, והנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל, אבל במה אתה בוטח?!

כתיב 'הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל', וכי סלקא דעתך שיש תנומה כלפי מעלה, והלא הלעג הכי גדול לעובדי הבעל היה כשאלוהו הנביא אמר להם לקרוא בקול לאלוהיהם אולי ישן הוא, וכמו שנאמר: 'ויהתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול וכו' אולי ישן הוא ויקץ'. וכשטעו מלאכי השרת באדם הראשון וחשבוהו לאלוה, הפיל עליו הקב"ה תרדמה, וידעו שהוא אדם (בראשית רבה ח, י). אלא מבארים שהכוונה להנהגה של 'שומר ישראל', שלעולם לא פוסקת ההנהגה של 'שומר ישראל' אף לא לרגע קט, שאם לא כן, ח"ו על כל שונאי ישראל, הלא עומדים עלינו לכלותינו.

הדבר הראשון שהקב"ה מעורר אותנו כעת אחרי הימים הקדושים, הוא על היסוד של כל הימים האלה - מלך! לדעת שהקב"ה עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, ולהתחזק ולהתעצם באמונה בו יתברך, וביותר בהשגחת פרטית. ומלבד ההתבוננות השכלית, הרי זה צריך לבוא לידי ביטוי בכך שנתחזק ונתעצם בדברים ובמעשים שהם מזכים אותנו לשמירה עלינוה.

ולכן ההתחלה היא 'בראשית' - ברא אלוקים, לדעת ולהבין ולהשכיל שהקב"ה הוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, וזהו גם 'ראשית חכמה' - יראת השם. וכעת אתם רואים שהקב"ה שבר ורוצץ את משענת הקנה הרצון, והוא ניפץ את ה'כוחי ועוצם ידי', וזה לא בא כדי ללמד את אלה שהם לא משלומי אמוני ישראל, אלא ללמד אותנו! כמו שכתוב אצל יונה הנביא שהוא אמר 'כי יודע אני כי בשלי הסער הגדול הזה', וכבר שאל מרן הרב מבריסק זצ"ל, וכי לא היו שם גויים עובדי עבודה זרה שגם להם זה מגיע, אם כן מדוע אומר יונה הנביא 'בשלי הסער הגדול הזה'? אלא, ביאר הרב מבריסק, המאמין האמיתי מבין ויודע שדווקא 'בשלי הסער הגדול הזה', כי אם מראים לנו 'שיעור' כזה באמונה, הרי לא כמו שהמושכל ראשון שזה כדי להראות לאלו שלא מאמינים, ודאי שהם צריכים ללמוד אמונה, אבל 'השם צדיק יבחן', ואין 'לנו' על מי להשען אלא על אבינו שבשמים, ודאי שכולם צריכים

מנהגנו בתחילת הזמן לקיים את דברי התנא (ברכות נד, א): 'הנכנס לכרך מתפלל שנים, אחת בכניסתו ואחת ביציאתו וכו', ונותן הודאה על שעבר וצועק על העתיד, ולדידן, הנכנס ל'זמן', נותן הודאה על שעבר וצועק על העתיד. תמיד אמרנו את זה, אבל אולי לא אמרנו את זה במשמעות המלאה לחוש באמת את ההודאה הגדולה על שעבר, ולהיות צועקים על העתיד, אבל היום אנחנו מבינים את הדברים במשמעות אחרת, שהקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו הציל אותנו, ואילו פינו מלא שירה כים ולשוננו רינה כהמון גליו, אין אנחנו מספיקים להודות. ולכן עכשיו ה'מודה על שעבר' הוא בבחינת מודה על ההווה, לא רק על שעבר, וממילא ה'צועק על העתיד' הוא הרבה יותר גדול, שהקב"ה יקיים בנו ובכל ישראל 'הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל', ושיהיה 'עין ה' אל יראיו, למיחלים לחסדו', ומי הם 'יראיו'? אלו ה'מיחלים לחסדו' ותולים עצמם אך ורק בו יתברך, ולא בשום דבר אחר.

והאלוקים עשה שיראו מלפניו' (קהלת ג, יד), הקב"ה ברא את הבריה באופן שיביא יראת אלוקים. ולא רק הבריה בעצמה מעוררת ליראת אלוקים בבחינת 'שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה', אלא גם מירון החיים וההנהגה של הקב"ה בעולם מעוררת ומביאה ליראת אלוקים, ואם אנחנו רואים את מה שעובר כעת על כלל ישראל, הרי זה צועק 'ראו! מי ברא אלה?' כשם שהקב"ה ברא את כל הבריה העצומה, שמים וארץ, דומם צומח חי ומדבר, כך הוא גם 'עשה ועושה ויעשה לכל המעשים', ועלינו לראות בכל מה שקורה כאן את יד השם, שתכליתו 'שיראו מלפניו'. כי כנראה שהזקקנו ל'שיעור' הזה ביראת שמים, לעורר וללמד אותנו, לפקוח לנו את העינים שנראה שהוא 'עשה ועושה ויעשה לכל המעשים', ועלינו מוטל כעת גם להודות לקב"ה על שעבר, וגם להיות צועקים על העתיד.

מורנו המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל היה נבהל מאוד מדברים שאירעו 'פתאום', והוא היה אומר בהתפעלות 'פתאום! פתאום!'. כי כשקורה דבר מבלי הכנה והמשך לדבר אחר, אז כנראה שהיה צורך לזעזע, ולכן זה יצא מגדר הרגיל.

וכשקרה דבר כזה, מלבד כל הדברים, הרי זה בא לעורר ולחזק את האמונה בהשגחה פרטית, 'אשור לא יושיענו, על סוס לא נרכב', ולא לייחס כמלא הנימה לשום דבר אחר, ולדעת שאין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים, לא רק שאיננו שמים את עיקר מבטחנו בדברים אחרים, אלא אפילו רק 'להשען', בגדר משענת קלה, גם כן 'אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים'. האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל נפגש עם אחד ממנהיגי הציונים, ובתוך

להשען על אבינו שבשמים, אבל למי מדברים בעיקר? 'לנו', ואין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים. והוא ה'בראשית' כמו שבא חבקוק והעמידם על אחת 'וצדיק באמונתו יחיה', 'יחיה' הפירוש הוא שכל החיים צריכים להיות על פי האמונה, וכדי שהיראה תהיה קיימת בכל המצבים, צריך שהיא תהיה 'יראת ה' טהורה - עומדת לעד'.

ומי יודע, שמא גם בלב שלנו היה איזה הרגשה, ואולי רק כחוט השערה, שהיינו רגועים וסמכנו על כל מיני דברים אחרים שאני לא רוצה לפרט, והקב"ה הראה לנו כעת באופן ברור שאין משהו אחר שאתה יכול לסמוך עליו, אלא רק הקב"ה הוא 'עשה ועושה ויעשה לכל המעשים'. ואם ח"ו האמונה לא בתוקפה, אנו נזקקים 'לשיעורים' באמונה, בהשגחה פרטית, לחזק בקרבנו את העשה ועושה ויעשה לכל המעשים. וגם כעת היצר הרע ממשיך בנסיונות שלו, וכפי ששמעתי ששולחים לכאן כלי מלחמה מכל העולם, וכל זה כדי שיהיה עוד ניסיון באמונה, אוי ואבוי אם לרגע קט זה מרגיע מישהו, אין זה אלא לניסיון, ועלינו להתחזק ודעת ש'אשור לא יושענו', ותמיד 'אנו לי-ה ועינינו לי-ה', וח"ו שלא נהיה בכלל 'והלכתם עמי בקרי' לחשוב שהיה כאן איזה 'מקרה' מסיבה כזו או אחרת, אלא לייחס את הכל לקב"ה, ולב יודע מרת נפשו, כל אחד יודע במה הוא צריך להתחזק בענין הזה של להשען רק על אבינו שבשמים.

וההתעצמות באמונה צריכה לבוא לידי ביטוי גם בהתחזקות בתפילה, שתהיה התפלה מתוך ההרגשה הברורה שאין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים.

ואם אנחנו נתחזק באמונה, הרי זה מחזק את השמירה וההארת פנים אלינו, וכמו שנאמר 'השם צלך על ידי ימינך', ומבארים, שההנהגה של הקב"ה היא כמו 'צל', כמו שהצל מראה את מה שמראים לו, כך גם הקב"ה הוא כביכול 'צלך', וכמה שאנו נשענים וסומכים רק עליו, ופונים אליו יתברך בתפלה, כך גם יהיה 'עיני ה' אלוקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה'.

עוד צריך להתחזק בלימוד התורה, וכל אחד צריך לשים לנגד עיניו את דברי חז"ל (קידושין מ, ב): 'לעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו זכאי וחציו חייב וכו', עשה מצוה אחת הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות', ואם להיפך ח"ו, אז הכריע לצד השני. ותמיד צריך 'לחיות' עם זה ולדעת את המציאות הזאת, שהכל תלוי בי ויבשלי הסער הגדול הזה, ואם אני מתחזק ונוהר, אני מכריע את כל העולם כולו לכף זכות! ולכן אמרו חז"ל (ירושלמי ברכות ט, ה) 'אם ראית דור שנתייאשו ידיהם מן התורה עמוד והתחזק ואתה מקבל שכר כולם', כי ההתחזקות הזו מחזקת את כולם, ולכן הוא נוטל שכר כולם. ומי הם אלה

שעליהם נאמר היום 'עמוד והתחזק'? זה נאמר אלינו, שומרי התורה והמצוות, לומדי התורה הק', תלמידי החכמים ויראי השם, ועלינו להתחזק ולרומם את כולם, ולהיות כל מחשבותינו בלימוד התורה הק', עוד קושיא ועוד תירוץ, ולא ח"ו להיגרר אחרי סקרנות, ידיעות, שבין כה לא נשאר מזה כלום. המצב כעת הוא כזה ש'לא תוכל להתעלם', וצריך הרבה רחמים וסיעתא דשמיא, וכל אחד מאיתנו צריך להרגיש שהוא לא אדם פרטי, ואנחנו אלה שרבים תלויים בנו.

עוד צריך להתחזק, להיזהר ולהישמר מעבירות, כיון שצריך סיעתא דשמיא ושמירה מיוחדת, צריך להיות ראויים לכך, ובעיקר במה שנוגע לקדושת ישראל, כדי שנהיה ראויים לקרבת אלוקים ול'מתהלך בקרב מחניך להצילך', וכבר עורר על כך הרבה מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, שלא נאמר 'ושב מאחרריך' על עבודה זרה או על שאר עבירות חמורות, אלא על 'ולא יראה בך ערות דבר - ושב מאחרריך', וכמה פשוט שצריך להתחזק בזה, וזה נוגע לכל אחד במצב שלו, יש מצב של בחורים, יש מצב של אברכים, יש מצב שלנו, יש מצב של בתינו, הכל צריך להיות 'ולא יראה בך'! כדי שלא נפסיד את הקרבת אלוקים.

דרכו של היצר הרע שהוא מקעקע מיניה וביה, והוא מסיח את הדעת לחדשות שבדבר, אבל הבא ליטהר מסייעים לו. אנחנו יודעים ובטוחים כמו שידעו כל הדורות ש'ותחזינה עינינו בשובך לציון', אבל מה הם ביקשו? שיהיה 'ברחמים', ותחזינה עינינו בשובך לציון - ברחמים.

חסד עושה עמנו השי"ת שלא 'נופל' עלינו המצב בבת אחת באופן שלא מספיקים בכלל לחשוב כלום, אלא זה בא ב'הקדמות' ו'שיעורים' ועלינו להיות 'חכם הרואה את הנולד', ולהבין שלא קרה פה איזה 'מקרה' ח"ו, אלא מתחיל פה משהו חדש, הנהגה חדשה, מצב אחר, וצריך לראות להתחזק, ואיש את רעהו יעזורו, בדעה ובהשקפה, בלימוד התורה הק', בתפילה, בקדושה ובמעשים טובים בין אדם לחבירו.

וכיון ש'רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו', אם אנחנו מיחלים לחסדו עד כדי כך שגם המעשים שאנחנו עושים הם על דרך זה, ודאי שיכמרו רחמי שמים עלינו, ונזכה כולנו עם כל כלל ישראל לשמירה עליונה, להנהגה של 'לא ינום ולא ישן שומר ישראל', ונזכה להצלחה והצלחה הן מה שנוגע לכלל ישראל, והן מה שנוגע לבני ישיבה בפרט, שיהיה סיעתא דשמיא בלימוד התורה הקדושה ובעבודתו יתברך, ונזכה כולנו במהרה לשמוע שופרו של משיח בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו, אמן.

שיחת חיזוק והתעוררות לאור המצב הקשה השורר בארץ ובב"א

מרבנינו מרן ראש הישיבה הגרמ"ה הירש שליט"א

א. הקב"ה מדבר איתנו.

המצב הזה שאנחנו נמצאים בו, שיש כ"כ הרבה הרוגים, פצועים, שבויים, אנחנו לא רגילים לזה, ודאי שהקב"ה בא ללמד אותנו משהו וקשה להגיד בודאי מה הקב"ה רוצה.

ב. לחיות את נס קיומנו בא"י.

אבל נדמה לי שדבר אחד כן ברור, לפני שלושים - ארבעים שנה הדיבור וכל ההרגשה היתה שאנחנו חיים כאן בנס, ונדמה שההרגשה הזו ירדה, מרגישים שזה פשוט - לא נס, שכחנו את החסד שהקב"ה עושה לנו כל הזמן, זה נהפך להיות הנורמה, והקב"ה מראה לנו עכשיו מה קורה כשהוא לא עושה את הנס, זה מה שקורה - פוגרומים! וזה צריך להביא לנו את ההרגשה של החסד שהקב"ה עשה עד עכשיו.

ג. התועלת שבענין זה.

וזה מביא שנהיה חיים עם הקב"ה, מי שחי את חסד ה' זה מביא לזה, "בכל דרכיך דעהו, והוא יישר אורחותיך", (א. ה. ע"י בפ"י רבינו יונה עה"פ שם בפ"י הראשון, ואפשר להסביר את הפסוק גם ע"פ דברי הרה"י ואכ"מ, וע"י במחצה"ש בס"א' על המג"א ס"ק ז' ואכ"מ.) אם היו מרגישים את הנס - היו חיים "בכל דרכיך דעהו", צריך להרגיש את החסד בלחיות עם כל הזאבים שמסביב, וזה יגרום לחיות עם הקב"ה, "בכל דרכיך דעהו" מה הקב"ה רוצה, לא להיות שקוע בתאוות, להיות שקוע בלימוד, מוסר, חסד, מידות וכו'.

ד. חיזוקים בענינים שונים מרה"י הגר"א שר זיע"א. בדרך הטבע, אנחנו נכנסים עכשיו למלחמה, ואני אקריא מה שר' איזיק אמר לבחורים במלחמה בתש"ח. (א. ה. ע"י בלקט שיחות מוסר להגר"א שח"ג בשיחה בעמ' קמ"ז ובשיחה בעמ' קנ"ד. הרה"י יותר הזכיר ענינים ופירט בעצמו ופחות הקריא) אנחנו צריכים לחשוב מה הכוחות האמיתיים לנצח במלחמה.

1. כח הביטחון - כל מה שהיה זה חסד, כל ההרוגים, הפצועים והשבויים הכל זה "כי לעולם חסדו".
2. כח התפילה ותקוה נאמנה בה' ובישועתו.
3. כח ברכת כהנים - שעליה הובטח בתורה "ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם".

4. וכח התורה - א"א שהלימוד יהיה כמו כל הזמן, צריך שיהיה אחרת! סדרים שלמים, בלי ביטול תורה, זה קשה, אבל זה מה שצריך לעשות!!

ה. פירוט בענין כח הביטחון.

צריך להחדיר את כח הביטחון שעל אף החמלה הגדולה שהקב"ה חומל עלינו, דווקא מכח אהבתו הוא מייסר אותנו, וכמו שכתוב בפסוק "כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלוקיך מייסרך" ונמצא שצרות התקופה משמשים לנו כנסיון גדול, כל מה שקרה, ושלא יקרה, הכל זה בחמלה גדולה, והכל זה "כי לעולם חסדו" אנחנו לא צריכים לתלות בכיפת הברזל, צריכים לתלות בהקב"ה, זה הנסיון, אם יש דברים קשים לא לשכוח שזה הכל מהקב"ה "כאשר ייסר איש את בנו"

ו. תמצית הענינים.

קיצור הדברים, אנחנו צריכים להתחזק שהכל מהקב"ה, הכל חסד, ומה שנראה שעכשיו לא היה חסד, זה רק נראה אבל "כי לעולם חסדו", ולהתחזק בתפילה ולהתחזק בתורה.

ז. להזהר מחילול ה'.

ויש עוד ענין של חילול ה', אם בחורים סתם יסתובבו ברחובות ואנשים יחשבו שיש כאלה שמוסרים נפש, ואנחנו לא עושים כלום, זה מוריד להם את הערך של הקב"ה!! ואת הערך של התורה!! זה חשוב מאד, לא להסתובב ברחובות, שלא יהיה חילול ה'. וקטרוג על בני הישיבות.

ח. דברי סיום.

שהקב"ה יתן לנו את הכח לבטחון שהכל מאת ה' והכל זה חסד "כי לעולם חסדו" - להתחזק בידיעה זו, ובעיקר לחיות עם הקב"ה, להתחזק בתורה עם הידיעה שתורה מגנא ומצלל, ולהתחזק בתפילה, ובודאי לא להיות כרגיל! בחור ישיבה היום לא אמור להיות כרגיל! אמור להיות יותר בתורה, בתפילה ובהכל! וכשנתחזק זה בעז"ה יביא לנו את הישועה, ונזכה להיות שלמים ויראים, ולישועת כלל ישראל.

(נמסר בהיכל ישיבת סלבדקא יום ב' פר' בראשית ה'תשפ"ד)

Yitzhak Zilberstein

Rabbi of 'Ramat-Elhanan' Bnei-Brak

Rosh Kollel 'Beit-David' Holon

יצחק זילברשטיין

רב שכונת רמת-אלחנן בני ברק

ראש כולל 'בית-דוד' – חולון

בס"ד 16/10/2016 חתום: יצחק זילברשטיין

עת צרה היא ליעקב וממנה יושע

לאחינו בית ישראל היקרים והאהובים,

מובא בשם מרן החפץ חיים זצ"ל שכל מעשה של יחיד הנעשה במסירות נפש עצומה, ללא לאות וללא רפיון, יכול להשפיע על כלל ישראל כולו עד סוף כל הדורות, ועל אחת כמה וכמה אם כל הציבור כולו מתחזק ומתעורר להיטיב דרכיו.

אבקש מאחי היקרים, שכל אחד ואחד ילמד בכל יום ויום שני הלכות מהלכות שבת הלכה למעשה, שזהו הדבר המרום את קדושת השבת לכלל, ועל ידי כך מושפע כל יחיד ויחיד להוסיף בשמירת השבת ולהתחזק בה, וכבר ייסד רבינו האבן עזרא בפיוטו "כי אשמרה שבת, א-ל-ישמרני", וכבר אמרו חז"ל (נדה דף עג ע"א) כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העוה"ב.

וכל אחד שיעשה כדברים הללו, מובטח לו שינצל מכל פגע רע, ויזכה שימלא ה' כל משאלות לבו לטובה, ויה"ר שלא ישמע עוד שוד ושבר בגבולינו, ובמהרה נזכה לגאולת עולמים אבי"ר.

בברכה נאמנה

לאור קריאתו של מרן שליט"א ללמוד הלכות שבת,
יימסר מדי יום שיעור קצר בהלכות שבת המצויות - בקו 'שיח יצחק'

טלפונים: 072-380-9348 - 04-376-0582

שלוחה 4/4

שו"ת נדיר ומיוחד

בדברים הצריכים חיזוק בעת הזו

ממרח עמוד ההוראה הגר"י זילברשטיין שליט"א

עבור 'אנחנו וצאצאינו' - 'בתי' - 'איגוד הסמינרים' - 'הידברות' - 'קול הלשון', ועוד

משתתפים: הרב מרדכי בלוי, הרב אליעזר יוטקובסקי
נכתב ונערך ע"י נכדו הרב חיים מלין שליט"א

השבת בכוחה לחולל פלאים ולהביא את כל הישועות!

שאלה: עת צרה היא ליעקב, הגענו אל מרחן עמוד ההוראה, רבינו רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, חבר מועצת גדולי התורה, אב"ד רמת אלחנן, וראש כולל בית דוד בחולון, לשמוע דברי חיזוק, דברי נחומים וקבלות.

נמצאים פה מארגון בתי - בנות ישראל הקדושות והטהורות, עשרות אלפים, ארגון אנחנו וצאצאינו, עשרות אלפים של ילדים ומשפחות, וגם כמובן שזה מועבר בשידור על ידי המרביץ תורה הגדול בדור - קול הלשון, נמצא פה גם ארגון הידברות, ונמצא פה גם איגוד הסמינרים בארץ ישראל.

הדברים יהיו בצורה של שאלה ותשובה, לבני התורה, האברכים, הבחורים, נשות ישראל, להמון העם, ליושבי ארץ הקודש, וכמובן גם ליהודים בכל העולם כולו, מה צריך לעשות, איך צריך לעשות בעת הזאת, כבוד מרחן הרב שליט"א. מרחן שליט"א: לפני שבועיים ביום הכיפורים, ביום הכי קדוש שיש לאומה היהודית, מה קראנו אז בתורה? - "אם תשיב משבת רגלך, עשות חפץ ביום קדש, וקראת לשבת עונג, לקדוש ה' מכובד, וכבדתו מעשות דרכיך, ממצוא חפץ ודבר דבר, אז תתענג על ה' והרכבתך על במתי ארץ, והאכלתיך נחלת יעקב אביך כי פי ה' דיבר".

אתם שומעים רבותי, מה המסר? שבת! אתה רוצה שהקב"ה יעזור לך? אתה רוצה לחיות? שיהיה לך חיים מאושרים? אתה יודע מה הסגולה? אחת, מה היא? שבת! ומכלל הן אתה שומע לאו, אם אתה תשיב משבת רגלך יהיה לך כל טוב, ואם לא יהיה לך מאד לא טוב. הסגולה העיקרית שיש בעולם היא השבת!

ומה טעם הדבר, מסביר את זה המגיד מדובנא במשל מרגין, היה מלך גדול שהיה לו שר, ולפעמים השר שמע בקול המלך ולפעמים לא כ"כ האזין לקול המלך, אבל היה לו אשה מאד חכמה, והמלך התייעץ איתה וכל דבריה היו בחכמה, ופעם אחת הגיעה האשה וראה המלך שהיא חבולה ושותתת דם, שאל המלך מה קרה לך, לא רצתה להגיד, הוא ושאל שוב תגידי מה קרה לך, והיא לא עונה. אמר המלך, אני מנחש שקיבלת מכות, ולא השיבה. אמר המלך זה ברור לי שקיבלת את זה מבעלך, לכן על המקום ישלחוהו לעץ התליה, הרי מזמן הייתי צריך להרוג אותו, ואני שומר אותו בגלל האשה, אבל אם האשה אומרת שהוא היכה אותה, אז מה יש לי ממנו, על עץ גבוה אתלה אותו.

זה המשל של המגיד מדובנא על חיי האומה היהודית עם השבת, השבת לפעמים צועקת, אני מאד מאד מצטער להגיד, יש היום ערים ששמו להם למטרה, להרוס את השבת, דהיינו, איני רוצה להגיד שמות ולקטרג, אבל יש ראשי ערים שהחליטו החלטה פשוטה - אין רכבת בשבת, אנחנו נפעיל תחבורה ציבורית משלנו, נפעיל את החנויות בשבת ונפטור אותם ממס, עוד לא ראיתי כזה עת צרה, אנשים הולכים ומכים את המלכה, השבת שלנו היא מלכה, שבת מלכתא, לכה דודי לקראת כלה, והמלך - הקדוש ברוך הוא רואה שהשבת בוכה ומרוסקת, ולכן הדבר הראשון שעושה הוא שהורג את עם ישראל רחמנא ליצלן, הרי הם חיים בזכות שבת המלכה, לכן זה הכי חשוב כעת.

אני רוצה לספר לכם מה שראיתי בעיניי, כשהייתי ילד קטן בירושלים, היה איש אלוקים קדוש רבי שלמה מזויעהל זצוק"ל, הסתובבתי על יד חדרו, באו ואמרו לו רבי, היטלר ימ"ש עולה לארץ ישראל לעשות בעם היהודי מה שהוא עשה באירופה, לשחוט אותם, ועשה הסכם חתום וכתוב עם המופתי. אמר האדמו"ר מזויעהל לגבאי, למה לא אמרת לי את זה לפני קידוש? אומר לו הגבאי רבי אליהו רוט זצ"ל, מה נפקא מינה, משיב לו האדמו"ר: אם אני אומר 'ויכולו' הרי אני שותף עם הקב"ה בעולמו, אני יכול לומר לו, שותף, אינני מרשה לך. אבל כעת שגמרתי את הקידוש... הייתי שם, וראיתי שהאדמו"ר הלך לטבול במקווה, וחוזר ואומר תגידו לכולם שהוא לא יכנס פה! עומד יהודי אחד והציל את כל האומה.

מה קרה? איך התגלגלו הדברים? האדמו"ר מזויעהל אומר אני מפרסם את האלוקים, כמו שיש מלך שיש לו מעיינות

של זהב או נפט, אבל לא יודעים ממנו, אבל יש איש פרסום שמפרסם אותו ומקבל אחוזים מהמלך, ויכול לומר למלך שהוא לא מרשה...

ואכן סוף המעשה ידוע ומפורסם, לא יאומן מה שקרה שם, היטלר בא לאל-עלמיין עם כל החיילים שלו, והיו מאד צמאים למים, ומצאו שם צינור חדש, ויצאו משם מים מלוחים, משום שזה היה צינור חדש, ושתו את זה וקיללו את היטלר ואת כל הפמליא שלו, ולא נכנסו לארץ ישראל! כמו שאמר האדמו"ר מזויעה, כשאני אומר ויכולו אני נעשה שותף עם הקב"ה, על השבת! שבת היא עדות שהקב"ה ברא את השמים והארץ.

מובא בספרים, שמישהו בא לחפץ חיים ואמר לו, רבי, אשתי מקשה ללדת ואין מי שיושיע והיא בסכנה. החפץ חיים הסתכל ואמר, אין שום עיצה, רק אחת, אם מישהו יביא לי אחד שעשה משהו למען השבת אני מציל אותה, בא מישהו ואמר אני סגרתי חנות, השפעתני על חנות, אמר הח"ח אתה מוסר את זה לאשה, הוא השיב כן, אמרו לו הח"ח לך הביתה, היא כבר ילדה, זה שלטון ללא מצרים!

לכן אנחנו אומרים ובטוחים שבזכות השבת תבוא ישועה לעם ישראל, יש לנו הרי עסק עם חיות, לא עם בני אדם, נראה לי שגם אני חטאתי, שלא מספיק דיברתי והשפעתני, אני כעת רוצה לחזור בתשובה, ודבר אחד ברצוני להגיד לכולם, רבותי, הקב"ה נתן לנו מתנה טובה ושמה שבת, כעת אנו פונים לאומה היהודית, אתם רוצים לרחם עלינו ולהושיע אותנו? שבת!!! תשמרו את שבת המלכה הקב"ה שומר אותנו!

לקבל שבת מוקדם - מסלק את מלאך המוות

שאלה: כבוד הרב שליט"א, יש כאן גם מארגון 'הידברות' שמקרים רחוקים, רוצים לעשות בשבת הקרובה משהו גדול, שכל היהודים יקבלו על עצמם כמה שיותר בשמירת שבת, לעשות קידוש, אומרים בשם הרב שטיינמן זצ"ל, ששאלו אותו מה עדיף ללמד מישהו מתחיל, האם הלכות בורר או מוקצה או לומר לו שיבוא לקבלת שבת בביהכ"נ, אז אומרים ואני יודע אם זה נכון, שהרב שטיינמן זצ"ל השיב שיבוא לקבלת שבת בביהכ"נ ושם יקבל את החמימות לשבת וממילא כבר יזהר בהמשך בשאר הדברים. מה מרן שליט"א יכול לומר על הרעיון הנפלא הזה, ליהודים הטובים המסורתיים הנמצאים בהידברות ובכל ארגוני חזרה בתשובה.

מרן שליט"א: הדברים ששמעתם אמת ויציב. פה אצלנו ברמת אלחנן, המלאך המוות כבר הופיע פה, נפטר אדם אחר שלא בעתו, עוד בן אדם נפטר, ועוד אחד, הציבור התחיל לבכות, הלכתי לרב שטיינמן, אמרתי לו אתה גדול הדור, תבוא אלינו ותרגיע את כולם, הוא הגיע ועלה לארון קודש ואמר, רבותי, אם אדם מקבל עליו שבת רבע שעה לפני הזמן, אני מבטיח לכם מלאך המוות לא ידרוס פה. למה? ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת וגו', אומר האור החיים הקדוש מה זה "לעשות" - להוסיף משהו למען השבת, זה דבר כזה שכולו פלא.

מדוע? אין עבירה שעליה נאמר שמי שעושה אותה בפרהסיא נהפך להיות גוי, אף עבירה לא, חוץ מעבודה זרה, אבל יש עוד עבירה אחת שזה שבת, המחלל שבת בפרהסיא דינו כגוי, היין שלו יין נסך, ומי שמבשל בשבילו ביום טוב עובר על בישול שלא כדין. וכך היה, כל בני הקהילה ברמת אלחנן קיבלו לקבל שבת רבע שעה מוקדם, וכך היה, מלאך המוות שכח מאיתנו.

אני מציע לכל היהודים שלא זכו עדיין לשמור תורה ומצוות, שיקפידו מכאן ולהבא על שלושה דברים: א] לא להדליק את האור בשבת, אלא להדליק בערב שבת ולהשאיר כך עד סוף השבת (ולכוין בהדלקה לנרות שבת, אם אין נרות ממש). ב] לא לבשל שום דבר בשבת, אלא להכין את כל האוכל בערב שבת לכל השבת. ג] לא לנסוע ברכב בשבת. זה שלושה דברים קלים שביכולתם לעמוד בזה, ואני מבטיח לכל מי שיעשה את זה שהוא מקרב את הגאולה ואת המשיח על ידי זה.

אבל אשמים אנחנו!

שאלה: אנחנו לא יודעים חשבונות שמים, ויותר נכון אף אחד לא יודע, אך מרן שליט"א הזכיר מקודם את יום הכיפורים, אפשר אולי לחבר את זה למה שקרה ביום כיפור בתל אביב, שיהודים באו ופגעו בקדושה של היום הקדוש הזה?

מרן שליט"א: בוודאי, רק אני לא רוצה להגיד את זה, אני רוצה להגיד שהאשמה עלי ולא עליהם, אני רוצה להגיד שאני אשם, שלא הלכתי ברחובות עם רמקול להכריז על השבת. אספר לכם, אנחנו באנו מפולניה, וגרנו אצל הדוד ואדודה

בתל אביב ברחוב בלפור 6 בתל אביב, כל ערב שבת נסע ברחוב אלנבי אוטו ועליו יהודי עם שופר ותקע "שבת", וכל העיר באה לראות, וראינו תמיד נפלאות בתל אביב איך שמירת השבת הצילה, אני לא רוצה להאשים את אף אחד, אני האשם העיקרי שלא עשיתי כמו אותו יהודי להכריז ברחובות העיר "שבת!", אני רוצה לדבר על יהודים.

שאלה: הדבר של יום כיפור נעשה לעיני כל ישראל שלא היה מימות עולם שלא כיבדו את יום כיפור, האם זה לא היה חציית קו אדום שלא כיבדו את שבת שבתון?

מרן שליט"א: הדבר נכון, אבל האשמה עלינו, שלא מספיק מחינו על חילולי השבת, ולא מספיק הסברנו להם כמה השבת יכולה להציל, כמו הפיוט שייסד רבינו האבן עזרא "כי אשמרה שבת קל ישמרני, אות היא לעולמי עד בינו וביני".

היחיד משפיע על כל הציבור

שאלה: יש איגוד הסמינרים שמקיף אלפי בנות, ובעקבות הדברים ששמעו ממרן שליט"א, הם עשו תקנה שכל בת תלמד כל יום שני הלכות שבת, והם שואלים מה אפשר להגיד דברי חיזוק בשם מרן שליט"א לאותם בנות שמקבלות לעשות כן לא רק עד שתסתיים המלחמה, אלא עד שמשיח יבוא בעזרת השם?

מרן שליט"א: יש יסוד שהציבור מושפע מהיחיד, אני גר פה על גבול כביש גהה, ואני יוצא כל יום כיפור לכמה דקות ואני רוצה לראות האם יש פה אחד שנוסע, אין אחד שנוסע, רק אמבולנסים ואנשי צבא, אני עד לזה. אמר על זה החזון איש, אם אנחנו מפחדים מהשבת - זה משפיע עליהם ג"כ, אני וכל החברים שלי, ולכן ביום כיפור שיש כזה חרדה אז גם הם מושפעים מזה.

אספר לכם דבר מיוחד, אני הייתי ילד קטן ובאתי לתל אביב לגור, היה אז ימי המלחמה עם הגרמנים, והיה מרכז וולוולסקי, מפעלי ייצור שייצרו מיימיות לחיילים, ועבדו גם בשבת, רבה של תל אביב הגאון רבי יצחק ידידיה פרנקל זצ"ל סגר את הספר תורה והכניסו לארון קודש, וקרא לכל הקהל לצאת אחריו, אני הקטן גם הצטרפתי, באו לשם, הוא ניגש ודופק על פתח המפעל, רצו לסלקו, ולא הסכים, וכולם באו ודפקו ומחו על כבוד השבת, הלך בעל הבית והזמין משטרה, הגיע קצין בריטי, ושואל את הרב פרנקל: אתה יודע שזה לאנשי המלחמה, וזה פיקוח נפש, אז מה אתה רוצה. השיבו, אני יודע את זה, אבל למה לא עובדים משמרת שניה בלילה באמצע השבוע, ובכך יחסכו חילול שבת.

והוסיף ואמר הרב פרנקל, לכל אומה יש דבר שזה היסוד שלה, אצלנו היסוד שלנו זה שבת, הקצין שמע והתרשם מאד מהדברים והורה הרגע סוגרים את המפעל! והיה קידוש שם שמים עצום, וגם אז ראינו איך אדם יחיד כמו הרב פרנקל שבדיבור אחד שלו הצליח לסגור מפעל שלם שמחלל שבת!

האם ואיך לשתף את הילדים על המתרחש בימים אלו

שאלה: שני שאלות מעולמות החינוך בתקופה הזו, כולם יודעים על הזוועות שקרו, השאלה של הורים רבים, איך לדבר ולספר ולשתף את הילדים עם מה שקרה, מה שקורה, ומה שח"ו עלול לקרות, הרי לא כל נפש יכולה להכיל את הדברים.

כמו כן יש הורים שרוצים לחדד לילדים את הרגש, שהתפילות יהיו חזקות, אנחנו צריכים תפילות של תינוקות של בית רבן, רק הם יכולים להציל אותנו, ומצד שני זה יכול לפגוע בנפש הילד, מה נכון לעשות ואיך נכון לאמהות ולאבות לנהוג?

מרן שליט"א: ראשית כל אספר לכם סיפור מיוחד, שמספר אותו הגאון רבי ישראל גרוסמן זצ"ל על הסבא שלו רבינו יצחק דוד מפוזנא זצ"ל, הוא נולד בלי כשרונות גדולים, היה לו אחים שהיו בעלי כשרונות וראשי ישיבות, והוא נולד בלי כלום, הוא רוצה להבין אבל לא הולך לו, אתם יודעים מה שהוא עשה, הוא חיכה עד שהאחרון שבבית הכנסת ילך, פתח את ארון הקודש ושם את הראש שלו בפנים, ואמר 'אבא, אני לא מבין, תרחם עלי, אני יתום, ולא מבין את הגמרא'. קולו הדהד בחלל ביהכ"נ, דמעות זלגו מעיניו של יצחק הקטן ללא הפוגה, ובכה בתוך ספרי התורה עד שנפלה עליו תרדמה עמוקה.

מרן שליט"א ממשיך לספר, וקולו משתנק בבכי: והנה בחלומו התגלה אליו דמותו המאירה של אבא האהוב שנשמתו בגזי מרומים, ואמר לו בני יקירי אל תבכה, תנוח דעתך, שמעתי את קול בכייתך ובאתי לבשר לך כי מן היום והלאה

אבוא אליך בכל לילה ואלמד אתך את השיעור שתלמד למחרת עם אחיך בישיבה... לא יאומן.

ואכן למחרת הגיע לשיעור, האח שואל שאלה והוא משיב, קולח. אביו לימדו מן השמים, ומאותו יום ואילך היה מגיע האב כל לילה ללמוד עמו, כך נמשך הדבר תקופה מסויימת, לילה אחת האב לא הופיע ויצחק ציפה לשווא, בא שוב לארון הקודש ובכה בכה גוראית, אמר לו האב אל תבכה, הגיע אחד מבין משפחתנו למעלה, אני מגיע ללוייתו, מחר אבוא אליך. עד שלאחר תקופה אמר לו האב, בני אתה בקי בכל התורה כולה, יותר לא אופיע אצלך, עליך להמשיך בדרכך לבד ולגדול תלמיד חכם, ויצא ממנו רבינו יצחק הגדול מפוזנא זצ"ל.

רואים כאן שכל ילד יהודי, אפילו בלי כשרונות, יכול להשתנות ולדעת את כל התורה כולה, וזה דבר שגם בתקופה הזו צריך לומר לילדים, דע לך ילד יקר, אם תשקיע ותלמד תוכל לדעת את כל התורה כולה, בפרט בזמנים כאלה שיש קצת רפיון בתורה, וחלק מתעניינים בחדשות המלחמה, אם תשקיע את עצמך בחדשות האמיתיות, בקושיא של הגמרא, בתירוץ של התוספות, תגדל לגדול בישראל!

רק לעודד את הילדים, ולומר להם שבזכות שמירת השבת ניצל

שאלה: הבעיה שהילדים בלחץ מהאזעקות וכל המלחמה, וההורים שואלים האם לחדד לילד את המצב כדי שיתפלל כהוגן, או לעודד יותר?

מרן שליט"א: רק לעודד את הילדים, ולהגיד להם בשמי, שאני מוכן להבטיח בהבטחה גמורה, שאם הוא יתחזק בענייני שבת אין לו מה לפחד. לא צריך לספר לו כלום מעבר לזה, רק דבר אחד, שהשבת מצילה. לומר לו, בני, עת צרה היא ליעקב, השבת נפגעה, אם אנחנו כעת נשמור שבת ואתה תלמד שני הלכות כל יום, הבטיח הקב"ה אם ישמרו ישראל שני שבתות - מיד הם נגאלים!

עיקר הבית היהודי זו האשה

שאלה: רצינו לבקש ברכה מיוחדת לבנות הסמינרים, כולם רוצות שידוך של בעל ת"ת, אם מרן שליט"א יתן לכם ברכה טובה כולם יתחילו ללמוד הלכות שבת.

מרן שליט"א: אני חייב לומר שעיקר העיקרים של הבית היהודי זה האשה, זה לא הבעל, אם הבעל יהודי והאשה נוצריה - הילד גוי, אפילו שהאב הוא הרב הראשי של כל האומה. וכן להיפך, אם האשה יהודיה והבעל גוי - הילד יהודי, עיקר הבית זה אשה, בת ישראל כוחה עצום. כמו שראינו אצל דבורה הנביאה שהצילה את כל העם, היה לה בעל בור ועם הארץ ולימדה אותו תורה. ובעזרת השם יהיה להם כל הברכות שבעולם, הבנות והאמהות זה היסוד של היהדות.

ואסיים בסיפור ששמעתי ממנו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל, שהיה נרגש כולו כשסיפר את זה, הסיפור הוא מאיסר הראל שהיה ראש המוסד, והוא היה יליד העיר דווינסק, ופעם אחת הנהר עלה על גדותיו ואיים להציף ולהחריב את כל העיר, הלכו לאור שמח, הגיע לשם, ואמר למים: אם אתם תעיזו עוד טיפה אחת לעלות, אני גוזר עליכם שלעולם לא יהיה כאן מים, הכל יתייבש. וכולם ראו בחוש, שבאותו רגע התחיל הכל לרדת. וכל הגויים אמרו השם הוא האלוקים!

שאלה: אז כשראינו מה זה כח התורה של גדולי ישראל, רצינו לבקש ממרן שליט"א שיש לו את כל הזכויות של הרבצת התורה והשבת כל כך הרבה שנים, יברך בברכה את כל עם ישראל.

מרן שליט"א: אני מברך את כל עם ישראל, ובפרט את החיילים בחזית, והאמהות שיקיריהם נעלמו וחייהם לא חיים, והבכי שלהם הוא עד לשמים, אנחנו רוצים לבקש עליהם ועל כל קרוביהם, וכן על השבויים שאיננו יודעים מה קורה איתם, שהקב"ה יעזור לנו, שיראה את הרהורי התשובה שלנו, ויוציא את הנעדרים מאפילה לאורה, ויראה לנו נפלאות וישועות, ונראה את ישועת ה' כהרף עין.

אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה, העומדים בין בים ובין ביבשה, המקום ירחם עליהם ויוציאם מצרה לרווחה ומאפילה לאורה, ומשיעבוד לגאולה, השתא בעגלא ובזמן קריב ונאמר אמן!

מוגש כחומר חיזוק למשתתפי השיעורים ולכלל הציבור

רשת ארצית להאדרת היהדות

דברי הגאון הגדול רבי אביעזר פילץ שליט"א ראש ישיבת תפרח

מתוך שיחת חיזוק שהתקיימה בישיבה במוצאי שמחת תורה - בעיצומם של אירועי הדרום [עם הפסקת ההקפות]

הצרות כדי לעורר את ה'בני תורה'

בשביל מי? הבריסקרב' היה אומר, כל הצרות שהיה לעם ישראל, זה לא בשביל החילונים, הם בכלל לא 'מאן דאמרים', הוא הביא את הדוגמא את הספינה של יונה הנביא, שהיו בה שבעים עובדי עבודה זרה, בשביל מי הסער הזה, מי יעלה על הדעת שהסער הוא בגלל יונה הנביא, יש שבעים עובדי ע"ז?

הקב"ה לא כ"כ מתחשב בכל הגויים, או ביהודי שפרש מן הדרך שהוא בעצם 'אבר מדולדל', אין בו חיות, המעשים שלו מאבדים את החשיבות של מעשה של יהודי שומר תורה שמאמין בהקב"ה.

לכן צריכים להבין, שהאסון הזה שקרה היום ובעז"ה ייפסק, אבל זה מספיק, שרנו "קול דודי דופק, פתחי לי", הוא דופק, לפעמים זה נקישות קלות, לפעמים זה נקישות של בומים! של בומים! בומים שמרעידים את הנפש, פתחי לי! פתחי לי!

פה במקום יש לנו הבטחה שלא יהא אסון, אבל זה היה פה קרוב, אבל ה"פתחי לי" ה"קול דודי דופק", זה לא בשביל אלו ש... [לא יודע במי זה פגע האסון], אבל ה"פתחי לי" זה בוודאי בשביל עם התורה, קהילתנו פה ובאופקים ובכל הארץ.

האסונות דווקא כש'בני תורה' בפגרא

יש 'אתה חוננתנו למדע תורתך', ויש גם 'אתה חוננתנו למדע פעולתך', להבין שזה לא מקרה פתאום, כמה שאנחנו נסביר לחילונים תראו מתי זה קורה, דווקא שבני תורה הם ב'פגרא', מי שטוען שבני תורה לא שומרים על עם ישראל, יכול לעשות סטטיסטיקה לראות בדרך כלל המאורעים היותר... קורים כשישיבות בטלות.

זה זמנים שקבעו לנו לבטלה, אבל אין את ה'מגן' של התורה, ולכן צריכים אנחנו בשבילנו, תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם, ה"ותאמר" זה לאחרים, זה לא לאלו שלא עלינו נפגעו הבוקר, ה"ותאמר" זה לאלו שהיו פה היום, לשמוע את האזעקות, לשמוע משהו קרוב, כבר זיעזע אנשים.

זה בעצם אני חושב שצריך לצאת מהחג הזה. אי אפשר להגיד שאנחנו מקוים שיהיו כאלו "ותאמר'ס", אבל יש גם על זה להודות להקב"ה שהוא זוכר אותנו, והוא דופק פתחי לי! פתחי לי אחותי! שראשי מלא טל!, הקב"ה בא עם שפע של תורה, של קדושה, ואני סוגר את הדלת, פשטתי את כותנתי איככה אלבשנה, רחצתי את רגליי איככה אטנפם.

וגם השבוע הזה שבא עכשיו, גם אם יש תירוצים הרבה, צריך לנוח, אבל להבין שכל רגע של בטלה, זה על חשבון משהו.

וה' יעזור שנזכה כולנו יחד להתרומם, ולהחזיק את הרוממות הזו, כאשר ההודאה שהודנו להקב"ה 'ברוך אלוהינו שבראנו לכבודו, והבדילנו מן התועים, ונתן לנו תורת אמת', אבל שיהיה יתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו, ואם נזכה לזה, נזכה ממילא - אולי זה התחלת מלחמת גוג ומגוג - נזכה בקרוב לגאולה השלימה, אמן ואמן.

שני דרכים לעורר את עם ישראל לתשובה

מה שנוגע לאירועים האלו שהיה היום, צריכים לדעת, שהקב"ה יש לו כמה דרכים ללמד את עם ישראל. יש בחינה "שובה ישאל עד ה' אלוהיך, כי כשלת בפעולתך", כשאדם מרגיש את הכשלון, את הפחיתות שבחטא, את הדרך הנילוזה של להיות במצב של חטא, הוא רוצה לשוב להקב"ה.

אבל יש עוד דרך, של "תשוב אנוש עד דכא, ותאמר שובו בני אדם", רואים לפעמים צרות, שאנחנו שואלים, הקב"ה אב הרחמן, למה כאלה צרות? אז דוד המלך אומר "ותאמר" יש פה נבואה קטנה, שובו בני אדם.

מי שלא שומע את ה"שובה" בקולו של הושע הנביא, אז הקב"ה יש לו שליחים אחרים שקצת יותר מכאיבים.

המבט הנכון כלפי השלטון והצבא

אני אומר את הדברים, מכיון שאנחנו כאן כמעט 80 שנה תחת שלטון שמתיימר להיות "גאולת ישראל", כאילו מהיום - כך הסיסמא שלהם - עם ישראל לא יהיה נרדף, לא יהא נתון לבוזזים, יש צבא יש משטרה, יש כח, יש טנקים, עם ישראל לא צריך - כביכול חס ושלום - את הקב"ה.

וכמה שאנחנו ברוך ה' יודעים ומכירים, אבל באיזה צורה, באיזה מידה מסוימת זה מחלחל, יש איזה בכל זאת... בגלל הקשר המוכרח שצריכים בענינים גשמיים, מתחלחל איזה הרגשה... יש 'כיפת ברזל'... יש איזה הגנה... וכמה זה לא נכון, אבל הלב אפילו של 'בן תורה' יכול להתחלל עם החלחול הזה, בהכרה הזו של כל התנועה הזו שהכריזה ניטול את 'גורלינו בידינו'.

קם פה צבא שנחשב המשוכלל ביותר, כל האומות העולם באים ללמוד מהצבא שכאן, אבל באיזה מקום, אני לא אומר שבאמת זה נכנס, אבל הרוח נושבת שאנחנו מוגנים.

המלמד תורה לעמו ישראל

והקב"ה, מלמד תורה לעמו ישראל, כשלא לומדים את התורה שלו בדרך רגילה, של עמל, אז הוא אומר אני לא נותן לעם שלי לגדול כ"פרא אדם", חבל שזה עולה, וזה עלה... כדי ללמוד את העיקרון הזה, עם ישראל שילם, לא יודע כמה, אבל אומרים שיש פה דם רב נשפך.

אבל הקב"ה ברוב רחמיו, אב הרחמים, הסכים לשפוך דם רב של בניו, ב'ני יקרי, ללמד תורה לעמו ישראל, שייכנס פעם אחת ולתמיד בלב, שאין לעם ישראל, אין לנו אלא אבינו שבשמים! כל היתר, זה דמיון.

אין לנו על מי להישען

אם אמרנו "מן המיצר קראתי ק'ה, ענני במרחב ק'ה", זה לא רק הודאה, זה גם אומר אימתי "ענני במרחב ק'ה", זה אם כשהיה "מן המיצר" ידעת שאנו אין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים, ה'אלא' הזה, לפעמים נמחק שם כמה טיפות דיו, וזה בעצם אבא, אבא רחמן מרחם על בניו.

דברי מרן החזו"א בזמן מלחמת תש"ח בירושלים

כתב החזו"א במכתב: ההודעה לציבור למהר למקלט לפי מצב הנוכחי, יש לחשוב להצלת נפשות, אך יש לזהר ממלאכה דאורייתא בכל מאי דאפשר כיון שאין כאן סוף סוף שאלת נפשות לפנינו ואף שאין הולכין אחר הרוב בפיקוח נפש מ"מ בדברים רחוקים הרבה מפיקוח נפש אין דנים כפיקוח נפש ותלוי כפי מדת הבטחון¹, והמחמיר בכאן אין מוחין בידו, אלא לענף הוראה לרבים יש להורות בזה כדין פ"ג, ומלאכות דרבנן אין להחמיר כלל, והמחמיר במלאכות דאורייתא אינו רשאי להחמיר ולמנוע מלהודיע לאחרים האזהרה, רק רשאי להשתמש ושיעשה ע"י אחרים, אבל במלאכות דרבנן אין ראוי להשתמש, אך לכבות הנר בבית האפל² יש להחמיר שזה בכלל דברים רחוקים הרבה מפיקוח נפש ואין כאן גורם בטוח לפיקוח נפש במצב הנוכחי דיש כאן יותר מתלתא מי יאמר.

עוד כתב החזו"א במכתב למרן הגר"ח זצ"ל בתוך מכתב ד"ת ששלח לו בשעת המלחמה: תהא רגיל בשיר של פגעים³, יעוין שבועות ט"ו.

מכתב חיזוק מהגאון רבי מאיר גריינימן שליט"א לרגל המצב

ותיאור הנהגת החזו"א בזמן המלחמה

בימים אלו יש להתחזק בהתמדה ובעמל בתורה, וכמו שראיתי למרן החזו"א זצ"ל בימי הפגזים בירושלים שאף לחולשתו ומתוך יגיעתו ועמלו בתורה באופן נורא, מ"מ הוסיף בעמלו מפני המצב שכנראה היה דעתו שזה הדרך להצלה ולמנוע אסונות להוסיף קדושה ע"י עמל התורה וכמו שאמרו בשמו ז"ל שכשהיו בחיים הגדולים כמו הראשי ישיבה המובהקים שעמלו בתורה לא הי' אפשרי מלחמת העולם להשמדת שש מליון ובהסתלקם מן העולם נהי' האפשרות, וכל אחד בהתמדתו ועמלו בתורה יכול לסייע למנוע ולהציל הרבה לפי הנ"ל.

בברכה שיהי' ס"ד לעליי' בתורה וביראה ובכל מדה נכונה לגדול ת"ח וגדולי עולם כל אחד כפי ערכו, ואמרו ז"ל מה יעשה אדם וינצל מחבלו של משיח יעסוק בתורה ובגמ"ח, נקוה לס"ד שיסורו כל המונעים אותנו מעליי' בתויר"ש וכו' ונזכה לגאולה השלימה.

+++

בזמן ההפגזות בירושלים בשנת תש"ח והחזו"א הי' רחוק מהמלחמה בב"ב ואמר החזו"א שפעם היו צווחים הגוים על האכזריות שבשחיתת הבהמות בזמן ששאר הפרות עומדות לידה והי' שם פקח אחד ואמר הרי אפשר לנסות יעמידו אבוס מלא תבואה ונראה אם הם אוכלות סימן שלא איכפת להם כלום, ואמנם כן הי', וכן אנחנו לגבי ירושלים שהם נמצאים בתוך המלחמה ואנחנו לא אכפת לנו ואוכלים ושומחים כרגיל.

¹ כע"ז כתב החזו"א בספר באו"ח סי' נ"ט סק"ד במש"כ השו"ע סי' שכ"ח סי"ז בהגה' מותר לומר לא"י לעשות תבשיל לקטן שאין לו מה לאכול כו', נראה דאיידי ברעבון של שעה מועטת דודאי לית בו סכנה, ומ"מ מותר שבות, אבל רעבון של זמן שרגילין להקפיד עליו חשיבא סכנה, ובזמננו שמצוי מאד חלאים מתרגשות בתינוקות נראה דכל שיש ספק שיגרום לו קלקול מעיים לעצור או לשלשל, או גרם כאב מעיים, או חם כל שהו, הוא בכלל ספק סכנה, שכל קלקול אפשר שיגרום חולי, וכל חולי ספק סכנה, ואפשר דכונת השו"ע ביש לו מה להאכילו, אבל כפי הצורך יש להאכילו תבשיל שזהו מזונו הטוב וגם בזה מתירין שבות של אמירה לנכרי, אבל גם בזה בזמננו הוי חסרון התבשיל גורם לקלקול מעיים, ואם יודעים בנסיון או ע"פ הרופאים שגורם קלקול במעיים, יש לחשוב לספק סכנה, ומי שמיקל בדבר אין מזניחין אותו, ומי שבוטח בד' וקובע מזונות בנו באופן שאין מבשלין בשבילו בשבת וכבר הורגלו בכך אין מזניחין אותו.

² הכוונה לעשות האפלה כמו שהי' צריך בשעתו.

³ כלומר פרק צ"א בתהילים יושב בסתר, כדאיתא בגמרא שציין במכתב.

דברים שאמר מרן הגאון רבי יהושע אייכנשטיין שליט"א

ראש ישיבת יד אהרן

לרגל המצב הקשה השורר בארץ הקודש

אנו נמצאים במצב קשה ביותר. זוהי עת צרה עבור כלל ישראל, כל ההרוגים, הפצועים ואלו שנלקחו בשבי, זה איום ונורא. ה' ירחם על כולם ויושיע אותנו מידם. עלינו להתבונן בדברים, ולראות את התייחסות הנכונה למצב.

היסוד הראשון שצריכים לדעת, הוא מה שאמרו חז"ל שהקב"ה 'איסתכל באורייתא וברא עלמא'. כל דבר שנמצא בבריאה כתוב ומרומז בתורה הקדושה, וכן הנהגת הבריאה במשך כל הדורות רמוזה בתורה. הכל נכתב ונרמז כמעשה בראשית, כפרשת האזינו, כמעשי האבות הקדושים ועוד. עלינו לראות ולהבין מהו השורש בתורה לכל מה שמתרחש כעת, מהי התייחסות לכך ומה מוטל עלינו לעשות לאור המצב.

כלל ישראל, במשך הדורות הוצרכו לעבור ארבע גלויות. בבל, מדי, יוון ואדום. אולם גלות ישמעאל לא נזכרה בתוך ארבע הגלויות (לפי חלק מן השיטות), וכבר מקשים על כך (המהר"ל בספר נצח ישראל ועוד), מדוע גלות ישמעאל אינה נכללת כאחד מארבע הגלויות.

מוהר"ח וויטאל בפירושו (עץ הדעת טוב) על ספר תהילים (פרק קכד), מבאר את הענין כך: גלות ישמעאל אינה כלולה בתוך הגלויות, משום שהיא גלות נוספת על הגלויות ושונה מהן במהותה. בספר דניאל נמנו הגלויות במשל ובדמיון לחיות מסוימות, ואילו לישמעאל ישנה מהות אחרת. ישמעאל אינו דומה לחיות שנמנו שם אלא הוא בגדר 'פרא אדם'. לישמעאל יש זכות אבות שהלא הוא בנו של אברהם אבינו וכן עומדת לו זכות המילה, ולכן יש לו סיעתא דשמיא וכוח מיוחד להצליח בדרכו, יעוי' בדבריו שהאריך לבאר את ד' הגלויות וגלות ישמעאל.

עוד מוסיף מוהר"ח וויטאל, ומביא מפרקי דר"א, שגלות ישמעאל תבוא לאחר גלות אדום, והיא תהיה הקשה שבכל הגלויות^א. בגלות ישמעאל יהיו צרות קשות ומשונות עד שיגיעו כלל ישראל לייאוש מוחלט מקושי הגלות ויבינו שאין בידנו להועיל מאומה, כי אם לזעוק לה' שיושיענו. בדבריו כתוב עוד: 'ואם כן אנחנו לא נדע מה נעשה ואין לנו תקווה אחרת זולתי שנבטח בשמו הגדול יתברך שיושיענו מידם^ב, וזהו אומרו עזרנו בשם ה'". ויעוי' בדבריו באריכות.

בימינו אנו רואים ומבינים בחוש את התגלמות הדברים, ודבריו של הרח"ו מתקיימים במלואם. אנו מוקפים כל העת באויבים ממדינות ערב שמנסים ללא הפסקה לפגוע בנו ולכלותינו. יש להם יכולות צבאיות אדירות שאם ישתמשו בהם כולם יחד, לא נוכל להם בשום צורה טבעית. ההתמודדות מול הטרור מראה לנו עד כמה גלות ישמעאל היא קשה ואכזרית, ומכל זה עלינו להגיע להכרה שאין בידנו מה לעשות כדי לעצור את המצב. ובעקבות כל מה שקרה כעת, מתחילים כבר להרגיש את קושי הגלות ואת הזעקה להקב"ה - מתוך הכרה שאין בידינו להינצל מהם בדרך הטבע.

כאשר קמה המדינה, הרעיון שעליו ביססו את המדינה היה כזה: הציונים כפרו בהשגחת ה' ואמרו שהשואה באה כי לא היה לנו צבא שיגן עלינו והיהודים הלכו 'צצאן לטבח'. עכשיו אנו מקימים מדינה ויהיה לנו צבא חזק שיגן עלינו, וכך לא יוכלו עוד להתנכל לנו. הצבא יגן עלינו! האווירה הזו השפיעה ומשפיעה מאוד על כל אחד מאתנו. אנו מסתובבים בתחושת ביטחון, שאין סיבה לפחד משום שהצבא מגן עלינו.

אולם בכדי להינצל מגלות ישמעאל, התחושה הזו צריכה להתבטל לגמרי, וזה יקרה כאשר גלות ישמעאל תהיה כה חזקה וקשה, וכולם יכירו שאין שום דרך טבעית להינצל ממנה. העצה היחידה היא לבטוח בה'. או אז תבוא הישועה.

במלחמת ששת הימים, כאשר קמו עלינו האויבים, המצב היה נורא ביותר. כולם היו בטוחים שהאויבים יכלו אותנו חלילה, והכינו כמות אדירה של קברים כדי לקבור את כל ההרוגים! בתקופה הזו כולם הבינו עד כמה המצב חמור, והאווירה הכללית היתה שאין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים. ואכן זכינו לישועה גדולה ולניסים עצומים במלחמה הזו, וזה הביא להתרוממות גדולה והודיה לה'.

אלא שמיד לאחר מ"כ הכל נהרס כידוע, כאשר הכחישו את ההשגחה והניסים ותלו את הכל בכוחו וגבורתו של צה"ל. בהמשך הדרך ראו כולם בחוש עד כמה זה פגע בנו וכמה המשכנו לסבול מגלות ישמעאל, והתקווה שתלו בצה"ל נמוגה ונמסה.

אך מה יקרה אם נגיע להכרה ברורה שאנו מוקפים באויבים גדולים מכל הצדדים; הם יכולים לכלותינו בכל רגע ואין שום תקווה מולם. או אז יגיעו להכרה שאין לתלות תקווה בצה"ל כלל וכלל, שאף להם אין שום דרך לפעול לפי דרכי הטבע, כולם יודו שהכל בידי שמים ואז תבוא הישועה.

א. לשון הפרקי דר"א (פרק ל) 'משבעים לשונות שברא הקב"ה בעולמו, לא שם שמו לאחד מהם אלא לישראל. הואיל והשוה הקב"ה שמו של ישמעאל לשמו של ישראל, אי מי יחיה בימיו, שנאמר אי מי יחיה משומו קל'.

ב. לשון הפרקי דר"א (פרק לב) 'ולמה נקרא שמו ישמעאל, שעתידי הקב"ה לשמוע בקול נאקת העם ממה שעתידין בני ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים. לפיכך נקרא שמו ישמעאל שנאמר ישמע קל ויענם'.

אנו חיים בתוך גלות ישמעאל, וצריכים לעקור מליבנו את ה'עבודה זרה' הזו שבוטחים בכוחו של צה"ל. כל זמן שבוטחים בכוחנו לא נוכל להוושע מגלות ישמעאל! עלינו להכיר בכך שאין עוד מלכוד! הכל בידי שמים וכל מה קורה עמנו מושג בהשגחה מיוחדת מלמעלה. כמובן שצריכים גם לפעול בדרכי השתדלות, חייבים להילחם בכל האמצעים ולפעול ככל הניתן, אבל אסור לבטוח כלל וכלל בכוחנו וגבורתנו. הישועה מגלות ישמעאל תלויה דווקא בכך שנכיר שאין בכוחנו לפעול, והכל תלוי אך ורק בידי שמים.

ובנוגע לתפקידם של בני הישיבה בעת הזאת, צריכים לדעת שאנו במצב של סכנה גדולה, ובזמן סכנה צריכים את זכות התורה שתגן עלינו. וודאי שלא ניתן להסתובב ולטייל כעת אלא מוכרחים להתחיל את זמן חורף כדי שזכות התורה תעמוד לכלל ישראל. במידת הצורך, לאחר שסכ"ד תחלוף הסכנה, יש לשקול לעשות משהו על מנת להשתחרר ולנוח, אך לעת עתה חייבים לשבת וללמוד.

לכל אדם ישנם כוחות עצומים שאינו מודע אליהם, אך בשעת סכנה הכוחות מתעוררים והאדם יכול לפעול ולעשות הרבה יותר ממה שחשב לעצמו, כפי שראינו בתקופת השואה ובשאר עתות צרה. עלינו לגלות כעת את הכוחות שלנו ולמלאות את תפקידנו למרות הקושי שבדבר. אנו לא הולכים לצבא להילחם משום שאנחנו חיל ה' שאינם יוצאים למלחמות. ובתור חיל ה' עלינו להיות שקועים בלימוד, לקבל עלינו עול תורה ולא להתעסק בדברים אחרים, ולזכור שאין עוד מלכוד.

ככל שנתחזק בהכרה הזו, נפנה בתפילה להקב"ה ונכיר שהכל תלוי בידי שמים ואין לבטוח בשום דבר אחר, נזכה לראות בישועת ה'.

לתועלת המעיינים נצטט כאן את דבריו המלאים של מוהר"ה זויטאל בפירושו לספר תהילים:

תהילים פרק קכ"ד: "שיר המעלות לדוד לולי ה' שהיה לנו יאמר נא ישראל. לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם. אזי חיים בלעונו בחרות אפם בנו. אזי המים שטפנו נחלה עבר על נפשנו. אזי עבר על נפשנו המים הזידונים. ברוך ה' שלא נתנו טרף לשיניהם. נפשנו כציפור נמלטה מפח יוקשים הפח נשבר ואנחנו נמלטנו. עזרנו בשם ה' עושה שמים וארץ".

עץ הדעת טוב: "שיר המעלות לולי ה' שהיה לנו וכו'. כבר ידעת כי הגלויות אינם אלא ד'. בבל ומדי ויון ואדום. אבל עוד עתידין ישראל להיות באחרית הימים בגלות ישמעאל כנזכר בפרקי ר' אליעזר ובמדרשי רז"ל ובס' הזהר סוף פרשת לך לך ובענין משא דומה וכו'. ושם בפרשת לך לך אמר כי ישמעאל להיותו בן אברהם ונימול נקרא אדם ולא אדם גמור מפני שמל ולא פרע, אבל שאר ד' הגלויות הן משולות אל החיות כנזכר בספר דניאל.

והנה דוד ע"ה נתנבא ברוח הקודש במזמור זה כל מה שישראל עתידין להיות בגלות הנזכרת. והנה בהיות ישראל בגלויות הארבעה הם עתידין לומר לולי ד' שהיה לנו נא. כלומר עתה בד' גלויות אלו היינו אובדין לגמרי כמו שכתוב אחר כך אזי חיים בלעונו וכו', וסרס את המקרא כאילו אמר יאמר ישראל לולי ד' שהיה לנו נא. רוצה לומר עתה באלו הד' מלכויות.

אבל עוד יש גלות חמישי אחרון לכולם וקשה מכולם והוא גלות ישמעאל הנקראת פרא אדם כנ"ל ואינו נמשל אל החיות, ואז יאמרו ישראל באופן אחר, והוא לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם, כי להיותו אדם לסיבת היותו בן אברהם ויש לו זכות אבות כמו שמצינו שאמר 'לו ישמעאל יהיה לפניך', וגם יש לו זכות המילה, כי גם לסיבה זו נקרא אדם ולכן גלותו תקיפה משאר ד' מלכויות. וכמו שאמר רז"ל כי לכן נקרא ישמעאל על שעתידין ישראל לצעוק צעקות גדולות בימי גלותו ואז ישמעם קל ויענם.

ולפי ששאר האומות תמיד היתה בהם ממשלה על שאר אומות, ולא כן ישמעאל שתמיד היו ערביים שוכני אהלים ומדברות ואין להם עסק עם זולתם. אלא נמשלים ללסטים היוצאים ומקפחים בני אדם וחוזרין לאהליהם וכמו שכתוב והוא יהיה פרא אדם ידו בכל וכו' ואח"כ עתידין למלוך על העולם ועל ישראל. לזה אמר בקום עלינו, על דרך מה שנתבאר בספר הזהר על פסוק ויקם מלך חדש דבקדמיתא הוה שפיל מכל אומיא והשתא קם למלוכה, וביאר את אשר יאמרו אז ישראל בגלות ישמעאל שקם הערבי ההוא נביאם משפלות גדול לרום מעלות כנודע.

וזה אשר יאמרו אז לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם שהוא ישמעאל, אזי חיים בלעונו וכו' כלומר אזי בזמן זה הגלות הה' הוא משונה מכל מה שעבר. כי אז חיים הם רוצים לבלוע אותנו, על דרך ותבלען השבלים וכו' ולא נודע כי באו אל קרבנה וכו'. כי חס ושלום בחרות אפם בנו רצונם למחות שם ישראל מתחת השמים כדמיון הדבר הבלוע שאין מציאותו נודע כלל וכאילו לא היה כנזכר. וזהו אומרו אזי חיים בלעונו וכו'. מה שאין כן בד' גלויות הראשונות אשר אזי המים שטפנו וכו', כי גלותם יותר קל והיינו אז דומים למי ששטפוהו המים וגופו קיים ולא נבלע לגמרי. כי אז הנחלה והכאב לא עבר אלא על נפשו ולא על הגוף, מה שאין כן בגלות ישמעאל אשר בלעונו חיים בהיותנו בגוף ונפש מחוברים יחד. וביאר מהו ענין ההפרש הזה ואיך תחילה לא היה הנחלה והצער אלא על נפשנו ולא לגופנו. ואמר אזי עבר על נפשנו המים הזדונים הם שאר האומות הנקראים מים הזדונים כנזכר בספר הזהר פרשת פנחס ופרשת ויקרא בענין ניסוך המים שבחג.

והנה כל כוונתם היתה להמיר דת ישראל שלא יעסקו בתורה ולא יקיימו המצוות כנודע בזמני השמד ח"ו. והנה זה היא נחלה לנפשנו לא לגופנו כי לא היתה כוונתם אלא על הנפשות לבד להוציאם מן הדת, אלא שמזה היה נמשך לנו היזק אל גופנו שהיו הורגים אותנו כשלא רצינו להמיר דתנו. ועל ידי כן אדרבה הקדוש ב"ה היה מרחם עלינו. וזהו שכתוב ברוך ה' שלא נתנו טרף לשיניהם. וכמעשה דדניאל על התפילה ודחניא מישאל ועזריה על דלא פלחו לצלמא וכאלה רבים בצדיקים פרטיים. ואף גם בכללות ישראל לא עצבנו הוא יתברך ולא נתנו טרף לשיניהם והננו קיימים יען ראה כי כוונתם להעבירנו על תורתו ומצותיו ותקנתו קלקלתו. ומה שבקשו לטרף נפשנו ולהמיתם בסוד הרשעים בחייהם קרויין מתים לא נתנו טרף לשיניהם. מה שאין כן בגלות ישמעאל שהם רוצים להרוג נפשות וגופות ולכלות הממון של ישראל ולבולעם חיים ולא להשאיר להם שורש וענף. גם ירמוז אל המים הזידונים הטמאים שהיו מזין כומרי אדום על ישראל והיו ממירין אותם על כרחם באונס. וזהו אומרו אזי עבר על נפשנו כי לא העברנום אנחנו מרצוננו. ולכן כיון שאנוסים היינו ריחם ד' יתברך ולא נתנו טרפים בין שיניהם לעולם. כי אחר שכבר טרפו אותנו בידיהם כנזכר, אמנם לא גמרו לטרף אותם גם בין שניהם כי אז לא היתה לנו תקוה חס ושלום. וזהו ענין האנוסים מספרד ומפורטוגל שחזרו לדת ישראל לאלפים ולרבבות ויצאו מתחת ידם ולא נשארו גוים אבודים ביניהם תודות לד'.

מה שכתבנו בגלות ישמעאל שעתידין להצר את ישראל צרות קשות ומשונות לא נראו כמותם כנ"ל בשם רבותינו ז"ל שלכן נקרא שמו ישמעאל, ואם כן אנחנו לא נדע מה נעשה, ואין לנו תקוה אחרת זולתי שנבטח בשמו הגדול יתברך שיושיענו מידם, וזהו אומרו עזרנו בשם ד' וכו', כלומר סיבת בטחונו בו יתברך הוא, לפי שהוא אשר עשה את השמים ואת הארץ, ונודע כי לא בראם אלא בשביל ישראל שיקיימו את התורה כמו שאמרו רבותינו ז"ל על בראשית ברא וכו' בשביל התורה שנקראת ראשית ובשביל ישראל שנקראו ראשית וכמו שכתוב אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וכו'. ואם כן מוכרח הוא שיעזרנו מידם ויגאלנו גאולה שלימה העתידה במהרה בימינו כדי שיהיה קיום לשמים ולארץ כנזכר, כי אין להם קיום זולתי על ידי ישראל.

מאמר ממרן ראש הישיבה רבנו הגר"י הקר שליט"א אחריותו ותפקידו של היחיד בשעת מלחמה

נמסר בשעת המלחמה בדרום הארץ - מוצ"ש דברים תשע"ד

במצב שאנו זה עומדים היום הדבר הראשון שצריך להיאמר הוא שהאדם צריך למלא את חובתו, ידוע שהרמח"ל קובע 'מה חובתו בעולמו', בכל מקום יש את חובתו של האדם וצריכים לדעת מה חובתנו בשעה זו.

בתקופה שלנו ישנם שלושה מעגלים. המעגל הראשון הוא מה שדיברנו אמש בינו לבין קונו, המעגל השני הוא בין אדם לחבירו, והמעגל השלישי הוא בינו לבין העולם החיצון. ובכל אחד מהמעגלים הללו צריך לדעת איך להתנהל.

דיברנו אמש שחובת האדם בינו לבין קונו לגרש את ישמעאל מא"י, משום שיש להם אחיזה בארץ ישראל רק כשהיא ריקנית, וכמש"כ מהרח"ו, וככל שא"י תתמלא זה יבריא את הישמעאלים, וזה כלפי העליונים ושרו של ישמעאל, שניתן לו זכות להימצא כאן בארץ ישראל ריקנית, וכשממלאים את א"י במה שהיא צריכה להיות מלאה ממילא לישמעאל אין מקום, וחובה זו היא בינו לבין קונו, חובת כל יחיד ויחיד.

אך ישנו מעגל נוסף, שהרי כולנו במלחמה, ובמלחמה יש את אלו שעומדים בקו הראשון, ויש את אלו שיושבים על הכלים, והחובה מצד בין אדם לחבירו היא לדאוג למי שעומד בקו הראשון, וכמו שהגר"ח שמואלביץ זצ"ל כינה אותם 'הבנים שלנו', והמשגיח זצ"ל אחרי מלחמת תשכ"ז אמר על אלו שלחמו שהם קדושים, וזה הראשית שצריך לדאוג לאחיק העברי.

ויש בחז"ל במדבר פ"כ "וכי תבואו מלחמה בארצכם, והרעותם בחצוצרות, ונזכרתם לפני ה'". ובילקו"ש שם אר"ע וכי חצוצרות מזכירות והלא דמים מזכירים ויש נידון במפרשים אם זה דמים כפשוטו דמי ישראל או שזה דמי הקרבנות, וגדול אחד לפני כמה דורות הביא ע"ז את מאמר חז"ל עה"פ (יואל ד, כא) "ונקיתי דמים לא נקיתי" שכשנהרג יהודי ע"י הגויים על קידוש השם, כביכול הבגדים של הקב"ה מתלכלכים מהדם, טיפות הדם הללו מכתימות את בגדיו של הקב"ה, וזה הרי ידוע שאין בריה יכולה לעמוד בפניהם וכמש"כ (ב"ב דף י') בהרוגי לוד שאין בריה יכולה לעמוד במחיצתם, אבל כאן כתוב יותר שעם הבגדים האלו הקב"ה יבוא לנקום. העניין הוא לא פשוט, וישנה חובה לשאת בעול עם האחים שלך שעומדים בשבילם ובשבילך.

עבודתנו להשתתף עם הציבור בתפילה

הגר"ח זצ"ל (ספר הזכרון עמ' ר"ט והלאה) מביא מחז"ל בברכות סג. "א"ר טבי א"ר יאשיה כל המרפה עצמו מדברי תורה אין בו כח לעמוד ביום צרה שנאמר התרפית ביום צרה צר כחכה", והגר"ח למד בזה שבעת צרה אפשר לעמוד רק עם ד"ת, וכמו שהזכרנו היום את דברי הרמב"ן שבי' את הספרי "ועבדת את ד' אלוך" בתורה ובתפילה, ובי' הרמב"ן שזה בעת צרה, והיינו שבעת צרה יש דין מיוחד של לימוד תורה ויש דין מיוחד של תפילה.

¹ יעויין בית היין ח"א מאמר ענינים של ד' גלויות

והביא שם עוד (עמ' רי"ג) "ואמרו חז"ל כל הפורש מן הציבור ואינו משתתף בצערן אינו רואה בנחמתן, וכל המצער עצמו עם הציבור זוכה ורואה בנחמת הציבור (תענית דף י"א), והנכון כמש"כ הפמ"ג או"ח תקע"ד דגם מי שיכול להועיל בתפילה ופורש מן הציבור מלהתפלל עמהם, הוא בכלל זה" עכ"ד. לפרוש מן הציבור זה כל שפורש ממה שיכול, כי הרי בתקופות כאלו הציבור נושא בעול, ומי שפורש מהציבור ולאו דוקא שנוסע להבראה בשוויץ, אלא שלא כ"כ מתאמץ בתפילה, הוא אינו נושא באחריות, וזה חיובים במישור של בין אדם לחברו, [וזהו גם היסוד של לשבת יצרה], ובתקופה כזו שהציבור נושא באחריות, על כל אחד מוטלת החובה לשאת באחריות, ונשיאה באחריות בזמן כזה היא רק ע"י שאדם מתייגע בכל כוחו ויוצא מהשגרה.

ד' דרגות בבטחון בקב"ה

ישנו מאמר חז"ל ידוע (ילקוט שמואל רמז קס"ג) "ד' מלכים מה שתבע זה לא תבע זה, ואלו הם דוד אסא יהושפט וחזקיהו. דוד אמר ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם, אמר לו הקב"ה אני עושה כן שנא' ויכם דוד מהנשף ועד הערב". וביאר בזה המשגיח הגר"י זצ"ל שדוד המלך פונה להקב"ה ומבקש את עזרתו שיתן לו את הכח 'ארדוף אויבי ואשיגם', אכן דוד המלך יודע שהאמת היא ש'אני עושה כן', אלא שלדוד היה את הכח לרדוף להשיג ולהכות ועדיין לחיות בהכרה ש'ואני עושה כן', ולכן הוא ביקש ארדוף אויבי ואשיגם.

ובהמשך המדרש "עמד אסא ואמר אני אין בי כח להרג להם אלא אני רודף ואתה עושה, אמר לו אני עושה שנא' וירדפם אסא וגו' לפני אסא אין כתיב כאן אלא כי נשברו לפני ה'", אסא המלך אמר שאין בו כח לרדוף ולהרוג ולהרגיש 'אתה עושה כן', אלא אני ארדוף ואתה תהרוג, ויכול להיות שלמעשה אסא הרג אך הוא הלך בראיה שהוא לא יהרוג, כי אם הוא יהרוג הוא ירגיש שהוא הרג, ולא היה במדרגתו של דוד המלך שהרגיש 'ואני עושה כן' גם כשהלך להרוג, ומ"מ היה צריך את הרדיפה של אסא, ואת זה אסא יכל להרגיש, כי בשביל לשתף את הקב"ה צריך להכיר, ואם לא יכיר הקב"ה לא ישתתף.

עוד שם "עמד יהושפט ואמר אני אין בי כח לא להרוג ולא לרדוף, אלא הריני אומר שירה ואתה עושה א"ל הקב"ה אני עושה כן שנא' ובעת החלו ברינה ותהלה נתן ד' מארבים וגו'". יהושפט חשש שאם יהרוג או ירדוף ירגיש שהוא עשה, אלא ביקש לומר שירה בלבד, ואז ירגיש שהקב"ה עושה כן.

וסיים המדרש "עמד חזקיהו ואמר אני אין בי כח לא להרוג ולא לרדוף ולא לומר שירה, אלא הריני ישן במיטתי ואתה עושה, א"ל הקב"ה אני עושה שנא' ויצא מלאך ד' ויך במחנה אשור". והפשט שחזקיהו אמר שאפילו אם רק יאמר שירה, כבר אינו יכול לחיות בהרגשה ש'אתה עושה', ולכן אמר הריני ישן במיטתי והקב"ה יעשה המלחמה, אך אצל דוד המלך שכולו שירה, ה'ארדוף אויבי ואשיגם' היה כולו שירה, והרדיפה עצמה היתה שירה, וכמו ששירה הוא יכול להגיד כמו כן הוא יכול להרוג, משום שהראיה שלו היא שירה, וזוהי דרגתו של דוד המלך.

והיינו שכל אחד מהד' מלכים אמד בעצמו מה הוא יכול ומה אינו יכול, ועד כמה דרגת בטחונו שייעשה ועדיין ירגיש שהקב"ה עושה, אך אם אדם יכול יותר ועושה פחות אז אין ס"ד.

תפקיד האדם למצות את כוחותיו

ומצאתי בזה בגר"א גדר מה מוטל על האדם לעשות ומה לא, שהרי זה ברור שבכל מעשי האדם אינו יכול לפעול הכל בשלמות, כי הרי אם מניחים שיש ס"ד בהכרח שבלא הסיעתא דשמיא א"א לעשות הכל, ושמעתי ממו"ח הגר"ש זצ"ל שהחזו"א הסביר לו למה אינו מחשיב ומסיק מסקנות

מהשטות הרמב"ם, שהרי ודאי שלרמב"ם היתה ס"ד בכתיבת המשנה תורה, ובהכרח שבלא הס"ד היה פחות בשלמות 'המשנה תורה', והיו יותר השטות ברמב"ם, וא"כ אין להביא ראיה מההשטות כי י"ל שהס"ד היתה עד ההשטות הזאת.

ובקול אליהו מהגר"א איתא על מאמר רשב"ל (קידושין ל:): "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו, שנאמר צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו", ולכאן מה חידש רשב"ל שלא כתוב בפסוק, אלא י"ל שחי' שהרשע הצופה לצדיק זה יצרו שלו. ובהמשך המימרא דרשב"ל "ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו שנאמר ה' לא יעזבנו בידו", וגם בזה צ"ע מה חידש רשב"ל שלא גומר בפסוק, וביאר הגר"א דברי רשב"ל שאימתי הקב"ה עוזרו כשמיגיע למצב שאלמלא כן אינו יכול לו, אך אם לא הגיע למצב כזה אינו עוזר לו כלל, והיינו שכל זמן שלא ימצא האדם את הכח שלו אין ס"ד בכלל, והס"ד מתחילה רק כשגמר את הכח שלו ועשה את מה שהוא יכול, וכשהכח שלו נפסק אז מתחיל הס"ד.

ובמדרש ברות (פ"ז פ"ז) "אמר רבי ברכיה כך דרשו שני גדולי עולם רבי אליעזר אומר בועז עשה את שלו ורות עשתה את שלה ונעמי עשתה את שלה אמר הקב"ה אף אני אעשה את שלי". אימתי הקב"ה עושה את שלו רק כאשר בועז עשה את שלו ורות ונעמי עשו את שלהן. וכן איתא בתנחומא עה"פ (במדבר פ"ג פט"ז עיי"ש ברש"י) "ויפקוד אותם משה ע"פ ה' אמר משה לפני הקב"ה, היאך אני נכנס לתוך אהליהם לדעת מנין יונקיהם, אמר לו הקב"ה עשה אתה שלך ואני אעשה שלי, הלך משה ועמד על פתח האהל והשכינה מקדמת לפניו ובת קול יוצאה מן האוהל ואומרת כך וכך תינוקות יש באוהל זה, לכך נאמר על פי ה' עכ"ל. היסוד הוא אחד שהאדם זוכה לס"ד רק כאשר עשה את שלו.

כשהאדם עשה את שלו אף הקב"ה עושה את שלו

בשגרה בדרך כלל אנחנו לא חיים במצב של 'עשה את שלו', ולכן באמת גדולי עולם זכו לסייעתא דשמיא, כי הם עשו את שלהם. בכוחות האנושיים אנשים מתחרים אחד עם השני, אבל אם אתה עומד סנטימטר אחד לפני ה'עשה את שלו', והשני כל הזמן עושה את שלו, אזי אין זה רק סנטימטר אחד שמבדיל ביניכם, אלא קילומטר של ס"ד, וזהו חוט השערה שלעת"ל הללו בוכין והללו בוכין, שאם אתה עושה את שלך יותר, בחוט השערה אז אתה מקבל ים של ס"ד.

ישנם דברים שאדם מוכרח לשאת באחריות ולעשות את שלו, הסדר של שבת אחה"צ במצב של 'עשה את שלו' זה אולם מלא! תתארו לעצמכם איך היה נראה שם אם העמדות היו פנויות בשבת אחה"צ, ישנו מושג של 'עשה את שלו', ולא ניכר מספיק שבימים האלו אדם מרגיש חובה מיוחדת לעשות את שלו, לא בשביל האחר אלא תעשה את שלך, ובעצם זה שלך כל השנה אלא שאתה מזניח את שלך, ויש זמנים שאדם לא יכול לחיות בהרגשת הקלה זו, וזה נמדד לפי כל אחד ומדרגתו.

זהו המעגל השני של בנ"א לחבירו, ואם אתה לא לוקח אחריות אתה לא מן היישוב, וזה המבחן האמיתי לאמת שלנו, צריך לעמוד מול הראי ולהתבונן, הרי מה צעקנו בעצרת לפני חצי שנה, שאנחנו מקיימים את ארץ ישראל ובלא התורה אין קיום, ואתה הרי מאמין בזה וזה הזהות שלך, א"כ ישאל כ"א את עצמו אם הוא מאמין שהוא מעמיד את כלל ישראל וארץ ישראל אז יש לך חוב לקחת אחריות, ואם הוא לא מאמין בזה שלא יצעק את זה.

ולעת הזאת הרי צריכים אותך, וככל שיש לאדם זכויות יש לו גם חובות, הדף גמ' זה הכיפה האמיתית, ונתאר לעצמנו שבשבת אחה"צ יסגרו את הכיפה! לנו יש את הכיפת ברזל של כלל

ישראל ושל ארץ ישראל, הדף גמרא. אם תעשה את שלך אין כמוך, ואם אתה פושע אתה מזיק, וכמש"כ על חזקיהו 'אני ישן במיטתי' - עד שם אני יכול ומעבר לכך אני לא יכול, וככל שיש לך יותר כוחות צריך להשתמש בהם, שאל"כ למה נתנו לך אותם, זה נקרא לשאת באחריות ועל כל אחד מוטל להשיח עם עצמו על אחריותו.

כשהציבור נמצא במלחמה כולם תורמים, וכידוע שמותר לעזוב את העיר כל זמן שלא פרצה המלחמה, אך אחר שפרצה מלחמה אסור לנסוע כי צריך אותך כאן, צריך את הזכויות שלך, וזה מה שהובא מהפמ"ג על מי שפורש מן הציבור בתפילה - אתה נמצא פה והולך לישון?! צריך אותך פה! ובמלחמה צריכים כל יחיד ויחיד, נכון יש תקופות כך ויש תקופות כך, הרי ס"ה אנחנו אנשים ולא מכוונות, עולים ויורדים בו, האדם עולה ויורד, אך יש תקופות ששם אסור לעמוד באמצע, ולכך כעת בסו"ז ובבין הזמנים א"א לחיות כרגיל.

והמעגל השלישי, האדם כלפי הציבור הרחב, שבעת הזאת כשיוצאים לבין הזמנים, בחור צריך לזכור שהוא מייצג ציבור ואין הזמן כעת מתאים לשוטטות לא בצפון ולא בדרום, זה זמן רציני, שאתה מייצג, וכשרואים אחד זה מייצג את הציבור, ויכול להיות שאלביא דאמת היה צריך יום או יומיים מנוחה בתוך כל הזמן, אך זה לא סותר לאמת כי צריך לחשוב מה יגידו, וגם בזה צריך לקחת אחריות. ובעזרת השם ע"י שכ"א יעשה את שלו הקב"ה יעשה את שלו, ונזכה לראות ס"ד לכלל ישראל בארץ ישראל.

השבת

גליון 53

ענייני דיומא

מוסרי התורה ממרן המשגיח הגה"צ רבי בנימין פינקל שליט"א

דברי חיזוק בעקבות המצב השורר בארה"ק

בחיים, שבי קשה מכולם, זה מצב נורא, ובתוך רבים חדורה המחשבה כי יש פה צבא משוכלל ועוצמתי, אכן שכל יש להם יותר מכולם סוף סוף הם יהודים, אבל הנה הקב"ה הראה לנו שעם כל הטכנולוגיה שום דבר לא עזר, לא יאומן, לא נקלט, רק דבר אחד, אמונה!

גוי עז פנים אשר לא ישא פנים

זכורני מנערותי את הפתאומיות של מלחמת יום כיפור, הפתאומיות הזאת חזרה בשמחת תורה, שימו לב הקב"ה מדבר אתנו, הגדר הרי משוכללת בצורה מפליאה, כל שרץ שעובר כל המערכת מזדעזעת, אמר לי אברך שהיה פעם ליד הגדר ונגע במחסום, רק נגע וכבר הגיעו בטחון והזיזו אותו.

הארוכים הללו ימ"ש וזכרם, נכנסו בלא פוצה פה ומצפצף, מילא נכנסו בטעות, אבל כמה שעות אין מי שייגיב עם כל הטכנולוגיה הגדולה והעצומה, לא אחד ולא שנים נכנסו כבשלהם, עם אכזריות איומה, בעז"ה הקב"ה ינקום בהם בקרוב והלוואי שנזכה לראות את הנקמה.

ממש ראינו מה זה גוי עז פנים אשר לא ישא פנים לזקן ונער לא יחן. והכל בשקט, כל הפיקוד כל המדינה העוצמתית הזאת, כלום, במשך שעות פשוט כלום.

אני לא בא עם טענות חלילה, אבל אנחנו צריכים לשים לב ולהתחזק מזה, הקב"ה מראה לנו אם ה' לא יבנה בית שווא עמלו בוניו בו, אם ה' לא ישמור עיר שווא שקד שומר, הכל שווא, השתדלות צריך לעשות אסור להפקיר אנשים אבל אם הקב"ה לא רוצה לא יעזור שום דבר.

וצריך להתפלל שכל אלו שנלחמים יקבלו שכל שהקב"ה מנהל את העולם והכל ביד ה' ואז הם יצליחו.

ולזה אנחנו אומרים להקב"ה, אשור לא יושיענו, אין לנו על מי להישען, רבש"ע רק אתה, זו היא עבודתנו כעת, אמונה, ובכך נזכה לארפא משובתם.

ויש עלינו עבודה נוספת, צריך להוסיף זכויות, קשה לדבר המצב לא פשוט, נמצאים בצער זה לא היה פשוט בשמחת תורה, היה מצב נורא ואיום, לא היה פשוט איך שהיה נראה שבת שמחת תורה, אבל עם ישראל רוצה טוב יש מיעוט של ערב רב, אבל רובא דרובא רוצים להיות טובים.

שכנתי עם אהלי קדר

הקב"ה מזעזע אותנו, כל אחד צריך להתחזק בחלק שלו, ובד בבד לדאוג שלא יהיה פאניקה, הכל ביד ה' יתברך, הוא יושיענו והוא יגאלנו, אבל אסור להישאר אדישים, התפקיד הוא להתעורר בתשובה כדי שלא יהיה אסון בכלל ישראל, ולהיות נושא בעול עם

המצב כל כך נורא לא צריך להסביר, כל הסבר מיותר.

אנחנו נמצאים עכשיו ממש בעת צרה, פשוטו כמשמעו, תחת ארטילריה, תחת מטר בכל רגע, ה' ישמור.

אבל, קירבת אלוקים! כעת עברנו את כל הימים הנוראים והקדושים, ידוע ששאלו את החת"ס, (ומובא ג"כ ששאלו לעוד גדולי הדור), הלא עכשיו היה אלול, ראש השנה, המלכת ה', ימים של דרשו ה' בהמצאו, יום הקדוש, צילא דמהימנותא, הו"ר ושמח"ת, ימים עם כל כך הרבה קרבת אלוקים, כיצד נחזור לימי השגרה.

ענה להם, אתם נפרדים מהימים הקדושים, כעת תתכוננו ללילות הקדושים, לילות החורף הארוכים, לנצל אותם לשיטעון בלימוד, וודאי שגם את הימים צריך לנצל, אבל ביותר צריך להתכונן ללילות הארוכים הללו לנצלם כל הצורך ולהגיע עי"ז לקרבת אלוקים.

אנחנו עכשיו בעת צרה, עת פחד, המצב הזה מביא לקרבת אלוקים יתירה, הקב"ה מראה לנו בצורה המפורשת ביותר, אין יותר מפורש מזה, שובו אלי, המצב הוא כל כך קשה, כלל ישראל בסבל רב ואף אחד לא יודע מה ילד יום, זה מחייב אותנו להתקרב להקב"ה.

אשור לא יושיענו

הנביא אומר, (הושע ב - ה) שובה ישראל עד ה' אלוך כי כשלת בעוונך, קחו עמכם דברים ושובו אל ה' אמרו אליו כל תשא עוון וקח טוב ונשלמה פרים שפתינו.

ופירש רש"י, כל תשא עוון. כל עוונותינו סלח: וקח טוב. ולמדנו דרך טוב, דבר אחר מעט מעשים טובים שבידינו קח בידך ושפטנו אחריהם וכו'.

ובהמשך דברי הנביא - אשור לא יושיענו על סוס לא נרכב ולא נאמר עוד אלוהינו למעשה ידינו אשר בך ירחם יתום. פירש רש"י, עוד זאת אמרו לפניו לא נבקש עוד עזרת אדם לא מאשור ולא ממצרים.

רש"י אומר לנו, אשור לא יושיענו על סוס לא נרכב גם זה כלול באמרו אליו, אנחנו צריכים לומר להקב"ה כל תשא עוון וקח טוב, ואין לנו על מי לסמוך אלא על אבינו שבשמים, אשור לא יושיענו, ואז ממשיך הנביא ואומר שהקב"ה משיב, ארפא משובתם אהבם נדבה כי שב אפי ממנו.

וודאי שצריך לעשות השתדלות, חובתנו להרבות במעשים טובים ובזכויות, זו היא ההשתדלות שלנו, ישנם שהולכים לחזית ולוחמים, צריך לבכות שה' ירחם עליהם שיחזרו לביתם לשלום, כל יהודי, כל חייל, צריך להתפלל שיחזור הביתה ושיחזור בתשובה.

ומלבד זאת יש אנשים שנמצאים במצב הכי קשה שיכול להיות

צרי יגילו כי אמוט

המצב הוא ממש כדברי הפסוק בתהילים (יג), צרי יגילו כי אמוט, ביטוי נורא, הבושות הם כ"כ גדולים מלבד עצם הפחד, הקב"ה יעזור שבענינו נראה איך שעל קדקדם חמתו ירד, כל הבושות ירדו עליהם.

רואים בחוש שהכל תלוי בנו בכלל ישראל, אני חוזר שוב, צריך להתפלל על אלו שנלחמים חזית שיצליחו ויחזרו לשלום הם אחים שלנו, ולבקש גם שלא ישמידו את כל שונאי ישראל כדי שישארו לנו כמה עבדים, אבל כל אלו שרוצים לרצוח אותנו שיקבלו את הכמה המגיעה להם, מכה שאין תקומה ממנה.

רואים בחוש שרק עוד זכויות, עוד דף גמ', עוד נושא בעול, חסד ומידות טובות, ויתור, לרחם על הבריות, כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים, זה הנהגה של מידה כנגד מידה, גם אם אנחנו לא ראיים מספיק אבל מי שמרחם על הבריות זוכה למידה כנגד מידה.

כעת שהתחיל זמן חרף זה זכות גדולה עד מאוד שהתחלה עוד בחודש תשרי, בחיד"א כתוב שבתשרי צריך להוסיף חיזוק גדול כדי להראות שכל מה שקיבלנו על עצמנו בר"ה ויוה"כ יש על זה כיסוי, כשמדברים על צעירים יש חשש איך יראה המשך הזמן לכן קבעו בישיבה שכעת ילמדו כולם סוגיא אחרת, אבל כאן מדברים על בני עליה וצריך לראות באמת שהזמן יהיה מתוך חיזוק גדול.

הקב"ה סיבב שבחודש תשרי יהיה שטייגען גדול, אין מילים לתאר את ההשפעה של כל אחד ואחד ע"י שהוא עמל בתורה.

צריך לחיות את היסוד של אין עוד מלבדו, שהקב"ה הוא יחיד ומיוחד, היה הווה ויהיה, מחייה זן ומפרנס, ואז כל הדינים לא יכולים לשלוט באדם.

נתחזק בלימוד הלכות שבת, וכן חשוב מאוד ללמוד את הביאור הלכה בעמוד הראשון של המשנ"ב הביאור הלכה השני, על שש מצוות תמידיות, מציאות ה', אין זולתו, ליחודו, אהבת ה', יראת ה' ולא תתורו, זה הצלת נפשות גמורה לנו ולכלל ישראל.

הקב"ה ירחם עלינו ויושיע אותנו, ויגאלנו גאולת עולמים, ויראה לנו ניסים ונפלאות, כדאי להתכונן לביאת המשיח, לא יודעים מתי אבל שלא נבוש ולא ניכלם.

הקב"ה יזכנו שנראה את הנקמה בשונאי ישראל, ובהרמת קרן ישראל, ונזכה לרפואות וישועות והצלחה וניחומים, ונזכה להתקרב להקב"ה ומתוך שמחה וטוב לבב נזכה לעשות להקב"ה נחת רוח.

נמסר בפתיחת הזמן בפני בני הישיבה

1 הגאון הצדיק רבי אורי זוהר זצ"ל היה מביא את הרש"י הזה והיה מתמוגג, רבי אורי יכול לפעול מלמעלה לקרב את הגאולה, הוא שינה את חייו במאה שמונים מעלות, עזב את כל מה שהיה לו ועמל בתורה יומם ולילה עד כלות כל הכוחות, הוא זכה שרבים חזרו בתשובה בזכותו ראו אדם שיש לו כסף תעסוקה ולא חסר לו כלום ומתוך הבנה אמיתית עזב את הכל וחזר בתשובה, ממש תופעה.

כלל ישראל, אנשים סובלים סבל גדול ורב, אין מילים לתאר, פחד אימה, פחד מוות כל היום מול העיניים.

הגמ' בב"ב אומרת, (ח, ב), שבי קשה מכולם דכולהו איתנהו ביה, ופירש רש"י, שהוא ביד העכו"ם לעשות בו כל חפצו אם למות [אם לחרב] אם לרעב. ה"י, הוא לא יודע מה יהיה אתו, ועוד אצל מי הם נמצאים בשבי, לא מדינה שע"פ דרך הטבע שייך יותר לעשות הסכמים, הם שבויים אצל השפלים שבאדם.

אוייה לי כי גרתי משך שכנתי עם אהלי קדר, (תהילים קכ), פירש המלבי"ם, אהלי קדר, שהם אנשים פראים אויבים ומעיקים, אין עם מי לדבר, אבל הקב"ה כל יכול צריך להיות נושא בעול ולבקש בתחנונים עליהם שיוציאם מצרה לרווחה מאפילה לאורה משעבוד לגאולה.

חשוב מאוד לא להיות בדיכאון או בעצבות, אלא מתוך התעוררות ושברון לב, מתוך קרבת אלוקים, לבקש על כל אחד שיזכה לחזור מהר לביתו, ושה' יתן לו כח לשרוד, ושירגיש את הקב"ה לנגדו, שיוכלו לחיות את האין עוד מלבדו ובכך להינצל מכל הדינים.

וככלות נפץ יד עם קדש תכלינה כל אלה

בנוסף יש רמזים שמשוהו מתחולל פה, מי יודע אולי גוג ומגוג, היום הראה לי מישור רש"י מפליא, 1 על הפסוק בדניאל, (יב, ז), ואשמע את האיש לבוש הבדים אשר ממעל למימי היאור וירם ימינו ושמאלו אל השמים וישבע בחי העולם כי למועד מועדים וחצי וככלות נפץ יד עם קדש תכלינה כל אלה.

מה זה ככלות נפץ יד עם קודש תכלינה כל אלה, מסביר רש"י בסנהדרין (צח, א), כשתכלה תקומתם וחוזק ידיהם שהייתה נפוצה אילך ואילך גבורה ותועלת לפשוט אנה ואנה, ואחר שתכלה גבורתם שיהיו שפלים למאוד: תכלינה. אלו הצרות ויבא משיח כדאמרין כי אזלת יד.

אולי זה רמז למה שאנחנו רואים עכשיו, הרי מלבד הזעזוע והכאב הלא נתפס על הרציחות ועל השבויים ה"י, יש כאן הרגשה ממשית של שפלים למאוד, השפלה נוראית, ואולי זה הסימן של דניאל שלאחמ"כ יבוא קץ הימים.

א"א לתאר את ההשפלה שהייתה, יש עכשיו כאלו שמדברים אנחנו ננקום בהם נראה להם מה זה, אני לא שומע רדיו, ממש לא, פעם אחת יצא לי בנסיעה לשמוע איזה רשע שמתאר מה נעשה להם, נחזיר להם וכו' וכו' כל זה נובע מהכאב של הבושות.

לע"נ

הר"ר אברהם ב"ר דוד יהודה הלוי רוזנר ז"ל
מוראות השואה לא הכהו את תמימות אמונתו
ולאורה גידל במסירות דורות ישרים מבורכים
נלב"ע כ"ג תשרי תשנ"ה

לתרומות והנצחות:

053-4100-758

לעילוי נשמת הרבנית הצדקנית מרת מינה בת הגאון רבי יצחק אליעזר הלוי זצ"ל

ניתן להצטרף לקבלת הגליון בכתובת: 81513f@gmail.com

דברי חיזוק והתעוררות

מפי מרן הגרמ"ש אדלשטיין שליט"א

בישיבת "בעקבי הזמן" – כ"ד בתשרי תשפ"ד

עם ישראל נמצאים בצרה, בצרה ובשביה, חיים בבחינת "מתו מוטל לפניו". כולם יודעים את האסון הגדול שקרה ביום שמחתנו, בשמיני עצרת, חג שמחת תורה. כולנו שמחנו בשמחה של תורה וקרה אסון כזה.

צריך להתחזק, וכפי שעם ישראל בכל המצבים, בזמנים קשים, תמיד אין לנו על מי להישען רק על אבינו שבשמים. אנו לא יודעים חשבונות שמים, יש מי שמנסה לחשוב שהוא מבין, אם אלו הסיבות או אלו הסיבות, אך אמר פעם הגר"י אברמסקי זצ"ל, כשאחרי השואה רצו להגיד כל מיני סיבות כאלה וכאלה, הוא קם ואמר כתוב בנביא (ישעיה נ"ה, ח') "כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי". אנחנו לא יכולים להבין, זה לא בהבנה שלנו, אנחנו רק צריכים לדעת דבר אחד – ודאי הקב"ה מדבר איתנו. שלא לדבר על הקדושים האלה שמתו על קידוש השם, נהרגו בגלל שהם יהודים. בודאי שאנחנו צריכים לשמוע ולהתחזק בעצמנו.

לפני שנים רבות, במלחמת ששת הימים, רבי יחזקאל לוינסטיין זצ"ל דיבר אז שצריכים להרגיש נושא בעול, נושא בעול עם חברו. יש שם מאות משפחות שנמצאות כעת בצער, באבלות גדולה, בחוסר ודאות על קרוביהם יקיריהם, אלו שבשבי ואלו שפצועים, שלא יהיה אדם בזמן הזה שהולך ואומר שלום עלי נפשי. צריכים לחשוב, צריכים להשתתף בצרתם של ישראל, ודבר זה חמור מאוד.

דבר ראשון, מה שמוטל עלינו הוא להיות נושאים בעול, מה אפשר לעזור ומה אפשר לעשות. ודאי לשבת ולהתפלל, כי הנה אנחנו יודעים שבכל מצב שעם ישראל היו תמיד, אין כוחו אלא בפה. תפילה, וכפי שהחפץ חיים כותב, לא מספיק שכל יחיד ויחיד מתפלל לעצמו אלא צריכים בציבור, ביחד, ברבים. נשתתף כולם ביחד בתפילת רבים, וזה דבר ראשון.

ויש גם את העניין של נושא בעול, בין אדם לחברו, להרגיש את הצער הנורא, את הייסורים הגדולים. יש אותן משפחות שבדרום, אותם אלה שנמצאים שם, ועכשיו נוספו גם אלו שעושים כל מיני פעולות, אנשי ביטחון וחיילים שגם הם נמצאים בשדה הקרב ובמקומות מסוכנים, ונתפלל שכולם יחזרו בשלום ולא יקרה לאף אחד שום דבר.

גם נחזק בינינו את העניין של האחדות, בין אדם לחברו. צריכים ישועה בעם ישראל וזה תלוי מאוד עד כמה שאנחנו בעצמנו מתחזקים בעניין של בין אדם לחברו, איש את רעהו יעזור, כל אחד ואחד במה שאפשר. זה ההבדל בין עם ישראל לגויים, שהגויים אף אחד לא אכפת לו מהשני, ואילו עם ישראל כולנו כאיש אחד, משפחה אחת, לחשוב כל אחד על השני. כמו שמבואר בדברי הרמב"ם (פרק א' מהלכות תעניות הלכה ג') שמי שאינו נושא בעול ולא משתתף בצרתם של הציבור, הרמב"ם קורא לו אכזרי, זו מידת האכזריות, שלא משתתפים ולא משתדלים. צריך לראות מה אפשר לתקן ומה אפשר לחזק לזכותם, כל דבר שאפשר – ואם לא זו מידת אכזריות.

כמובן שהזכות בלימוד התורה, זה דבר שאנחנו יודעים שבכל התקופות ובכל המצבים – תורה מגנא ומצללא! צריכים תפילות, שמירה להצלה, וזכות התורה מגנא ומצללא. פה בבית המדרש לומדים ועמלים בתורה, בודאי זה מוסיף הרבה זכויות לכלל ישראל ומוסיף שמירה לכל אלו שנמצאים שם בשדה הקרב במקומות המסוכנים.

כמו שידוע הכתוב בגמרא במגילה (דף ג' ע"א) שיהושע בן נון הלך להילחם, ואז ראה מלאך שר צבא ה' שחרבו שלופה בידו. שאל אותו, הלנו אתה אם לצרינו, למי אתה בא. אמר לו, אני שר צבא ה'. וכתוב בגמרא שאמר לו ליהושע שבא על שני דברים שתובעים אתכם בשמים עכשיו באמצע המלחמה. דבר אחד, שלא הקריבו את התמיד של בין הערביים, בזמן המלחמה ביטלו זאת. ודבר שני שביטלתם מתורה, בטלתם מלימוד התורה, בלילה לא עסקתם בתורה. שאל אותו יהושע,

על איזה מהן באת, על איזה דבר בעיקר אתה בא, לאיזו מטרה. אמר לו, על של עתה באתי, על מה שעכשיו ביטלתם מתורה. כי ביטול תורה מעורר מידת הדין. כך אמר לו שר צבא ה'.

מיד כתוב (יהושע ח', ט') וילן יהושע בתוך העמק, אומרים חז"ל מה זה בתוך העמק, הוא לן בעומקה של הלכה. הוא אסף את כולם שיעסקו בעומקה של הלכה בלימוד התורה, ועל ידי כך הוסר הקטרוג הגדול, הוסר חרון האף שמחמתו בא המלאך שר צבא ה'.

רואים אנחנו שעל ידי התורה זו זכות גדולה שיכולה להגן על כלל ישראל. כשאנחנו כאן מתחזקים בלימוד התורה, זה מועיל לכל מי שנמצא במקומות המסוכנים, במקומות הקשים, להצליח.

סיפרנו כבר פעם את המעשה שהיה גם כן עם הגר"י אברמסקי זצ"ל, שעמד בראש ועד הישיבות, ורצו להכניס בישיבות זמן מסוים שילמדו להשתמש בנשק, להחזיק נשק ביד לעת הצורך. באו שרים מהממשלה לבקש על כך ולדבר עמו, ואז נעמד הרב אברמסקי זצ"ל ואמר להם: דעו לכם, אם יהיה דבר כזה שיצטרכו להכניס לישיבות דברים נוספים, ללמוד איך להשתמש בנשק, אז נצטרך לצאת – חד משמעית – כולנו נצטרך לעזוב את ארץ ישראל, וחייבים לנסוע לחוץ לארץ.

שאלו אותו, מדוע, מה יש בכך. והוא הסביר להם שכבר בזמנו, לפני עשרות שנים, ארץ ישראל כידוע היא מקום סכנה, אני לא צריך להגיד לכם כי אתם יודעים יותר טוב ממני, מכל הצדדים ומכל ארבע רוחות השמים אנו מוקפים באויבים שממתנים לרגע שלא יזכר חס ושלום שם ישראל. על פי ההלכה, אדם שנמצא במקום סכנה אסור לו להישאר בו. הוא חייב לצאת ולהציל את עצמו, ונשמרתם מאוד לנפשותיכם. אם כן מצד ההלכה, אמר להם, היינו חייבים כולנו לצאת מארץ ישראל. מה בכל זאת ההיתר שלנו שנוכל להמשיך להישאר כאן בארץ ישראל – כי יש לנו תורה. יש לימוד תורה, ובדרך הטבע התורה מגינה, זאת אומרת שזה לא מקום סכנה. כי יש לימוד תורה, יש ישיבות שלומדים בארץ ישראל כל הזמן, וזה משנה את המציאות. זה נותן לנו כמו שקוראים היום "כיפת ברזל", וזה מגן מכל הפגעים ומכל הצרות.

אבל כל זה, במה דברים אמורים, כשלומדים תורה בשלמות, בלי שום תערובת של דברים אחרים. תורה בלבד! שום דבר אחר לא מערבים בה! אבל אם חלילה נצטרך לערב יחד עם לימוד התורה עוד משהו, איך להחזיק רובה כזה או רובה כזה, זו כבר לא תורה שיכולה להגן על עם ישראל. תורה שיש בה עוד דברים חוץ מתורה, לא יכולה להגן! אם רוצים שהתורה תוכל לשמור על עם ישראל – זה רק תורה בלבד, בלי דברים אחרים. אז אם אתם אומרים כאלו דברים, כך אמר להם הרב אברמסקי, להכניס בישיבות עוד משהו, אז אם כן אנו חוזרים חזרה למצב של סכנה, וחייבים לעזוב את ארץ ישראל. ויאמר לשבחם של אותם אנשים שהבינו את הדברים וקיבלו זאת.

קל וחומר שאנחנו, בני תורה, צריכים לדעת את גודל האחריות, ובודאי שבימים אלה אסור שיהיה מצב כזה שרואים סתם בחורים מסתובבים ברחובות. ודאי שזהו חילול השם, והוא גם עניין של סכנה ממש. ברגע שבחור יושב ולומד, הוא צריך לדעת שבזה יש שמירה לכל עם ישראל, שמירה כפשוטו, תורה מגנא ומצלא.

אלה הדברים שאנחנו צריכים בימים אלו, בתקופה הקשה כזו לכלל ישראל, שההוראה היא שצריכים לחזור לישיבות ולהקדים את הזמן, כל אחד תלוי במקום והיכן שאפשר כמובן, אבל באופן עקרוני זה מה שאמרו. זה מה שמגן על הדור וזה מה שמגן על כל הסכנות. עדיין נמצאים בתוך הסכנה הרבה יהודים, אלפים אלפים שנמצאים במצב של סכנה, וחייבים עכשיו להיות בדרגת נושא בעול איתם כמו שדיברנו, נושא בעול – לחשוב מה אני יכול לעשות בתפילה, בתורה, בחיזוק, בין אדם לחברו, בכל דבר שאפשר לעשות כדי שחס ושלום לא יהיו במצב של סכנה.

הקב"ה יעזור שעל ידי כל החיזוקים הללו הקב"ה יאיר את עינינו ונזכה לראות ביצועת כלל ישראל, ולא ישמע עוד שוד ושבר בגבולנו, ונזכה שיחזרו כולם בריאים ושלמים כל אחד היכן שנמצא, יש אנשים שלא יודעים רח"ל היכן נמצאים, וכולנו צריכים להרגיש את הצער ולהיות נושא בעול, ועל ידי זה נזכה כולנו שיהיו בשורות טובות לכלל ישראל בסיעתא דשמיא אמן ואמן.

אעתיק כאן כמה קטעים מד' אאמו"ר הגאון זצ"ל לפני שנים רבות לעת כזאת ממה שאמר לבני הישיבה בגמ' בע"ז ג' ב' שלעתיד לבוא שמלכות פרס תכנס לפני הקב"ה, אמר להם הקב"ה במאי עסקתם אומרים לפניו רבש"ע הרבה גשרים גשרנו הרבה כרכים כבשנו הרבה מלחמות עשינו וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל שיתעסקו בתורה אמר להם הקב"ה כל מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם תיקנתם גשרים ליטול מהם מכס וכו' מלחמות אני עשיתי שנאמר ה' איש מלחמה ועמד אאמו"ר ע"ז שבגשרים ענה להם ה' שלצורך עצמכם עשיתם דבאמת הדבר תלוי בהם רק שלצורך עצמם עשו, אבל במלחמות אמר להם ה' שלא הם עשו רק הוא עושה המלחמות ורואים כי ענין המלחמות נמסר פחות ליד בחירתו של אדם והפועל את המלחמות הוא הקב"ה

והנה הכל בשביל ישראל שיעסקו בתורה וכמדו' בשם אא"ז הגרי"ז דאין תוקעים מסמר בבריאה אם אינו לצורך תורה וישראל כל הדבורים והפוליטיקה זה הכל הבל ולע"ל יצחקו וידעו הכל שהי' בשביל ישראל שיעסקו בתורה

כתוב בפ' האזינו בהנחל עליון גויים בהפרידו בני אדם יצב גבולות עמים למספר בני ישראל כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו, הכל בשביל זה (עיי"ש ברש"י) כל המלחמות הכל בשביל תכלית זו כי חלק ה' עמו ובכלל ישראל העיקר הם הת"ח.

אנו צריכים לדעת כי מה שמדברים בפוליטיקה הכל זה החיצון של המלחמה המראה החיצוני אמנם התכלית הוא החשוב יתכן דכל תכלית המלחמה זה מסך חיצוני לתכלית נסתרת

דוד המלך עסק בתורה ולא הי' למה"מ שליטה עליו אין למה"מ שליטה על האדם כשהוא דבוק בתורה בהיות האדם דבוק בקב"ה הוא ניצל צריך להיות במצב כזה דבוק בתורה אין לרע שליטה עליו וזכות המצוה גם תכריע לתקן העולם כולו לכף זכות. ע"כ מד' אאמו"ר הגאון זצ"ל

ע"כ המכתב

יְשִׁמַע אֶל יוֹעֲנָן | דברי חיזוק על חובתנו והשקפתנו בשעה זו

מדברי הגאון רבי מאיר טוביה פולק שליט"א משגיח ישיבת עטרת ישראל לצעירים

עם ערבים !! אין עסק עם מחבלים !!! רק רצון ה' !! וע"ז עצמו יש ניסיון גדול.

כאשר האדמו"ר מצאנו קלויזנבורג צוק"ל הגיע לאושוויץ, זרקו אותו מהרכבת החוצה בבזיון, ושם במחנה, הוא ראה את הארובות המעשנות והבין בדיוק את משמעות המצב, לאן מובילים אותם ולשם מה. ואז ניגש הוא לשני בחורים שעבדו שם בעבודות הכפיה, תפס אותם ואמר להם: "יהודים! אתם מאמינים שהקב"ה פה איתנו?!" ענו לו: "כן!! אנחנו מאמינים שהוא פה איתנו!!" אמר להם הרבי: "אם ככה - אנחנו עוברים בס"ד את אושוויץ!!!"

אין בטעות!!! הכל ספור! הכל מדוד!!! זה לא המחבלים מחליטים איפה יכנסו, ולא הם מחליטים במי יגעו ובמי לא! כל הרוג, פצוע או שבוי רח"ל, הכל נגזר משמיים לפרטי פרטים! כל אנחה של יהודי, כל 'אוי' של יהודי ושל בני משפחתו - ספור ומדוד!! אין משהו אחר! לא הערבים מחליטים - רק משמים! אין פה עסק עם ערבים או מחבלים - רק רצון ה'! הוא מנשים את כולנו, השמש והירח, הים, היבשה והכוכבים, הבעלי חיים ובני האדם, וכ"ש עם ישראל, הכל ממנו בכל שנייה! אין עוד מלבדו!!

ואדרבה: כמה שהסיפורים הזויים יותר ובלתי נתפסים יותר, איך הצליחו ובאיזו קלות - הרי כמה שהסיפור יותר 'הזוי' הוא צרעק יותר אמונה! סימן שאין לנו שום נגיעה בעניין! כך רצון ה', ורק רצון ה'! בדיוק על זה צעקנו והכרזנו שעות רבות בראש השנה וביוה"כ ובהושענא רבא - ה' הוא המלך! אין בטעות! אין בלי כוונה! הכל מחושב! נזכור: האמונה הזו החזיקה כל יהודי בכל מצב שהוא, מול אימפריות ומול שונאים בכל הדורות! מה שרצון ה' הוא מה שיהיה! לא הערבים מחליטים! רק ה' הגדול שאוהב אותנו! רק הוא מחליט!!!

ואם כך, מה יש לפחד מהם? אם נגזר על האדם למות ח"ו, אז גם בבית אפשר למות. הערבים לא מחליטים! לכל כדור יש כתובת, לכל טיל וגם לכל מחבל יש כתובת!! אז מה יש לפחד מהם? הפחד שלנו הוא מהעבירות שלנו, ועליהן צריך לשוב בתשובה ולהתחזק.

מי שחי אמונה רואה כל דבר בראייה גבוהה, רחבה ונצחית. זה לא המחבלים, ולא איראן וכו' וכו', זה הקב"ה, ורק הוא. ואצלו הכל מחושב. מי יודע חשבונות שמיים??

רבינו יונה בשע"ת (ש"ג) כותב על הפסוק "כי תצא למלחמה על אויבך וראית סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם כי ה' אלוהיך עמך" וז"ל: "הוזהרנו בזה שאם יראה אדם כי צרה קרובה תהיה ישועת ה' בלבבו ויבטח עליה!" לא ערבים ולא חמאס, ולא שום כח אחר!! שום דבר לא, רק רצון ה'!

ומי שמתבונן בהרגשה זו ומתחזק בה, הרי זוכה למה שכותב בחובות הלככות (פ"א) שמהות הביטחון היא 'מנוחת נפש הבטוח'! אדם שיודע שהכל משמיים והכל לטובה, ושום בשר ודם לא יוכל לעשות משהו ליהודי, הוא חי במנוחת הנפש, הוא רגוע ולא מפחד מאף כח בעולם, כי אין דבר שזו בלי רצון ה'. הוא יוצר אור והוא בורא חושך, הוא פוקח ומלביש וזוקף ומכיין ועושה, והכל מכוחו ובירו.

זהו היסוד הראשון: אנחנו ביד ה' לגמרי! שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד! אין צד שני! הכל בידו ואין לנו מלך אלא אתה.

[אמנם ודאי צריך השתדלות של שמירה כפי הנדרש, אבל להיזהר מהכללים המוגזמים! יהודי חי את רצון ה' ויודע שהכל ממנו, אבל לא להיכנס ללחץ ולאווירה של פחדים. להכריז את האמונה, שאין עוד מלבדו!]

• היסוד השני: לא מבינים, לא שואלים!

אחרי שראינו את היסוד הראשון - לחיות את רצון ה', לפעמים מתעוררות שאלות שונות, ובפרט בהמצב שכזה: למה זה קרה? ומדוע בכזה יום ואחרי כאלו ימים? ועוד כיו"ב. כאן צריך לזעוק את היסוד הבא, את המסר הגדול והעצום, שגם הוא מנסינות זמננו: "לא מבינים ולא שואלים!"

וכי אנחנו יודעים חשבונות שמיים? אנחנו מבינים מה זה נקרא כבשוננו של עולם? מה זה שיקולים של בורא עולם? אין לנו קמצוץ של הבנה!! אנו רוצים להבין?! מי מעז בכלל להבין?! בפרט בפרט כאלה סיפורים...!! יש לנו ראייה קצרה! מאות יהודים נטבחים ונהרגים ואלפי פצועים...מבינים משהו? איך עשו כך ומדוע כך - כל דבר רוצים להבין... בקושי גמרא קשה מצליחים להבין, ורוצים להבין מה בורא עולם עושה?! כמו תינוק שירצה להבין מה אדם גדול עושה! והפער בין תינוק לאדם גדול הוא פער קטן ביותר מול המרחק בינינו לבין הקב"ה! ואנחנו רוצים להבין הכל, ולכן יש לנו שאלות!!!

אי אפשר לתאר ולשער באיזה ניסיון ושליחות שעם ישראל נמצא בשעה זו. מי יודע איזה מקום ענק יש לנו עכשיו לדורנו בכל הנצח של עם ישראל. עם ישראל, עם למוד ניסיונות רדיפות שמדות, הנתונים שנשמעים ונראים כעת אלו מושגים שאנו לא רגילים אליהם, לא מכירים את הדברים האלה, את המספרים הללו, ה' ישמור. קשה לעכל את זה.

בעצם יום שב"ק - שמחת תורה - סיום כל הימים הגדולים והקדושים, נכנסים המוני פראי אדם, טובחים בעם ישראל, חוטפים ושוכים, באכזריות נוראית שאי אפשר לתאר. עם ישראל סובל. קשה לו. כמה משפחות, כמה אומללים, כמה מפוחדים, לא יודעים מה קורה עם קרוביהם, לא יודעים מה קורה עם חבריהם. אי אפשר לתאר את ממדי האסון. והפחד הגדול הוא שגם לא יודעים מה ילד יום ומה יקרה הלאה.

מה עושים? מה יהודי צריך לחשוב בכזו שעה, מה רצון ה' מאיתנו?

מי שרוצה להישאר נורמלי, להישאר שפוי, להיכנס לשליחות ולמערכה כראוי לאיש יהודי, צריך להתחילה להיזהר מאד מכמה דברים, כדי לקבל מהתחילה ראייה נכונה ויהודית על כל המצב. לכן, יש מאד להיזהר מחלקים רבים בתקשורת למיניהם, כי אפשר ח"ו לסלף את השקפת האמונה הנכונה, ליפול ח"ו לרשת הטבע והמקרה מהתקשורת אפשר לסלף את הראייה היהודית מהתחלה, ולהיזהר מאד מאד מכל מיני תיעודים שמופצים ותמונות שונות. זה הורס את החיים וזה סכנת נפשות, וכבר שמענו על מקרים כאלו בימים אלו ממש! זה חלק מהחורבן! אנחנו לא בנויים לראות את כל זה ולהישאר נורמליים!! אכזריות נוראית! תמונות זוועה! נזק בלתי יסוער לכוחות של הגוף, למצב רוח! זה מחליש את החיים! להיזהר מאד מאד! זאת, מלבד הכשלונות הרוחניים בתיעודים השונים, העלולים לגרום לדמיונות ולמחשבות מזיקות מאד. עין רואה והלב חושב! אין שום היתר!! שום היתר! זה לא רצון ה' ולא כלום, ואפילו איסור חמור!!

חזן מזה, עצם ריבוי החדשות מאבד את המסר הגדול! אפשר להתעורר פה ושם, בסדר, אסור להתעלם ממה שקורה; אבל הפרטים והרציפות, ולראיין כל אחד, ולדעת בדיוק מה קרה - לשם מה? תיאורי הזוועה רח"ל שא"א לעכל אותם, לא מועילים לכלום, ועלולים כאמור, לאבד את העיקר. הרמב"ם באגרת תימן מדבר על הצרות של הערבים קודם בא משיח צדקנו, וכותב שם כך: "ואנחנו עם חיותנו סובלים מהכנעתם, שקרונם, ופחזותם מה שאין ביכולת האדם לסבול!" אנחנו לא בנויים לראות שמתעללים באחינו! ודאי וודאי צריך להתפלל עליהם וכו', אבל לראות את התמונות? ! אוי ואבוי! לשמור ולהיזהר מאד!

כמובן, ודאי שצריך בבית לדבר על זה, כי צריכים להרגיש שמעודכנים, הילדים חייבים להרגיש שהם מעודכנים, אבל חובה גדולה לפקח ולשמור על התכנים שהם חשופים אליהם. עלינו לדבר עם בני המשפחה, להסביר מה קורה ומה המצב, לשמוע את הילדים ולהודיר בהם אמונה ורוגע ללא הפסקה, שבכח היחיד בעולם שפועל הכל הוא רק רצון ה', אבל לא ברציפות, וללא הדבקות בתקשורת! לא להפסיד את החיים! לא לעצור את החיים!! ובמיוחד שאין אנו יודעים מה ילד יום.

כעת, נשתדל בס"ד להתחזק בעז"ה, איך יהודי מתמודד עם המצב, עם כל הקשיים.

ראשית נחדר, שלא בכדי סיבב הקב"ה את המלחמה הקשה הזו דוקא אחרי חודש אלול שלם, ר"ה עשי"ת ויוה"כ, סוכות והושע"ה. בימים אלו המלכנו את הקב"ה עלינו בכל לבנו, ודוקא עם המטען הרוחני העצום הזה, עם כל הכח הזה - כעת אנו חדרים באמונה שלמה שהכל מאיתו ית', ואין לנו לחשוש מאדם רע ופגע רע, ולהתחזק כי הכל ממנו ית', וכפי שנראה להלן.

נציג כאן בע"ה שלושה יסודות של השקפה, ושלושה יסודות של עבודה מעשית לעת הזאת.

• היסוד הראשון: אמונה!

אמונה חזקה, אמונה ברזל, מבטון! אין עוד מלבדו! זו האמונה הפשוטה שהיהודי חייב לחיות בכל עת וכל שעה. אין מי שיכול לעשות שום דבר בעולם חוץ מרצון ה'! אף גוי! אף ערבי לא יכול לגעת בכנים האהובים של הקב"ה בלי רצון ה'! רק הוא! אמונה פשוטה! רק ממנו! אין שום כח בעולם שיכול לעשות משהו! שום כח בעולם! לא ערבים ולא מחבלים! רק רצון ה'!

מה שעד היום לא עשו כאלו דברים - ושבע"ה לא יעשו, זה הכל מסיבה אחת: כי זה רצון ה'! הוא היחיד שיחליט מה ומתי, איך ולמי!! להכניס לדם שלנו את האמונה הפשוטה הזאת!! רק הקב"ה! לא הם! אין פה עסק

מי יודע, כמה חשבונות שמים יש פה; מי יודע כמה הנושא קשור לגאולה, לסוגיה הנצחית של "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד". ה' מנער אותנו כל הזמן, וגם המקרה הזה הוא חלק מהניעור, שנחזור בתשובה לפני ביאת המשיח. בספרים כתוב הרבה מאד על מה שישמעאל יעשה לפני ביאת המשיח באחרית הימים.

הרמב"ם באותה אגרת כותב שהאומה הכי אכזרית מאז ומעולם זה הישמעאלים: "לא היה מי שהפליג להשפילנו ולהפחיתנו כמוהם". ובמלבי"ם על הפסוק "אוייה לי כי גרתי משך שכנתי עם אהלי קדר" כותב, "שהם (הישמעאלים) אנשים פראים, אויבים ומעיקים". והרמב"ם שם מוסיף ואומר על נבואת דוד ובקשתו כנגד האויבים הקמים על ישראל, "ודוד המלך לא צעק ולא מלל ולא ביקש תשועה זולת מלכות ישמעאל". וידועה התבטאותו של מרן הח"ח צוק"ל שאמר "אוי, מי יודע מה הפרא אדם הזה עוד עלול לעשות לעם ישראל באחרית הימים!"

ועדיין אם מישהו שואל את עצמו מה קורה כאן? איך אפשר לעכל כאלו דברים? המוני מחבלים חוצים את הגבול באין מפריע, ובכזו שנאה מתעללים ביהודים רח"ל? ועוד שאלות רבות. והתשובה היהודית החזקה הניא: אין להבין, וממילא אין שאלות! הקב"ה מלך מלכי המלכים, והוא אוהב אותנו, והוא יודע בדיוק מה הוא עושה.

וצריך להוסיף עוד: הרי מי יודע מה החשבונות של אחרית הימים והגאולה העתידה, ואולי אלו הצרות האחרונות לפני ביאת המשיח. חשבונות עצומים עצומים, שאינם בהשגתנו מעיקרא. ואף גם זאת, שיהיה ברור: אלו הם מתים על קידוש ה', והרבה לא זכו לזה! כל מי שנהרג כי הוא יהודי (ולענין זה אין נפק"מ מה דרגתו הרוחנית) נכנס לגן עדן בלי משפט! ואף הפצועים והשבויים – ישלח ה' להם גאולה וישועה, הרי הסבל הזה הוא סבל על קידוש ה'! יש מי שנהרג על קידוש ה', ויש שסובל על קידוש ה'! ממש קרבנות ישר לגן עדן! הרבה גדולי תורה רצו למות על קידוש ה'!

הקב"ה מולך על כל העולם, וכל יהודי, כל אחד ואחד, אוהב לו! כל יהודי מושגח בהשגחה מופלאה! אנחנו לא מבינים בחשבונות שמים, אנחנו יודעים שהם זכו למות על קידוש ה'. בספרים גם כתוב על הנאמר "נחשבנו כצאן לטבח ויובל" שהביטוי "נחשבנו" הוא מלשון חשיבות, שזכינו להקריב עצמנו לורא בהליכה לטבח. (ומסתמא כשיעור ההליכה כ'צאן' – בשקט וללא שאלות, כך יותר שיעור החשיבות). וזו חשיבותנו וגאונותנו, שאין אנו מבינים כלום, ובוטחים במלכנו אבינו אוהבנו בלב שלם.

• **היסוד השלישי: זהירות מ"כחי ועוצם ידי"**
נקדים ונאמר, כי מרוב שהתרגלנו למושגים מסויימים קשה לפעמים לשמוע את הדברים הבאים.

נכון, ודאי צריך השתדלות. מדינה צריכה צבא, חיילים ומשטרה – נכון. אבל, לסמוך על הצבא במקום לסמוך על ה' – זו **כפירה גמורה**!!! זו סכנת נפשות! זה חלק מהאכזריות שעליה כותב הרמב"ם (בריש ה' תעניות) על הבוטחים בדרך מקרה! להיזהר מאד מאד מלתלות את כל המקרים הללו בגורמים בטחוניים! זה לא הנושא בכלל! לא שם הקרב! יהודי יודע ששדה הקרב נמצא בדברים הרוחניים! ברצון ה'!

משמייים גם הראו לנו שעם כל הכח וכל הצבא והמצלמות וכד' – נכנסו המוני המוני מחבלים! לחנך אותנו שלא לסמוך על כחי ועוצם ידי! רק הקב"ה שומר, ואם ה' לא ישמור עיר שוא שקד שומר. עומדות היו רגלינו במלחמה רק בגלל שערך ירושלים!

העיסוק והתליה בבעיות ובתקלות הבטחוניות – זו נפילה באמונה! כל הנושא הוא רק מול הקב"ה! ההשתדלות נדרשת, אבל היא חיצונית, לא היא הגורמת להצלחה או כשלון. נכון שצריך אותה, אבל זה לא הנושא! לא הצבא, לא המשטרה, לא כיפת ברזל ולא המדינה! נכון שצריך השתדלות ואין כאן סתירה בכלל. צריכים השתדלות, אבל מה שעומד מול הערכים זה רק ורק עשיית רצון ה'! רק פעולות רוחניות!

ובענין זה, הנה כששומעים על מה שפראי אדם אלו עוללו לנו, מתעוררת הרגשה חזקה של רצון לנקום ולהשמיד את כל אויבנו. וגם כאן עלינו ליכור, שגם אם צריך השתדלות בענין, הרי שבעיניים יהודיות לא זה הענין ולא זו המטרה. אנו עומדים מול הבורא, וממנו, מיידו האוהבת, קבלנו כעת מכה חזקה. ואב שמכה את בנו, הרי לא הבן אינו מתעסק בצורת המכה, אלא ברצון אביו ובמטרת המכה שהגיעה לו, ושוקד לשפר את התנהגותו ולרצות את אביו. כך שממילא העיסוק בנקמה וכו' מסיח את דעתנו מהעיקר, ומשכיח ממנו ומדוע קיבלנו את המכה הקשה.

והרמב"ם באותה אגרת מוסיף וכותב, "מה שיעשו להם לא יעזור, ועם כל זה לא נמלט מחוררו רעתם והתפרצם בכל עת, וכל אשר נסכול כדי לעמוד עמהם בשלום יעוררו עלינו מלחמה וחורב!" אי אפשר להתעסק איתם, ועוד כותב שם: "שם שכן כשנעורר כח ונתפאר להם במלוכה..." וכד'. מהמשך דבריו – נראה שאדרבה, שאם מתעוררים מולם ביותר כח והתפארות, הדבר עלול רק להחמיר את המצב רח"ל.

שכן כאמור, העסק כלל לא מולם, כל הנושא זה הקב"ה! הקרב לא שם! לא שם המלחמה! ובכלל, וכי שייכת השתדלות איתם? תראו מה קרה בכמה שעות עם כמה מחבלים! ועוד לא דיברנו על הצפון ולא על כל הערכים בארצות מסביב, ופשוט שרק בהשגחה שמימית ובניסים גדולים אנו ניצלים מהם. ולכן עלינו להיזהר מאד מהרגשת הכח ועוצמת הצבא, ולזכור שאדרבה, החיילים שהולכים להילחם ולמסור נפש – מקבלים את כוחם וזכותם בזכות התורה והמצוות של יושבי בית המדרש.

נסכם אם כן את היסודות שראינו עד עתה: יסוד ראשון – אמונה חזקה ביותר שהכל מהקב"ה השולט בכל; יסוד שני – איננו מבינים חשבונות שמים, ואיננו שואלים שאלות, ומאמינים בלב שלם שהקב"ה נמצא, שומר, עוזר ומושיע ומגן; יסוד שלישי – עלינו להיזהר מתחושת 'כוחי ועוצם ידי', והאמונה בהשתדלות החיצונית מחלישה את השמירה הרוחנית ח"ו. לא סומכים על שום כח, רק בורא עולם הוא השומר היחיד, והוא הנותן כח לכולם. "אין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים".

בואו עם קדוש, נאמין בכל זה מתוך רחמים, ולא מתוך צרות ואסונות ח"ו, ונזכה ברחמים רבים לישועה בקרוב.

למעשה, נציע כאן להתחזק בשלושה ענינים:

ענינים אלו מבוססים על שלשת עמודי העולם – תורה, עבודה וגמילות חסדים, המקבילים ומכוונים כנגד תשובה תפילה וצדקה, שבכוחם להעביר את רוע הגזירה.

• **תורה – תשובה:** תורה היא השמירה הגדולה ביותר, והיא עיקר התשובה. בעולם הישיבות הקדימו בהוראת מרנן ורבנן שליט"א את תחילת זמן החורף, מתוך אמונה פשוטה שהתורה מגנה ומצלא, ובכזו שעה צריך להוסיף בכח התורה לשמור ולהגן על ישראל.

החלק הראשון בתורה נוגע לצורת ואיכות הלימוד – לימוד ברצינות, עמל וגייעה, הבנה עמוקה, שמחה ושעשוע בדברי תורה, וכל אלו הרי הם חלק מ'קול יעקב' העומד ומכריע את ידי עשיו וישמעאל.

החלק השני בתורה הוא צורת החיים של תורה, לחיות חיים של אמת, מה חובתנו בעולמנו, ולהתרחק מהבל ושקר שהם מעיקרי נסיונות זמננו. ונזכור עוד, שהלימוד בשעת דוחק וצרה שווה הרבה יותר מלימוד בזמן אחר.

• **עבודה – תפילה:** להתחזק מאד בתפילה, לצעוק ולזעוק אל השי"ת, ובפרט לאור הנאמר בפרקי דרבי אליעזר (ל"ב) "ולמה נקרא שמו ישמעאל? מפני שעתידי הקב"ה לשמוע בקול נאקת העם ממה שעתידי בני ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים שנאמר ישמע ויענן! וישמע-אל! בעקבות הצרות אנו צריכים להתפלל, ועל שם זה הם קרויים ישמעאל. הם שלוחיו של מקום לעורר אותנו להתפלל אליו, לבקש מאתו יתברך "שומר ישראל שמו שארית ישראל ואל יאבד ישראל". אנו פונים רק אליו, וכל תפילה, כל פרק תהלים, הם השמירה האמיתית מול הגזירה הקשה הזו.

נתחזק בתפילה, להתפלל יותר חזק! יותר בריכוז! לבוא בזמן לתפילה, ולחזק את כח התפילה!

ובפרט כדאי לחזק את הרעיון של הציבור הקדוש, שפעמיים בכל יום – בשעה 1:30 בצהריים, ובשעה 7:30 בערב, עוצרים כולם, כל עם ישראל במקומות מושבותיהם, ואומרים יחד – כל אחד במקומו, בביתו, בישיבה – כמה פרקי תהלים. כולם מצטרפים, בחורים, אברכים, ילדים וילדות, בנות סמינרים, ילדים רכים – מתאגדים ומתחזקים בבטחון בה' ובאהבתו, ומכריזים שלא בוטחים בשום כח אחר, "והיה ה' מבטחו".

• **גמילות חסדים – צדקה:** בזמן כזה, שכ"כ הרבה יהודים מפוחדים, בצרה ובדאגה, הן אלו ששריית בצרה עצמה בדרום, והן אלו שבעקיפין מצטערים כמו בעלי שמחות וכד', התפקיד העיקרי שלנו חלק הזה הוא לדאוג שלשני יהיה טוב!

דוקא כששומעים כ"כ הרבה זוועות, עניינים והשפלות, צריכים אנו לקבל על עצמנו ולהבטיח בלבנו, לא להשפיל אף יהודי בשום צורה בעולם. רק להטיב, לעזור, לעודד, לכבד, לשמח ולהוסיף צדקה וחסד.

ובכלל זה להשתדל ולהרגיע ולשמח את בני המשפחה ואת כל הסביבה, ובכלל, להיות שותפים יותר בשמחות, ללכת ולשמח בכל הלב ובכל הכח, ומעיקרי החסד – לעמוד בתורה ולהתפלל עבור כלל ישראל כולו.

כך יגיש יהודי למערכה שכזאת, וזה הכח האמיתי להתגבר על כל אויב.

אבינו אב הרחמן, זכנו לגאולה שלמה בקרוב, רפא לכל החולים, שלח גאולה לכל השבויים, כי אתה שומע תפילה. ברוך אתה ד', שומר עמו ישראל לעד!

שואלין ודורשין

פנינים משיחותיו ותשובותיו של מורינו הגאון הגדול רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א
ראש בית הוראה הכללי ירושלים, רב דק"ק אבי עזרי מרכז פתח תקוה

וכי תבאו מלחמה בארצכם והרעתם בהצצרת ונושעתם מאיביכם מכתב חיזוק ממורינו ורבינו שליט"א לרגל המצב

בן ציון הכהן קוק

ראש בית הוראה הכללי ירושלים
רב דק"ק אבי עזרי מפתח תקוה
נשיא כולל להוראה "ציוני הלכה"
מח"ס "ציוני הלכה"

בס"ד, אסרו חג סוכות התשפ"ד

אחיי ורעיי אהוביי שליט"א,

בסייעתא דשמיא חגנו את חג שמחת תורה בקהילתנו בהתרוממות עצומה. נוכחתי לראות שמחה מרקיעה לגבהים אצל כל בני הקהילה הגדולים עם הקטנים, ועל כך מודה אני מעומק הלב לקב"ה ולכם שהכל רוממו את הכל.

בהקפות היום חגנו את שמחת התורה תוך כדי שמועות ובשורות קשות שהתחילו לזלוג אלינו, ובכל הצער שמצאנו התגברנו ועסקנו בהתלהבות בחדוותא דיליה ועל כך אומר קודשא בריך הוא לפמליא דיליה "חזו בני חביבי דמשתכחין בצערא דילהון ועסקין בחדוותא דילי". זכות זו תעמוד לנו ולכל ישראל להיות נאהבים ממנו יתברך ויושפע שפע רב בגשמייות ורוחניות.

נמצאים אנחנו בעת צרה רחמנא ליציל, בעיצומה של מלחמה שנכתבה עלינו על ידי אויב אכזר. רבים מאחינו נמצאים בצרה נוראה, שבויים בידי אכזרים, נתונים למכים, אחים ואחיות תינוקות שנשבו, והמון לוחמים הנמצאים בכל רגע בסכנת חיים וחירוף נפש. על שעה זו נצטוו בתורה (במדבר י' ט) "וכי תבוא מלחמה בארצכם על הצר הצורר אתכם והרעותם בהצצרות ונוכרתם לפהי ה' אלוכם ונושעתם מאויביכם".

וכתב הרמב"ן (בהשגות לספר מצוות ה') "היא מצוה מהתורה על צרה שתבוא על הציבור לזעוק לפניו בתפילה ובתעוה". וכתב המ"ב (ק"ה) שכן היא דעת רוב הפוסקים (וראה מה שהסתפקנו בדעתו בציוני הלכה - תפילה פרק י' הערה לו).

אבינו שבשמים רואה את צרותינו וידוע מצערנו ורוצה להושיענו, אך גזרה חכמתו שיהיה דווקא בדרך זו של זעקה ותפילה. וכתב החינוך (מצות תל) "ומי שצר לו ולא קרא אל ה' להושיעו ביטל עשה זו". כלומר, בת קול מנהמת ואומרת: למה אינך מספר לי את מה שכואב לך.

ב"ה יש לנו לב יהודי המסוגל להשתתף בצער אחרים, אך זה דורש התבוננות וציור בלב בסבלם וצערם, מראות ומוראות מוות עומדים לפני הלוחמים והחטופים, אם הסבא קדישא מקלם זיע"א אמר (חכמה ומוסר א, מד) "שההבדל בין צדיק לרשע הוא בכוח הציור, כאן הדברים מתחדדים ביותר, כי רק המקדיש זמן לצייר את צערם וסבלם, משתתף בצערם וצועק מעומק הלב, אך אם אינו מצייר, הלב אינו מרגיש ונמצא אכזר ללא לב רחמנא ליציל וראה ברמב"ם (תשובה ג, יא) חומר עוון "הפורש מן הציבור... ואינו נכנס בצרתו".

אין איתנו יודע משמעות המאורעות הנוראים הללו (מאות רבות של הלויית ר"ל...) 'אין אדם רשאי להצביע על מאורע ולומר זו מלחמה וגו' ומוגו אלא אם כן נביא או בעל רוח הקודש הוא' (מנחת חינוך הגר"ש וולבה וצוקללה"ה בהקדמות בין ששת לעשר). מרגישים אנחנו כעין שניבא ירמיהו הנביא (י"ג, ה) "הוי כי גדול היום ההוא כמוהו [צרות גדולות ומרובות יהיו אז - מצודות] ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע". כלומר מהצרה עצמה תיוולד הישועה וכדברי חז"ל על הפסוק (שמות טו, כה) "ויורהו ה' עץ וישלך אל המים וימתקו המים - שהיה העץ מר". וכתב הרמב"ן (שם) "מצאתי בילמדנו ויראהו לא נאמר אלא ויורהו, הורהו דרכו. כלומר שהורהו ולמדנהו דרכו של הקב"ה שהוא ממתיק המר במר". כלומר זו הוראה לדורות שהקב"ה ממתיק את המר במר, נזכר כולנו לראות בהמתקת הדינים ובישועת ד' כהרף עין.

"ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה":

א. תשובה - לב יודע מרת נפשו באלו עניינים הוא לא כל כך בסדר, ובמה עליו להשתפר. אל יקטן ואל יקל בעיניו כל שיפור בעניינים אלה, כי כל חיזוק קטן הוא בכלל 'עושה תשובה' כפי שכותב הגר"ם (אור ישראל ל') וכפי שדיברנו קודם נעילה ביום הקדוש. ובעיקר אם יכול לפעול אצל עצמו ללמוד קצת יותר מהרגל, גם כן כבר לדבר גדול ייחשב, וכן בכל דבר של עבודת ה'. וכתב מרן החזו"א (אגרות א, סג) "ובימים האלו המתחזק בלימוד התורה הוא עושה חסד עם כל ישראל להוסיף זכות מגן ומחסה".

ב. תפילה - מלומדים אנחנו מאמינים בכל עת צרה ומלחמה לצעוק אל ד' כדברי רש"י על הכתוב (שמות י"ד) "ויצעקו בני ישראל אל ה' - תפשו אומנות אבותם". החיזוק הראשי הוא בתפילות הקבועות, להתחיל בזמן, כלומר להתחיל בשעה שהציבור מתחילים ולא אחריהם, זה משנה את כל התפילה ובוה נותנים אנו חשיבות לתפילה, ומתוך כך תיחשב גם היא לפני הקב"ה, כפי שהזכרנו בשבת שובה על פי מאמחז"ל (פרכות סב, ב) "כל המבזה את הבגדים לבסוף אינו נהנה מהם. שהרי דוד ביזה את בגדי שאול, ולבסוף נאמר בו והמלך דוד בא בימים, ויכסוהו בבגדים ולא יחס לו". ומידה טובה מרובה. זאת ועוד בצורה כזאת מתחברים לתפילה ומתרוממים על ידה.

לפני כעשרים שנה קבעו גדולי הדור נבג"מ ובראשם מרן הגר"ש אלישיב ומרן הגרא"ל שטיינמן וצוקללה"ה לומר לאחר התפילה שלשה פרקי תהילים (פ"ג, ק"א, קמ"ב) ותפילות אחינו כל בית ישראל. הם המשיכו בזה עד יומם האחרון. בתקופה זאת בוודאי כדאי לאמרם. ולדקדק באמירת שיר של פגעים (ויחי נועם יושב בסתר) בקריאת שמע על המיטה.

ג. צדקה - כל ענייני צדקה בכלל וכמו שכתב הגר"א (משלי י"ב) "וצדקה תציל ממות - אין מועיל בעולם יותר מזה". והעולה על כולה אחזקת התורה, תמיכה בלומדי תורה, ובניין בית המדרש. כל בני הקהילה נ"י נתבעו ונתנו בעין יפה, אך הבניין תקוע בסיומו, ויש בזה עניין של כבוד שמים לסיומו במהרה ואין המלאכה נקראת אלא על שם גומרה. ובכלל זה כל ענייני החסד בפרט בתוך הבית פנימה, במיוחד בימים אלו להשרות רוגע ונועם ולהסיר לחצים ומתחים ממנו ומסובביו. עלינו לתפוס החבל בשני ראשיו, מצד אחד להיכנס בצרתם, ומאידך להיות בשמחה. נשמח היהודי מוסגלת לב' הדברים בו זמנית "בכחושות - בכי ושיירות" (ספרות כ"ב, א) עלינו ללכת בדרכי הקב"ה "בבתי בראי איכא גביה אבל בבתי גואי עוז וחדוה במקומו" (תנינה ה, ב). כי בו ישמח לבנו כי בשם קדשו בטחנו.

בסוגר כתובת בזה
13/11 י"ח ק"ה

הלכה למעשה

תשובות מורינו ראש בית ההוראה במשנת מרן רבינו הגר"ש אלישיב זצוק"ל

הזמן מאפשר לו, יכסהו, ואם הממ"ד קרוב ויכול לטול את הספר עמו או להכניסו לארון הקודש מבעוד מועד, ראוי לעשות כן.

את הברכה שלאחריה רצוי לברך תוך כדי המנוסה אף בלא עשרה שומעים, בכדי שלא יהיה הפסק בין הקריאה לברכה, ואם לא בירך בסמוך לקריאה אינו רשאי לברך שוב כשחוזרים להיכל בית הכנסת להמשך הקריאה.

נשיאת נשק לאישה

בעקבות המצב הבטחוני ביקשו מותלמידות במדרשה לעבוד כמאבטחות בפתח מוסדות הלימוד. האם יכולות אף לשאת נשק או שיש בזה איסור 'לא ילבש'.

הורה מרן הגר"ש אלישיב שבזמננו נשים יכולות לשאת נשק, כיון שהיום גם נשים ברחבי העולם נושאות נשקים, הרי שהשתנתה המציאות ואין הבדל בזה בין גברים לנשים, ואין בזה איסור 'לא ילבש'. כעין היתר הט"ז לגברים להסתכל במראה, שמאחר וברחבי העולם אף הגברים [למרות שהם נכרים] מסתכלים במראה כנשים, שוב לגבי ישראל אין בזה לא ילבש.

ובאגרות משה (אורח חיים ד עה, א) הרחיב בהיתר במקומנו אף בלא פיקוח נפש "לדינא פשוט שבמקומות שקרובים לערבים הרוצחים שאין יראים מהממשלה, מותרות הנשים לישא כלי יזין. ולא רק להצלה מהריגה ממש, אלא אף להינצל מהכאות בעלמא שבמלחמות קטנות אלו נמצאות הנשים כאנשים... וכל ענייני נשק יש להחשיב דרכן דתרוויהו... ואף אם לעניין המציאות לא ניסו הנשים בזה (בנשיאת נשק) מפני חולשתן ויראתן. משום שכן צריך להיות ולא שייך לעשות חילוקים בזה... ורק לצאת למלחמה אין דרך נשים, וגם בסתם מקומות שבחזקת שלום אסורות". הרי שהותרו לשאת נשק אף אם אין דרך נשות העולם לשאת נשק.

ואף על פי כן כתב החזו"א שבמלאכות דרבנן אין להחמיר כלל, ומעתה כל שכן שאין להחמיר מלהפסיק באמצע התפילה.

חזרה לראש התפילה

כשיצא למרחב המוגן שהיה כדי לגמור את כולה, האם צריך לחזור לראש התפילה.

חזר לראש התפילה רק אם שהה באונס. ואמנם נפסק במ"ב (קד, טז) שדיני הפסק בתפילת חמורים מקריאת שמע וכל שהפסיק מחמת אונס כגון נחש או שור בר כנגדו, אם שהה כדי לגמור את כולה, חזר לראש התפילה, אכן נראה שלא נחשב אונס מלהתפלל רק עד הגיעו למרחב המוגן שצריך למחר ואינו יכול להתפלל, אך לאחר שכבר הגיע הרי יכול תיכף להתחיל להתפלל ומה שיש המולת בני אדם ותינוקות המבלבלים אותו ומזיזים אותו ממקומו אין זה אונס מלהתפלל שהרי יכול להמשיך להתפלל גם בעודו הולך.

ואף שלכתחילה אין להתפלל בצורה זו, מכל מקום כיון שבדיעבד ייד"ח בצורה כזו, אין זה אונס שמוחמתו יחזור לראש אף אם בפועל שתק ולא המשיך להתפלל (משנ"ב קד, ה; בח"ל שם).

ולכתחילה ראוי לומר כמה תיבות מהתפילה בתוך כל ההמולה כדי שלא ישהה כדי לגמור את כולה שהרי לדעת השו"ע (קד, ה) בכל אופן ששהה כדי לגמור את כולה אף שלא מחמת אונס צריך לחזור לראש ויש לחשוש לדעתו שלא לשהות כל כך בשתיקה כדי לא להיכנס בחשש ברכה לבטלה.

ספר תורה בשעת אזעקה

מה ההנהגה הראויה באזעקה באמצע קריאת התורה כשספר התורה מונח על הבימה.

יעשה הכל להצלת נפשו, ואם אין שהות יניח את הס"ת כמות שהוא ויציא. אך אם

אזעקה בתפילת שמונה עשרה

עומד בתפילת שמונה עשרה ושומע אזעקה, האם צריך להפסיק בתפילה לעקור רגליו ולנוס למרחב מוגן.

פשוט שחייב לרוץ, והוא בגדר 'פיקוח נפש' הדוחה כל התורה כולה. ושונה מדין נחש כרוך על עקבו שאינו מפסיק (אורח חיים קד, א) ש"אינו נושך ברוב הפעמים" (פירוש המשניות לרמב"ם ברכות ה, א), אך טיל מויק והורג. ומה שעיינינו ראו ולא זר כי רובם בחסדי ה' רובם יורטו או לא הזיקו בנפש, אכן זהו נס מיוחד בכל פעם בפני עצמו, אך במהותו עומד להמית.

ולמרות שהחשש שייפול בכל האזור ולא דווקא במקום בו עומד, והרי אין הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב, אכן ביאר רבינו (שיעורי מרן הגר"ש אלישיב - ברכות שלא) שאין צריך דווקא ודאי פיקוח נפש, אלא מקום שיש חשש קרוב לסכנת נפשות נחשב בגדר פיקוח נפש שיש להישמר ממנו כמפני עקרב שמפסיק בתפילה.

וביותר אם אין כוונתו מיושבת בעקבות האזעקה, בוודאי עליו לפנות למקום שלא תוטלד כוונתו, כמבואר בשערי תשובה (קד, א בשם מהר"י מולכו) שגם בתינוק בוכה וכל כיו"ב הטורד כוונתו, צריך להרחיק ממנו.

הגדרת פיקוח נפש

האם אכן התרעות פיקוד העורף עומדות בהגדרת פיקוח נפש?

כתב החזו"א (אגרות וכתבים מה): "ההודעה לציבור למוחר למקלט לפי מצב הנוכחי יש לחשוב להצלת נפשות. אך יש להזהר ממלאכה דאורייתא בכל מאי דאפשר כיון שאין כאן סוף סוף שאלת נפשות לפנינו, ואף שאין הולכין אחר הרוב בפיקוח נפש, מכל מקום בדברים רחוקים הרבה מפיקוח נפש אין דנים כפיקוח נפש, ותלוי כפי מדת הביטחון והמחמיר בכאן אין מוחץ בידו. ולענין הוראה לרבים יש להורות בזה כדין פיקוח נפש.

ובמלאכות דרבנן אין להחמיר כלל, והמחמיר במלאכות דאורייתא אינו רשאי להחמיר ולמנוע מלהודיע לאחרים האזעקה, רק רשאי להשתמש ושיעשה על ידי אחרים, אבל במלאכות דרבנן אין ראוי להשתמש. אך לכבות הנר בבית האפל יש להחמיר שזה בכלל דברים רחוקים הרבה מפיקוח נפש ואין כאן גורם בטוח לפיקוח נפש במצב הנוכחי דיש כאן יותר מתלתא מי יאמר".

והנה דברי החזו"א איש נכתבו בימי מלחמת העולם השנייה כשנכנס מטוס אויב הופעלה אזעקה בכל רחבי הארץ מחשש שיטיל פצצות על התושבים, כפי שאכן קרה בתל אביב ר"ל.

ובוודאי שהסכנה באותם ימים היתה פחותה מזמננו, שהרי האזעקה היתה בכל רחבי הארץ ממוטט בודד, ולא כפי שהיום מותרעים רק באזור המועד, ולא סתם ממוטט אלא מפצצה ששוגרה,

מוקד ההלכה שע"י בית ההוראה

0722-133-466

Beithorah.co.il

ניתן לשלוח שאלות וכן לקבל העלון מדי שבוע בדוא"ל:

Beithorah@gmail.com

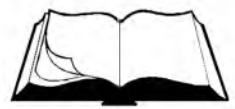

להנצחה בעלון באמצעות

בקופת בית הוראה הכללי ירושלים שע"י מכון ציוני הלכה

מִי יֵרֵם הָיִם

"אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד" (ברכות ח')

גליון 511

חשון תשפ"ד

שאלות בזמן מלחמה,

מהלכות "מוריד הגשם" – "טל ומטר", ושאלות המצויות

ההלכות נערכו ע"י הרב יהודה אריה הלוי דינר שליט"א – רב ביהכ"נ צא"י "דברי שיר" ב"ב

לציין מרן ראש הישיבה

רבי ירחמיאל גרשון אדלשטיין זצוקללה

נלב"ע י' בסיון תשפ"ג

שאלות בעקבות המלחמה

עניית קדושה, "ברכו" וכד' דרך טלפון

◀ שאלה:

א. בתקופה זו שיש הרבה אנשים שפוחדים לצאת מהבית, מי שמתפלל בבית, ושומע תפילות מעריב, שחרית ומנחה ממנין אחר בשידור חי, האם מותר לענות על קדושה, "ברכו" וכו' וכל דבר אחר שבקדושה?

ב. כמו כן בימים שיאמרו תחנון (לאחר ר"ח חשון) מי שמתפלל עם הציבור בטלפון, האם יאמר תחנון עם נפילת אפים?

תשובה:

א. מכיון שע"י השמיעה בטלפון יש לו ידיעה שאומרים עכשיו דבר שבקדושה, מותר לו לענות ביחד עמם, וכעין שמצינו באלכסנדריה של מצרים שהיה ביהכ"נ גדול ורק ע"י הנפת הדגל ידעו שאומרים עכשיו קדושה וכו', ומותר היה להם לענות (הגר"נ קרליץ זצ"ל).

ב. כתב הרמ"א (סי' קלי"א סעיף ב') י"א דאין נפילת אפים אלא במקום שיש ארון וס"ת בתוכו וכו', בשעה שהציבור מתפללים אז אפילו יחיד בביתו אומר תחינה בנפילת אפים. ע"כ. ולפי"ז גם מי שמתפלל עמהם דרך הטלפון, בודאי נחשב בשעה שהציבור מתפללים, ויאמר תחנון עם נפילת אפים.

וזו באמת עזרה גדולה מאוד לכל אלו שפוחדים לצאת מהבית, שיכול לבקש מחברו או בן משפחתו ההולך להתפלל שיעלצל אליו, ויניח את הטלפון קרוב לש"ץ כדי שישמע את כל התפילה, וזה נחשב שמתפלל בשעה שהציבור מתפללים, ויכול לענות גם דברים שבקדושה בטלפון, (כמו כן ניתן לשמוע תפילות במנין בשידור חי בטל: 077-2705270 שלוחה 1).

ברית מילה בלי השתתפות האב

◀ שאלה: חייל הנמצא בחזית המלחמה ולא יכול להגיע לברית המילה של בנו ביום השמיני, האם יכול לברך ברכת "להכניסו בבריתו..." וכן ברכת "שהחיינו" בטלפון באותה שעה ששומע שעושים את ברית המילה?

תשובה: בברכות שצריך להוציא את הציבור, לא שייך להוציא ע"י הטלפון, שאין זה נחשב כקולו, אבל היות שזו רק ברכת השבח שמוטלת על האבא, ויש לו ידיעה שעכשיו מלים את בנו, באותו זמן שמלים אותו יכול לברך בכל מקום שהוא ("קובץ תשובות" ח"ג תשי"קמ"ח, שאם האב נמצא מחוץ לחדר ניתוחים יברך בזמן שנראה לו שעושים, וע"ע "אשל אברהם בוטשאש" או"ח סי' קל"א ד"ה ורב אחד, שלא יברך אם נמצא במקום אחר דחיישנין שמת התינוק, שהרי אין לו חזקת חי, ע"י שם. ולפי"ז בנד"ד שידועים שהוא חי בודאי יברך, וכן אמר ידידי הגר"י דרזי שליט"א בשם הגר"י אלישיב זצ"ל שיכול האב לברך במקום אחר אם שומע דרך הטלפון).

הלכות "מוריד הגשם" – "טל ומטר"

"משיב הרוח ומוריד הגשם"

◀ בימות הגשמים, אם טעה ואמר "מוריד הטל" אם עדיין לא הזכיר "השם" שבסיום הברכה, יאמר במקום שנזכר "משיב הרוח ומוריד הגשם" (שו"ע סי' קי"ד, סעי' ה', ו"ביאור הלכה" ד"ה אין, ופמ"ג שם). ואם נזכר לאחר שאמר "ונאמן אתה", יאמר "מוריד הגשם", ויחזור לומר "ונאמן אתה" וגו' (משנ"ב שם סי' כ"ט, דבעינן מעין חתימה סמוך לחתימה). ואם טעה וסיים מיד בלי לחזור, אין זה מעכב בדיעבד (שדין סמוך לחתימה מעין החתימה אין זה לעיכובא). ואם סיים הברכה, אינו חוזר כיון שהזכיר "מוריד הטל" (שו"ע שם), ואפילו אם עומד לאחר שהזכיר "השם", לא יאמר "למדני חוקיד",

"ותן טל ומטר לברכה"

◀ בארץ ישראל מתחילים לשאול גשמים – "ותן טל ומטר לברכה" בליל ז' בחשון, ובחז"ל 60 יום אחר תקופת תשרי. ונוהגים להכריז "טל ומטר" קודם שמונה עשרה שבו מתחילים לשאול, ואם לא הכריז אעפ"כ יאמרו (משנ"ב סי' קי"ז סי"ק ג'), ויל"ע מ"ש "ממוריד הגשם" שאם שכחו להכריז אין אומרים אותו וכמבואר בשו"ע סי' קי"ד ב', ומשנ"ב שם).

שכח לומר בברכת "ברך עלינו" ונזכר קודם שגמר ברכת "שמע קולנו", יאמר בברכת "שמע קולנו", ואם סיים ברכת "שמע קולנו" יאמרו שם קודם ברכת "רצה", ואם כבר התחיל ברכת "רצה", יחזור לברכת "ברך עלינו" (שו"ע סי' קי"ז סי"א).

נזכר באמצע "רצה" שלא אמר וחזר לברכת "ברך עלינו" ושוב שכח וכבר אמר "ברוך אתה ד'", ימשיך ויאמר שוב את כל הברכות עד "שמע קולנו" ושם יאמר "ותן טל ומטר" (ולא אמרינן שמאחר שכבר אמר את כל הברכות הללו בפעם הראשונה בלא שאמר "ותן טל ומטר", מה מוסיף בזה שאומרן כך בפעם השניה, כי מאחר שכבר חל עליו החיוב לחזור ל"ברך עלינו" ולומר משם הכל לפי הסדר, צריך לעשות כן). (הגר"י אלישיב זצ"ל ובעל "שבט הלוי" זצ"ל).

שכח לומר "ותן טל ומטר" וכבר סיים לומר את הפסוק "יהיו לרצון", אפילו שעדיין לא עקר את רגליו, נחשב שסיים את התפילה וחייב לחזור לראש התפילה ("ביאור הלכה" סו"ס קי"ז, ודלא כשיטת "חיי אדם" דסבר שצריך עקירת רגליים ממש, וע"ע "לוח א"י").

כל זמן שלא סיים את הפסוק "יהיו לרצון", נחשב שהוא באמצע "שמונה עשרה", ויכול לחזור ל"ברך עלינו" (שעה"צ סי' תכ"ב סק"ח).

◀ מסופק אם אמר "ותן טל ומטר", תוך שלשים יום צריך לחזור (שו"ע סי' קי"ד סי"ח). אם ברור לו שהיה בדעתו להזכיר בתפילה כפי שצריך, ואחרי התפילה מסתפק – אם התעורר הספק מיד אחרי התפילה יש לחזור ולהתפלל, ואם לאחר זמן, תולים שאמר כפי שצריך, ואינו חוזר ומתפלל (משנ"ב סי' קי"ד סי"ק ל"ח, וסי' תכ"ב סי"ק י'), ואם זוכר שבתחילת אותה הברכה רצה לומר כמו שצריך מסתבר שלא טעה (הגר"י אויערבך זצ"ל). ואם אמר תשעים פעם "ואת כל מיני תבואתה לטובה ותן טל ומטר לברכה", חזקה שכבר רגיל בכך ואינו צריך לחזור (שו"ע סי' קי"ד, משנ"ב סק"מ).

תפילת "שמונה עשרה" של חזרת הש"ץ מצטרפת לש"ץ למנין תשעים ("שערי תשובה" שם סי' ט').

אמר "טל ומטר" לפני ז' בחשון

◀ שאלה: אמר בטעות "ותן טל ומטר" לפני ז' בחשון, האם צריך לחזור?

תשובה: אם שאל מטר בארץ ישראל אחרי סוכות קודם ז' בחשון יש סוברים שיוצאים בדיעבד, וכמו במדינות שצריכים גשם, שרק משום עולי רגלים לא מבקשים, משמע שבעצם הוא זמן גשם (ספר "תהלה לדוד" סי' ב', הגה"ת רע"א או"ח סי' קי"ז, הגר"י אויערבך זצ"ל).

ויש סוברים שגם בדיעבד לא יצא דלאחר שתקנו כן חז"ל אין זה זמן גשם ("דינים ונהגות" פרק ד' סעיף כ"ו בשם ה"חזון איש", קובץ "מבית לוי" ח' י"ז בשם בעל "שבט הלוי" זצ"ל). ולמעשה מבואר במשנ"ב (סי' קי"ז סי"ג) דגם בשאר המדינות הצריכות גשם יחזור ויתפלל נדבה.

מנין בני חו"ל בארץ ישראל לענין "טל ומטר"

◀ שאלה: קבוצה של בני חו"ל הגיעו לארץ ישראל ליומיים (ועדיין לא התחילו לומר "טל ומטר" בחו"ל), ועשו מנין לעצמם, באיזה נוסח יאמרו את חזרת הש"ץ?

תשובה: מכיון שהם עדיין לא אומרים "טל ומטר", א"כ גם בחזרת הש"ץ יאמרו רק "ותן ברכה", ואין לומר "טל ומטר" ב"שמע קולנו" היות שאותו ציבור אינם חייבים כלל באמירת "טל ומטר" (הגר"ח קניבסקי זצ"ל).

"טל ומטר" בברכה אחרת

◀ **שאלה:** שכח לומר "טל ומטר", וכשהגיע לברכת "על הצדיקים" נזכר ואמר שם "טל ומטר" וסיים תפילתו, האם יצא יד"ח?
תשובה: חז"ל תקנו לומר "טל ומטר" בברכת "ברך עלינו" או בברכת "שמע קולנו", ואם אמרו שלא במקומו אפילו בדיעבד לא יצא וצריך לחזור ולהתפלל (הגר"נ קרליץ זצ"ל).

חזר בטעות ל"ברך עלינו"

◀ **שאלה:** שכח "טל ומטר" ונזכר בברכת "ולירושלים עירך", וטעה וחזר ל"ברך עלינו", ולאחר כמה ברכות נזכר שיכול היה להמשיך ולאמר בברכת "שמע קולנו", מה עליו לעשות?
תשובה: יפסיק במקום שעומד ויחזור לברכת "ולירושלים עירך" ויזכיר "טל ומטר" ב"שמע תפילה" (הגר"ח קניבסקי זצ"ל, מובא בספר "אשי ישראל" פרק כ"ג ס"ק קע"ז, וכעין זה משמע ב"שערי תשובה" סי' קי"ד ס"ק ט' בשם ספר "מכתם לדוד").

◀ **שאלה:** ומה הדין אם חזר ל"ברך עלינו" וסיים את התפילה, האם יצא יד"ח?

תשובה: מסתבר שיצא יד"ח, ולא אמרין כיון שלא היה צריך לחזור ממילא הוי ברכת "ברך עלינו" בפעם השניה מיותרת, וכאילו הזכיר "טל ומטר" שלא במקומו, אלא עכשיו שחזר ל"ברך עלינו" ותיקנו בודאי יצא בזה (הגר"נ קרליץ זצ"ל).

ש"ץ ששכח לומר "טל ומטר" בתפילת לחש

◀ **שאלה:** שליח ציבור שנזכר לאחר שסיים תפילת חזרת הש"ץ כי שכח לומר "טל ומטר" בתפילת לחש. האם יצא יד"ח ע"י חזרת הש"ץ?

תשובה: ש"ץ ששכח בתפילת לחש בדבר שמחמתו צריך לחזור אינו חוזר בשחרית ובמנחה, וסומך עצמו על חזרת הש"ץ (ע"י שו"ע סי' קכ"ו סעיף ד', ומשנ"ב סק"ז), ואפילו אם לא ידע קודם חזרת הש"ץ מהטעות כיון שהתפלל חזרת הש"ץ, יצא (הגר"נ קרליץ זצ"ל).
ויש הסוברים היות שלא כיוון על זה בחזרת הש"ץ לא יצא (הגר"ח קניבסקי זצ"ל מובא בספר "אשי ישראל" פרק כ"ד ס"ק קע"ט).

שאלות המצוות

לא זכר היכן אוחז בתפילה

◀ **שאלה:** אמר בשמו"ע: "ברחמים ברוך אתה ד'..." ומסופק אם עומד בסוף ברכת "שמע קולנו" ועליו לסיים "שמע תפילה", או עומד בסוף ברכת "רצה" ועליו לסיים "המחזיר שכינתו לציון", מה עליו לעשות?

תשובה: אף שבדרך כלל ספק ברכות להקל, בכל זאת בזה אם עדיין לא אמר "שמע תפילה" נמצא שאסור לו להמשיך תפילת שמו"ע, ולכן בזה עדיף להחמיר ולומר "שמע תפילה" ולהמשיך משם (ע"י "קהילות יעקב" ברכות סי' י"ג, וכן הסכים "חזון איש" זצ"ל, דלא כ"חיי אדם").

קדיש לאחר קריאת התורה

◀ **שאלה:** יש מקומות שהבעל קורא אומר את הקדיש לאחר קריאת התורה, ויש מקומות שהאָבֵל אומר קדיש, איך צריך לנהוג בזה?
תשובה: יש בזה כמה מנהגים:

א. יש סוברים שקדיש זה שייך לש"ץ, ולא שייך לאבלים (שו"ת "מהר"ם בריסק" ח"א תש"ק"ח), והטעם שקדיש זה נתקן לעילוי נשמות של כל המתים שאין אומרים אחרים קדיש, ואם יתנוהו לאָבֵל יש לחשוש שהוא יכוון על מתו ולא עליהם (הגר"שז"א אוערבך זצ"ל "הליכות שלמה" פ"ב הל' כ"ז, רשימות).

ב. ויש סוברים שאם יש אָבֵל בבית הכנסת יאמרו האָבֵל ולא הבעל קורא ("שדי חמד" אסיפת הדינים, מערכת אבילות אות קס"ג, בשם שו"ת "אגודת אוזב", "ארחות רבינו" ח"א עמ' ע"ב בשם בעל "קהילות יעקב" ח"ג עמ' רט"ז, בשם "חזון איש", וכן אמר הגר"י ישראלזון זצ"ל בשם חמיו הגר"ש אלישיב זצ"ל).

ג. ויש סוברים שלא מקפידים לתת קדיש זה דוקא לאָבֵל, אבל טוב לנהוג כן ("שבט הלוי" ח"ח תש"קס"ג אות ג').

ד. ברוב המקומות שנוהגים עפ"י מנהג אשכנז נוהגים שהש"ץ אומר את הקדיש, וכן המנהג בבית הכנסת "דברי שיר" שהש"ץ אומר את הקדיש, ורק במנחם שני ביום חול, היות שהרבה שנים התפלל שם הגר"י ישראלזון זצ"ל, נהגו שהאָבֵל יאמר קדיש (לכבוד חמיו הגר"ש אלישיב זצ"ל).

נתינת אוכל לאדם שאינו שומר תורה ומצוות

◀ **שאלה:** מי שמוכרח לתת אוכל לאדם שאינו שומר תורה ומצוות, איך יעשה זאת בלי להכשילו באכילה בלי שיברך לפניו?
תשובה: בעה"ב יברך בעצמו בקול רם, ומתוך כך ישמע האורח ויוצא ידי חובתו, ואף שאינו מכוון לצאת, מכל מקום מכיון שהמברך מכוון להוציאו, מסתמא לא אכפת לו שיועיל בשבילו, והוא כעין כוונה לצאת ויוצא בזה בדיעבד, ויכול גם לברך פעם אחת "שהכל" בקול רם, ולכוון

להוציא אותו על כל המאכלים, ויוצא בזה בדיעבד (בעל ה"קהילות יעקב" זצ"ל ב"קריינא דאגרתא" ח"א מכתב קמ"א).

ברכה על הברך דרך חלון מחוספס

◀ **שאלה:** אם רואים ברך דרך חלון מחוספס, האם אפשר לברך עליו "עושה מעשה בראשית"?

תשובה: היות שנוהגים לברך על האור היוצא אף שלא רואים את הברך עצמו (רק יש להיזהר שיחיה ברור שזה ברך ולא דבר אחר), לכן אם הוא רואה דרך חלון, אפילו הזכוכית אינה שקופה כל כך, רק אפשר להבחין שזה ברך, יכול לברך (הגר"נ קרליץ זצ"ל "חוט שני" הל' ברכות הודאה עמ' קפ"ד).

ברכה על הברך והרעם בבית קברות

◀ **שאלה:** אדם הנמצא בבית קברות או סמוך למת, ורואה ברקים או שומע רעמים, האם יכול לברך עליהם?

תשובה: מבואר ברמב"ם (הל' קריאת שמע פרק ג' הל' ב') שאין קוראים קריאת שמע ליד המת ולא בבית קברות, ואם קרא חוזר וקורא, ע"י שם, דהיינו שסבר שלא יצא בזה כלל, ואפילו אם עי"ז יעבור זמן קריאת שמע, לא יקרא קריאת שמע שם. לפי"ז ה"ה לכל מצוה עוברת שחז"ל אסרו לקיים מצוה סמוך למת משום זלזול המת ולועג לרש, ולכן אין לברך שם ברכת ברך או ברכת הרעם.

אם הרחיק עצמו ארבע אמות מן המת או מן הקבר, יכול לברך (הגר"נ קרליץ זצ"ל "חוט שני" הל' ברכות הודאה, עמ' קפ"ד).

שכח לומר "ויכולו" לפני הקידוש

◀ **שאלה:** בליל שבת התחיל לברך ברכת "הגפן" ושכח לומר "ויכולו", האם יכול לאומרו לאחר ברכת "הגפן" או שמא נחשב להפסק?

תשובה: לכתחילה אין לאומרו לאחר ברכת הגפן, אלא יאמר אח"כ בתוך הסעודה (כמב' במשנ"ב סי' רע"א ס"ק כ"ד, ע"ש, וכן הורה הגר"נ קרליץ זצ"ל), ואולי יכול לטעום מהכוס לאחר שגמר את הקידוש, ויאמר עליו "ויכולו" ואז ישתה מלא לוגמיו (ע"י "פסקי תשובות" סי' רע"א הערה 262).

בדיעבד אם אמר "ויכולו" לאחר ברכת "הגפן" לפני ששתה יש סוברים שזה הפסק בדיעבד, וצריך לחזור ולברך "הגפן", היות שאין זה חלק מהקידוש (הגר"נ קרליץ זצ"ל), ויש סוברים שזה שייך לכאן ובדיעבד אין זה הפסק (הגר"ח קניבסקי זצ"ל).

כוס של ברכה לכל המסובין

◀ **שאלה:** כשיש הרבה מסובים, וממלאים כוסיות עם יין לפני הקידוש, האם צריך אח"כ לשפוך בהם יין מכוס הקידוש כדי שיחול עליהם שם כוס של ברכה?

תשובה: כיון שהמסובים יצאו בברכתו, הכוסות של כל אחד מהם מקרי כוס של ברכה, ואין צורך לשפוך לתוכם יין מהכוס (משנ"ב סי' ק"צ ס"ק ו').

תשלום לועד בית

◀ **שאלה:** השוכר לא שילם לועד הבית ונעלם, האם אפשר לתבוע מהמשכיר את התשלום במקום השוכר היות שהדירה שייכת לו?

תשובה: היות שהוא גר במקומו של המשכיר, מונח בזה אחריות של המשכיר כאילו הוא שם, ועל המשכיר לדאוג שהשוכר ישלם, או שהוא עצמו ישלם.

יונים מקננות תחת גג רעפים

◀ **שאלה:** יונים מקננות תחת גג רעפים, על מי מוטל התשלום להרחיקם משם, לדייר בקומה העליונה או על כל הדיירים בבנין?
תשובה: בבנין משותף משתתפים כל הדיירים במימון הזיפות או הסיוע של הגג ("פתחי תשובה" חלק ו' סי' ט"ו סוס"ק פ"ד), ולגבי הרחקת יונים מסתבר שאין זה מזיק לכל הבנין, וכל הדיירים אינם חייבים להשתתף במימון הרחקתם משם.

חידה:

◀ איך יתכן לאחר ביאת משיח צדקנו במהרה בימינו, שלא יתחילו עדיין לומר "ותן טל ומטר" בליל ד' חשוון?

תשובה לחידה מגיליון 507

◀ **חידה:** מתי צריך לברך כשמכבסים בגד, ומהי הברכה?

תשובה: בדם חטאת יש דין מיוחד שאם ניתז על בגד צריך לכבס את הבגד במקום קדוש (פ' צו ו' כ'), וכמבואר במשנה (זבחים צ"ב) וב"ספר המצוות" לרס"ג (עשה קנ"ב) מנה זאת למצוות 'עשה' בפני עצמה. ומברכים: "אשר קדשנו במצותיו וציוונו על כבוד בגדים", אבל לא מברכים: "אשר קדשנו בקדושתו של אהרן", כיון שמצוה זו היא על כל אדם, אפילו זר, ואפילו פסול (ע"י "מנחת חינוך" מצ' קל"ח ס"ק י').

נודה מאד לכל מי
שיכול לסייע
בכיסוי
הוצאות ההדפסה.
להנצחות
לע"נ וכיו"ב,
נא לפנות למייל
mdh036194741
@gmail.com
או בטל'
0527129867

דברי השירה

וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמס (זכרים לא)

מתורת מורינו רבי יהודה אריה הלוי זינר שליט"א

רב ביהכ"נ 'דברי שיר' ואזור מרכז ב"ב

נערך ע"י א.ח.ב. • ניתן לקבל הגליון במייל mdh036194741@gmail.com

עת צרה היא ליעקב - פרשת בראשית

עת צרה היא ליעקב וממנה יושע

בשבת קודש שמחת תורה צרו עלינו האויבים הארורים, נרצחו, נהרגו ונפצעו רבים מאחנינו בית ישראל רח"ל, והדבר הראשון שצריך להתחזק זה הידיעה הברורה ש'ה' איש מלחמה', שהסיבה האמיתית למלחמה זה מפני שכן גור הקב"ה, וכל מה שקרה וקורה, אפילו לפרטי פרטים, זה בהשגחה מלמעלה, וכבר התחילו להתפרסם סיפורי הצלה מופלאים שאירעו, ומשום שמי שלא נגזר עליו שיפגע, אז אין שום כח לאף אחד להזיק לו.

והמשגיח דשיבת פוניבז' הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל סיפר שאחרי שנגמרה מלחמת עולם הראשונה אמר מרן החפץ חיים זצוק"ל שאנשים חושבים שכעת נגמרה המלחמה, אבל האמת היא שכעת מתחיל מלחמה הרבה יותר גדולה, והגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל ששמע זאת מהמשגיח זצ"ל שאל אותו מה החפץ חיים התכוון בזה, וכי להפחיד את האנשים, וביאר לו המשגיח זצ"ל שהחפץ חיים לא התכוון למלחמה כמו המלחמה שהיתה, אלא הוא התכוון למלחמת היצר, משום שבמלחמת עולם הראשונה נהרגו יהודים רבים ורבות של גויים, והיתה מחשבה של פחד וחרדה מי ישמור עלינו, ועל זה אמר החפץ חיים שמחשבות אלו הם מחשבות של היצר הרע שצריך להילחם איתם, ולזכור שהקב"ה שומר את עמו ישראל. וכמו שכתוב בגמ' **ביבמות** (דף ס"ג ע"א) 'אין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל', וק"ו כשהפורענות היתה גם אצל עם ישראל, שזה בא כדי לעורר אותנו לחזור בתשובה, וזה לא בא בגלל מדינה כזאת או אחרת, ועל כן עלינו כעת להתחזק בידיעה הזאת ש'ה' איש מלחמה.

ובנוסף לזה צריך להתחזק בידיעה ד"ל דעביד רחמנא לטב עביד, וגם אם אנחנו לא מבינים כעת, בסופו של דבר הכל יתברר, ונדע איך כל מה שעבר עלינו הכל היה לטובה.

ובחז"ל מובא משל לאחד שזרע גרעינים באדמה, והיה שם שוטה אחד ששאל אותו, מדוע אתה זורק סתם גרעינים לתוך האדמה הרי הם מרקיבים על ידי כך, והתשובה שאדברה בגלל שהם מרקיבים ומוציאים שורשים כך יגדל התבואה. והנמשל שלפעמים מגיע איזה קושי או צרה לאדם, ונדמה לו שזה רקבון ודבר לא טוב, אבל האמת הוא שמה תצמח לו הישועה.

והמגיד הגה"צ רבי **יעקב גלינסקי** זצ"ל היה מספר שהוא זוכר בהיותו ילד ברוסיה, היו שם נשים שלא ידעו לקרוא, והן היו מתאספות מידי ערב אצל אמא שלו שתספר להם מה כתוב בעתון, וערב אחד הנשים כבר הגיעו ונכנסו לבית וראו את העתון על השולחן ואמא שלו עדיין לא הגיעה, ופתאום הוא שומע איך שהנשים שם מתחילות לבכות, התברר שהיתה תמונה של אוניה גדולה שהפליגה, והן החזיקו את העתון הפוך והיה נדמה להן שהאוניה התהפכה ונטבעו אלפי איש ולכן הם התחילו לזעוק, עד שבאה אמא שלו והראתה להן איך להחזיק את העתון..., רבי יעקב זצ"ל אמר שהמוסר השכל מזה שלפעמים אדם זועק ובוכה כי נראה לו משהו לא טוב, אבל האמת שהוא מסתכל הפוך על מה שקורה, ואם הוא ידע איך להסתכל על מה שקורה, הוא יראה תמונה נפלאה וברורה, וממש כמו בריקמה של פרוכת, שאם מסתכלים מהצד השני הרי רואים חוטים בערבוב גדול ונראה שזה ללא שום סדר, אבל כשמסתכלים מהצד הנכון רואים את היופי של הריקמה.

ולדוגמא, אם אדם יעמוד מול הר תלול ויראה איך שיש רכב שיורד בהר הוא עלול לחשוב שהרכב איבד שליטה וכעת הוא מתדרדר למדרון, אבל אם הוא יודע שיש שם נהג שהוא בעצמו מסיע את הרכב לתחתית ההר, הרי הכל בסדר.

ופעם היה אחד שהגיע לסבא מסלבודקא רבי נתן צבי פינקל זצ"ל ושאל אותו איך הקב"ה שתק בשעה שטבחו והרגו את היהודים בשואה, ענה לו הסבא מסלבודקא שלא רק שהקב"ה לא עמד בצד אלא הוא בעצמו היה שם ועשה את הכל, והכל בדקדוק גדול ובהטבה מוחלטת.

ולאחרונה שמעתי על הגאון רבי יונה מרצבך זצ"ל ראש ישיבת קול תורה, שיצא פעם מהישיבה וירד גשם חזק, ובדיוק עבר שם אחד מתלמידיו עם רכב ולקח אותו לביתו, ובאמצע הנסיעה אמר התלמיד לראש ישיבה שזה ממש השגחה פרטית שהוא עבר כעת ברחוב שם והוא בכלל לא חשב להיות באזור, אמר לו רבי יונה זצ"ל שיש לו סיפור אחר על השגחה פרטית מופלאה, שבוע שעבר גם כן ירד גשם חזק ולא הגיע שום רכב, ורק לתחנת אוטובוס וחיכה שם, והגשם ירד עליו עד שסוף סוף בא האוטובוס והגיע כולו רטוב לבית, והתפלא התלמיד היכן ההשגחה פרטית שהיתה, אמר לו רבי יונה זצ"ל שנגזר משמים שהוא התרטב ולכן הקב"ה זימן שהוא בדיוק יהיה בתחנה ובדיוק ירד גשם כדי שיתרטב, ואנשים חושבים שהשגחה פרטית זה רק שהולך טוב, אבל האמת שכל מה שעובר על האדם הכל בהשגחה פרטית, וגם הדברים שנראים לו שלא הצליחו, הכל בדקדוק גמור ובהטבה מוחלטת לאדם.

וידיעה זו מחזקת מאוד את האדם כשהוא חוזר ומשנן לעצמו, שלכל טיל ופצצה יש כתובת מדויקת לאן להגיע, ואין כח לשום בעל בחירה להזיק ולהרע לאף אחד אם לא נגזר עליו, וזה החיזוק הראשון בתקופה זו, ומלבד זאת שכל אחד ואחד ימצא לעצמו איזה נקודה שהיא, ואפילו דבר קטן, שהוא יקבל על עצמו להתחזק, לדוגמא לבוא לתפילה בזמן או להתפלל שחרית מנחה ומעריב בזמן הראשון, או להוסיף כמה דקות של התמדה בלימוד התורה, ובזכות זה נזכה לשמירה מהקב"ה, ונזכה בקרות לראות בישועה הגדולה.

התורה הופכת הכל לברכה

"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ" (א' - א').

מובא במדרש כאן שהסיבה שהתורה התחילה באות ב'ית ולא באות אל"ף, כיון שאל"ף זה התחלה של המילה ארור, ומשאל"כ ב'ית זה תחילת מילת ברכה, ואמר הקב"ה לאות אל"ף שבמתן תורה עשרת הדברות יתחילו באות אל"ף [עי' ילקוט שמעוני ועוד].

שאל מרן בעל השבט הלוי זצ"ל, כיון שיש ענין שלא להתחיל באות אל"ף כי זה סימן לארור, אם כן מדוע בעשרת הדברות זה לא חסרון.

וביאר, שכל החסרון בזה זה דוקא בברית העולם, עוד קודם שעם ישראל קיבל את התורה, כי אז היתה הנהגה של טבע בברית, אבל כשעם ישראל קיבל את התורה אין חשש מארור, כי התורה היא מעל הטבע והיא שומרת ומצילה מכל הקללות והארורים ח"ו.

ובני הרב שמואל דוד שליט"א הוסיף שלכאורה יש להבין, שאם האות האל"ף זה סימן לארור, מדוע האותיות מתחילות באות אל"ף.

אכן הביאור בזה, שהאותיות עצמן הם קודש קודשים, והם עצמם תורה, ובהם כאמור אין שייך ארור כלל, ורק לענין בריאת העולם היה צריך להתחיל בב'ית.

.....

הקב"ה מקיים את התורה

"ויברא אלקים את התנינים הגדלים..." (א' - כ"א).

כתב רש"י, 'ובדברי אגדה הוא ליתן וכן זוג שבראם זכר ונקבה והרג את הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד לבא, שאם יפרו וירבו לא יתקיים העולם בפניהם'.

ובגמ' בבא בתרא (דף ע"ד ע"ב) מבואר גם שהקב"ה סירס את הזכר יעווי"ש. והנה בחז"ל מבואר שהקב"ה מקיים את התורה.

ואם כן יש להקשות איך סירס הקב"ה את הזכר, הרי יש איסור לסרס בעלי חיים [עיין בפרשת אמור כ"ב - כ"ד].

אכן יש לומר על פי דברי הדעת זקנים בפרשת בשלה, ששם כתוב (י"ד - ב') שהקב"ה אמר למשה רבינו לפני קריעת ים סוף "דבר אל בני ישראל וישבו ויחנו לפני פי החירת בין מגדל ובין הים לפני בעל צפן נכחו תחנו על הים", והקשה הדעת זקנים שהרי בעל צפון זה שם של עבודה זרה ויש איסור לומר לחבירו עמוד לי בצד עבודה זרה פלונית, ואיך הקב"ה הזכיר שם של עבודה

זרה. וכתב הזעת זקנים לתרץ ב' תירוצים, א. שבאמת הקב"ה לא מקיים את כל התורה, וכמו שמצינו שהקב"ה דן בשבת ובר"ה ויוה"כ אע"פ שיש איסור לדון בשבת [ועי' שם בהגהות שמביא כן מרש"י בראש השנה דף ל', ב. שקודם מתן תורה אין את האיסור, ואע"פ שכבר התורה היתה מונחת לפני הקב"ה, מכל מקום לא היה איסור כל זמן שהיה עדיין לא נתנה. אכן בעיקר הקושיא איך הקב"ה סירס את הזכר, יש לומר דהכא זה היה פיקוח נפש שדוחה את כל התורה כולה. אלא דיתכן שמשום פיקוח נפש היה שייך להרוג את הזכר ולא לסרסו, וצ"ע.

כשרות הלויית

בגמ' בחולין (דף ס"ז ע"ב) כתוב שלויתן דג טהור, והגמ' מביאה פסוק להוכיח דין זה, והנה בספר מעשה איש (חלק ו' ע' מ"ו) מובא שסיפר המגיד הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל שפעם הוא בא למרן חזון איש זצ"ל, ובדיוק יצא מחדרו אדם גדול, ואז נכנס רבי יעקב זצ"ל, ואמר לו החזון איש ששאלו אותו על הגמ' הנ"ל, שהרי כתוב בגמ' בבא בתרא (דף ע"ה ע"א) שעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות סעודה לצדיקים מבשרו של לויתן וכמו שהביא כאן רש"י, וא"כ בהכרח שזה דג טהור, דאם לא כן, איך יתן הקדוש ברוך הוא לצדיקים דבר שאינו טהור.

וסיפר רבי יעקב זצ"ל, שהמתין שהחזון איש יגיד את התירוץ על קושיא זו, ושקט שרר בחדר, עד שהעזי פניו ושאל, 'ומה התירוץ?', החזון איש היה נראה כמתחמק ומסרב מלומר את תירוצו על הקושיא, ולאחר שהפציר בו, ענה 'ראיה מכאן שאם אין פסוק בתורה להכשיר - גם אצל הקדוש ברוך הוא לא אוכלים, כי לא בשמים היא', והיינו שמוכרחים למצוא מקור מהפסוק לכך שיותר לאכול לויתן, ורק בגלל שיש פסוק להכשיר הקב"ה יאכילו לצדיקים לעתד"ל.

כל אדם יש לו תפקיד אישי

"ויברך אתם אלקים ויאמר להם אלקים פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשה ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובכל חיה הרמשת על הארץ" (א' - כ"ח). הרמב"ן מעיר מדוע אצל ברכת האדם כתוב "ויברך אותם אלקים ויאמר להם אלקים פרו ורבו", ומשא"כ אצל ברכת הדגים (בפסוק כ"ב) כתוב "ויברך אתם אלקים לאמר פרו ורבו", ולא נוסף שם המילים "ויאמר להם אלקים". והרמב"ן מבאר שבאמת אצל האדם היתה עוד ברכה מלבד הברכה של "פרו ורבו", ולכן תחילה כתוב "ויברך", ואח"כ כתוב גם את הברכה של "פרו ורבו", אבל אצל הדגים איתה רק ברכה אחת של "פרו ורבו", אך לא מבואר ברמב"ן מה היתה הברכה הראשונה שהיתה לאדם.

ושמעתי מידידי הגאון הצדיק רבי שמעון גלאי שליט"א, שהספורנו מבאר מדוע הדגים נתברכו בפרו ורבו - 'כי לא יושג התכלית בהם זולתי בהיותם רבים', והיינו שכל דג לעצמו הוא קטן ולא מספיק כדי לכלכל את בני האדם, ורק כשיש הרבה דגים יש בהם תועלת, והנה כל זה בדגים שאין בהם תועלת אלא כשהם רבים, אבל בבני אדם יש תועלת גם כשהוא לעצמו ואפילו הוא נמצא לבד, וא"כ יש לומר שזה הברכה שכתובה אצל האדם' שזה ברכה על כל אדם ואדם לכשעצמו' ושלא יאמר מה תועלת יש בו כשהוא לבד, אלא לכל אחד ואחד יש את התפקיד שלו וע"ז יש לו ברכה.

איש ואישה שכינה ביניהם

"ויאמר ה' אלקים לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו" (ב' - ו'). הט"ז בספר דברי דוד מקשה שמשמע מהפסוק שזה 'רק לא טוב', ולכאורה הרי בלי אשה לא שייך לקיים את מצות 'פרו ורבו', ואם כן זה מוכרח שתהיה לו אשה.

ותירץ, שודאי שלבסוף הוא ישא אשה והוא יקיים בזה את הפרו ורבו, ומה שאמר הקב"ה 'לא טוב' היינו שאפילו זמן מועט להמתין בלי אשה זה לא טוב. ועוד שמעתי ליישב בשם הספר נחלת יעקב יהושע, שבאמת האדם היה מוכרח את האשה בשביל להוליד ילדים, אלא שיש שתי אפשרויות איך לברוא את האשה, או כמו שנברא האדם, דהיינו לבראות אותה לעצמה, או כמו שהקב"ה בראה שהוא לקח חלק מהאדם ובזה ברא את האשה, וזה כוונת הפסוק שלא טוב היות האדם לבדו, והיינו שכולו יהיה רק לעצמו והאשה תהיה בריאה לעצמה, אלא צריך שהאשה תהיה חלק מהאדם, וכך זה טוב, כי הם יותר ירגישו שהם צריכים אחד את השני, ושהם משלימים אחד את השני, [וכע"ז מבואר ברבנו בחיי כאן יעו"ש]. ולכן כתוב שאיש ואשה זכו שכינה ביניהם, כי הו"ד מהאיש והה"א והאשה ביחד זהו שמו של הקב"ה, וזה רק בגלל שנבראו אחד מהשני, אבל אם הם היו משני גופים לא היו יכולים להשלים זה את זה.

גוף האדם קדוש

"ויצר ה' אלקים מן האדמה כל חית השדה ואת כל עוף השמים..." (ב' - י"ט).

יש לדקדק, מדוע ביצירת הבהמות כתוב רק 'מן האדמה', ואילו אצל האדם כתוב (פסוק ז') 'וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה' [ועי' שפתי חכמים בפסוק ז' אות ס'].

ושמעתי לבאר שיש חילוק בין האדמה עצמה לעפר מן האדמה, שעפר מן האדמה היינו יוצא מן האדמה שכבר נתלש מן האדמה, וזה החילוק בין אדם לבהמה, שאצל האדם רק החלק הגשמי שלו בא מהאדמה, אבל יש בו את החלק הרוחני שמתגבר על חלק הבהמיות שלו, ולכן הוא בא עפר מן האדמה שאין הוא עצמו ממש חלק מהאדמה, אבל בהמה כולה היא בהמיות והיא ממש חלק מהאדמה ולכן כתוב בה 'מן האדמה'.

וחילוק זה מצינו גם לגבי ברכות, שכתב החי"א אדם (כלל נ"א אות י"ז) שעל מה שגודל בעצין שאינו נקוב לא מברכים בורא פרי האדמה אלא שהכל נהיה בדברו, והטעם כיון שאין זה האדמה אלא עפר מן האדמה, וזה לא נקרא פרי האדמה, ובגלל שהאדם הוא לא עצמו מן האדמה, לכן הוא יכול לקדש את עצמו, להפוך את עצמו לרוחני, וכמו שכתוב במדרש בסוף פרשת וזאת הברכה על משה רבינו, שכשבא הקב"ה ליטול את נשמתו של משה רבינו, אמרה הנשמה להקב"ה - 'ועכשיו יש גוף טהור בעולם יותר מגופו של משה שלא נראה בו רוח סרוחה מעולם ולא רמה ותולעה לכן אני אוהבת אותו ואיני רוצה לצאת ממנו', והיינו שהגוף היה כל כך קדוש שהנשמה לא רצתה לצאת ממנו.

וכן מצינו אצל שלמה המלך, שכתוב בקהלת (ב' - י') "וכל אשר שאלו עיני לא אצלתי מהם", ולכאורה יש לתמוה, מה מעלה היא זו שבכל דבר שהוא רצה לראות הוא ראה, הרי צריך לשמור על העיניים, ושמעתי מראש ישיבת פוניבז' מרן הגר"ד פוברסקי שליט"א ששלמה המלך היה בדרגה כל כך גבוהה שכל מה שהוא רצה לראות זה רק רוחניות, ולכן הוא יכל לראות הכל, וזה המעלה העצומה של שלמה המלך.

ומסופר על הגאון רבי עקיבא איגר שהוא פעם נסע בדרך והתאכסן באיזה אכסניה, ושם כיסוהו בשמיכה שלא יהיה לו קר, וכל הזמן השמיכה נפלה ממנו, עד שהתברר שיש בשמיכה שאלה של שעטנז, והגוף הקדוש של רעק"א לא היה יכול לסבול דבר שאינו כשר וטהור.

לא לקיים מצוות על חשבון השני

"ותתן גם לאישה עמה ויאכל" (ג' - ו').

שמעתי מידידי הגאון רבי יגאל רוזן שליט"א ראש ישיבת אור ישראל, שביאר מדוע אדם הראשון שמע לקול האשה ולא שמע בקול הקב"ה, משום שהוא טעה וחשב שהקב"ה לא אסר עליו לאכול מעץ הדעת, אלא אמר לו שזה הנהגה טובה שלא יאכל מזה, ונמצא שאם האשה אכלה והאדם לא יאכל זה מפני שיש איסור בדבר זה יהיה קטרוג על האשה, ובאופן כזה אדם הראשון לא רצה להחמיר על עצמו, ואמנם זה היה טעות, אבל כך אדם הראשון חשב, ולכן הוא אכל מעץ הדעת.

וכע"ז מצינו אצל משה רבינו, שבתפילת גשם אומרים 'על הסלע הך ויצאו מים', והכוונה למשה רבינו שהכה על הסלע ויצאו מים, ויש להקשות שהרי היתה בזה תביעה על משה רבינו והוא נענש על זה שלא נכנס לארץ ישראל, ואיך כאן כשמזכירים את זכותו של משה רבינו ומבקשים ש'בעבורו אל תמנע מים' מזכירים את המקום בו היתה תביעה על משה רבינו. ושמעתי ליישב, שמובא שאחד הטעמים שמשה רבינו כן הכה את הסלע, מפני שידע משה רבינו שאם הסלע יוציא מים על ידי הדיבור יהיה קטרוג על בני ישראל, ומה סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה מקיים דבורו של מקום, קל וחומר שבני ישראל ישמעו לקולו של מקום [ועי' רש"י בבמדבר כ' - ו"ב], ולכן משה רבינו היכה, והנה לפי טעם זה אע"פ שעדיין היתה תביעה על משה רבינו, אך מכל מקום רואים בזה את הצידקות הגדולה שהיתה למשה רבינו, שדאג שלא יהיה קטרוג על עם ישראל, ולכן מזכירים כאן ענין זה.

ועלינו ללמוד מזה שצריך לדעת שגם אם חומרות זה דבר טוב, אבל שזה לא יהיה על חשבון השני, ופעם מרן הגר"א"ל שטיינמן זצ"ל דיבר על זה והביא את השו"ע והמשנה ברורה (או"ח קס"ח סעי' ה' ומ"ב סק"ב) שמבואר שם שמי שנוזהר בפת של עכו"ם ויש אצלו אורח שלא נוזהר בזה, מותר לבעל הבית לאכול ביחד עם האורח פת של עכו"ם מפני כבוד האורח, ומבואר שאע"פ שפת עכו"ם זהו חומרא שכתובה בהלכה, עכ"ז שלא יהיה על חשבון השני.

וסיפר אחד מהנכדים של מרן הגר"א"ל שטיינמן זצ"ל שראש הישיבה היה מקפיד להכין מים לפני פסח לכל ימי החג, ושנה אחת הרבנית שכחה להכין מים לפני פסח, וכשאמרה זאת לראש הישיבה, הוא אמר לה שהוא כבר הפסיק להקפיד בהנהגה זו, אבל לאחר שנפטרה הרבנית ע"ה מיד הוא חזר להקפיד על זה, אבל כל זמן שהיא חיה הוא לא הקפיד על זה בשביל לא לגרום לה צער, כי כל החומרות אפילו הטובות ביותר אסור שיהיה על חשבון השני.

יהי רצון שנזכה בקרוב לישועת ה', וימים אלו יהפכו לששון ושמחה, וכל האויבים מהרה יכרתו, ונשמע בקרוב בשורות טובות ישועות ונחמות, אמן.

דברי חיזוק והתעוררות

ממורנו הגרש"י זעפראני שליט"א

יממה לאחר פרעות שמחת תורה תשפ"ד

דברי הרמב"ם – זעקה בשעת צרה

"לא נבראו רעמים אלא לפשט עקמומיות שבלב"

כתב הרמב"ם (הל' תעניות פ"א ה"א והלאה) - מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבא על הצבור, שנאמר על הצר הצורר אתכם והרעותם בחצוצרות, כלומר כל דבר שייצר לכם כגון בצורת ודבר וארבה וכיוצא בהן זעקו עליהן והריעו. ודבר זה מדרכי התשובה הוא, שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן ככתוב עונותיכם הטו וגו', וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם. אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקריה, **הרי זו דרך אכזריות וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים, ותוסיף הצרה צרות אחרות**, הוא שכתוב בתורה והלכתם עמי בקרי והלכתי עמכם בחמת קרי, כלומר כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו אם תאמרו שהוא קרי אוסיף לכם חמת אותו קרי.

טבת בזמן שיא להתקשרות של עם ישראל לקב"ה

עברנו את ירח האיתנים, ירח בו אנו מתחזקים בתורה ובמצוות, זמן בו מתקרבים לבורא עולם – לדוד ה' "אורי" יום ר"ה בהמלכת ה', "ישעי" היום הקדוש יוה"כ פ"ב שבו זוכים אנו "לטהר אתכם מכל חטאתכם", "כי יצפנני בסוכו" בצילא דמהימנותא בסוכה. עד היום האחרון יום שמחת תורה, עליו נאמר "והיית אך שמח" – לרבות ליל ה' יו"ט האחרון של חג.

רבותינו אומרים שגשמים בחג הסוכות הינם סימן קללה, משל לעבד שבא למזוג כוס לרבו, ורבו שופכו על פניו ואומר לו, אינני חפץ בשימושך, זה היחס של העבד אל המלך. והנה ביום שמחת תורה שהוא הייחוד של הקב"ה עם עם ישראל, "קשה עלי פרידתכם לאחר ע' פרים שמקריבים כנגד אומות העולם", הקב"ה רוצה להתייחד ולהתוועד עם עם ישראל. "והיית אך שמח" לרבות לילי יו"ט אחרון של חג הגר"א מבאר שבכל החגים אנו זקוקים לאמצעי ע"מ להתקשר לקב"ה, בפסח ע"י המצות, בסוכות ע"י סוכה ולולב, ועוד.

כל מצוה היא אמצעי לחיבור לקב"ה באמצעות המצוה. האר"י הקדוש מבאר דמילת "מצוה" היא שם ה' בכתיבתו, וזאת ע"י שאות "מ" מתחלפת באות "י" באתב"ש, וכן האות "צ" מתחלפת באות "ה" באתב"ש, וע"י כך מתקבל שם ה' ברוך הוא.

בחג שמיני עצרת שנאמר "והיית אך שמח" לרבות לילי יו"ט אחרון של חג, מבאר הגר"א דהריבוי הוא שהחיבור לקב"ה הוא ללא שאנו זקוקים לאמצעים, זה יום שאנו מתייחדים עם הקב"ה, שמחת הקב"ה עם כנסת ישראל, זה רגע הייחוד, כחתן שנשוא כלה, שקודם לייחוד מביא לה סבלונות ומתנות וכו', אבל בזמן הייחוד לא צריכים אמצעים.

אם גשמים בחג הינם סימן קללה, כאדון האומר לעבד אינני חפץ בשימושך, א"כ ביום שמיני עצרת, יום שמחת תורה תשפ"ד, בא החתן ואומר לכלה "תסתלקי ממני" !!! מה נדבר ומה נאמר... והלב חמרמר.

מורי ורבותי הקב"ה מדבר איתנו בשפה קשה ונוראה.

חיוב תפילה מדאורייתא לכו"ע בשעת צרה

כל הצרות הם אמצעי, שבאמצעותם נפנה לבורא עולם, ליישר עקמומיות שבלב.

הרמב"ן (בהשגות מצוה ו') סובר שהתפילה בכל יום היא מדרבנן, שהתפילה רחמים היא. אבל מצוה לזעוק ולהריע היא בחינת תפילה דאורייתא – "ולעובדו בכל לבבכם", לזעוק לקב"ה בעת צרה, בזמן זה התפילה היא דאורייתא. ביאור הדברים, בשעה שיצאו עם ישראל ממצרים, וכבר ראו את הגאולה, מיד אח"כ "ופרעה הקריב", הים מלפניהם, ופרעה מאחוריהם, ודוברים ואריות לציידם. הובא בחז"ל הקדושים, משל לבת המלך שהיתה במדבר, ובאו אליה לסטים וחיות רעות, והושיעה המלך. ואח"כ כאשר לא היתה עוד זועקת למלך, גירה שוב את הליסטים, ואז היתה זועקת למלך שיושיעה. כך גם במצרים היו עם ישראל במצב של "ותעל שוועתם אל האלוקים – ויזעקו", כשיצאו משם ציפה הקב"ה שימשיכו ויפנו אליו, וכיון שלא פנו אליו, מיד "ופרעה הקריב", שהקריב ליבם שם ישראל לאביהם שבשמים, ומיד אח"כ "ויזעקו", הקב"ה חפץ בזעקתו – "כי קולך ערב ומראך נאווה", מכאן מתבארים דברי הרמב"ן הסובר שתפילה בשעה שכזו הוא חיוב תפילה מדאורייתא – "נחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה עד ה'".

כולם שואלים, איך נפרצים הגדרות, כל המחסומים, כל ההגנות. אין לאל ידך, הכל מתמוטט היפך כל התחזיות והאומדנות. אכן ישנה אצבע מאשימה, באים לעשות לנו "הדרת נשים", ולהפקיע את הקדושה מעם ישראל. נראה מה שהיה בבית המקדש, מעיקר הדין אסור לעשות שם שום שינוי, ואפ"ה תיקון גדול עשו שם (סוכה נה), ושינו את המבנה של ביהמ"ק בשביל להפריד בין גברים לנשים.

אסור לפרוץ את הגדרות, ואם פורצים את הגדרות בקודש, הבורא עולם מראה לנו מה זה לפרוץ גדר.

בשלי הסער הגדול הזה – פגעי הטכנולוגיה

האדם צריך להרגיש "בשלי הסער הגדול הזה", יונה בן אמתי נמצא בספינה העומדת להיטרף בים, הוא אינו תולה זאת בשאר האנשים הנמצאים על הספינה, יונה ששאב בשמחת בית השואבה את כוחו הנבואי, ויש לו מורה היתרא רב לכל מעשיו, אפ"ה הוא יודע לומר ברגע האמת בשלי הסער הגדול הזה. כפי שכתב הרמב"ם שמצוה לזעוק ולהריע.

עיקר המבט אינו להאשים את אותם פורצי גדרות, אלא כיונה בן אמתי שאמר "בשלי הסער הגדול הזה".

קראנו בפרשת וזאת הברכה "ברזל ונחושת מנעלך" – פרש"י שאותם שבטים שהיו דרים בספר, היה להם מנעולים, הגדרות שלהם היו "ברזל ונחושת", חומת הגנה ששום אויב לא הצליח לחדור כלל.

חובתנו לקרוא לילד בשמו – פרצנו את הגדרים, את חומת ההגנה – חשיפה של דור הלחצנים, בלחיצה אחת מגיעים לגהנם, ע"ז ג"ע וש"ד, התמכרות. פריצת הגדרים הזו בערכנו, היא הנסיון האחרון של הדור האחרון.

הנסיון הגדול ביותר מזמן חטא אדם הראשון

הגר"מ שפירא (שלא היה מתלהם) כתב במכתב – מאז החטא הקדמוני "טוב ורע" שהביא שואה לעולם, ועד היום אנו משלמים על החטא, ולא עזרה תשובה של מאה שלושים שנה שעשה אדם הראשון. מאז עד היום לא היה כן עד פגעי הטכנולוגיה שהוא "טוב ורע". דהנה עץ הדעת אם היה כולו רע ודאי שאדם וחוה לא היו נכשלים בו, שהרי היו בדרגה גבוהה ביותר, עד שרצו מלאכי השרת לומר לפני אדה"ר 'קדוש קדוש קדוש'. עץ הדעת היה יפה להשכיל וטוב למאכל, אך בתוכו היה את הרע, בתוכו היו רגליה יורדות מוות' ואל עפר תשוב'. כך גם פגעי הטכנולוגיה, שהטוב שבהם מזמן את האדם להיות טוב להשכיל, ונחמד ונגיש לסביבה, אבל רגליה יורדות מוות.

ע"ז קי"ל שהיא מטמאה בכל שהוא, כיון שהיו עושים אותה קטנה כמין זכוב בשביל שתהא זמינה להם בכל רגע לנשק אותה. כך גם פגעי הטכנולוגיה, זה בכיס, לוחצים, ובר מינן. עלינו להתבונן ולהסיק את המסקנות, חובתנו להציב את הגבולות, ברגע שנפרצת הגדר אצלינו, כך נפרצת הגדר כפי שהיה בשמחת תורה תשפ"ד. זו חובתנו, לא חסידות, לא הנהגות, רבותינו דיברו קשות על ענין זה, וכעת הקב"ה מדבר איתנו בשפה קשה מאוד.

אצל יוסף הצדיק נאמר "וינוס ויצא החוצה", ויש לשאול מדוע השאיר אצלה את הבגד שמפליל אותו. והביאור הוא שמהסכנה יש להתרחק ולא להיות שם רגע אחד. "אי איכא דרכא אחרינא רשע הוא" אומרת הגמ', שואל מרן החפץ חיים מדוע רשע הוא, הרי קי"ל 'אפשר ולא קמכוין, מותר', והרי יכול לילך שם ולעצום עיניו. ותירץ מרן החפץ

חיים דערייות כיון שנפשו של אדם מחמדתן, לא סומכים על האדם, עליו לא להיות כלל במקום הסכנה. בטכנולוגיה יש את כל המרעין בישין, זה ממכר, מטמטם, מטמא.

"קראנו ברש השנה "באשר הוא שם", וכן נאמר "וזך וישר אתה", לא תהיה, ולא הייתה, אלא אתה, אין הקב"ה דן את האדם אלא לפי מעשיו של אותה שעה – "באשר הוא שם", ואילו בפרשת בן סורר מוחלפת השיטה, מוטב ימות זכאי ואל ימות חייב, וצ"ב שהרי אם כעת הוא זכאי מדוע הורגים אותו על שם סופו. ביאור הענין הוא שבכל הנסיונות האדם נידון לפי מעשיו של אותה שעה, אבל בהתמכרות זה פס"ר, כבר עכשיו רואים את הסוף, ומוטב ימות זכאי ואל ימות חייב. אסור לנו לפרוץ את הגדרים, עלינו להרגיש בשלי הסער הגדול הזה.

התמכרות – הרב דסלר בשם הרב כהנמן

הרב דסלר מסר באלול תשי"ג שיחה מוסרית (מובא במכתב מאליו ח"א עמ' 105), וכתב שהראה לו הרב כהנמן את הירושלמי על בן סורר ומורה, ושסופו מקפח את הבריות, ולא עוד אלא ששופך דמים, ולא עוד אלא שמשכח תלמודו. הקשה הרב כהנמן, וכי זה הסדר שלבסוף מגיע לשיא ההידרדרות במשכח לימודו, לכאורה היה צריך להיות הפוך שבתחילה משכח לימודו, ואח"כ מקפח את הבריות, ואח"כ לסטים מזוין שופך דמים. ומדוע הובא משכח תלמודו בהתחלה. ותירץ הרב כהנמן מכאן נלמד את כח התורה, בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין. גם אם אדם הגיע לבאר שחת, יכול לצאת ממקום זה ע"י התורה, יש לו את הכלים להתמודד עם היצה"ר. לכן משכח תלמודו זה שיא האובדן.

עוד הביא הרב כהנמן את המשנה באבות (פ"ג משנה י') "שינה של שחרית, ויין של צהרים, ושיחת התינוקות, ושיבה עם עמי הארצות – מוציאים את האדם מן העולם". הקשה ר' יונה, על מה מוציאים מן העולם, הרי לא מדובר במי ששתה יי"ג או אכל מאכלות אסורות או בעל בעילות אסורות, ולכאורה עשה רק דברים קלים. תירץ ר' יונה ע"פ משל לעבד שקיבל מהמלך שק של דיגרי זהב, ולקח את השק והשליכו לנהר, כעת אם יבוא המלך לעבד ויבקש שוב דיגרי זהב ודאי שלא יתן לו אחר שהשליכם לנהר. מבאר ר' יונה על מה הקב"ה נותן חיים, על התבטלות כזו, עליו נאמר למה לו חיים. אנו אחר ר"ה, שאז ביקשנו מהקב"ה חיים – למענך אלוקים חיים, כי הם חיינו ואורך ימינו, ובהם נהגה יומם ולילה, אלו הם החיים שלנו. הוסיף הרב דסלר ואמר שמה שאנו רואים אנשים שאינם שומרי מצוות כלל שיש להם חיים, החיים שלהם הם מהשטן, שהרי אם לא כן לא היתה בחירה חופשית, שהיו רואים מי שלומד חי ומי שלא לומד מת, לכן הקב"ה נתן לשטן בכבודו ובעצמו יכולת וכח לתת חיים לאלו שאינם לומדים.

השיבנו ה' אליך ונשובה

אנו פונים לקב"ה ומבקשים, אנו רוצים למענך אלוקים חיים, לא חיים מהשטן, עברנו את ירח האיתנים ברוממות ובהתבטלות ובשמחה, ולצערנו קיבלנו דיחוי שכזה, אין אתנו יודע עד מה. אנו יודעים שהקב"ה רחום וחנון, ויודעים את הכתוב "את אשר יאהב ה' יוכיח כאב את בן ירצה" "בני תורת אל תשכח". אנו הבנים שלך הקב"ה, כפי שזעקנו בר"ה וביוה"כ, ואנו בטוחים שכל המאורעות הללו – כי אם מאוס מאסתנו קצפת עלינו עד מאוד – השיבנו ה' אליך ונשובה, חדש ימינו כקדם. אנו צריכים להציב את הגבולות והגדרים, וע"י כך הגדרות בארץ יהיו "ברזל ונחושת מנעלך". והבא ליטהר מסייעים אותו מן השמיים, יתן ה' ויאמר לצרותינו די, ומכאן ולהאה חושבה לטוב, אכ"ר.

הרב הגאון רבי ישראל קליין שליט"א בשיחת חיזוק בבית הכנסת אוהל יוסף

עת צרה היא ליעקב כולנו מתפללים כולנו מפחדים ורועדים בוטחים בהקב"ה ומקווים שבמהרה יהיה ממנו ניוושע ויחיה המצב הנורא והבלתי ברור הזה יפסק ויעבור מעלינו במהרה

קשה לעמוד ולדבר אין ראש ואין מחשבות כלל מה לדבר אין מילים בפה אדם לנוכח כזה דבר גדול ואיום

אנו נמצאים כאן אבל יש אלפי יהודים אבלים, אוננים, ילדים קטנים בשבי הלב לא יכול להכיל את האסון את הטרדיה את העוצמה אין לנו שום מילים והשגה כלל

מאיגרא רמא לבירא עמיקתא מהשמחה הגדולה של שמחת תורה ומהושענא רבא והימים הקדושים. כאן בעוה"ז איננו מבינים כלום ודבר אחד אנו יודעים שבאמת הכל לטובה כאן בעוה"ז אין לנו השגה הכל שחור לנו אבל לעתיד לבא אנו נבוא ונשאל את הקב"ה והוא יסביר לנו איך שהכל היה לטובה

ידוע דברי חז"ל ומובא ברמב"ם שכשהיו מקרין את ההלל היו עונים קכ"ג פעמים הללויה חשבון הקכ"ג פעמים מתקבל רק ע"י שחילקו את פסוקי ההלל לחלקי פסוקים ועל כל חלק היו עונים הללויה לנו אין את המסורת אין קורין הלל בקירוי אבל וכך נוהגים עד היום אצל בני תימן החזן מקרה והקהל עונים ושם כתוב: שהחזן אומר 'אפפוני חבלי מוות ועונים אחריו "הללויה"', צרה ויגון אמצא ועונים אחריו "הללויה" אנו במצב של אפפוני חבלי מוות, מצרי שאול מצאוני אין לנו שום השגה אבל אנו יודעים שהכל זה "הללויה".

לפי ראות עינינו את המצב הנורא הזה אנו מצווים לעשות ומי יודע, המח לא מסודר במצב כזה על מה לחשוב ולהתחזק, ואולי הקב"ה רוצה מאיתנו שלפני שאנו הולכים להתפלל לזעוק ולהריע שנחדיר בלבנו 'בך בטחו אבותינו בטחו ותפלימו אליך זעקו ונמלטו' אנו מאמינים באמונה שלמה שיש כח אדיר של תפילה 'אליך זעקו ונמלטו' רק על הקב"ה אפשר להישען ובו לבטוח.

מה שנתגלה לנגד עינינו קרה כאן דבר בלתי נתפס, כ"כ הרבה שנים עבדו עלינו וגם עבדנו ע"ש שיש איזו ציונות ויש איזשהו כוח ועוצם ידי שיש לנו צבא חזק ומאורגן משוכלל ומלא טכנולוגיות ואנו שומעים את זה השכם והערב וזה נכנס ללבנו את זה צריך לעקור מהלב, הקב"ה עשה לנו כזו עקירת שורש וזה כואב עד המח.

אין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים! אין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים! אין עוד מלבדו! ושח גבהות האדם, אין כוחי ועוצם ידי אם ה' לא ישמור עיר שווא שקד שומר!

התהוללנו בעולם בעוצמת הצבא והנה במדינות עולם שלישי לא קורה דבר כזה 'אין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים', את זה צריך להחדיר ללב ובמיוחד בשעה שאנו עומדים בתפילה לפני קוב"ה להחדיר בלבנו להאמין שאין לנו ע"מ להישען אלא על אבינו שבשמים רק הקב"ה יכול לעזור

וכח התפילה כוחו עצום חזקיהו מלך יהודה היה במצב של חולי סופני אומר לו הנביא בדבר ה' 'מת אתה ולא תחיה' עונה חזקיהו 'אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים' החרב כעת כ"כ חדה כאלף הרוגים ה"י! החרב כ"כ חדה! חז"ל הדגישו אל ימנע 'עצמו' כל אחד בתפילותיו בתחנוניו ודמעותיו יכול להשפיע ולקרוע שערי שמים ולשנות את הגזירה, אל ימנע עצמו.

מיד ויסב פניו אל הקיר ויאמר אל ה' והטוב בעיניך עשיתי שגזנתי את ספר הרפואה וביאר הרמב"ם שכיין שיהודים נשענו וסמכו על ספר הרפואה הלך חזקיהו וגזזו שמעתי בזה מהגה"צ ר' מרדכי דרוק זצ"ל שאם היה אחוז אחד שזה היה מועיל יותר מתפילה היה אסור לגנוז את זה, הר"ז לא תעמוד על דם רעך! ללמדך שתפילה היא **בוודאות מועילה יותר** מכל ספר הרפואות הגדול, ויש להוסיף בזה עוד, הלכה היא שרפואה בדוקה מחללים עליה שבת א"כ אין גזנתי את ספר הרפואה, **התשובה היא** שכאשר אדם עוזב את הקב"ה ושם בשר זרועו ונשען על דברים של עוה"ז זה סכנה לאדם יותר מכל סכנה תפילה, תהילים, אליך זעקו ונמלטו זה גדול יותר מכל ספר הרפואות

הקב"ה יכול להפוך את הכל ברגע אחד לטובה. וגם את זה מלמדינו חזקיהו המלך אני שוכב על מטתי והקב"ה הורג קפ"ה אלף ראשי גיסות ברגע אחד! היפלא מה' דבר, היד ה' תקצר. **זה ממש זועק הקב"ה מבקש מאתנו בימים אלו להחדיר בלבנו שאין לנו ע"מ להישען אלא אבינו שבשמים.**

בטאון רמת אלחנן

לרגל המצב - מהדורה מיוחדת עם דברי מרן הגר"י זילברשטיין

'בגלל הדף הזה לא יכולתי לישון כל הלילה'

במנין 'הנץ' שהתקיים היום, אסרו חג, הציג מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין דף ובו שמות של נעדרים משובי הדרום שאיש אינו יודע היכן הם נמצאים ■ 'עם ישראל נתון במצב איום, שלא היה כמותו מאז קום המדינה', אמר מרן הרב שליט"א, ותיאר את בכיים של בני המשפחות שביקשו להתפלל על יקיריהם השבויים ■ במהלך החג עורר הרב בענין שמירת השבת, והביא את דבריו של המגיד מדובנא שאמר שכאשר יש זלזול בשמירת השבת, מתערערת ההגנה על עם ישראל ■ הרב הציע שבכל בית ילמדו מדי יום שתי הלכות-שבת, 'ואז השבת עצמה תסנגר עלינו' ■ כמו-כן, אם מחפשים להרבות בזכויות, כדאי מאוד לעודד את מי שזקוק לעידוד, לחזקו ולסומכו, ולהעניק לו שמחה וסיפוק

מאת משה מיכאל צורן

יום ראשון, אסרו חג, לאחר תפילת 'הנץ' עומד מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על בימת בית הכנסת המרכזי, ועיניו מלאות-דמע. 'לא הצלחתי לישון כל הלילה', אומר הרב שליט"א, ומציג בפני המתפללים דף שבו חרוטים שמותיהם של כמה מהנעדרים שבני משפחתם אינם יודעים היכן הם נמצאים, ומן-הסתם נשבו על ידי האויב, רח"ל.

'אנשים הגיעו אלינו באמצע הלילה, מרוטים וסחופים עד דכא, ותיארו את סבלם ויגונם בעקבות חוסר-המידע אודות יקיריהם, וביקשו שנתפלל לשובם בריאים ושלמים', הוסיף הרב, והמחיש את המצב הנורא-והאיום אליו נקלע העם היהודי בארץ ישראל, מצב שכמותו לא היה מעולם.

אירועי שמחת תורה תשפ"ד הם השיעור המוחשי הגדול ביותר לאם ה' לא ישמור עיר, שוא שקד שומר. מיליארי שקלים הושקעו בבניית חומה תת-קרקעית שתנטרל את אפשרות החדירה מהמנהרות שכרו אנשי החמאס. נו, אז אם מישו חשב שאפשר לסמוך על החומה הזו, ועל הגדר מלמעלה, הגיעו המחבלים 'מלמעלה', כך לעין-כל, והפתיעו את כולם.

השי"ת הוכיח לכולם בצורה הנוראה והמאוימת ביותר שאם לא סומכים עליו, אין על מי לסמוך. לאף אחד לא היה בדל של

מידע אודות מה שמתעתד להתרחש. לא בקו ההגנה הראשון, האמור לחסום את הפולשים, ולא בקו השני; לא תצפיתנים ולא בלוגי-תצפית, לא מודיעין. כלום-כלום. אנדרלמוסיה איומה, שלא זכורה כמותה מעולם, כאשר כל ה'כוחות' נתפסו כמי שאינם מוכנים בשום דבר.

איך אמר מרן הרב שליט"א בבואו לתפילה בבוקרו של יום שמחת תורה: 'אבינו שבשמים מוכיח לנו שיש עוד משהו מלבד עקירת הדת, וחילולי השבת; יש עוד משהו בעולם, וב'משהו' הזה אין לכם על מי לסמוך, רק עליי! לא על הנשיא האמריקני, ולא על שום ראש ממשלה או רמטכ"ל. רק עליי'.

האשה התחמקה וסירבה להשיב

ביום שמחת תורה, והיום - אסרו חג, דרש מרן הגר"י זילברשטיין בפני הקהל, ואמר במה לדעתו יש להתחזק בימים הנוראים הללו. ההרגשה הברורה היא, אמר הרב, שהקב"ה מדבר ישירות אלינו, אל שומרי המצוות, ובמקום שנפטר מה' הם צריכים לעשות, אנחנו מחויבים לחשב את דרכינו, ולפייס את בוראנו יתברך ויתעלה.

והדבר הראשון הוא - חיזוק בענין שמירת השבת. המגיד מדובנא - שקיבלתי מרבותיי שכל משליו וסיפוריו הם הלכה-למעשה - משל את משלו ואמר, ששמירת השבת דומה למלך שהיה לו עבד אחד ששירת אותו, אבל רעייתו של העבד ההוא היתה הרבה יותר מוצלחת ממנו, והמלך נעזר בה ובחוכמתה. עד כדי כך שגם

אם העבד חטא פה-ושם, המלך הותירו על כנו ומשרתו, ולא הענישו, והכל בגלל אשתו, שחוכמתה היתה פי כמה וכמה מזו של בעלה.

יום אחד נכנסה האשה אל טרקלין המלך, שהבחין על-אתר בפצעים ומכות שהיו על פניה. לכשהתעניין המלך מי היכה אותה, התחמקה האשה, ולא השיבה. לא לקח למלך זמן רב כדי להבין שהמכה היה לא אחר מאשר בעלה, שהוא העבד שלו. חמת המלך בערה בו, וציווה להוציא את העבד להורג, באמרו: 'עד עכשיו הותרתי אותך בחיים, למרות שלא היית העבד הכי-צייתן, בגלל אשתך; אבל עכשיו, שאתה מכה בה ומפריע לה במילוי תפקידה, אין לך זכות-חיים!'

וכך הוא גם בעניינה של השבת, ושמירת הלכותיה, כותב המגיד מדובנא. השבת היא המלכה, היא הכלה של עם ישראל, כמו שאנחנו אומרים 'בואי כלה, בואי כלה'. אם העם היהודי שומר על השבת, ומקפיד על כל הלכותיה, מלמדת עליו השבת בעצמה - ככללתו - זכות גדולה, וגם המלך, מלכו של עולם, משאיר אותנו בשל כך בחיים, והכל בגלל השבת.

אבל ברגע שאנחנו מבזים את שבת המלכה, ומוכיחים לעיני כל העולם יחס מנוכר אליה, אומרים בשמי-שמים שעכשיו אין לעם ישראל זכות-הגנה מפני האויבים!!! וכיון שכך, מי ישמור עלינו???

ועל כך התפייט ה'אבן עזרא' בפיוטו הנודע, ואמר 'כי אשמרה שבת - א-ל ישמרני! הנה לנו מחסה והגנה, ושמירה מעולה מאין כמותה, מפני כל הפגעים הרעים הבאים לעולם, רח"ל. נשמור שבת, והאלוקים ישמור עלינו.

השבת עצמה תסנגר עלינו

לכן, פנה הרב אל קהל-הקודש, והציע שכל משפחה תלמד בביתה 2 הלכות-שבת מדי יום ביומו, ובכך נעניק לעצמנו, ולכל העם היהודי, הגנה טובה מאין כמותה. השבת בעצמה תסנגר עלינו ותלמד זכות על עם-ה', המתחזק בהלכות שבת, ומוכיח שהיא חשובה לו.

ההלכות תַּעֲשֶׂהְנָה את הלומדים בידע ובבקיאות בהלכות שבת. הרב הציע ללמוד מתוך משנה ברורה של 'דרשו', או כל ספר אחר העוסק בהלכות שבת, כמו 'ארחות שבת', או הספר ממנו לומדים חסידי בעלזא, וכו'.

בהקדמת המשנה ברורה של 'דרשו' כותבים העורכים שבעבודת הקודש של החפץ חיים בהוצאת כרכי המשנה ברורה לאור, אפשר היה לראות בחוש את כוח היחיד על הציבור, וכיצד מעשה של אדם יחיד הנעשה במסירות נפש עצומה, יכול להשפיע על הכלל כולו.

לימוד הלכות שבת, הלכה למעשה, בציבור, הוא הדבר המרומם את קדושת השבת ואורה לכלל כולו, ומכך מושפע כל יחיד להוסיף בשמירת השבת ולהתחזק בה.

התחזקות בלימוד הלכות שבת חשובה במיוחד בשל ההתדרדרות חמורה נרשמת לאחרונה בשמירת גדרי השבת ברחבי ארץ ישראל, כאשר יש ראשי ערים שפרצו את חומותיה המקודשות של השבת והפעילו תחבורה ציבורית ביום זה. אלא שצריך לדעת שלמטבע זו של ההתדרדרות בשמירת השבת יש שני צדדים.

מצד אחד, שומרי המצוות מחויבים לעשות כל שביכולתם על-מנת להשיב לשבת-קודש את הודה והדרה, זאת על ידי שאנחנו-עצמנו ניזהר יותר בכבודיה של שבת-קדשנו. וכל זאת בגלל הגמרא במסכת שבת (נ"ד א') האומרת שפרתו של רבי אליעזר בן עזריה היתה יוצאת ברצועה בשבת, ומספרת הגמרא שבעצם הפרה לא היתה שלו אלא של שכנתו, ומכיון שלא מיחה בה - נחשב הדבר כאילו פרתו-שלו יצאה ברצועה.

יש לחשוש אפוא שאם לא נעשה את מירב המאמצים כדי למנוע את חילולי השבת, הרי שעל פי דברי הגמרא הנ"ל גם אנחנו עלולים להיות מואשמים בחטא הנורא.

מחאה תוך קידוש שם שמים

מצד שני, המחאה שלנו בדור זה, צריכה להיות בצורה של קידוש שם שמים, ועשיית מעשים נאים ומכובדים שימשכו את אחינו התועים אל בית המדרש, ואל יופייה של השבת.

וצריך גם להוסיף שדוקא בתקופה זו, אפשר להביא לחיזוק אמיתי בכל מה שקשור לשמירת השבת. בשל הצרות והיסורים הקשים העוברים עלינו, אנשים שלא פתחו ספר מעודם, מוכנים כיום להאמין, יותר מתמיד, ששמירת השבת מביאה את הברכה הגדולה ביותר.

אין כמו הימים הללו של אובדן-דרך ותהיה אצל רבים מאחינו התועים, כדי להשריש בליבם את העובדה שהרבה אידיאות איבדו במרוצת השנים את הברק שנילוהו לזן בתחילת הדרך, ורק שמירת השבת, והיהודי השומר אותה, זכו לנצחיות גם בסערת הימים והזמנים, בתנאים הקשים והנוראים ביותר, בימים שבהם עלה כל העולם כולו בלהבות אש.

דווקא כאשר אידיאות שהיו מושא להערכה - התנפצו והתרסקו לרסיסים, גברה עוד יותר השאיפה להתקרב אל מקור-האמת, ולכן כל ההנהגה יפה של ת"ח עשויה להשפיע באופן מיידי, ובצורה היעילה ביותר.

להמחיש בפני אחינו את יופייה של השבת

עלינו להוכיח לצד-שכנגד ששומרי השבת הם נסיכים, וכדאי להם להיות כמונו. התשובה הטובה ביותר להסתה בחוצות היא להתנהג בדרך ארץ, ולשכנע את מי שעדיין לא השתכנע שאורחות-חיייהם של שומרי המצוות, משתלכות יפה-יפה במסוריותו של העולם. כאשר הם יראו בעיניהם כיצד מתנהג יהודי אמיתי, קיים סיכוי רב שהם עצמם יבחרו לצעוד בדרך הזו. אם אנחנו נתחזק בשמירה על כל גדרי השבת, ונביע את מחאתנו באופן נאה, יראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עלינו, ויבואו גם הם לחסות בצלו של בית המדרש.

אילו היינו ממחישים בפני אחינו התועים את נועם השבת, את היקר והתפארת שבשמירתה, בודאי שהדברים היו עושים עליהם רושם, וגם הם היו חפצים לעבדה ולשמרה.

רק כך נוכל להיות בטוחים שעשינו את חובתנו כלפי יום השבת.

וכפי שאמרנו, אני מציע לכל יהודי ללמוד 2 הלכות-שבת מדי יום ביומו, וזו עצמה תהיה סיבה טובה להגנה ולמחסה ביום זעם. כי אשמרה שבת, א-ל ישמרני.

שמירה מהמזיקים

יופייה וטהרתה של השבת, וקווי-האופי שנצרכו בה ע"י הבורא יתברך, מגביהים את אישיותו של היהודי טפחיים מעל אדמה. עצם כניסתה של שבת-קודש, והכללתה על היקום כולו, גורמת לשינויים-של-ממש בנפשו של כל מי שדם יהודי זורם בעורקיו.

כניסת השבת מחוללת התרוממות רוח והשראה-רבתי, ואם רק לא נתעלם ממנה, ולא 'נברח' אותה מאתנו בכוח, נוכל להגיע באמצעותה לדרגות גבוהות, שבימי החולין הן היו רחוקות מאתנו עד מאוד.

בימינו, כאשר הכל מחפשים סגולות לשמירה, יש להוסיף כאן דברים מתוך 'ערוך השלחן' בשם הש"ה. "כאשר שמענו בן ראינו בכמה מקומות, והדורות הקודמים היו מקדימים הרבה בקבלת שבת, וכו', והש"ה בסידורו קודם קבלת שבת מכאר, שהאומר מזמור שיר ליום השבת אחר השקיעה מביא סכנה רבה, ולכן יזהרו לומר קודם שקיעת החמה, שאם לא כן, המזיקים שנבראו בערב שבת בין השמשות מתעוררים ממקומם להזיק".

דברי הש"ה ברור מללו, ואם נרצה לשמור עצמנו מן המזיקים, עלינו לקבל שבת לפני שקיעת החמה.

במשך כל השבוע חיכינו למשאת הזו...

הגעתי פעם לישוב פלוני והעסקנים התורניים באותו מקום התאוננו בפניי על חילולי השבת המתרבים בישוב, ושאלו כיצד ניתן לחזק את התושבים בענין השבת, ולהביאם למצב שבו ירצו להיות שומרי-שבת.

העסקנים סיפרו על פעולות שונות שכבר נעשו בישובם בענין זה, אבל בינתיים ללא הועיל. 'מה אנחנו יכולים לעשות עוד כדי לחזק ולהתחזק בשמירת השבת?' - שאלו.

סיפרתי להם על מחזה שנחרט בליבי מימי ילדותי בעיר תל אביב. גם אז היתה תקופה שבה התרבו חילולי השבת בעיר זו, וראשי הציבור נכנסו בעובי הקורה כדי לחזק את חומת השבת.

אחת הפעולות הלא-שגרתיות שנעשו אז, ושהצליחה לעורר אנשים רבים, היתה כאשר יהודי הדור-פנים שָׁכַר מדי ערב-שבת משאית גדולה, והסתובב ברחובות העיר ותקע בשופר...

תקיעה זו היתה אמורה לבשר על כניסת השבת, אבל החזות המעניינת שנפרסה לפני התושבים, דיברה לליבם יותר מהרבה מלים.

זכורני שהיו כאלה שניסו להתנכל לפעילות זו, ולחסום את דרכה של המשאית, אבל היהודי ההוא המשיך בעקביות לצאת אל הרחובות מדי ערב-שבת ולתקוע בשופר.

היה זה כמובן בדור שבו הרמקולים וְיִתֵּר מְגַבְרֵי-הקול עדיין לא היו בעולם, והשופר היה הכלי היותר-מתאים כדי להביא בפני הציבור את בשורת השבת.

אני, כילד, וגם חבריי בני גילי, חיכינו כל השבוע למשאת זו, וייחלנו לבואה.

'אולי תעשו גם אתם כמעשהו של היהודי התל-אביבי הדור-הפנים?' - הצעתי לאנשי הישוב ההוא, שהתאוננו על חילולי השבת המתרבים בישובם. 'תשכרו גם אתם משאית, ותסעו ברחובות הישוב, ותתקעו בשופר'.

מעלתו של השופר במקרה זה, הסברתי להם, מתבטאת בשני דברים. ראשית, אם תשתמשו ברמקולים, יתכן שהדבר יעורר עליכם את חמתם של מחללי השבת, אבל התקיעה בשופר אינה מחרישת-אוזניים, ולכן יש לה הרבה יותר סיכוי להתקבל בקרב התושבים.

ושנית, עצם המראה התקדימי הזה של תקיעת השופר, שאינה נראית במחוזותינו כל יום, יש בו כדי לעורר את הלבבות ולהביאם לידי המטרה הנכספת של שמירת השבת.

יכולני להעיד על יהודים רבים בתל אביב של אז, שהפסיקו לחלל שבת רק בגלל המשאית ותקיעת השופר שריתקו אותם למקומותיהם, וגרמו להם להתעוררות.

ה'שלוש' של השבת

דוגמא אחת מני רבות לסממני-הטהרה של השבת, ולכך שסממני-מנוחתה טבועים בתוך-תוכה, אפשר לקחת מתוך ביאורו של ה'בן איש חי' המפרש את המושג 'שבת שלום'.

מה הוא ה'שלוש' המיוחד שיש בשבת? - מסביר ראש גולת בבל זצ"ל:

מעשה, כך הוא מספר, באלמן שנשא אלמנה, וכל אחד הביא איתו ילד מזיווג ראשון. הוא את בנו, והיא את בתה. לא עברו כמה שבועות, ובליבו של הבעל עלו חששות שאשתו החדשה לוקחת מהכסף המשותף ומעבירה לבתה, דבר שהיה אסור לה לעשות על פי הסכם הנישואין שביניהם.

כשדיבר הבעל על כך עם אשתו, ושטח בפניה את חששותיו, התברר שגם בליבה עלו חששות כאלו, שהוא נותן מהכסף המשותף לבנו.

שידכו את שני הילדים

השניים באו אליי, סיפר ה'בן איש חי', כדי שאֶפְשֶׁר ביניהם. ואמרתי להם שהעצה הטובה ביותר היא לשדך את שני הילדים הללו, מהזיווג הראשון, זה עם זה, ולאחר הנישואין יקבל הזוג הצעיר את הכסף המשותף, שייעשה עתה באמת משותף...

ואכן, הבעל והאשה הסכימו לעשות כדברי ה'בן איש חי', ומיד לאחר החתונה של הילדים נוצר מצב חדש לפיו לא רק שָׁאָף אחד כבר לא חשד בבן זוגו, אלא נוספה בין ההורים אהבה ואחוה שלום ורעות.

בדרך זו מסביר הגאון ההוא את פירושו של המושג 'שבת שלום', וּמְטָעִים בלבנו את ה'שלוש' המיוחד שיש בשבת.

בימי החול אנשים הולכים עֵצִיבִים, מפני שיצריהם נלחמים זה בזה; הנשמה והיצר הטוב מושכים את האדם לבית המדרש, ואילו הגוף והיצר הרע מושכים אותו אל התאוות והרצונות הגשמיים, ומכיון שאי-אפשר למלא את רצון שניהם, נתון האדם במאבק תמידי, המביאו לידי עצבות, וזאת עד שהוא מצליח להביא גם את גופו

למצב של רוחניות, כמו שדוד המלך אמר שרגליו נושאות אותו תמיד לבית המדרש.

אבל כאשר מגיעה שבת-קודש, אמר ה'בן איש חי', גם הגוף מושך את האדם למצוות ולעשיית רצון הבורא, שכן מצוות היום הן עונג שבת במאכל ובכסות נקיה, ובעניינים נוספים.

הוא שאמרנו; תכונה זו של השכנת-שלום בין הגוף לנשמה, מצויה אפוא בטבעה ובאופייה של השבת, וממילא כל אחד יכול להגיע לכך. כך יוצא שגם המעשים הגופניים נגזרים מענייני הקדושה, וגם הגוף נהנה ממעשי המצוות הללו, ולכן השבת היא 'שבת שלום', בכך שהיא משכינה שלום בתוך האדם, בין הגוף לנשמה.

האיוולת הנוראה של המלמד

במסיבת החג אתמול, ביום שמחת תורה, מרן הרב שליט"א אמר דבר נוסף שלדעתו יש להתחזק בו בימים הקשים העוברים עלינו.

בספרי הקדמונים מובא שהיו שני אנשים שבכו מאוד-מאוד, והחילו דמעות מעיניהם ללא הפוגה. ומעשה שהיה, כך היה.

לאדם אחד נולדו בנים-תאומים. לכשגדלו, הוכר האחד כבעל כשרון יוצא מן הכלל, והשני בדיוק ההיפך... מוחו היה סתום-ואטום, ולא הצליח לקלוט מאומה מדברי רבותיו.

והנה, כאשר ניגש פעם הילד הלא-כשרוני לאחד ממלמדיו, ושאל אותו מדוע אח שלי קולט עד מהרה את כל הדברים הנלמדים בשיעור, ואילו אני לא קולט מאומה, השיב לו המלמד שהמצב שלך ושל אחיך זהה לשני השעירים ביום הכיפורים, כשאחד הוקרב לה', והשני לעזאזל. אתה מן-הסתם נולדת ונבראת בעולם כדי להיות השעיר לעזאזל - - -

מיותר לציין איזו איוולת נוראה היתה בדבריו של המלמד הסכל ההוא.

כאשר הילד הלא-כשרוני בא אל המלמד השני שלו, וציטט בפניו מה אמר לו המלמד הראשון, שלל השני את התבטאויותיו הנלחות של עמיתו, ואמר לילד דברים הפוכים, שעודדוהו והמריצוהו להמשיך וללמוד. 'מה פתאום? הדברים שאמרו לך אינם נכונים כלל ועיקר. אם

תקדיש את עצמך ללמוד תורה, ולא תתיימש ולא תיפול לבור-של-מפת-נפש, ולא תאבד את התקווה, אין ספק שבסופו של דבר תצליח ולהתעלות בכל התחומים'.

והנה ראש הישיבה נכנס במלוא הדרו

נקפוץ לרגע 30 שנה מאוחר יותר, ונגיע

לשמחת נישואיו של בן-תורה, שעמד להיכנס לחופה. והנה הכרוז יוצא ומודיע שבעוד 3 דקות ייכנס ראש הישיבה, שהוא אחד מגדולי הדור, לסדר את החופה-והקידושין. כעבור דקה הוכרז שוב שבעוד 2 דקות ייכנס ראש הישיבה, ולאחר ההכרזה השלישית נכנס ראש הישיבה, במלוא הדרו.

והנה פוגש ראש הישיבה אדם אחד שהמתין אף הוא לעריכת החופה. הגאון ניגש אליו ושאל 'האם הינך מכירני?' - 'לא', היתה התשובה. 'הסתכל נא היטב בתווי-פניי ותשיב האם אתה מכיר אותי'. אבל התשובה היתה עדיין שלילית.

'האם זכור לך שאמרת פעם לילד בחיידר, שלא היה כשרוני, ולא קלט את הלימודים, שהוא שער לעזאזל?' - שאל ראש הישיבה. אי אפשר לתאר - כך מובא בספרי הקדמונים - את ההלם שאחו במלמד הסכל, ברגע שקלט שהוא עומד לפני ראש ישיבה שבילדותו היה קשה-הבנה, וצמח וגדל, טיפס והתעלה, במעלות הסולם הרוחני, עד שהגיע למדרגה העצומה שלו.

ושני אנשים בכו אותו מעמד. המלמד, על מה שעולל לילד, וראש הישיבה - שהיה צריך להוכיח את המלמד שלו, לשעבר. כמה הכרת-טובה תהיה למלך למי שהעניק את העידוד הזה לבנו!

אם אנחנו מחפשים להרבות בזכויות, אמר מרן הרב שליט"א, הבה נתחזק במתן עידוד ותמיכה לכל יהודי באשר-הוא. משל למה הדבר דומה, למלך שבנו היה שרוי בדכאון, ובא אדם אחד ועודד אותו והחדיר בו שמחה וסיפוק, ואמר לו דברי-חיזוק, עד שהילד יצא מנמיכות-הרוח שלו, חזר לעצמו, והיה שמח כאחד האדם.

על אחת כמה וכמה שמלך מלכי המלכים הקב"ה יעשה כך לכל מי שיעודד את בניו הנדכאים והעצובים, ויכניס בהם שמחה ומנוחת-הדעת.

בני ברק - המקום המוגן ביותר

לאנשים שהגיעו מבוהלים אל מרן הגר"י זילברשטיין אמר הרב שליט"א שהמקום הבטוח והמוגן ביותר הוא בבני ברק, כיון שכך יצא מפיהם של מרנן החזון איש וגיסו רבי חיים קניבסקי.

הרב הזכיר את הסיפור מתקופת מלחמת המפרץ כאשר מרן הגר"ח הבטיח שלא יפלו טילים בבני ברק, וכאשר נשמע פעם קול נפילה של טיל בליל שבת, העירה הרבנית בת-שבע ע"ה את בעלה זצ"ל, ואמרה לו שנפל טיל, אבל הגר"ח אמר שזה לא נפל בבני ברק, והסתובב במיטתו לצד השני.

לאחר מכן התברר שאכן הטיל נפל בגבול בני ברק-רמת גן, ובאותו אירוע נהרג ההרוג היחיד במלחמת המפרץ, והיה זה אדם שארגן הפגנות למען חילול שבת.

אברך ת"ח, תושב הישוב חריש, ניגש אל הרב במוצאי החג, ושאל אותו האם לשוב לחריש, או להישאר בבני ברק, והרב השיב, שאם יהיו עוד אברכים כמוך בחריש, גם שם יהיה המצב דומה.

המתנה הכי

משמחת

ספרי השמחה

של מרן הגאון רבי

יצחק זילברשטיין

לחנך בשמחה

שמחה בבית

מצוות בשמחה

שבת בשמחה

כתב וערך: משה מיכאל צורן

לחשיג בחנויות - 053-310-3388

חיזוק ותשובות בהלכה ממורי ורבי הפוסק הגאון הגדול רבי עמרם פריד שליט"א הנוגעות לימים אלו

בס"ד

אסרו חג סוכות ה'תשפ"ד

לכבוד **מו"ר הפוסק הגאון הגדול רבי עמרם פריד שליט"א** אשאל מכת"ר שליט"א כמה שאלות שהתבקשתי להעביר לרבינו שליט"א, בעת צרה הזאת, אשר קמו הרשעים לכלותינו במיתות משונות ואכזריות.

(א). שאלה: מה לומר לציבור להתחזק בימים אלו.

תשובה: יש להתחזק בבטחון שהכל ממנו יתברך, ואין שום מזות של אחד שלא נגזר ממנו יתברך.

יש לחזור בתשובה שלמה ואין לנו מה לדאוג רק להתפלל ולבקש שלא יהיה לנו שום רע.

ואמרו חז"ל בסנהדרין צח: לעסוק בתורה ובגמ"ח, ולכן לבנים ב 10-12 שעות יעשו כל צורכם, ונשאר 10-12 שעות מלאות ללימוד התורה, ולבנות יש להתחזק בצניעות.

(ב). שאלה: האם חייבים לומר אבינו מלכנו לאחר תפילת שחרית ומנחה.

תשובה: לא, אך אפשר לומר.

(ג). שאלה: איזה וכמה פרקי תהילים ראוי לומר לאחר כל תפילה.

תשובה: י"ג כ' קכ"א ק"ל קמ"ב.

(ד). שאלה: האם ראוי להתענות בימים אלו למי שיש כוח בידו להתענות, וכמבואר ברמב"ם בפ"א מהל' תעניות ה"ד או דלמא שעדיף בזמן הזה להרבות בלימוד התורה.

תשובה: להרבות בלימוד התורה. (עי' סי' תקע"א).

(ה). שאלה: האם מותר לומר תהילים בלילה.

תשובה: בזמן הזה מותר.

(ו). שאלה: האם ראוי להרבות בצדקה בימים אלו.

תשובה: צדקה תציל ממות. (עיין שבת קנו וב"ב י).

(ז). שאלה: האם עדיף ללמוד תורה, כיון שתורה מגנא ומצלא או עדיף לומר תהילים, כיון שהוא עת צרה.

תשובה: כמה דקות לומר תהילים, ושאר הזמן ללמוד בשקידה עצומה ללא הפסקה.

(ח). שאלה: האם עתה שמרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל נלב"ע, קיימת הבטחתו ע"פ הבטחת מרן החזו"א זצוק"ל, שלא ירדו טילים בעיר התורה בני ברק, ואי"צ להיכנס למקלטים או לחדר מוגן, אלא א"כ הכניסה לשם בקלות, ואינו עוסק בתורה או בתפילה.

תשובה: גם עכשיו קיימת הבטחתו.

(ט). שאלה: האם יש להעיר ילדים קטנים בלילה בשעת אזעקה.

תשובה: לא, רק במקומות שיש ממש סכנה, גם במקומות שצריך לצאת למקום מוגן, צריך להיות רגועים, ולהרגיע את הסביבה שכל מה שהשם עושה זה לטובה ובזכות שנעשה רצונו לא נזק.

בברכת התורה

יוסף אביטבול

מח"ס שערי יוסף וש"ס

פה עיר התורה בני ברק

הגאון הגדול רבי יהודה אריה דינר שליט"א

הגאון הגדול רבי יהודה אריה דינר רב מרכז ב"ב נשא דברי חיזוק בעצרת חיזוק ותפילה בהשתתפות אלפים, בדבריו אמר:

אחרי מלחמת עולם הראשונה, סיפר מרן המשגיח רבי חצק'ל זצ"ל, שהחפץ חיים אמר שעכשיו נגמר המלחמה הקטן, עוד מעט יהיה מלחמה גדולה, כך ר' חצק'ל אמר בשם מרן הח"ח, ישב שם הרב הצדיק ר' שלום שבדרון זצ"ל, והוא שאל את המשגיח מה החפץ חיים רצה וכי הוא רצה להפחיד אותנו, אנחנו יודעים מה שהם עברו במלחמת עולם הראשונה, הח"ח סתם רוצה להפחיד אותנו?

אמר המשגיח רבי חצק'ל זצ"ל אתם לא מבינים מה החפץ חיים רצה, הוא רצה להגיד אחרי שהיה מלחמת עולם הראשונה, אנחנו יודעים כמה יהודים ה' ירחם, מה עבר שמה, התחילו להגיד שחלילה איפה ההנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל, התחילו כל מיני ניסיונות.

הסביר רבי חצק'ל פשוט בחפץ חיים, שלכן הח"ח רצה להגיד לנו עכשיו מתחיל המלחמה חלילה נגד אמונת השם, עכשיו צריכים להתחזק באמונת השם לדעת שהכל מלמעלה, אין אדם מרים ידו למטה עד שמכריזים עליו מלמעלה שכל מה שקורה לנו זה הכל בציווי מתוקתק מלמעלה, אדרבא צריכים עכשיו להתחזק באמונת השם.

לפני כמה שבועות שמעתי סיפור וזה ממש מתאים לזה, שראש ישיבת קול תורה ר' יונה מרצבך זצ"ל, פעם הוא יצא מהבית בבוקר, היה שמש והוא הלך לישיבה ואמר שיעור, אחרי מנחה הוא יורד וגשם בירושלים, פתאום באמצע קיץ גשם גשם, מחכה מחכה, אולי יש איזה טרמפ מישהו יקח אותו, והוא מחכה, פתאום מגיע אוטו ושואל אותו ראש ישיבה רוצה ללכת הביתה, אומר כן כן.

אז הוא נכנס לאוטו ואברך אומר לראש הישיבה, איזה השגחה פרטית כאן, בכלל לא כיוונתי לבוא לפה, עברתי פה ברחוב הזה בטעות, טעיתי, ואני רואה שמן השמיים, איזה השגחה פרטית יש לראש הישיבה, שאני באתי פה בלי כוונה, ועל ידי זה הצלתי את הראש ישיבה מכל הגשם, אמר לו הראש ישיבה ר' יונה מרצבך, אתה רוצה לשמוע עוד סיפור של השגחה פרטית?, כן כן ראש הישיבה.

אני יספר לך בדיוק לפני שבוע אותו דבר באתי לישיבה להגיד שיעור בבוקר היה שמש, אחרי מנחה אני יורד יורד גשם ומחכה ואף רכב לא עבר, רצתי לתחנת אוטובוס כדי לפחות לחכות תחת הגגון של האוטובוס נגד הגשם, הגגון היה מפוצץ, לא היה שייך להכנס תחת הגגון, עמדתי בחוץ סחוט סחוט.

ולא רק זה בדיוק באותו יום האוטובוס הגיע רבע שעה מאוחר, אז אני מחכה תוך הגשם ככה חצי שעה סה"כ, הייתי סחוט סחוט, באתי הביתה סחוט סחוט, עד כאן הסיפור.

אמר לו האברך ראש הישיבה לא היה רכב, איפה יש כאן השגחה פרטית, אמר לו ראש הישיבה: אתה לא מבין?, למעלה היה כתוב שאני חייב להיות רטוב תוך תוכו, הקב"ה הביא גשם, הקב"ה הביא שאף רכב לא יבוא, והקב"ה הביא שהתחנת אוטובוס יהיה מלא, שאני לא יכול להכנס לתחנת אוטובוס, והקב"ה הביא את האוטובוס רבע שעה מאוחר כדי שאני אהיה רטוב, גם זה השגחה פרטית.

אז אמר לו אנחנו חושבים השגחה פרטית הכל פיקס, איזה בעל מופת הצלתי הרווחתי זה השגחה פרטית, אם קורה משהו לא טוב כנראה חסר, אדרבא, אנחנו יודעים זה החיזוק, קראנו כולם היום בבוקר בפסוקי דזמרה היום איש מלחמה, וקראנו את אז ישיר, הקב"ה אתה יכול, אתה יכול לקחת כל המצרים תוך היום, נו הקב"ה אתה לא יכול לעשות לכל הערבוניים האלו,,, בטח הקב"ה יכול לעשות, הוא לא רצה, זה בדיוק.

אנחנו מצטערים, אנחנו בוכים עם אחינו בני ישראל מאות מאות ה' ירחם, ואלפים פצועים, אנחנו בוכים, אבל לדעת שכאן הכל הכל, לא כאילו אין לנו, זה בדיוק, זה היה הכוונה מה שקרה בדיוק מה שהקב"ה רצה, זה בדיוק מה שקרה, רק מה זה נוגע לנו?, לנו זה נוגע.

קל וחומר, אומרת הגמ' ביבמות אין הקב"ה מביא פורענות לאומות העולם, אלא בשביל ישראל, אם אנחנו רואים שגויים קורה משהו זה רק שאנחנו מתעוררים.

על אחת כמה וכמה שאחינו בני ישראל באמצע שמחת תורה, באמצע החג שעל זה כתוב קשה עלי פרידתכם, שכביכול אנחנו נמצאים בחדר יחוד עם הקב"ה רק הוא ועם ישראל, בתוך היום טוב הזה שמענו כזה בשורה, הכוונה בשבילנו. לא משנה מי נהרג, הוא יהודי, הוא מחלל שבת לא מחלל שבת זה לא נוגע לנו, אולי הוא תינוק שנשבה, זה חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם, אני חייב, הקב"ה רוצה משהו ממני, לא מראובן לא משמעון לא מלוי, ממני.

מה לעשות? כל היום שואלים מה להתחזק, כל אחד בעצמו מקבל משהו במשהו, אנחנו יודעים שכל חיזוק ברוחניות זה מליונים, אפילו רק אנחנו פה, כל אחד מתחזק או בלשון הרע או בכוונה בברכה, לבוא מוקדם לתפילה, או לומר מילה טובה לשני, לא חסר מה להתחזק, משהו קטנציק, רק אני והקב"ה יודע.

כל אחד בינו לבין הקב"ה, כמו היחוד שהיה לנו אתמול אני והקב"ה, כולנו מקבלים משהו קטן קטנציק.

וה' יעזור, ה' יראה שאנחנו רוצים להיות טוב, רוצים להתחזק, ובעזר ה' יתברך כולנו נזכה בראשית השנה הזו, עכשיו זה פרשת בראשית, הוא ברא את העולם וכל מי שאמר לעולמו די, גם יאמר לצרותינו די ונזכה כולנו בקרוב ממש לעלות לירושלים הבנויה ברחמים גדולים, אמן.

תִּיקוֹנֵי עִירוּבִין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 378
תשרי תשס"ד

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

לישוב, ואחרי קרבות ממושכים ניצלו בני הישוב עם ארבעה הרוגים בלבד. הדבר עודד את בני הישוב, שבחאי אם השער היה פתוח והיו נכנסים פנימה, האסון היה פי כמה וכמה. זכות השבת הגינה עליהם ועל כל הישוב.

המחבלים דילגו על שני ישובים שומרי שבת

עוד נודע ע"י המצלמות בשערי הישובים, שהמחבלים פגעו בעשרים ישובים בעוטף עזה, דילגו על שניים מתוכם. הישוב עלומים, והישוב סעד, שהם ישובים שומרי שבת והשער היה סגור, הגיעו קבוצה של מחבלים וראו שהשער סגור, והמשיכו הלאה לישובים אחרים, ונכנסו לישוב שנמצא מקביל לסעד מעבר לכביש, ישוב כפר עזה, שבו היה טבח גדול רח"ל [למרות שנראה שגם בו נראה בתמונות שהשער היה סגור]. מדברים אלו אנו רואים גם בתוך ההסתרה, יש אות ומופת על הנהגת ה' עם שומרי המצוות, זכות שמירת השבת שלנו, תגן עלינו מכל רע, וישפיע גם לכל עם ישראל, שיתחזקו וישובו בתשובה שלימה, וינצלו גם הם מכל רע.

עומס גדול ומענה למאות פניות גם בערב ההג

חדש תשרי בשנה זו, היתה עליית מדרגה והתרחבות עצומה במחלקה החדשה של מוקד העירוב לעניני הלכות סוכה. הביקוש העצום שהגיע בהפתעה מהציבור, העמיד את הצוות דרוכים ועמוסים כל הזמן במאמצים לתת מענה לעוד יהודים ועוד משפחות, שמבקשות לקיים את מצוות הסוכה כהלכה, ובהידיור הראוי.

לפני יום כיפור כבר צרפנו עוד אברכים שלמדו והוכשרו להשיב כהלכה בקו הסוכות שבמוקד הטלפוני בשלוחה 4. כמו כן פיצלנו את המענה לחלוקה לפי ערים, כדי שנוכל לשלוח בודקי סוכות למקומות שצריך. אך לאחר יום הכיפורים התברר שלמרות זאת בקושי ניתן היה לעמוד בעומס הגדול של השואלים. בתוך ארבעה ימים שבין יו"כ לסוכות היו קרוב לאלף שיחות שקיבלו מענה. אחד מהמשיבים סיפר יום לפני החג, שעדיין אין לו סוכה ולא ארבעת המינים מרוב שהוא יושב מהבוקר עד הערב להשיב לשואלים. משיב אחר סיפר שהוא כבר היה במענה בשנה שעברה ולמד להכין סוכה וארבעת המינים לפני יו"כ כדי שיוכל להשיב לשואלים הרבים.

שאלות רבות וסבוכות שבחלקן תמוה שלא כתבו האחרונים

השאלות שהגיעו היו מגוונות מאוד, חלקן שאלות סבוכות בצורות של מרפסות וחדישים שאין בהם דפנות כהלכתן ועריבין כדון, וצריך להמציא להם פתרון, או למצוא שבאמת יש בקירות את השיעור הנדרש, וכפי שהבאנו גם בגליון הקודם אחת מהבעיות הנפוצות, והיו גם שאלות שאינן מורכבות להבינם, אך ההכרעה בהם אינה פשוטה. ויש אפילו שאלות יסודיות ופשוטות שאין לנו מקור מפורש להוראה בהם.

דופן עקומה בדופן של צוה"פ או עומד מרובה

נביא רק דוגמא קטנה, של שאלה פשוטה, שמסתבר להתיר אותה אך יש להתפלא מדוע גדולי האחרונים לא עמדו עליה, מדוע הפוסקים לא כתבו להכשיר אותה. כגון באופן שיש סכך פסול מעל הסוכה במשך ד' טפחים ויותר, יש היתר מדין "דופן עקומה" שכביכול הדופן מתעקמת [וי"א מתקרב] ומגיעה עד הסכך. השאלה מה הדין כאשר באותו קטע אין דופן ממש, אלא הוא קטע ללא מחיצה שמותר בסוכה כאשר העומד מרובה על הפרוץ [ולאחר שיש ז' טפחים ממש], כמ"ש בשו"ע (סי' תר"ל ס"ה), הרי לכאורה לא שייך שהאור שהיה כאילו סגור ייחשב כאילו מתעקם או מתקרב, ובאופן זה הסוכה תהיה פסולה.

וי"ל עוד שגם בצורת הפתח יתכן שלא שייך לומר שהיא מתעקמת, כי רק על מחיצה כתבו הראשונים "שכן דרך הכתלים להתעקם", אבל על פתחים, וכל שכן בפריצה שאינה נחשבת גדולה במחיצה, אלא כאילו סגורה, שדין עומד מרובה רק נחשב שהמקום מובדל, א"כ לא שייך בזה דין דופן עקומה. דבר זה מצוי מאוד שיש סכך פסול בצידו הסוכה והדופן אינה שלימה. ומסתמית הפוסקים שלא כתבו הגבלות בדין דופן עקומה, משמע שבכל אופן שיש דין מחיצה לסוכה, יש דין דופן עקומה, אבל מסברא קשה להבין שיהיה בזה דין דופן עקומה. [ובספר חו"ב עמד בזה, אך לא באחרונים ובפוסקים שקדמו. וצ"ע].

דברי הגר"י שליט"א, זכות השבת להינצל מהמצב הנורא

בימים אלו כל בית ישראל כואבים את המצב הנורא, שבני ישמעאל פרצו ותקפו, הרגו ושבנו מאות יהודים בארץ ישראל, ובצורה כואבת ומזעזעת, וכל יהודי מבין כי בשלי הסער הגדול הזה, בשביל שנתחזק באמונה וביטחון בה', ולא בכוח אדם. במאורע זה ראינו דבר יוצא מן הכלל, שלמרות העירנות של אנשי הצבא כל יום לזהות תקריות בצורה מיוחדת, הפעם הם לא זיהו התארגנות כה גדולה של יותר מאלף מחבלים, וגם בשעת מעשה שתמיד כוחות מוזנקים לכל אירוע של חבלה תוך דקות ספורות, הפעם לקח זמן רב עד שהגיעו לפעול בשטח כידוע. וכל זאת כדי ללמדנו "אם ה' לא ישמור עיר, שווא שקד שומר". אנו רואים בזה את קול ה' בכת, כאב המכה את בנו ללמדו דרך מוסר.

אך יחד עם זה אנו רואים גם את מידת הרחמים והחסד, איך שרבים ניצלו מתחת שיניהם, ושהטבח הסתיים במצב זה למרות שהיה יכול להיות הרבה יותר גרוע, ואכמ"ל.

ובעיסוקינו במלאכת שבת, נציין כאן את החיזוק המיוחד שהודיע רבינו הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א מיד עם הידוע גודל האסון. שהחיזוק הנדרש מאיתנו כעת הוא שמירת השבת! להתחזק בשבת מתוך קידוש שם שמים, כלומר ששמירת השבת אצלנו תהיה חביבה, ובמסירות של קדושה ורוממות, שאנו שמחים בהימנעות מכל דבר האסור, וזה הדבר שיציל אותנו וישמור עלינו בתקופה זאת.

עוד הוסיף שכל אחד יקפיד ללמוד שתי הלכות מהלכות שבת בכל יום, שעלי"ז יהיה לנו זכות שבת, להינצל מכל פגע.

והנה איננו יודעים להבין מניין לקח רבינו שדוקא השבת היא החיזוק והשמירה כעת, אבל נאמנים עלינו דברי גדולי הדור, אשר ה' נותן בפייה את דבר ה' לכל עת, בהשגחה עליונה, ועלינו לעשות כפי מוצא פיהם, גם כשאנחנו מבינים. ודבר זה בעצמו סיבה להגן עלינו.

תושבי הישוב ימיני ניצלו בזכות שמירת השבת בשער הישוב

עם זאת יש להביא שני דברים שהיו במתקפה זו, שרואים שזכות שמירת השבת הגינה על יהודים רבים. סיפור אחד הגיע אלינו מהישוב יכני, במושב זה היו מעטים שומרי שבת, ומתוכם יש יהודי אחד הרב אביחי יפת ה"י שגר בכניסה למושב, והוא התחזק והתאמץ להכניס את שמירת השבת לפני חמש שנים ביקרנו בישוב יחד עם אחד התושבים שהיה משמר את העירוב, וגילינו שהעירוב לא היה כשר כלל, החוטים היו קשורים בחמש עשרה מקומות לגגות ורפתות, בצורה שאין לה דין צורת הפתח כלל. מכיון שהמושב אינו דתי, וגם השקיע לפני כן בהקמת העירוב ההוא, לא רצו לתקצב את התיקון, והדבר התעכב. אך הרב אביחי התעקש ונלחם למען העירוב, ובס"ד מוקד העירוב הקים שם באותה שנה כשישים עמודים להכשיר את ההיקף ברמה הנחוצה. לאחר מכן המשיך הרב אביחי לדאוג שישגרו את השער למשך השבת, שלא יהיה חילול שבת פרוץ למכוניות, וגם זה מוסיף לכשרות העירוב לדעת השו"ע. עד שעלה בידו שגם השער יהיה סגור.

בשבת זו עמדה להם הזכות הזו להינצל. ביום השבת וחג שמחת תורה הגיעו קבוצה גדולה של מחבלים להיכנס לישוב שלהם, ונתקלו בשער סגור, חלקם ירדו ונכנסו רגלית והתחילו לעשות טבח בבית שמול ביתו, הוא שמע את קולות הטבח וראה בני ערובה, ורץ עם משפחתו להיסתתר בממ"ד. לאחר מכן עברו לירות לעבר ביתו, עשרות ואולי מאות כדורים פגעו בביתו ובגינתו, הם היו חמושים בצורה נוראה, והוא כבר אמר עם בני משפחתו יחד ה', וקיבל דין שמים שזה רצונו ונעשה אותו בשמחה. בינתיים הוא הזעיק את המשמר והגיעו כוחות צבא מהישוב, ובגלל שהרכב של המחבלים לא היה יכול להיכנס בשעה, והתעכבו שם, הצליחו להרוג את רוב המחבלים בעודם בכניסה

ישיבה בסוכה תחת מדף או מזגן שנמצא בתוך הבית

שאלה נוספת שמציק שאין עליה תשובה ברורה, וגם היא נוגעת בהרבה סוכות, כאשר בתוך הסוכה תלוי או מחובר לקיר חפץ שעושה אוהל תחתיו, כגון מדף המחובר לקיר בגובה, [מדף נרות שבת או מדף ספרים, וכן מזגן רגיל עילי הנמצא כיום כמעט בכל חדר]. ואין תחתיו רוחב ד' טפחים, אלא ג' טפחים ואפילו פחות מג' טפחים, האם מותר לשבת תחתיו. דהנה הש"ע (סי' תרל"ב ס"א) פוסק שסכך פסול אינו פוסל עד ד' טפחים, ואף מותר לשבת תחת הסכך הפסול, [ובמשנ"ב (שם סק"ד) הביא לחוש לכתחילה לדעת הראב"ד שמג' טפחים אין לישון תחתיו]. וא"כ צריך להיות שתחת המזגן והמדף יהיה מותר לשבת, אבל לעומת זאת מצינו שאם יש מיטה שתחתיה חלל גובה י' טפחים, אין ישנים תחתיה, כי זה אוהל בפני עצמו, והיושב תחתיו אינו מוגדר יושב בסוכה, ומה שיעור רוחב המיטה, לא התבאר ברוב הפוסקים. ובפמ"ג כתב ללמוד מדין נקליטי המיטה וקינפות שהמינימום הוא רוחב טפח. ולפ"ז כל חפץ שיש בו אוהל טפח על טפח יכול לאסור את הישיבה תחתיו, מדין מיטה. ואם תאמר מה זה שונה מסכך פסול שעד ד' טפחים אינו פוסל את המקום שתחתיו, ובמיטה גם טפח פוסל. י"ל שהחילוק הוא, שסכך פסול הוא חלק מכל הסיכוך הכשר, ולכן אינו פוסל אלא בשיעור חשוב שראוי לחלק את הסכך הכשר, ופחות מד' טפחים אינו חשוב לפסול. משא"כ במיטה או חפץ העושה אוהל בתוך הסוכה, אינו בטל לסכך, והוא בודאי לעצמו, ומשיעור שנחשב אוהל, נחשב מקום לעצמו, שהיושב תחתיו [ראשו או רובו] אינו נחשב תחת הסוכה.

והנה מצינו במג"א ובמשנ"ב (סי' תרכ"ז ס"ד) לגבי נוי סוכה, שכתב הרמ"א שיהיה סמוך לסכך כדי שיהיה טפל לסיכוך, ולא יהא רחוק ונמוך מהסכך ד' טפחים. שם הוא מופלג מהסכך, הוא פוסל ברוחב ד' על ד' טפחים, כדין סכך פסול. ולכאורה מבואר שלא אומרים שנחשב אוהל לעצמו, אמנם יש לחלק שנוי סוכה הוא בכל אופן חלק מהסוכה, שגם מן הצד דינו כמוקצה לסוכה, וממעט משיעור סוכה, ובסמוך לסכך אינו פוסל גם ביותר מד' טפחים, לכן אינו חשוב אוהל בפני"ע גם ברוחב מהסכך, משא"כ מדף ומזגן, יהיה תלוי, אם הם סמוכים לסכך [אולי תוך ד' טפחים] הרי הם כסכך פסול שפוסל רק בד' טפחים, אבל כאשר הם רחוקים מהסכך, הרי הם כמיטה, ויהיה אסור לשבת תחתיה אפילו ברוחב טפח. ודבר זה מצוי מאוד בסוכות הבנויות בבתים, שהגג של החדר נפתח, ודוקא שם נמצא המזגן כי זה הקיר החיצוני, והיושבים בסוכה נצמדים לקיר, וזה תחת המזגן. ועי' בספר חוט שני (סוכה פ"ג ס"א) שכתב חילוק כזה לגבי קורת בטון, שאם אינה סמוכה לסכך אוסרת בשיעור טפח. ובספר הסוכה (ח"א פכ"ז ס"ג) כתב שאסור לשבת תחת המזגן, והעולם אינם יודעים על כך. וצ"ע למעשה.

מזגנים שנמצאים מעל הסוכה, רוחבם ודיניהם

יש לציין שכל הנזכר כאן היינו לגבי מזגן וחפצים שנמצאים בתוך הסוכה, אבל לגבי מזגנים שמעל הסוכה יש דינים אחרים. א. אם הסוכה מסוככת כולה, הרי המזגן פוסל את השטח שתחתיו רק אם יש בו רוחב ד' טפחים, [וכפי שכתבנו במק"א שהרבה מנועים יש בהם רוחב 32 ס"מ, ובמנועים החדשים הביתיים יש רק כ 27 ס"מ, אבל מסגרת הברזל שמחזיקה את המנוע מוסיפה בדרך כלל עוד 5 ס"מ, ולכן ברוב המקרים יצא שיש במנוע רוחב ד' טפחים שפוסל את המקום שתחתיו].

ב. כאשר המזגן מעל המקום שסמוך לדופן הסוכה, צריך שיהיה דין דופן עקומה, לחבר בין הדופן לסכך הכשר. ואז מגיעה עוד הלכה, שאין אומרים שתי הלכות יחד בדופן עקומה, ואם הדפנות אינן מגיעות עד הסכך שצריך גם דין גוד אסיק, לא אומרים דין דופן עקומה, והסוכה נפסלת משום שחסר דופן (שו"ע סי' תרל"ב ס"א ומשנ"ב סק"ד). ולכן יש להאריך את הדפנות עד לגובה הסכך.

ג. אם משאירים רווח בצד העליון ללא סכך, וזה מצוי יותר כאשר המנוע בגובה הסכך, שמניחים סכך עד המנוע, ואח"כ המנוע עצמו חוסם, אך נשאר רווח בין המנוע של המזגן לקיר, בזה צריכים להשתמש בשיטת הלכות, לבד דופן עקומה. ונחלקו בזה הפוסקים, לדעת רע"א נחשב לשתי הלכות, ובמשנ"ב (שם) כתב שיש להקל ולהכשיר, ובחוט שני כתב שלסברת החזו"א צ"ל שאינו כשר. לכן גם בזה נכון לדאוג שהסיכוך יגיע עד הדופן. אלא שאין צורך בסכך כשר, כי בלא"ה המקום הזה נפסל מלשבת תחתיו, ואנו מציעים לחבר קרטון או פוליגל, שהם גמישים ויציבים, ואפשר ליצור בהם תקרה עד הדופן. [אבל בד שמינו יציב ברוח, יש להסתפק אם מועיל לסיכוך גם כאינו נופל לגמרי].

ישיבה תחת כנפי המאוורר התלוי בסוכה

על פי זה היו ששאלו במענה הטלפוני מה הדין כשיש מאוורר תיקרת, או תלוי בגובה הקיר [שיש מקום לשבת תחתיו]. האם אסור לשבת תחת כל העיגול של הכנפיים, כי כשהוא פועל נוצר אהל על כל העיגול. והנה בזה הדין שונה, כי מה שהכנפיים זזים, זה דבר ארעי מאוד שאינו פוסל, וכפי שהביא בחוט שני לגבי סדין שתלוי בגובה בצד ומתנפנף ברוח מעל הסוכה, שאינו פוסל, כמו שמצינו במשנה באהלות שטלית המתנפנפת אינה אוהל אפילו להביא את הטומאה. וכן לגבי מטוס ברגעים שעובר מעל הסוכה אינו פוסל. לכן מקום הכנפיים של המאוורר כשר, כי הדבר המפסיק הולך ובא כל הזמן, ואינו קבוע. אלא השאלה היא רק לגבי המקום שתחת מרכז המאוורר, שיש בו טפח על טפח, האם יהיה אסור לשבת תחתיו. וגם בזה יש לחלק אם הוא סמוך לסכך, או רחוק מהסכך. וגם זה צ"ע.

עשרות סוכות נבדקו ותוקנו ע"י בודקי מוקד העירוב

יחד עם המענה הטלפוני, היו עשרות אברכים שפעלו מטעם המוקד בבדיקת סוכות באופן רשמי, ועברו בעשרות סוכות לבדוק, להדריך, להורות כיצד לתקן. כמו כן לבדוק סוכות ציבוריות של בתי כנסת, ולעורר על הדפנות החסרות בהם, ובס"ד תוקנו עשרות סוכות ע"י האברכים המסורים. אחד מתוך עשרות המקרים היה בעיר בני ברק, בסוכה גדולה שנבנתה ע"י ארגון המספק אוכל לנזקקים, ובסוכה זו הביאו במיוחד עבור מזגן בסוכה, שני מזגנים גדולים, שיוצאים מהם ארבעה שרוולים [צינורות רחבים], והניחו את הצינורות לכל רוחב הסוכה. בחול המועד עברו שם שני בודקי סוכות שחזרו מבדיקה במקום אחר, והדבר עודר את תשומת ליבם, ובדקו את קוטר הצינור, והנה הוא 32 ס"מ, דהיינו ד' טפחים לשיעור רח"ל, א"כ יוצא שיש ארבעה שורות של סכך פסול בסוכה זו, ולא רק שאין אוכלים תחת הסוכה, אלא יותר מחצי מהסוכה פסולה, כי הסכך הפסול מחלק אותה באופן שלא נשאר לחלקים החיצוניים ג' דפנות [עי' משנ"ב סי' תרל"ב ס"ק י"ג].

אחד מהבודקים פנה בערב לרב העיר הגאון רבי שבח רוזנבלט שליט"א, כיון שהמקום עומד תחת כשרות רבני העיר, יש לו הערה על כשרות הסוכה. הגר"ש קיבל את הדברים ואמר שיטפל בזה. ואכן מיד בבוקר כבר הסירו את ארבעת השרוולים מהסכך של הסוכה, והעמידו אותם בצדי הסוכה. היה נפלא לראות כיצד במערכת הכשרות הדבר תוקן מיידית, ובכך הבדקים זיכו עוד עשרות יהודים בקיום מצוות סוכה.

מעמדי סיום בימי חוה"מ וחלוקת תעודות ללומדי השיעורים

בנוסף לכך זכינו בשנה זו לקיים תשעה מסגרות לימוד הלכות סוכה למעשה, שהתקיימו כבר מאמצע חודש אלול, והשתתפו בהם מאות אברכים, בערים ירושלים, בני ברק, מודיעין עילית, אלעד, עמנואל, אופקים, ותפרת. כל הלומדים הופתעו לקבל הלכות מיוחדות בכל פרטי ההלכות, וגילו עד כמה הן לא מספיק ידועות לציבור. ביניהם היו גם אברכים שלמדו בכולל הלכות סוכה בעיון, ואמרו שהם לא הגיעו לכל ההלכות האלו, ובפרט שיש הרבה הלכות שמשולבות עם ידיעות מהלכות עירובין, שהם משנים לגמרי את צורת הכשר הסוכה.

האברכים שהשתתפו עמלו בליבון ההלכות, ומיד השתמשו בהם למעשה, לבדוק את הסוכות של עצמם ושל חברים וקרוביהם, והרבה סיפרו שהשנה הם שינו כמה דברים בסוכתם, כדי להכשיר את הסוכה כראוי. וכן כמה סוכות ציבוריות של בתי כנסת, שהם עוררו על בעיות של עיקר הדין, וזכו להציל רבים מעוון, וליכות אותם בקיום מצוות סוכה.

בימי חול המועד התקיימו כינוסים של סיום חלוקת תעודות, בהשתתפות רבנים ומורי הוראה, שדיברו על חשיבות הלימוד למעשה עם המחשת ההלכות וההגשה למציאות שאנו חיים בה, שעי"ז מגיעים לקיים הרבה דברים שאינם ידועים. ובעז"ה נביא מדבריהם בגליון הבא.

אנו מודים לקב"ה שזיכה אותנו להיות שלוחים ליכות את הרבים בהתעוררות לידיעת הלכות סוכה, ולעורר שימת לב לקיומה, להקנות את ההלכות למאות אברכים, ולהביא לתיקון של מאות סוכות, ואלפי יהודים שבשנה זו קיימו את המצוה יותר מבשנה שעברה. כה יתן ה' וכה יוסיף. ויהי רצון שנזכה גם בשנה זו הבעל"ט להרחיב ולהכפיל את זיכוי הרבים, בדיני סוכה ובדיני עירובין ובשאר חלקי התורה.

עם תחילת זמן חורף, נפתחת ההרשמה ללימוד המיוחד של הלכות עירובין למעשה, עם סידרת השיעורים והמצאות המחמישים את ההלכות המורכבות בצורה פשוטה וברורה. להרשמה ניתן לפנות למוקד הטלפוני של מוקד העירוב - 0548483320, שלוחה 6. או בטל' ההרשמה 0556783323.

סוכה עם ארבעה צינורות פזון הפוסלים אותה

רוחב אסור לשבת תחת המזגן שאינו רחוב ד' טפחים

ספרו נפלאותיך

עובדות ופנינים על התורה

זמן מלחמה – תשפ"ד

הנהגות ע"י גרים נקראים קדושים

הנהגה נהרגו המונים מבני ישראל ואע"פ שחלקם אינם שומ"ת, אכן ברחמי השי"ת העצומים העלה אותן לדרגה נשגבה של קדושים, וכדלהלן. והנה בתהלים (עט, ב) כתיב "נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים בשר חסידך לחיתו ארץ"

ופרש"י "בשר חסידך - והלא רשעים היו אלא משקבלו פורענותם הרי הם חסידים וכן הוא אומר (דברים כה) ונקלה אחיך כיון שלקה אחיך הוא, כן מפורש באגדה."

ויסוד הדברים מבואר בגמ' בסנהדרין (מז ע"א) נהרג מתוך רשעו כיון דלאו כי אורחיה מיית הוויא ליה כפרה תדע דכתיב מזמור לאסף אלקים באו גויים בנחלתך טמאו את היכל קדשך וגו' נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים בשר חסידך לחיתו ארץ, מאי עבדיך ומאי חסידך, לאו חסידך חסידך ממש, עבדיך הנך דמיחיבי דינא מעיקרא וכיון דאיסטול קרי להו עבדיך, וכן איתא במדרש תהילים פרק עט על הפס' שם.

בשו"ת מהר"ל מצאנו לכאורה ראייה שקרא גם לנהרגים מתוך רשעם בשם קדוש, ראה בסי' עו אות ג, "מה שכתבת דהני דנהרגו מתוך רשען דמיקרי קדוש וחסיד, אין הכי נמי, קרא נמי כתיב נתנו נבלת עבדיך וכו' ומוקמינן בהני דנהרגים מתוך רשען, וכל ישראל קדושים הם.

בשו"ת חת"ס יו"ד שלג, לגבי יהודי שנהרג ע"י גוי "אוקמית ליה בחזקת כשרות וצדקות וקדוש יאמר לו".

והנה כתב בהגהות אשרי במסכת מו"ק והובא ברמ"א (יורה דעה סי' ש"מ סעי' ו') שאף המשתמד אם הרגו אותו בגלל שהוא יהודי - הרי הוא זוכה לעוה"ב. כמה אנשים זכו להיות חלקם בעוה"ב! כמה הטבה ו"מלא רחמים" יש בזה כאשר כל חיי העוה"ז הם כאין וכאפס לעומת הטוב האמיתי בעוה"ב ומיליוני הנספים זוכים לחיי נצח!

ושמעתי מהרה"ג רבי צבי פטלס שליט"א ששמע מורו ורבו הגאון המופלא הגר"מ שפירא זצ"ל שאחרי הפיגוע שהיה במסעדה בתל אביב בליל שבת - שודאי הם נקראים קדושים.

ומן הגרא"ז מלצר זצ"ל כתב בהסכמתו לס' מגיא ההריגה בזה"ל : לאהבה גו' ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם מורגלים אם להתאמץ ולקשוב כשאנו קוראים ק"ש במאחול' ואהבת ג' ובכל נפשך אפי' נוטל את נפשך אבל היחיד נקל ביותר להתאמץ במחשבה בידעו כי על ידי זה הולך להיות מאושר בחיים הנצחיים אבל להקל ממועקת הלב מחשבה הנורמות שהלכו מהצר הצורך ששה מליון מאחינו טובי עם ישראל עכ"פ גאונים גדולים וצדיקים קשה מאוד להנחם אבל באותה פרשת ק"ש שאת קוראים בכל יום הלא כתוב לאהבה ג' ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם וזהו על הכלל ומחוייבים אנו לקבל את כל זה באהבה. והנה נתוסף לנו עבודת התורה אחר ההרגה הנוראה איך לתנהג בניה ההרגה בהעצמות של הקדושים...

ואומרים בשמו שהתבטא על השואה שהקב"ה רצה להפוך שש מליון יהודים לקדושים.

וראה מש"כ מן הגרא"מ שך זצ"ל (מכתבים ומאמרים ח"ג עמ' כה): הנהרג מאומות העולם רק בגלל שהוא יהודי הרי זה נחשב נהרג על קידוש השם שאמר חז"ל עליהם שאין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתם. ושם בעמ' פו, כינה בסתמא את הנהרגים בשואה במקום מסוים בשם קדושים. וראה בקובץ תשובות להגר"ש אלישיב (ח"א יח) שכינה אותם "הקדושים ששת המליונים". אמנם נראה שהוא מלשון השואל, עיי"ש. [וראה באגרות וכתבים להגר"י הוטנר (פב) המינוח שואה הוא המצאה שנועדה לחלל את הקדושה של "כי עליך הורגנו כל היום"].

הגר"מ אהרונסון בספרו עלי מרורות (עמ' 306) הביא ראייה מלשון השל"ה (שער האותיות אות א) "עינויים שאינם להעביר על דת רק כדי שידה (באשמה מסוימת) אינם בכלל ונקדשת". ומשמע שמי שמת בגלל יהדותו הוא בכלל מקדשי השם, וצ"ע. וביאר בטעם הדבר, כאשר גוי

מתאנה לשם יהודי ועצם המושג יהדות מפריע לו, אף אם אין הגוי מכריח את היהודי לעבור על דתו, אף זה בכלל קידו"ה, שהרי כל האומות יודעים שהעם היהודי הוא עם ה' וכל התנכלותם ושנאתם אליו אינם אלא עבור זה, על עצם היותם העם הנבחר המתייחסים אליו יתברך. [ויש לזה רמז בפ' הרמ"ן עה"ת בפס' הרנינו גויים עמו "ואמר השירה כי בסוף ישיב נקם לצריו ולמשנאיו ישרלם, והטעם כי הם עשו כל הרעות עמנו לשנאתו של הקב"ה וכו' וכענין שנא' כי עליך הורגנו כל היום א"כ לשנאתו של הקב"ה יעשו בנו כל הרעות האלה והם צרי ומשנאו ועליו להנקם מהם, וראה משנ"ת במקרא בכורים פר' האזינו]. והוסיף שכל אלו ששתקו בשואה ולא הטיחו ח"ו דברים כלפי מעלה, שתיקה זו בעצמה נחשבת כמו צידוק הדין וכקבלת דין שמים בלי הרהור וכאילו נתכוננו בכונה חיובית למסור נפשם לה' [וכמ"ש בתנחומא תצוה ח' כי היונה אינה מפרכסת בשעת שחיטה וזה רמז לקבלת הדין באהבה בלי התנגדות], למרות שבשעת מיתה בפועל לא כיונו ליבם, ואולי אף לא ידעו שמקיימים במיתתם מ"ע של ונקדשת. עכ"ד.

ועוד עמד בזה האדמו"ר מסלונים בספרו בענין השואה 'ההורגה עליך' (עמ' 25) וכתב שלמעשה רובם של הנהרגים לא ידעו מכך שהם נהרגים על קידו"ה ולא זכו שהם יקריבן עצמם על קדושת השם, שהרי לא היתה להם ברירה שלא ליהרג באם יהיו מוכנים לכפור, וכל מי שהיה ממוצא יהודי נהרג, ולרובם לא היה ישוב הדעת בשעה שנהרגו ואין ניתן לקרוא לזה קידו"ה"ש ובכל הדורות דם ישראל שנשפך היה כרוך עם נסיונות וזכו על ידיהם להשיג מעלת קידו"ה"ש, משא"כ כאן. וכדי ליישב זאת כתב ע"פ דרכו ד"ל שמועילה כונת האבות ע"ש.

ונשאל מן הגר"ח זצ"ל בזה"ל: שאלה זו מהו המקור והטעם לקרות הנהרגים ע"י גוים משום יהדותם קדושים, האם יש סברא שבעצם הקבלה שלהם בסיני היה על דעת שיהיו הורגים בהם על עצם יהדותם והשיב. הוא סברא, אמנם לענין ברכה צ"ע ע' שלי"ה שער האותיות סוף אות א"י. (עי' אהל דוד ע"ז עמ' שפה)

יש מעשה מופלא על זה שסיפר ר' שולם שברדן זצ"ל על הרב וואלק משערי חסד היה שליח של אחת התנועות למען התישבות בארץ ישראל וכיתת את רגליו ברחבי העולם לעשות נפשות ליישוב ארץ ישראל. הרב וואלק ניהון בכשרון דבור ויראת שמים וניצל את כשרונותיו למטרה זו בין נדודיו בשנת תרפ"ט הגיע לשיקאגו ביום שבת קדש נכנס לבית הכנסת המרכזי ולאחר אישור הגבאים עלה על הבימה והלהיב במוצאי שבת בשעה מאוחרת ניגש אל הרב וואלק יהודי גביר הרב ירחמיאל וקסלר באומרו נאומך שבה את ליבי ומיד בצאת השבת התחלתי לחשוב על הענין ברצינות רק שרצוני לראות את המקום מקרוב בדעתי ליסוע לביקור בארץ ישראל להתחקות אחרי סודות המקום ולראות האם ישנה שם אפשרות השקעה והצלחה בפרנסה וכו' וכו' ואז אחליט סופית על צעדי הבאים.

האיש הרב ירחמיאל וקסלר חותנו של רבי בצלאל זולטי אמר ועשה בתקופת חודשי אדר ניסן תרפ"ט נסע עם כמה מבני משפחתו לא"י אחרי חג הפסח תרפ"ט ביקר בעיר חברון וראה שם את ישיבת כנסת ישראל בהדרתה ואף הוסיף להבחין שבישיבה מסתופפים גם כמה בחורים תושבי אמריקה ר' ירחמיאל התרשם עמוקות מהאווירה בין כותלי הישיבה והחליט להשאיר את בנו בן השש עשרה יחזקאל וקסלר בין כותליה. מלבד זאת שב לארה"ב בהחלטה משמחת לחסל עסקיו באחת ההזדמנויות ולעלות לחונן את עפר הארץ.

בי"ח מנ"א תרפ"ט שבת קודש פרצו הפרעות פרעות תרפ"ט רבים מתושבי העיר ובני הישיבה נטבחו ביד ערביי העיר ביניהם הבחור יחזקאל וקסלר הי"ד.

הרב וואלק שהמשיך לפעול בענין יישוב ארץ ישראל הבין דבר אחד שלשיקאגו אסור לו להגיע לא נעים הוא הרהר ובצדק מה אגיד למתפללי ביח"כ הגדול בשיקאגו ששלחת את בנו של ר' ירחמיאל וקסלר למות

בא"י לא אישית לא יחסרו לי מקומות אחרים לדרוש בשבחה של א"י חוץ משיקאגו אלך למקומות אחרים הרהר. עברו ימים גם שנים הרב וואלק הולך בדרכו ברחוב ראשי בניו יורק וממולו צועד הרב ווקסלר שלום עליכם הרב וואלק מכריז ר' ירחמיאל ווקסלר בשמחה איפה נעלמתם לא רואים אתכם באזור שלנו בשיקאגו, אני כשלעצמי מתעכב כאן באמריקה עוד מספר חודשים עד שאעלה לא"י אבל חבל שלא תמשיכו במלאכת הקודש באזורינו בודאי יש עוד אנשים שישתכנעו מדבריהם.

הרב וואלק התחיל לגמגם לכל הכיוונים התנצל על שלא בא אך לא הועילו לו התחמקויותיו ר' ירחמיאל ווקסלר האין בו לדעת את סיבת אי בואו לשיקאגו עד שהרב וואלק נאלץ להשיב בבושה ובכאב את התשובה האמיתית את האמת אתה מבין בעצמך שאין זה נעים להופיע באותו מקום ובפרט בבית הכנסת המרכזי שם דיברתי והצלחתי לשכנע אותך לעלות לארץ ישראל שם שכלת את בנך עמדו השניים דוממים זה מול זה ברחובה של עיר כשמאות בני אדם חולפים על פניהם מכל הכיוונים מכוניות צופרות אוטובוסים פולטים עשן סמך, ור' ירחמיאל עומד ממול הרב וואלק לפתע פשט ר' ירחמיאל את שתי ידיו כלפי פניו הרציניות של הרב וואלק הישיש ואמר הרב וואלק איר קענט זאך נישט פארשטעלן אינך יכול לתאר איזו הכרת הטוב יש לי כלפיך. הרב וואלק הביט עליו בהשתוממות אינו מבין את כוונתו אך ר' ירחמיאל לא הותיר זמן למחשבות ומיד המשיך בהתלהבות היה לי בן יעקב יחזקאל נגזר עליו משמים שלא יחיה יותר משש עשרה שנה אילולא הייתי עולה לארץ ישראל ודאי היה מת כאן בארץ העמים בני יעקב יחזקאל יכול היה להסתובב כאן בניו יורק ולהרג כמו ילד אמריקאי בתאונת דרכים או מחלה אחרת רח"ל, עתה שזיכני השם דרכך להביאו לארץ ישראל ולהכניסו לישיבה קדושה להפכו לבן תורה ולבסוף עוד זכה למות על קידוש ה' הגדול והנורא כמה אני חייב לך הכרת טובה על זה עיני שניהם נצצו מדמעות בטבורה של עיר ורבי ירחמיאל סיים האם לקחת לי ילד לא הלא נתת לי ילד בחור ישיבה הצלת את בני.

*

ובאופן א' ע' מהרש"א בזבחים ק"ח שביאר באופן זה את קידוש השם שנגרם במות שני בני אהרן שעליו נאמר "בקרבוי אקדש", דמדה זו שהקב"ה מדקדק עם סביבותיו כחוט השערה, היא קידוש השם.

לא שואלים למה?

הנה אחר האסון הנורא היתה הרגשה אצל רבים וטובים, שאנו רוצים ומחכים שיבוא לנו איזה גילוי שממי שיספר לנו למה זה קרה, מה היה העונש על מה, על ביטול תורה על צניעות על בין אדם לחבירו על מה. כמשל לילד בחיידר הרבה נותן לו סטירה על פניו, הילד שואל את הרבה, למה קבלתי על מה, וכך אני ידע מה אני מתקן ועל מה אני נענש. הרב ביישיבה זורק בחור מהישיבה לשבוע, הבחור שואל ורוצה לדעת על מה, מה מוטל עליו לעשות כדי לחזור, זה הרגשה תמידית שאנו מקבלים עונש שאנו רוצים להבין על מה ולמה.

היה באחד השנים אסון גדול בירושלים, וחרדה כל ירושלים מהאסון הגדול על מה חרי אף ה', וישבו ב' צדיקים הגה"צ ר' מרדכי צוקרמן זצ"ל והגה"צ ר' שלמה וולבה זצ"ל שהיו ב' קדושים שגרו כאן בגבעת שאול, ולמדו יחד מידי יום ביומו, והחליטו לעשות גורל הגה"צ כדי לדעת מה מוטל לעשות.

ויצא להם בגורל את הפסוק תמים תהיה עם ה' אלוך, והיה אז שרצו ללומר שבאו לומר להם שלא לעשות גורלות אלא תמים תהיה עם ה' אלוך, אבל חכמי הדור הסבירו אז שזה גופא התשובה שנאמרה להם העבודה שלנו זה תמים תהיה עם ה' אלוך אל תשא אל תשאל.

כשהיו נביאים היו מגלים לנו את העונש, והיינו יודעים לתקן, אבל בדורינו שפסד הנביאים ואף כבר בעלי רוח הקודש אינם עמנו, אין זה סתם שאין את הנביאים שיאמרו לנו למה זה קרה, אלא אדוברה זה העבודה שלא נידע למה זה קרה, אלא נילך בתמימות.

רגילים לומר את זה בלשון מליצה 'למה' יאמרו הגוים, להגיד למה זה תפיסה של גוי, תפיסה של יהודי זה הגיד מה, מה אנו מתקדימים אם זה. היה מעשה עם אחד מגאוני בני ברק הגה"צ ר' יצחק וסרמן זצ"ל שנפטר לו ילד והלך אחרי השבעה למרן החזון איש והתחיל לומר לחזו"א שגנאה לו שזה קרה לו בגלל זה או בגלל זה, ואמר לו החזון איש בתקיפות אנחנו לא חושבים למה, אלא רק הלאה מה מתעוררים עם זה להמשיך העליה, לא יודעים בדורות שלנו סיבה המאורעות, אלא עלינו לילך בתמימות ולהתעלות.

והנה השואה האיומה שנהרגו רבבות אלפי ישראל, ועברו כבר שבעים שנה ולא מצאנו לחכמים הגדולים גאוני ישראל הסבירו לנו למה היתה שואה אולי ישאלו נקודות קטנות אבל בכללות הכל הוא בחינת הסתר, אנו לא יודעים ולא מבינים, אבל אין זה תפקידנו להבין למה.

בפתיחה לירחי כלה בשנת תשמ"ח אמר רבנו הרב שך זצ"ל על הגמ' בנדרים פ"א א' ובב"מ פ"א א' אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר ידבר פי ה' אליו ויגידה על מה אבדה הארץ דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולמלאכי השרת (כך גרסת הב"ח וכך הוא בטור או"ח סי' מ"ז שהעתיק את הגמרא בה' ברכת התורה) ולא פירשוהו עד שפירשו הקב"ה בעצמו ויאמר ה' על עובם את תורת וכו' ולכאורה יפלא עם חכמים לא ידעו לפרש ונביאים לא ידעו לפרש

ומלאכי השרת לא ידעו לפרש איזה חטא היה שבשביל זה אבדה הארץ ועל כרחך שהיה החטא דק מאד וא"כ איזה תביעה היה על בני ישראל הרי כמו שהחכמים והנביאים והמלאכים לא הכירו בחטא גם הם לא הכירו בחטא, אלא מוכח מכאן שאדם הוא מבין על עצמו ומכיר את עצמו יותר מחכם ויותר מנביא ויותר ממלאך ותובעים את האדם. אבל רואים כאן יותר שגם שהיו נביאים וחכמים בלי גילוי מיוחד הם לא ידעו, רק זה גופא ידעו מה לתקן וכמו שנביא א"ה להלן.

ושמעתי משל על זה שאנחנו לא מבינים, לאדם שמסתכל על אולם דרך חור קטן הוא רואה רק את החלק העליון של האולם והוא רואה אנשים קופצים הוא לא יודע מה זה, האם בית משוגעים או חתונה או סתם ריקודים ומעלה כל מיני הרעיונות ואז נפתח הדלת והוא רואה שזה בית שעושים יין והם דורכים על הענבים לעשות יין, כך אדם מתסכל על היעלם בחור קטן ביום שהוא נמצא במקום שהוא נמצא בשבוע שהוא נמצא והוא לא יכול לראות את העולם בכל היקפו ובכל עינו.

ידוע משלו של החפץ חיים אדם בא לשבות שבתו בעיר אחת ורואה כי הממונה בבית כנסת מחלק עליות מארבע צדדי בית הכנסת ממזרח מערב צפון ודרום ואומר הוא בתימה לשם מה ערבוביה זאת ולמה לא ישורו סדר בחלוקה זו ואומר לנו הממונה מנין לך שאין סדר כלום בקי אתה בסדרי בית הכנסת שלנו האם יודע אתה מה היה בשבתות שעברו כך אמר הקדוש ברוך הוא למשה שואל אתה אותי למה צדיק ורע לו רשע וטוב לו כלום יודע אתה מתי מתחיל הטוב ומתי מסתיים כלום יודע אתה מה היה אתמול כלום מכיר אתה גלגולי נשמות והשתלשלות אירועים.

החתם סופר היה אומר כל הראיה שלנו היא ראייה מעורפלת אין אדם יודע מראש מה יתפתח בסופו של דבר מפעולה זו או אחרת כשם שאנו נוכחים בנס פורים וכדומה וראית את אחורי רק בסוף תשיג את מטרת הפעולה וטעם האירוע לפני שהגיע לסיומו לא יראו.

הסבא שלי זצ"ל סיפר לי ששמע בשם הגאון רבי מאיר דב רובמן זצ"ל שאמר: אנו שוארים 'א-ל מלא רחמים' - מלא על כל רבונותיו רחמים, ואין אפשר לומר זאת כאשר רואים אלפים ורבבות נשחטים ונהרגים?! אבל התשובה היא בצידה: 'שוכן מרומים' - כאשר מסתכלים מלמעלה במבט שמימי בראיית העתיד, מבט של נצח נצחים, ישנם דברים שלנו נראים כאכזריים, אך לאמיתו של דבר הם בבחינת "מלא רחמים".

יהודי הגיע להסתיפלר זצ"ל ואמר לו שהוא לא מבין את הקב"ה על איזה מקרה שקרה עמו, והסתיפלר גער בו, תגיד לי תוס' אתה מבין עד הסוף, מהרש"א אתה מבין עד הסוף, זה לא, ואת הקב"ה אתה רוצה להבין. השגה שלנו והעבודה שלנו זה לא להבין ולא לנסות להסביר למה, אלא לדעת מה ה' אלוך דורש מעמך זה שורש העבודה שלנו.

מספר הרה"ג ר' משה סחייק: ביום שלישי כ"ב בחודש אב תשס"ג היה פיגוע נורא בירושלים בקו החוזר מהכותל. איש ציבור מפורסם מזכה הרכים סיפר לרבנו שהיה עם אשתו בכותל, וכשחזרו ביקשו לעלות על אוטובוס הדמים, לפתע הגיעה אישה והתחננה לפניו שיסע הוא ואשתו אתה ועם ילדיה במונית מפני שחוששת לנסוע לבד עם הנהגים, בפרט שמצויים שם נהגים ערבים. לרגע חשב, הרי הכיוון שאליו נסעה אותה מונית אינו בדרכו כלל, אולם מרחמינו על אותה אישה לא עלה על האוטובוס ונסעו הוא ואשתו וניצלו חייהם.

באותו שבוע הציבור היה בצער עצום ונורא, על הנפגעים שהיו בעיקר אנשים ירא"ש שחזרו משפיכת צקון ליבם לאביהם שבשמים במקום שריד המקדש, וכולם שאלו מה זאת עשה ה' לנו. רבנו כדרכו שלא להגיב מידית, מלבד צערו העמוק והשתתפותו בצער המשפחות לא אמר דבר. בסוף אותו שבוע, ביום חמישי בשעת לילה מאוחרת, אחרי שהלכו כל האנשים שנתרנו אני והרה"ג רבי יצחק לונשטיין לבד עם רבנו הגה"צ שטינמן, ששקע במחשבה בצער על הפיגוע הנורא והחל לדבר על הנשאל, וסיפר לנו את המעשה הנ"ל באותו איש חסד. ואמר על מעשה זה את הגמ' בברכות הנ"ל מיכאל באחת וגו', וביאר: אותו אדם חשוב, למרות זכויותיו הרבות היה צריך להיות שם באוטובוס ר"ל, ובאותה עת הרהר בתשובה, ומיכאל אפילו אם היה בסוף העולם הגיע בפריחה אחת והציל אותו. אז הוסיף ואמר שהטעלזר מספר משל על הפסוק איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת, לכפרי שהגיע לעיר והסתובב בה כה וכה בפליאה על כל מה שרואה בעיר הגדולה, ובדרכו ראה מכונה ענקית, הסתכל עליה בהתפעלות מכל צד איך היא עובדת היטב, למרות שכלל לא הבין מה היא עושה ולא את סוד פעולתה, ולפתע כשנח מבטו על איזה בורג אמר, רגע, מה בורג זה עושה. סכל, וכי איך כל המכונה המורכבת עובדת אתה כן מבין, ורק ענינו של בורג זה אתה מתעקש להבין איך עובד. אמר רבנו, כך הנמשל: העולם מתקיים אלפי שנים בחכמה מפליאה, דור הולך ודור בא, הכל בחסד גמור ובדיקנות נפלאה, ואז מגיע הכסיל ויש לו תמיהה מדוע עשה ה' דבר מסוים זה. וכדי להמחיש את כסילות הכסיל עשה רבנו תנועת הצבעה, וחזר ואמר את זה, את זה, את זה דווקא, את זה הוא רוצה להבין. הכל הוא מבין, הכל, רק את זה לא מבין. כל הבריאה אנחנו מבינים וכאן שואלים, וכי אנו מבינים את מעשי השי"ת לא מבינים עולמו וכו' שיכולים אנו לשאול?! אמר ויסיף (מזקנים אתבונן ח"ד עמ' 241)

דברי חיזוק ממרנן גרנן גרנן שלט"א

בעקבות המצב הקשה השורר בארה"ק

רבינו הגדול מרן גאון ישראל הגר"ד לנדו שלט"א

אמירת תהלים

ביום שמחת תורה לאחר תפילת מוסף, הגיע עדכון על ידי נכרי על המצב הקשה, והודיעו למרן שלט"א על כך, מרן שלט"א הורה מיד לומר פרקי תהלים בהיכל ישיבת סלבודקא.

הקפות שניות

כמו"כ הורה מרן שלט"א לבטל את כל אירועי הקפות שניות בכל היכלי הישיבות ובתי המדרש. והוסיף כי יש להרבות בתפילה וחיזוק לרגל המצב הקשה.

צער וכאב

מיד לאחר צאת החג שמע מרן שלט"א פרטים נוספים על המצב הקשה, מרן שלט"א אחז בראשו ואמר בצער וכאב: אוי ווי אוי ווי, ה' ירחם כמה צרות.

הקדמת זמן חורף בהיכלי הישיבות

לאחר צאת החג, עלה מרן הגרמ"ה הירש שלט"א לבית מרן שלט"א להתייעץ עמו כיצד לנהוג בעולם הישיבות והאם להישאר בישיבות לחיזוק לימוד התורה, מרן שלט"א ביקש לבדוק עם גורמי ביטחון את דמת הסיכון בהתכנסויות. כמו"כ מרן הגרמ"ה פוברסקי שלט"א שוחח טלפונית עם מרן שלט"א והתייעץ איתו על פתיחת זמן החורף. לאחר שישב מרן שלט"א זמן רב לבירור הדבר, כתב מרן שלט"א בכת"ק מכתב מיוחד לבני הישיבות הקדושות, כדלהלן: "הראוי הוא מכל הבחינות, לאור המצב החמור מאד והבלתי ברור, שיוקדם הזמן של החורף ביום א' או ביום ב', כל ישיבה לפי האפשרויות שלה, וכפוף להנחיית הרשויות. ויהי רצון שניצל במהרה מכל צרה ופגע רע בזכות לימוד התורה של לומדיה דמגנא ומצל"א. ולאחר מכן חתמו על המכתב אף מרנן הגרמ"ה פוברסקי והגרמ"ה הירש שלט"א.

תלמודי התורה

לגבי תלמודי התורה, הכריע מרן שלט"א כי מחר אסרו חג סוכות, לא יתקיימו לימודים בתלמודי התורה מחשש פיקוח נפש במקומות הלימוד ובדרכים אליהם.

שיר של פגעים

עוד הורה מרן שלט"א במוצאי שמחת תורה, הורה כי אנשים נשים וטף יתמידו בימים אלו באמירת פרק צ"א בתהלים יושב בסתר עליון, ולאחר התפילות בציבור יש לאומרו פסוק בפסוק.

חיזוק לבנות ישראל

במענה לשאלת מנהלי מוסדות חינוך לבנות, בהם יו"ר תנועת בתיה הרב ישעיהו ליברמן שלט"א, במה בנות הסמינרים יתחזקו, השיב מרן שלט"א, "בצניעות ובמידות טובות".

פעילות קירוב

מרן שלט"א נשאל על ידי ראשי ארגון לב לאחים, האם לצאת בימים אלו לפעילות הקירוב ללמוד תורה עם מתקרבים, והשיב:

"היות ועדיין קיים חשש סביר שמחבלים מסתובבים ברחבי הארץ, אין לצאת לפעילות עד שהמצב ישתנה. במידה וכבר לא יהיה חשש זה, אך עדיין יהיו טילים, ניתן יהיה לצאת וללמוד ותורה מגנא ומצל"א, תוך הקפדה על ההנחיות".

תמליל השו"ת חיזוק עם רבינו הגדול מרן גאון ישראל שלט"א, ששודר בשידור טלפוני לרבות נשות ישראל:

השואל המגיד הרה"ג רבי שלמה לוינשטיין.

נשאל רבינו שישנם אנשים שקשה להם לקבל איך זה שאחרי 40 יום של חיזוקים ותפילות ר"ה ויו"כ מגיע אסון כזה נורא, וההרגשה כעבד שבא למזוג כוס לרבו.

ענה רבינו: ישרים משפטי ד'. והתשובה היא שאסור לרמות, מדת הדין מתוחה יש מדת הדין גדולה ובודאי פעל הרבה מדת הרחמים שלא יהי יותר חמור, מי יודע מה יכל להיות דברים יותר גרועים.

יש מדת הדין חמורה בעולם, מה משפטי ד' אנחנו לא יודעים ואנחנו לא עושים חשבונות שמים, אפשר רק לבקש שיהי

טוב, מדת הדין זה סכנה, וצריך רחמים שד' יציל אותנו, ומה שהתפללנו ודאי שהועיל, אבל לא הועיל עד הסוף וצריך עוד להתפלל ועוד להתפלל, ולעשות דברים טובים ומעשים טובים. אמרנו ונתנה תוקף, איזו ואיזו, מה זה איזו ואיזו, אנחנו מקוים שיהי' טוב, ודאי שהתפללו הרבה יהודים, וכל תפלה מתקבלת בשמים והחובה שלנו להתפלל ולבקש, ולהתרחק מדברים קטנונים, ודאי ד' רוצה שנתפלל ושנוותר ושנהי' טובים יותר אחד לשני.

עוד שאלו מה יכולים להגיד לנשים שפוחדות.
ענה רבינו שיאמרו יושב בסתר, כך הי' אומר ר' ניסים קרליץ שזה מועיל, להגיד פעם ביום או פעמיים ביום, זה סגולה גדולה להינצל.

ונשאל רבינו מה עוד אפשר להתחזק.
ענה רבינו: גוט פרום וקלוג, להיות טוב להיות ירא שמים ולהתנהג בהגיון.

שאלו עוד: מה שכתוב בתהילים פרק ב' פסוק ז' אספרה אל חק ה' וגו' על איזה חוק הוא מדבר?
אמר רבינו יש פירושים שונים.
והציע השואל ברשות רבינו לפרש על פי הפסוק אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי, הגמרא דורשת את זה על ברית מילה ותורה אבל הפשט הוא כמו שאינכם יכולים לקחת את השמים ואת הארץ ככה גם זרע יעקב ודוד עבדי הם עם ואם את זה אתה יכול לשנות גם את זה אתה יכול לשנות, זהו חוק, ואמר דוד אתם באים להלחם איתי, אספרה אל חק, ד' אמר אלי בני אתה, והפסוק ממשיך כי אשיב את שבותי ורחמתי, גם זה חוק בבריאה, אמר רבינו זה פשיטא. עכ"פ כתוב בפסוק שזה חוק שהקב"ה ישיב שבתינו.

אמר רבינו ודאי שד' ישיב את שבתינו הרי זוהי מטרת הבריאה, אבל הדין החמור שיש זה הבעי', אבל שד' ישיב אותנו אין ספק, אף פעם לא חשבנו אחרת, ולא זה הנידון, אלא שאנו רוצים שזה ישאר שכולנו נישאר, המצב חמור וצריך לעודד, צריך להתנהג יפה לעשות טוב, ולא להיות אדם עם עצבות זה לא טוב להיות עם עצבות, אמנם אנחנו שבורים ובשמחה א"א להיות אבל מצב רוח שיתקן את אחרים וגם יתקן את עצמו, ולהתפלל ולהתפלל ושוב להתפלל. ואנחנו רוצים שכולנו נישאר וכולנו לא ניפגע, זה התפילה שצריך, אבל עם ישראל ודאי שישאר. מבחינה עניינית המצב לא פשוט, הגוים האלו לא באו פתאום אלא עם תכנית של שנים, ד' יעזור שנשמע בשורות טובות.

רבינו מרן ראש הישיבה הגר"ד פוברסקי שליט"א

תמליל דברי החיזוק שנאמרו בפתיחת השיעור

עת צרה היא ליעקב וממנה יושע, השנה הזאת והזמן הזה זה יום מיוחד, זכות גדולה היא לכל מי שבא ולהם צריכים להגיד ברוכים אתם לה' ברכנוכם מבית ה', אני רוצה להגיד לכם מדרש, אנחנו נמצאים בארץ ישראל, בפעם הראשונה שבאו לארץ, היה יהושע בן נון אחר כך היה גלות נבוכדנצר, אחר כך היה גלות שניה של רומי וטיטוס, גלות שלישית כבר לא יהיה זה מובטח מהקב"ה, עד כאן, כעת יבנה בית המקדש בית שלישי, אגב כתוב שבסוף הימים המלחמה תהי' עם ישמעאל, זה גם כתוב במדרש, סמוך לביאת המשיח זה יהיה עם ישמעאל. וכשבאנו לארץ בהתחלה, כתוב במדרש על הפסוק בדברים רב לכם סב את ההר הזה, פנו לכם צפנה, אומר המדרש בדברים [דברים רבה א' י"ט] מה זה פנו לכם צפנה, א"ר חייא אמר להם אם ראיתם אותו שמבקש להתגרות בכם אל תעמדו כנגדו אלא הצפינו עצמכם ממנו עד שיעבור עולמו הוי פנו לכם צפנה, א"ר יהודה בר שלום אמרו לו ישראל רבש"ע אביו מברכו על חרבך תחיה, זה הרי היה הברכה של יצחק לעשו, וזה כולל גם את ישמעאל, אביו מברכו על חרבך תחיה ואתה מסכים עמו, כלל ישראל אומרים לקב"ה אתה מסכים איתו? שבע מאות הרוגים, נורא ואיום! אמר הקב"ה הצפינו עצמכם מפניו, ולהיכן נברח, אמר להן אם ראיתם שמזדווג לכם ברחו לתורה, ואין צפונה אלא תורה שנאמר (משלי ב) יצפון לישירים תושיה;
הכל כתוב ממש מקוים כמו שכתוב, עכשיו הזכות הגדולה של הישיבה, תראו זה ממש חרב ואומרים לקב"ה שמענו בקולך, בשעת חרב הדבר היחיד שאפשר להציל אותנו זה פנו לכם צפונה, הצפינו עצמכם בתורה, ואנחנו כולנו יחד, נתחיל ללמוד מסכת גיטין, ונצפין עצמנו בתורה הקדושה, ונלמד את כל המתיקות שיש בתורה.

חיזוק בתורה תפילה וצניעות

עם היוודע דבר האסון הקשה, קרא מרן שליט"א להתחזק בתפילה ובתחנונים לבורא עולם, והוסיף שבני התורה נקראים להרבות בתורה ובתפילה, ובנות ישראל יקבלו על עצמן חיזוקים בצניעות ובאמירת תהילים.

אמונה ובטחון

מרן שליט"א הוסיף ואמר כי חובה להרגיע את בני הבית באמונה ובטחון בהשי"ת כי לא יטוש ה' עמו, ובזכות האמונה והתפילה ניוושע.

הקדמת זמן חורף

עם צאת החג שוחח מרן שליט"א טלפונית עם מרנן הגר"ד לנדו, הגרמ"ה הירש, והגר"ד כהן שליט"א, ואמר להם כי לדעתו

יש להקדים את תחילת זמן חורף עקב המצב הקשה השורר בארה"ק. לאחר מכן שוחח מרן שליט"א עם נשיא הישיבה הגר"א כהנמן שליט"א, ועם ראשי הישיבות הגר"י רוזן, הגר"י חברוני, והגרש"ב סורוצקין שליט"א, והורה להם שיש לדאוג שיתחילו את זמן החורף בהקדם האפשרי. וכן פנה מרן שליט"א ליו"ר ועד הישיבות הגר"א קאופמן שליט"א, וביקש ממנו שיפעל לתיאום הדבר מול הרשויות.

דברים שנשא לתלמידיו

ביום ראשון, פנה מרן שליט"א באופן אישי בהקלטה מיוחדת עבור תלמידיו בני ישיבת פוניבז', ואמר להם את הדברים הבאים:

"אני כעת פונה לכל תלמידיי, תלמידיי היקרים, תלמידי הישיבה. אז המצב הוא קשה, צריכים הרבה זכוכים, לעצור את המצב הזה. ואני מבקש מכולכם, תבואו להתחזק יחד אתי, ותבואו היום אחרי הצהרים לישיבה, ומחר אני יגיד שיעור פתיחה. כדאי לכם לבוא. אני רוצה להוסיף שגם דיברתי עם ר' אליעזר כהנמן, והוא גם חושב ככה. כולנו יחד נתחזק, והקב"ה יעזור שנעבור את המצב הזה. נתחזק בדברי תורה, זה הדבר שמציל אותנו".

לא תעמוד על דם רעך

מרן שליט"א עורר בחשיבות פתיחת הישיבות: "כל דקה של תורה מצילה חיים, אסור לנו להתמהמה, לא תעמוד על דם רעך".

מרן פוסק הדור הגר"מ שטרנבוך שליט"א

מסירות נפש

עם צאת החג, בעודו אוהז בספר התורה, נשא מרן שליט"א דברים בפני תלמידיו בני ישיבתו בבית שמש, ואמר להם את הדברים הבאים:

"צריך אמונה שהקב"ה יעזור, אבל כדי שהקב"ה יעזור צריכים אנו להראות שאנחנו מסכימים לעשות גם משהו קשה במסירות נפש עבור הקב"ה, ולכן כל אחד יקבל על עצמו עכשיו שילמד גם בזמני קשיים ויראה נפלאות בעזרת ה'".

מרן עמוד ההוראה הגר"י זילברשטיין שליט"א

ביטול מעמד נעילת החג

בבוקרו של יום שמחת תורה, כאשר נודע למרן שליט"א את דבר האסון הנורא, הורה יחד עם הגר"י סילמן שליט"א לבטל את הסעודה שהיתה אמורה להתקיים עם נעילת החג, באמרו "איך אפשר לשמוח בשעה שאחינו בני ישראל נתונים בצרה ובשביה".

מי שברך

לאחר מכן ערך מרן שליט"א מי שברך בבכיות נוראיות על כל הפצועים והשבויים.

שמירת השבת ולימוד הלכות שבת

קודם שניגש לתפילת מוסף, נשא דברי חיזוק ואמר שבבני ברק אין צריך לפחד כי יש את הבטחת החזו"א שבזכות התורה ושמירת השבת לא יהיו פצצות ואסונות. לאחר מכן ביקש בדמעות מכל הקהל, שיקבלו על עצמם ללמוד בכל יום שני הלכות שבת, בהביאו את דברי חז"ל כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא, וציטט את דברי הפיוט כי אשמרה שבת - קל ישמרני. מרן שליט"א ביקש בבכי שיעבירו את המסר לכל כלל ישראל, כי אם אנחנו נתחזק בשמירת השבת, שזה כולל בלימוד הלכות השבת, הרי שיסור חרון אף מעם ישראל, ולא ישמע עוד שוד ושבר בגבולינו. מרן שליט"א חזר על הדברים גם בעצרת החג שהתקיימה יחד עם סעודה שלישית, ואכן רבבות עם ישראל החלו ללמוד ברבים, ביחידות, עם בני ביתם, הלכות שבת, ללמוד וללמד, לשמור ולעשות.

דברי החיזוק שנשא במיוחד כדי לפרסם לציבור

עם צאת החג חזר מרן שליט"א על הדברים מביתו, כאשר ביקש מנכדו הרב חיים מלין שליט"א להקליט את הדברים ולפרסמם לכל עם ישראל. ואלו דבריו של מרן שליט"א: "החזון איש אמר לפני שמונים שנה, שכאן בבני ברק לא תהיינה הפצצות, המקום כאן שמור כיון ששומרים פה שבת, גיסי חזר על זה כמה פעמים.

אני רוצה לספר לחבריי היקרים, שבאמצע הלילה פעם גיסי הרבנית בת שבע ע"ה אמרה לבעלה רבי חיים, נפלה פצצה בבני ברק, הוא התעורר משנתו ואמר: לא יכול להיות, כאן לא! ונרדם שוב בחזרה, ואחר כך התברר שהכל אמת. אנשי בני ברק ב"ה מוגנים, למה? בזכות הצדיק ובזכות שפה שומרים שבת. ושאר אחינו בשאר הארצות "דעו לכם אם אתם תשמרו שבת תינצלו" רבינו האבן עזרא קבע "כי אשמרה שבת קל ישמרני, אות היא לעולמי עד בינו וביני", יש שמירה, כל טוב לכם אחיי היקרים "כי אשמרה שבת קל ישמרני, לא לפחדו!". עד כאן דבריו המחזקים והמרגיעים של מרן שליט"א.

פרדס כץ וקרית הרצוג

מרן שליט"א נשאל, האם הבטחת החזו"א שבבני ברק לא יפלו טילים קיימת גם בשכונת 'פרדס כץ' ו'קרית הרצוג', והשיב כי אם רוב תושבי המקום שומרים שבת הרי שההבטחה קיימת גם שם, והמיעוט שמחלל שבת - בטל ברוב.

כניסה למקלטים

מרן שליט"א הורה, כי בוודאי מחוייבים להיכנס גם בבני ברק למקלטים ולמקום מוגן, משום 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם' ו'אין סומכין על הנס'.

דברי חיזוק לבחורי ישיבות בדרום

מרן שליט"א נשאל על ידי בחורי ישיבות השוהים בדרום בישיבות, ושרויים בפחד גדול, ואינם יכולים לשוב לביתם. מרן שליט"א הרגיע ואמר כי הישיבה היא המקום המוגן ביותר, משום ש'תורה מגנא ומצלא', והורה לבחורים לשבת ולומר תהילים וללמוד הלכות שבת, ובכך ינצלו מכל רע.

ברכת דיין האמת

מרן שליט"א נשאל במוצאי שמחת תורה ע"י נכדו הרב חיים מלין שליט"א, לאחר הבשורות הנוראות מהדרום, האם לברך בשם ומלכות 'דיין האמת' כנפסק בשו"ע (או"ח סי' רכ"ג) שעל שמועות רעות מברכים 'ברוך אתה ה' וכו' דיין האמת'.

מרן שליט"א השיב שכל זה בבשורה שבאה בהפתעה גמורה, אך בזמננו המציאות לצערנו שאנחנו חיים במלחמה תמידית וקיימת מיום קום המדינה, ואויבינו עומדים עלינו בכל רגע נתון לכלותינו, והקב"ה מצילנו מידם, ולדאבוננו בכל תקופה יש פיגוע כזה או אחר רח"ל, ואמנם ברור שמה שמתרחש כעת הוא בקנה מידה נוראי ועצום, אך כיון שזה חלק ממלחמה תמידית, אין לברך בשם ומלכות, רק בלי שם ומלכות.

דברי חיזוק לנשים

מרן שליט"א נשאל דברי חיזוק מיוחדים עבור נשות ישראל בקו למען אמהות, ואמר להם את הדברים הבאים:
"אל בנות ישראל נועם ה' עליכם.
הצבא החזק ביותר במזרח התיכון, ואחד החזקים בעולם כולו הופתע בצורה מביכה ביותר, והובל לאירוע טרור קשה שלא ידעה מדינת ישראל מאז היווסדה.
הדברים מראים עבורינו איתות מבורא עולם, השבת היא זו השומרת על עם ישראל כפי ששורר המשורר אבן עזרא, כי אשמרה שבת א-ל ישמרנו, אותי לעולמי עד ביני ובינינו.
אנו מבקשים מכל האחיות שלנו היקרות שלנו שישמרו את השבת, ויכניסו בבית את הרוח ללמוד תורה בפרט שתי הלכות של הלכות שבת.
כל אמא תבקש מהילדים שלה, אני רוצה כל יום שתי הלכות בהלכות שבת, השבת תגן עלינו, השבת תרומם אותנו, תמשיל אותנו בעזרת ה' על כל העולם כולו שיראו שאנחנו העם הנבחר.
אחיכם, יצחק זילברשטיין".

הודו לה' קראו בשמו

כאשר סיפרו למרן שליט"א את המעשים המופלאים שקרו בערים מסוימות שניצלו בזכות החיזוק בשמירת השבת, הביע התפעלות רבה, ושמחה עצומה, והתחיל לשיר בהודאה להקב"ה, את הפסוקים: "הודו לה' קראו בשמו, הודיעו בעמים עלילותיו, שירו לו זמרו לו, שיחו בכל נפלאותיו".
מעמד תפילה

ביום ראשון בערב יצא מרן שליט"א להשתתף בעצרת תפילה מרכזית שהתקיימה בבית המדרש דברי שיר בהשתתפות אלפי עמך בית ישראל שזעקו בתפילה ובתחינה לפני בורא עולם כי יחוס על שארית הפליטה.

מרן ראש הישיבה הגרמ"ה הירש שליט"א

דברי חיזוק בחובת השעה

במוצאי שמחת תורה לאחר תפילת ערבית, נשא מרן שליט"א דברים בהיכל ישיבת סלבודקא, ואמר לתלמידיו בני הישיבה את הדברים הבאים:

"הדבר הראשון שאנחנו צריכים כעת, זה להרגיש את ההשתתפות איתם, בכל תפילה להזכיר אותם, הרבה תהלים להגיד. זה דבר אחד, ביחס לחיוב ועבודה הפרטית של כל אחד ואחד ביחס לנושא הזה, השתתפות, השתתפות מלאה! ביחס לענין של הישיבה, יתכן מאוד שנבטל את הבין הזמנים, לא יתכן שיהיה מצב שיהיה מלחמה ואנחנו חלילה לא לומדים.

אפילו אם לא נבטל מאיזה סיבה את בין הזמנים, אבל אסור לאף אחד לעשות שום טיול, או ללכת סתם ברחוב, אלא להיות או בבית או בבית המדרש, זהו, זה המקומות שצריך להיות! אחרת זה ממש חילול ה' שאין כמותו, וגם פיקוח נפש! השי"ת יתן שירפא את כל החולים, והקב"ה ינקום בכל הרשעים, ואנחנו נוכל לחזור ללימוד שלנו ולעבודת ה' שלנו בצורה יותר טובה, ה' יעזור לכל אחד ואחד לעשות את זה, ושיהיה זמן טוב".

מרן הגר"מ גריינמן שליט"א

המצב היום זה ממש "מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה", שיש כאלף הרוגים ועוד יש את עניין השבי שהוא קשה עוד יותר, שבי של נשים וטף זה נורא, כשאדם נפטר צעיר נכון שזה עונש ויש חטאים וצריך כפרה אבל השבי זה נורא נורא, וגם נוגע כל הדינים שאסורה לכהן וכו'.

ובימים אלו יש להתחזק בהתמדה ובעמל התורה, וכך ראיתי אצל מרן החזון איש בימי הפגזים בירושלים, שעל אף יגיעתו העצומה באופן נורא מכל מקום הוסיף בעמלו מפני המצב, וכנראה שדעתו הייתה שזה הדרך להצלה ולמנוע אסונות, וכמו שאומרים בשמו שכשהיו בחיים הגדולים כמו הראשי ישיבה המובהקים לא היה אפשרי מלחמת העולם והשמדת 6 מיליון יהודים ורק לאחר הסתלקותם מן העולם נהייתה האפשרות, ועל כן יש להתחזק בעמל ולימוד התורה.

מרן הגר"ד כהן שליט"א

מכתב חיזוק

מרן שליט"א כתב מכתב חיזוק מיוחד עבור תלמידיו בני ישיבת חברון, יחד עם ראשי הישיבה הגרמ"מ פרבשטיין, הגר"ש כץ, והגר"י חברוני שליט"א, בו כתבו את הדברים דלהלן:

אסרו חג, כ"ג תשרי תשפ"ד

אל בני הישיבה הק' הי"ו

א"ר יצחק נפחא חובל עול של סנחריב מפני שמנו של חזקיהו שהיה דולק בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, מה עשה, נעץ חרב על פתח בית המדרש ואמר כל מי שאינו עוסק בתורה וכו' (עיי"ש סנהדרין צד) עת צרה היא ליעקב וממנה יושע. יודעים אנו כי אין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמיים, ובתקופה קשה זו על כתפינו התפקיד המרומם של העמדת שמנו של חזקיהו שרק בו יחובל עול הצרים עלינו.

נישא תפקיד זה בגאון, ונישא בעול עם כל אחינו בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה ונבין את גודל השעה ואת האחריות, כי בלי ספרא אין סייפא כמאמר חז"ל.

ולזה נתאזר בגבורה לבוא לישיה"ק ביום שני בערב, ונתאמץ להגביר חיילים לתורה ולתפילה ולהשתמש בכח הקול קול יעקב ולדעת שבנו הדבר תלוי.

בברכת התורה ראשי הישיבה

דוד כהן משה מרדכי פרבשטיין שלמה דוד כץ יוסף חברוני

הגה"צ רבי שמעון גלאי שליט"א

שמחת תורה

כאשר החלו להגיע השמועות ביום שמחת תורה בבוקר עדכנו את הרב שליט"א על כך, בסיום ההקפות אמר הרב שליט"א שהידיעה מאד מאד הקשתה עליו לשמוח כמו ששמח כל שנה.

אמירת תהלים ודברי חיזוק

במוצאי שמחת תורה, הרב שליט"א ניגש לפני העמוד והחל לומר פרק תהילים פסוק בפסוק.

אחרי כמה שניות הרב שליט"א פרץ בבכי נורא שזעזע את כל בית הכנסת, וניסה להמשיך לומד עוד פסוק תהילים ולא הצליח. הרב שליט"א סימן לאחד המתפללים שיגש לעמוד במקומו. לאחר שסיימו פרק תהילים, הרב שליט"א ניגש שוב לעמוד והחל באמירת פרק תהילים נוסף. ושוב המעמד הנורא חזר על עצמו: אחרי פסוק אחד הרב שליט"א נשנק מבכי ולא היה מסוגל להמשיך, בכי ללא הפסקה. הרב שליט"א התיישב על מקומו ובכה דקות ארוכות כשלא מצליח להתאושש, בכי מטלטל כמי שכל עולמו חרב עליו. באמצע אמירת התהילים עצר הרב שליט"א ואמר את הדברים הבאים בבכיות, ובקול נשנק: "התפקיד שלנו כרגע להתפלל ולהתחזק בתורה הקדושה בתפילה לבורא עולם, אבינו אב הרחמן רחם עלינו. אנחנו מכירים ברבש"ע, ורק אנחנו יכולים לבקש, ואנחנו יודעים אם ה' לא ישמור עיר שווא שקד שומר. כל כך הרבה יהודים בצרה, וכשיהודי בצרה הקב"ה בצרה, ובעת צרה כולם אחודים ביחד, וצריך להתחזק באהבה ואחוה אחד לשני, וכמובן בתורה שזה מציל, להתחנן להקב"ה שירחם עלינו, אי אפשר לעבור הלאה לסדר היום, ויש להתחזק בתורה ותפילה, בשמירת הפה, ובכבוד בית הכנסת, נבקש רחמים מהקב"ה שלא יהיה עוד צרות". כמו"כ במענה לשאלת אחד ממקורביו במה יש להתחזק בעת הזו, השיב הרב שליט"א: לשמור על הפה, להתפלל הרבה, ולהרבות בתורה.

דברי חיזוק לנשים

ביום ראשון נשא הרב שליט"א דברי חיזוק לתלמידות הסמינרים, בעצרת שנערכה בשידור ישיר טלפוני לרבבות תלמידות, ואמר להן את הדברים הבאים: "אנחנו נמצאים בזמן שכל אחת מבינה שמדברים אלינו, השאלה מה עושים עם הדיבור הזה, מה עושה בן אדם כשהוא שומע אזעקה, אנחנו צריכים להבין שאנחנו שומעים אזעקה זה כמו ששמענו את השופר בראש השנה, המטרה של השופר זה להעיר את ליבנו, האזעקה רק באה להעיר אותנו, עורר ישנים מתרדמתכם, אי א, איך האבא מדבר אלינו. אומר רבינו יונה בברכות כתוב גילו ברעדה, גילה ורעדה ביחד, אומר רבי יונה איך יכול להיות גם לשמוח וגם לרעוד ביחד, אז הוא אומר ברגע שאני יודע מי מרגיז אותי, אני יודע שהוא לא מתכוון להרגיז אותי כדי להפחיד אותי, התכוון להרגיז אותי כי כל אבא רוצה שהבן יהיה קרוב אליו. ושנכנסים למעגל החיים להרגל החיים אז אדם מטבעו צריך חיזוק להתחזק ולדעת שמי שנותן את הכוח לקום בבוקר זה בורא עולם שאני אומר מודה אני לפניך מלך חי וקים שהחזרת בי נשמת. הקב"ה דואג לנו שנוכל ללכת שנוכל לדבר שנוכל לעשות את רצונו יתברך ושאבא מדבר אלינו, שאבא מדבר והילד מרגיש שנתנו לו מכה, אבל זה אבא, זה הרגשה אחרת לגמרי, אז קודם כל צריך לומר לאבא אנחנו מבינות שאתה אבינו אב הרחמן מדבר אלינו אפילו שאנחנו לא מבינים. אבל דבר ראשון זה לא להכנס לא לפאניקות ולא לפחד כי הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל זה בכל מצב, מה התפקיד שלנו? זה קודם כל לבקש רחמים מאדון הכל, אבל לבקש רחמים צריך לדעת שהוא באמת יכול, וידעת היום אנחנו יודעים שזה הכל מאיתו יתברך, והשבות אל לבבך. איך אנחנו מראים להקב"ה שאנחנו מבינים את הרמז שלו, מבינים את הצביטה שלו, בזה שאנחנו משתדלים להראות לו אבא הבנו, הבנו שאתה רוצה מאיתנו משהו. אמרנו עכשיו ביום כיפור אתה נותן יד לפושעים, וימינך פשוטה לקבל שבים, מה זה אתה נותן יד, ניקח משל אדם נמצא בים הולך לטבוע, פתאום הוא רואה מרחוק מגישים לו יד, זה היה כל האלול, הקב"ה הגיש לנו יד, קול דודי דופק פתחי לי, מגיש יד. אבל אם הניצול לא מגיש לו בחזרה יד, כמה צער זה גורם למציל, הוא עבד בחינם, והוא לא מבין שצריך לתת יד רק, מה ההמשך?, אתה נותן יד לפושעים, אבל ימינך פשוטה לקבל שבים, הקב"ה אתה רוצה לקרב אותנו אליו, לתת לנו את כל הטוב שבעולם, צריך להראות לו שאנחנו מתקרבים אליו. אז אם דיברתי לגברים אז עיקר החיזוק שלהם זה בתורה הקדושה, ובשמירת הפה ובחיזוק בין אדם לחברו שזה גם אתם בנות סמינר יכולות וצריכות להתחזק. בסליחות אומרים אגודים בצרה לשפוך תחינה, הפשט כולם אגודים, אבל בואו נחזיק את זה לכל הזמן, נשתדל להבין אחד את השני, לוותר אחד לשני לא לדבר רע אחד על השני. שנהיה אגודים כל הזמן, ונחסוך את אגודים בצרה לשפוך תחינה, כל חיזוק שנעשה, מתאספים הבנות תלמדו איזה הלכה חפץ חיים, שיקבלו על עצמם איזה חיזוק, בזמנים קשים אדם מתגבר אפילו פעם אחת מי יודע איזה זכויות זה גורם. וכמובן בנות החיזוק העיקרי שלהם זה לשמור על הצניעות, כל חיזוק בצניעות, כל חיזוק כמה זה נחת זה גורם לאבינו שבשמיים, הרי שיש צניעות זה גורם להשראת השכינה. ועוד דבר צריכים לעשות זה לעשות חסד עם השני, חסד זה כל כך קל, כל צורה שהיא, גם בבית וגם בין חברות, מחזקות אחת את השניה, אם יש בבית צריכים עזרה, הרבה פעמים זה לא מתחשק, אנחנו כולנו בני אדם. אנחנו מתגברים על האי רצון, אנחנו כן הולכים לעזור ולעשות, כמה נחת זה גורם לבורא עולם, והעיקר להרבות בתחנונים לפני בורא עולם, להתחזק בבקשה לפני אדון כל, ואז אנחנו אומרים לפני הקב"ה צרתי לפניו אגיד, הצרה של השני זה הצרה שלי, ע"י שאנחנו באמת, אומרים כמו שחלילה שומעים על משהו בתוך צרות שאני מכיר, עכשיו כולנו אגודים לשפוך תחינה.

העיקר זה לזכור, מפחד אין להקדוש ברוך הוא כלום, רק עשייה משהו, וכאשר יש אזעקה ואומרים פרק תהילים, מתחזקים באיזה חסד, מתחזקים בשמירת הלשון, מתחזקים בענין של צניעות משהו אפילו קטן, הקב"ה רוצה לראות את זה ולשמוע את זה. הקב"ה ישמע שוועתינו ובעזרת ה' בקרוב מהר מאד יגאל אותנו מהצרה הגדולה הזאת, ויקרב לנו משיח צדקנו במהרה בימינו, אמן".

הגאון רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א

ה' איש מלחמה

הרב שליט"א פתח את שיעורו ביום א' בבוקר, בדברי חיזוק בעקבות המצב: "מה נאמר ומה נדבר, אמרנו היום בבוקר ה' איש מלחמה, הכל מדויק מלמעלה, הכל מהקב"ה כזה צער באמצע שמחת התורה, שצריך להיות היום שקשה עלי פרידתכם, שהקב"ה אומר לנו שרוצה רק הקב"ה ועם ישראל ביחד, חדר יחוד של הקב"ה ועם ישראל וכזה צער מאות הרוגים ואלף פצועים, אי אי אי. רק אומר לנו מדבר אלינו להתחזק כל אחד בשלו לעשות חיזוק באיזה משהו, אם בכוונת הברכות כוונת התפילה, לבוא מוקדם לתפילה, זהירות מלשון הרע נצור לשונך מרע מי האיש החפץ חיים, וה' יעזור שנשמע רק בשורות טובות".

חיזוק באמונה

ביום א' בערב קיים הרב שליט"א עצרת תפילה המרכזית בבית מדרשו דברי שיר בהשתתפות אלפי עמך בית ישראל שזעקו בתפילה ובתחינה לפני בורא עולם כי יחוס על שארית הפליטה. כאשר מרן הגר"י זילברשטיין שליט"א טרח במיוחד לבוא ולהשתתף בעצרת.

הגאון רבי איתמר גרבוז שליט"א

ביום א' אסרו חג נשא ראש הישיבה שליט"א דברי חיזוק בסיום שיעורו היומי בבית המדרש של יוצאי ישיבת ארחות תורה בב"ב, ואמר בפניהם את הדברים הבאים: כעת נמצאים במצב של עת צרה ליעקב, שמעתי היה פעם בתשל"ד, גם אז היה מצב קשה מאוד, אלו שהיו אז אצל הרב אברמסקי אמרו שהוא אמר [לפני יו"כ], שיש מדרש, ילקוט בתהילים קפיטל ל"ה: "לדוד ריבה ה' את יריביו, אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה אם אין אתה עומד עלי אין לי מי יעמוד עלי, ראה מה עושים לי ראיתיה ה' עותתי ראית כל נקמתם שמעת חרפתם, אתה שמעת אתה עמוד עלי. וכן דוד אמר הבה לנו עזרת מצר, עבד בשר ודם יכול לומר לבעליו אדוני ריבה את אויבי וצא הלחם עמו, והקב"ה אמר לדוד עסוק בתורה ואני נלחם מלחמותיך, וכן משה אמר על כן יאמר בספר מלחמות ה' אתם עסקתם בספר ואני נלחם על ידיכם". כולם יודעים אין שום כח לשום דבר רואים, הדבר היחיד שיכול זה מה שדוד המלך אמר ריבה ה' את יריביו, צריך להתפלל להקב"ה, הקב"ה הוא יכול, ראה מה עושים לי, והקב"ה אמר לדוד עסוק בתורה ואני נלחם מלחמותיך, וכן משה אמר על כן יאמר בספר מלחמות ה', אתם עסקתם בספר ואני נלחם על ידיכם. הקב"ה יעזור שיהיה חיזוק שכל הבני התורה בכל אתר ואתר, פה ובכל מקום שבאים ומתחזקים לומדים תורה, אז וודאי על ידי זה נזכה לישועת ה' שהקב"ה כמו שכתוב עסוק בתורה ואני נלחם מלחמותיך, כן יהי רצון".

הגאון רבי ברוך דב דיסקין שליט"א

אמירת תהלים

ביום שמחת תורה אחה"צ, כאשר הגיעו הדיווחים הקשים מהמצב הקשה השורר בארה"ק, ניגש ראש הישיבה שליט"א לפני העמוד קודם תפילת מנחה ואמר שני פרקי תהילים ברגש רב.

סיום ההקפות עם צאת החג

כמו"כ הורה ראש הישיבה שליט"א לסיים את ההקפות מיד עם צאת החג.

הגאון רבי אשר וייס שליט"א

בדברי חיזוק שנשא הרב שליט"א, אמר את הדברים הבאים: "חייבים לחזור לישיבות! לא ייתכן כשבחורים צעירים יוצאים לקרב, שאחרים יתבטלו מהתורה!

אנחנו צריכים את מלחמתה של תורה כדי לתת כוח לחיילים שיוצאים לקרב, בזכות תלמוד תורה, בנינו עומדים בקרב במלחמה".

הגאון רבי מרדכי שמואל אדלשטיין שליט"א

ביום שמחת תורה בשעות הבוקר, כאשר החלו להגיע השמועות על המצב הקשה, הורה הרב שליט"א להפסיק את ההקפות בבתי מדרשו בשכונת נאות יוסף ובית הכנסת נחלת יעקב, והחל באמירת פרקי תהלים עם הציבור פסוק בפסוק.

הגה"צ רבי בנימין פינקל שליט"א

בכי לא נשלט

בשעות הבוקר של שמחת תורה, כאשר החלו להתפרסם הידיעות המחרידות על מה שמתרחש בדרום, פרץ המשגיח שליט"א בבכי מר. לשאלת בחורים האם מותר לבכות בשבת ענה להם המשגיח שליט"א, שכשיש כל כך הרבה יהודים בצער ל"ע זה כבר לא נשלט.

אמירת תהלים באמצע ההקפות

לאחר מכן נשאל המשגיח שליט"א ע"י ראש הישיבה הגרא"י פינקל שליט"א האם להפסיק את ההקפות, והכריע שבין ההקפות יעצרו לומר תהלים, אבל אין תועלת בהפסקת ההקפות לגמרי, היות והציבור יכנס לחרדה גדולה מאוד. לאמירת תהלים ניגש המשגיח שליט"א, וזעק בקול בוכים עם בני הישיבה לביטול הגזירות.

הקפות בליל יו"ט שני לבני חו"ל

בליל יום טוב שני התקיימו הקפות לבני חו"ל, ואז כאשר הגיעו ידיעות ברורות יותר על המצב הנורא, היתה חרדה גדולה יותר, והמשגיח שליט"א עודדם שהישיבה זה המקום המוגן ביותר ותמיד צריך סייעתא דשמיא.

חיזוק באמירת תהלים ובלימוד הלכות שבת

למחרת מסר המשגיח שליט"א הודעה מוקלטת לאלפי בחורי ואברכי ישיבת מיר עקב המלחמה, ובה אמר את הדברים דלהלן:

"אחי ורעי כל בני הישיבה הנחמדה והיקרה, אברכים בחורים כולם כאחד. אנחנו בעת צרה ליעקב, צרה גדולה כלל ישראל אכלים שבורים רצוצים חולים בגוף ובנפש פצועים אי אפשר לתאר. אבינו אב הרחמן רוצה שנרבה זכויות, והתפקיד עכשיו הרב והעצום, זה להרבות זכויות מצד תוספת רחמים ומצד נושא בעול עם חברו. לגבי סדרי הישיבה אז תבוא הודעה נפרדת לפי מה שנקבל מגדולי ישראל.

אבל וודאי שכל אחד התפקיד שלו הוא כאמור להוסיף ולהוסיף, מאד חשוב בבית ללמוד עם הילדים יחד, לומר פרקי תהלים איתם וגם עם האשת חיל' לא בפאניקה, להגיד פרקי תהלים כמו שיר מזמור לאסוף פרק פ"ג, או י"ג, או שיר המעלות ממעמקים, או אשא עיני, מה שהם יגידו ויחד עם הילדים, ולהגיד להם שהקב"ה רוצה את התפילות של כולם, ואח"כ ללמוד איתם קצת.

ולא לשכוח להתחזק בענין כמו שדברו כאן בישיבה חיזוק בלימוד הלכות שבת, ואז הקב"ה אב הרחמן ירחם עלינו ויהיה הצלה לכלל ישראל, והרבה ישועות לכלל ישראל ונזכה לראות בגאולה השלמה ונזכה לעשות להקב"ה נחת רוח בלב שלם", סיים המשגיח שליט"א את דבריו.

כמו כן ישיבות רבות שפנו למשגיח שליט"א בשאלה במה להתחזק וכימד לחזק את הבחורים, לכולם הורה המשגיח שליט"א להתחזק בהלכות שבת.

הגאון רבי ישראל גואלמן שליט"א

במוצאי שמחת תורה, הורה הרב שליט"א, לבני קהילתו 'שערי תבונה' - רמות א' בירושלים, להשאיר את המקלטים נקיים. ולא להחזיר בינתיים את דפנות הסוכה וכדו' לאחסון במקלט.

הגאון רבי יעקב קרפ שליט"א

ראש הישיבה שליט"א נשא דברי חיזוק במוצאי החג בקו המידע של ישיבת קרית מלך, ואמר לתלמידיו את הדברים הבאים: "עת צרה ליעקב וממנה יוושע, קשה מאד לדבר, תמיד בזמן הזה השמחה בעיצומה, והקב"ה סיבב את זה שיש לנו עכשיו עת צרה, והדבר היחידי שאנחנו יכולים לעשות זה להתחזק בלימוד, בזמן שהקול קול יעקב אין הידיים ידי עשו. כמובן שהיצר הרע מפתה שצריך לשמוע ולראות דברים, לשמוע את הנייעס, אבל כל הדברים האלה לא עוזרים רק גורעים. הזכויות של אלה שמתגברים ויושבים ולומדים זה הדבר היחידי שיכול לעזור בפרט שיש עכשיו מצב קשה, יש בני ערובה ויש עדיין מצב של מלחמה, ולא יודעים, כל הזמן שומעים את הטילים את הרקטות, יותר רחוק יותר קרוב, שהקב"ה ישמור את כל עם ישראל מכל צרה וצוקה. הדבר היחידי שיכול לעזור לכולנו זה ע"י שיושבים ולומדים כמו שצריך, שהקב"ה יעזור שבזכות זה באמת אז יהיה ממנה יוושע, ונוכל באמת לשמוח כל השנה ולהינצל מכל הפורעניות".

הגאון רבי יחיאל קלרמן שליט"א

ראש הישיבה שליט"א נשא דברים נרגשים בהיכל ישיבת ארחות תורה, מיד במוצאי שמחת תורה לאחר תפילת ערבית קודם הבדלה, בדבריו אמר: "עכשיו סיימנו את הימים הנוראים, הימים שמתחילים בר"ה ויום כיפור וממשיכים בסוכות, לימים של דרשו ה' בהמצאו, שאנו קרובים להקב"ה בקרבה מיוחדת באהבה שאנחנו מראים להקב"ה בזה שאנחנו מקיימים את מצוותיו, והאהבה שהקב"ה אוהב אותנו זה בלי גבול. עכשיו לפנינו ימים נוראים מסוג אחר, ימים נוראים שאנחנו באמת לא יודעים הקב"ה הוא המלך והשליט, כל דבר מכוון על ידי הקב"ה בכל פרט ופרט לכלל ולפרט. אנחנו כולנו וודאי שנמצאים במצב שמחייב אותנו להבין, כמו שכתוב בפסוק הקל קול יעקב הידיים ידי עשו, חז"ל דורשים הקול קול יעקב אז אין הידיים ידי עשו, שהקול קול יעקב, כמה שיותר קול יעקב כמה שמרבים בתורה מרבים בתפילה מרבים באמונה מרבים בכבוד שמים, זה מה שיכול להגן מפני מה שקורה. לא נבראו רעמים אלא כדי לפשט עקמימות שבלב, הרעמים שאנחנו שומעים עכשיו זה רעמים שקצת מפחידים יותר מאשר הרעמים שאנחנו רגילים אליהם כל שנה, פה אנחנו רואים בחוש שאנו ביד ה', וששום דבר לא יכול להושיע אותנו מלבד הקב"ה בעצמו. והישועה של הקב"ה זה רק על ידי שאנחנו עושים את שלנו, אנחנו מרבים בקול יעקב, צריכים לדעת שהקב"ה מדבר אלינו, וכל מה שנעשה, כל מה שהולך עכשיו זה הכל אנחנו אלו שהקב"ה מדבר איתם. לא מדברים למי שלא מבין מה הקב"ה רוצה, אז אליו הקב"ה לא מדבר, ורחמנות עליו, אנחנו שכן מבינים את דבר ה' אז מצווה עלינו ואנחנו חייבים לקחת את הדברים ברצינות, להרבות בתורה להרבות בתפילה, לא להסתובב סתם זה ודאי אין מה לדבר. צריך לדעת שכל מילה של תורה בונה את העולם וכל מילה של תורה מגינה על כלל ישראל, אנחנו צריכים הגנה עלינו, ועל אחרים בכל מקום שהם, אמרו שיש שבויים שיש כל מיני ... נורא נוראות מה שהולך, אז חובתינו בשעה הזאת להיות קשורים להקב"ה להמשיך בגשר החזק שלנו עם בורא עולם, כמו שראינו עכשיו בימים הנוראים, הגשר החזק שלנו עם בורא צריך להשאר חזק, והחוזק של הקשר הוא רק ע"י לימוד התורה ותפילות. ובעז"ה שה' ירחם על עמו ישראל ויהיה רק תשועה גדולה, ולא יהיה שום צער, בעז"ה נקווה לה', אבל אנחנו צריכים לעשות את שלנו, הקב"ה יעזור שנעשה את זה כמו שהוא רוצה, כמו שהוא מבקש מאיתנו, כמו שהוא מדבר אלינו, ונקווה שבאמת הישועה תבוא".

שיעור בענייני השעה - הרב יחיאל יעקובסון שליט"א

בתקופה זו נשמעים ונכתבים הרבה דברים, לא באתי להוסיף על הדברים אלא להפחית ולצמצם. אני לא אומר מה שנראה ל'עניות דעתי' אלא את מעט דברי-התורה שקיבלתי מרבתי בעבר בתקופות כאלו, ומתוך המלצה לשמוע כמה שפחות דברים בענייני הזמן אלא אם הם דברים שאתה השומע שמעת **אישית** מגדולי ישראל, ואפילו לא מה שאחרים אומרים בשמם.

יש כאלו שאומרים שהם מבינים למה המלחמה התחילה דווקא ביום הזה, אם מפני שלא הצלחנו בעבודתנו של התפילה ביום כיפור או השמחה בשמיני-עצרת וכדו'. שמעתי במפורש שדברים אלו הם כפירה בכח התפילה, או כפירה בהלכה. כולנו קיימנו את ההלכות כראוי בימים האלו כלל ישראל התעלה כולו בזכותנו. וככל שהמצב הוא גרוע, הוא יכול היה להיות גרוע הרבה יותר לולא הזכויות שלנו.

כשהתחילה מלחמת יום-הכיפורים, ג"כ נאמרו דיבורים כאלו ממש, וראיתי אצל הרב אברמסקי ואצל הרב שך, הראש-ישיבה והמשגיח בישיבה בה למדתי ועוד מגדולי ישראל, שכעסו ממש ודיברו בחריפות נגד גישה זו. הנוסח שהם אמרו, שצריך להסתכל על זה במבט של חסד ה', שהקב"ה גלגל שהמלחמה תפרוץ ביו"כ, ובזכות התפילות של יו"כ, יהיו לנו הרבה זכויות ויצטמצם הנזק מאוד. כך גם עכשיו, קיימנו ב"ה את כל הלכות המועדים וה' סובב שזה יפרוץ בזמני חסד ולא יהיה הרבה יותר גרוע. כך צריך להסתכל על המצב ולא בשום דרך אחרת.

עוד אוסיף באותיות של קידוש לבנה. **אנחנו לא אשמים במצב!!** לא יתכן שאנחנו, שומרי תורה ומצוות, אשמים בנזק שלא רצינו לגרום. ביררתי זאת אישית אצל הסטייפלר, ואצל גדולי הדור הקודם, וזו דעתם הפשוטה. הסטייפלר אמר לי שלא יתכן שיאשימו אדם בנזק כשהוא לא התכוון במזיד לגרום רעה. נכון שאנחנו עדיין לא מושלמים ועל כך נאמר שכל דור שלא נבנה ביהמ"ק בימיו, כאילו נחרב בימיו. אבל חלילה לייחס לנו צער של הריגת אנשים וסבל רב, בגלל שאנחנו לא היינו בסדר.

יש לפנינו ניסיון, צריך לדעת איך עומדים בו. כל ניסיון מגיע כדי לרומם אותנו, אפילו אם משהו זעיר כחוט-השערה, אבל צריך שנתרומם בו, בין בדבר מסוים לתקופת הניסיון ובין בדבר שיימשך אח"כ, כי זו מטרת הניסיון, לא יתכן שהוא נגמר ונשארו בדיוק אותו דבר, כי זה נגמר, שהרי מטרת הניסיון היא לרומם, כפי שמפרש רש"י על הפסוק "כי לבעבור נסות אתכם בא האלוקים", [לשון רש"י הוא: נסות - לשון הרמה וגדולה, כמו (ישעיה סב י) הרימו נס, ארים נסי וגו' שהוא זקוף]. כל ניסיון אמור לרומם ולקדם.

יש ניסיון להתמודד עם המצב הנוכחי ויש ניסיון לטווח הארוך, כדלהלן.

קיבלנו מרבותינו במלחמת ששת הימים ובמלחמת יו"כ, שעיקר הניסיון הוא באמונה. לתקן את ההרגשה של 'כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה'. אני זוכר במלחמת ששת הימים את ההרגשה הקשה שהייתה במשך כמה שבועות קודם המלחמה. קשה לתאר את כל שהיה, היו אז משפחות של אנשים שעלו מהשואה כאובים וראו עולם שלם מתנפץ לנגד עיניהם, והיה מתח נוראי בא"י, אימהות אמרו זו לזו שכדאי לשלוח ילדים לחו"ל כדי שיישאר זכר מהמשפחה, הצבא הכין שמונת אלפים ארונות קבורה בשביל אלו שאמורים להיהרג בשלב הראשון של המלחמה בלבד. ואילו הרב אברמסקי היה רגוע מאוד, הוא אמר שהוא רואה שאנשים לא בוטחים

בצבא, ושכולם מאוחדים, ובגלל ב' נקודות אלו הוא בטוח שבע"ה יהיה ניצחון. הוא כ"כ האמין בזה, שאנחנו הנערים שהיינו נמצאים בסביבתו, היינו רגועים כמותו וכלל לא פחדנו.

לעומת זאת, לקראת מלחמת יו"כ, שהיה רהב במדינה והרגשה שיש צבא חזק ואין ממה לפחד, שאנחנו הכי חזקים מכל העולם, אז גדולי ישראל חששו ופחדו מאוד, כפי שאכן נגלה לעין כל ביום-הכיפורים. הרב אברמסקי הזכיר אז את הפסוק "עד רדת חומותיך הגבוהות והבצורות אשר אתה בוטח בהן בכל ארצך". ואמר, שיחסית זה חסד עצום. הציבור היו בדיכאון נורא, המון קצינים ירדו מהארץ, והוא אמר שזה נס, שהתנפץ האליל של צה"ל, ויחד עם זה ה' שמר עלינו ואנחנו עדיין שורדים.

ברור לכולם, שזה המצב גם עכשיו. כל אחד יודה בליבו שאמנם אנו אומרים בפה שאנחנו בוטחים בה' ומאמינים בה' והקב"ה מנהל את כל העולם, אבל יחד עם זה כשקוראים בעיתון על מבצע של המוסד או של השב"כ, זה עושה לנו טוב בלב. נכון שהכל חסדי ה' אבל יש גם צה"ל, עושים מעין 'בטחון בשיתוף', 'כוחי ועוצם ידי' בשיתוף עם סייעתא דשמיא. עכשיו הקב"ה הראה לנו בצורה מאוד כואבת שאין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים. זה כלל הניסיון בין למצב עכשיו ובין לטווח הארוך.

הדבר שהכי מחדיר לעומק את התחושה של 'כוחי ועוצם ידי' הוא העיסוק בחדשות, השמיעה של הפרטים שוב ושוב, שמחדירה ללב את ההרגשה שזה תלוי בפוליטיקאים ובראש-הממשלה, מה הוא עושה ואיך ההוא הגיב. אני ממליץ על דרך חיים ואיכות חיים נפלאה, להפסיק להתעסק, לא לשמוע ולא להתעדכן. יש איזו הרגשה שאם אני שומע, יש לי איזו שליטה במצב, וזו בדיוק הנקודה שצריך להיזהר ממנה. אין לך שום שליטה במצב, הידיעות האלו לא עוזרות שום דבר, רק לשטוף את המח כנגד האמונה שהקב"ה מנהל את העולם. אם יש ידיעות שצריך לדעת מצד ההשתדלות, הם יגיעו לאוזניך גם אם לא תקרא ולא תשמע אף אחד. הקב"ה מנהל את העולם וזה מה שחשוב.

באופן מעשי, כתוב ברמב"ם (הלכות תעניות, א' ג') שאם אדם לא מתפלל בשעת צרה, זו דרך אכזריות. קיבלנו מרבותינו במלחמות הקודמות, שצריך להגיד ג' פרקי תהלים, והפרקים שנהגו תמיד לומר הם: **פרק צ"א, פרק ק"ל ופרק קמ"ב**. והעיקר הוא להגיד אותם מתוך כוונה, לא רק עבור עצמינו. אפילו במלחמות אחאב, נאמר שהוא ניצח כי לא היו דלטורים ביניהם. כי הם היו בשלום, [כמו שהוזכר לעיל בשם הרב אברמסקי שאמר כך לפני מלחמת ששת הימים]. לכן צריך להגיד את התהילים למען כלל ישראל, ולמען השכינה ששרויה בצער. השכינה משולה לאמא שצריכה לירות את האבר של הבן שלה כדי להציל את חייו וזה מאוד כואב לה ומצער אותה אלא שאין לה ברירה. ואנחנו צריכים להשתתף בצער השכינה ולהשתתף בצרתם של כלל ישראל באמירת 'אחינו כל בית ישראל' או בנוסח אחר בסגנון זה. ובמיוחד בארצינו הקדושה ובמיוחד בעירנו, יש דין ש'עניי עירך קודמים', ושאלו שכבר בצער, שיתנחמו, שלא יסבלו. ותוך כדי כך מותר לנו לכוון ש'המתפלל על אחרים והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה', שבוודאי אין הכוונה שירמה את עצמו שהוא מתכוון רק על השני, אלא גם אם הוא מתכוון על עצמו, בכל-זאת, עצם העובדה שהוא מסוגל בשעת כאב וחרדה ומתח, לחשוב גם על השני, זה מעניק עוצמה רבה מאוד לתפילתו.

וגם צריך לברך זה את זה מהלב '**ברכת הדיוט**'. כך קיבלתי מרבותינו שמה שנאמר 'אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך' לא נאמר רק לגבי ברכה שאחר מברך אותך אלא שתייחס חשיבות זו על ברכה שאתה מברך אחר. המעלה בברכת הדיוט, היא כמו המשל הידוע ששמעתי מכמה מקורות ובתוכם מהאדמו"ר הזקן מאמשינוב זצ"ל, שלאמא אין צער גדול יותר מאשר לראות את שני ילדיה במריבה זה עם זה, וכשהם חיים בשלום זה עם

זה, היא מרגישה טוב. וכשרואה אח אחד מטפל בשני, היא שמחה מאוד וזה גורם לה לתת ולהשפיע עליהם יותר, ואפילו אם היא ביקשה מאחד הגדול שיטפל בקטן, זה משמח אותה מאוד, אבל כשעושה זאת מעצמו, זו השמחה הגדולה ביותר ששייכת. ובבחינה מסוימת אפילו יותר מברכת חכם, כי חכם, כביכול ה' מינה אותו על כך, לדאוג ולהתפלל, אבל כשאדם רגיל מברך את השני וחושב עליו, מאחל לו מהלב 'בוקר טוב', 'יום טוב', 'שיהיה לך בהצלחה', זו מעלה מיוחדת.

סיפר לי לאחרונה רבי דב לנדא שליט"א, שאדם בא לחפץ-חיים ביום שישי לבכות לו על צרת אשתו, ואמר לו החפץ-חיים שילך למקווה ויחפש אדם שבא לטבול לכבוד שב"ק ויבקש ממנו ברכה. ואמר לי רבי דב, שהעולם חושב שזו ענווה של החפץ-חיים, ואני אומר שזה לא נכון, אלא יש מעלה בברכת הדיוט שיכולה לפעמים לפעול יותר מברכתו של החפץ-חיים, וכך הוא הרגיש באותה שעה.

לסיכום, יש להתחזק בתקופה זו בג' פרקי תהילים על כלל ישראל. ופעם ביום לברך ברכה קצרה ידיד או שכן ולהתכוון לזה.

לטווח הארוך. להתחזק בביטחון היום-יומי, מה שקובע את אמונת האדם שהקב"ה מנהל את העולם. הצורה הכי ראויה לכך, זה סוד 'מאה ברכות'. ברכה אחת ביום בצורה נכונה. לא להגיד תודה בצורה נימוסית, אלא להטמיע בלב שאני סומך על הקב"ה. כל אדם שקם בבוקר, סומך על עצמו ועל המציאות שהוא יראה והוא ילך וכו', והמטרה היא, לקחת את הבטחון עצמו ולהעביר זאת לקב"ה. זו כוונת חז"ל 'התולה בטחונו בקב"ה', דמשמע, שהביטחון קיים והוא תולה זאת בקב"ה, וכך נאמר כמה פעמים בפסוקים ובחז"ל 'בטחו אל השם' שהכוונה היא לקחת את תחושת הבטחון הקיימת ולהפנות אותה למקום הנכון, לקב"ה. ברכה אחת ביום, כדאי בברכות השחר, לזכור את התוכן, למשל, ברוך אתה ה' אלוקינו - 'כל ברכה שאין עמה שם ומלכות אינה ברכה' - מלך העולם, שמוליך את העולם, מנהיג את העולם. דרך משל, רוקע הארץ על המים, אני מזכיר לעצמי שהביטחון שלי בהליכתי ברחוב שהבניינים לא יפלו ולא תהיה רעידת אדמה, ומי התהום לא יציפו עכשיו את העולם כמו בדור אנוש, הם בגלל שה' הוא במשך כל רגע רוקע הארץ על המים. אין שום מציאות קיימת בעולם אלא רצון ה' שמחדש אותו. או למשל ברכת 'פוקח עורים', ההרגשה שכל אדם שקיבל פעם ראייה מה', ועכשיו אני רואה כרגיל אלא מודה לה', וזה לא נכון, בעצם אני עיוור ומקבל מה' ראייה בכל רגע. וכן למשל 'מלביש ערומים', אדם מרגיש שיש לו הכנסות, מילגות וכדו' וזה לא נכון, אתה בעצם ערום וה' מלביש אותך. וכן בברכות הנהנין, למשל 'בורא פרי העץ', מה שאני בטוח שיש אדמה וגדל עליה עץ ועליו יגדל תפוח בשבילי ואני בטוח שמערכת העיכול המסועפת תעכל אותו, ואהיה שבע, זו הוויה של הקב"ה. וזה הכוונה בטחון, דברים שאדם סומך על המציאות שנראית לו קיימת, שיעביר את הכל לקב"ה. עליו היא ההסתמכות.

מעבר לכך כאמור, לא להתעסק עם כל עדכוני החדשות. בדרך כלל הדרך הרגילה אדם רגיל לברוח מחרדות, היא בזה שהוא מדחיק ומנסה להתעלם. לפעמים על-ידי שהוא לא עוסק אתם כלל וכלל, ולפעמים בדרך הגרועה יותר, שהוא מדחיק ע"י שהוא עוסק הרבה בפרטים ו'מאבד' את התמונה הכללית. הדחקה זו אינה מועילה באמת כי יש מועקה בלב, הלב מרגיש שהאדם לא עשה את הדברים הנכונים ומתחכם. אבל כשאדם עושה את מה שהוא צריך, ואז הוא מדחיק, זו הדרך הנכונה, זו הצורה שה' ברא להתמודד עם חרדה. לא להיכנס לחרדות, לא לברר פרטים ושמועות, להתרכז במה שרואים וכל אחד שיתחזק במה שיכול להתחזק וכו"ל. כך קיבלתי מרבתי.

שיהיה לכולם גאולה שלמה במהרה בימינו. אמן!

צידה לדרך

סלון תורני אקטואלי לילדי ישראל

י"ל מידי שבוע עם תכנים מגוונים

צידה לדרך | פרשת בראשית

גליון מס' 155 - התשפ"ד

בדרך הזמן

תפילה לישועה

כל אימת שמתרחת צרה, או כאשר רוחות מלחמה מנשבות בעולם והלכבות הולמים מיוחד, מקוים יהודים לגאולה השלמה וכמעט ששומעים את פעמי המשיח. אלא שהתקווה הגדולה נכזבת שוב, והתחושה היא שיש משהו שצדיו חסר ועוד לא נעשה. מהו הדבר שבדינו לעשות?

שאלה זו שאל ה"חפץ חיים" את רבי בנימין הצדיק, המגיד מראדן, כאשר הגיע לבקר בביתו. ה"חפץ חיים" נאנח ואמר: "אוי וי, ר' בנימין, מה יהיה? גלות כה ארכה, לילה כה חשוך!"

ענהו המגיד: רבי, אמשל לפניכם משל.

במהלך חורף קשה יצאו כמה בעלי בתים לנסיעה ארוכה, הנמשכת כמה ימים, מפטרבורג לאודסה. הואיל ובעצמו של החורף ירדו שלגים כבדים, הם שכרו עגלת שלג מיוחדת שנקראת 'שליטין', אשר נרתמה לשני סוסים בריאים וזקנים. הם עצמם התכוננו לכפור העז, והתעטפו במעילים כבדים.

העגלון יצא לדרך בתחלת הלילה. בתוך העגלה אמרו הנוסעים קצת תחלים, שוחחו ביניהם והעבירו באפן זה כמה שעות. אחר כך הוציאו קצת יי"ש כדי לחמם את העצמות, וכלם שתו והתחממו ונרדמו בזה אחר זה.

בינתיים האיר הבקר, אה הנוסעים נותרו רדומים. בעונה זו של השנה שעות האור הן מועטות, כך יצא שהנוסעים שימשו חזק במשך יותר משתים עשרה שעות, והתעוררו כאשר שוב החשך היום. אמרו

ה"חפץ חיים" וצ"ל

קצת תחלים, שוחחו כמה שעות, הוציאו יי"ש ושתו, ונרדמו במהלך כל היום. כשהתעוררו לבסוף משנתם - שרר בחוץ חשך מחלט.

תחו הנוסעים וקבלו לפני העגלון: מה קורה כאן? איך יתכן שהלילה ארוך כל כך ואינו נגמר לעולם!? השיב להם העגלון: על איזה לילה ארוך אתם מדברים? עבר יום אחד, עברו יומים - הבעיה שלכם היא שישנתם בימים הללו...

סים המגיד: על כך אומר הנביא ישעיה "שמר מה מליל, אמר שומר אתה בקר וגם לילה אם תבציעו בעיני שבו אתיו" (ישעיה כא, יא-יב) - שואלים אנו את הקב"ה, שהוא שומר ישראל: "שמר מה מליל" - למה זה הלילה והגלות כה ארוכה הם? והשומר

עונה: "אתא בקר" - כבר היה בקר, כבר היו כמה וכמה הזדמנויות לגאלה, אך אתם אחרתם את הבקר וגם לילה" - וכבר בא לילה חדש.

ומה העצה לזה?

היא מתבארת בהמשך הפסוק "אם תבעיון בעיו" עליכם להתפלל, כפי שמפרש רש"י שם: "אם תבקשו בקשתכם למחר הקץ", וכן "שבו אתיו" לשוב בתשובה.

הרי לנו כי במשך שנות הגלות הארוכות היו כמה הזדמנויות שהמשיח כבר היה בפתח - והחמצנו את בואו!

מה היה חסר בכדי שיתגלה? תפלה, בקשה. עוד קצת תפלות וזעקות - והיינו נושעים!

לו היו מבינים באותה תקופה אלו שבין כה וכה התפללו, שעם קצת מאמץ נוסף המשיח היה בא - בודאי היו עושים את המאמץ הזה. אלא שלא האמינו בכחם, ועל כן לא נושענו.

ומי יודע אם שעה זו בדיוק אינה עת רצון. יתכן שגם עתה, אם אתה תאזר חיל, תכונן את לבך ותבקש ותפציר מה' יתברך שיגאלנו - נזכה עתה לגאלה השלמה.

בידינו הדבר!

(מתוך הספר החדש על עניני תפילה - "אוחילה לא-ל")

ביד ה' להפך ברגע את הכל

"החזון איש" זצ"ל אומר, שכאשר האדם נתקל במקרה, אשר לפי נהג העולם צפויה ממנו סכנה, מדרכי הטבע הוא לפחד.

אדם חלש באמונה עשוי לשכח ש"אין המקרה אדון לנו", ואין דבר המונע מה' להושיע אותו גם במצב שנראה הכי גרוע. אולם אדם הבוטח בה' גם בשעה קשה, מחזיר בלבו את האמת כי אין לפניו שום פגע רע מיד המקרה. הכל מאתו יתברך, בין לטוב ובין למוטב.

עצם האמונה והפטחון בבורא העולם שעושה הכל לטובה, מפיגים את הפחד והחששות. על ידי כן מחזק האדם את עצמו באמונה ובצפיה לישועה, מתוך

ידיעה שאין לפניו נטיה לרעה יותר מנטיה לטובה, שהרי ביד ה' להפך ברגע את כל הנסבות והכל ישתנה לטובה.

לפי זה - אומר רבי אריה שכתב זצ"ל - גם אם נראה לעין שאדם נוטה חלילה למות, והרופאים אומרים שיש תשעים אחוז שהחולה ימות - זו לא השערה נכונה, משום שביד ה' להפך את הכל במאה אחוז לטובה. אין מקרה ואין טבע, מה שהקב"ה גזור - זה מה שקורה בעולם. כפי שאנו רואים לא פעם את מעשי ה', כשהרופאים לא צודקים בהשערותיהם.

לא אחת אנו רואים אנשים נוסעים ברכב המתקדם במהירות. נראה שבעוד רגע הוא מתנגש חזיתית ברכב הבא ממול. אבל הם כלל אינם פוחדים, משום שהם יודעים שהמחזיק בהגה ושולט בו, עומד להסיט את הרכב ברגע הנכון ולמנע את ההתנגשות. גם כשנראה שתשעים אחוז שעומדת להיות תאונה, די בהטיה זעירה של ההגה, והכל בא על מקומו בשלום. בדומה לכה, אנו יודעים כי מי שמחזיק את ההגה של העולם הוא בורא העולם. הוא כל יכול, והוא שולט על הכל, ויכול בכל רגע לשנות את המצב, להציל את האדם ולהפך הכל לטובה.

מאחר שהכל בידי ה' ותמיד יש סכוי לשנוי לטובה, עלינו להתפלל אל הקב"ה ולהתחנן לפניו שיושיענו. אבל התפלות צריכות לבוא בלא שנגסה חלילה להכתיב לקב"ה מה לעשות ואיה לעשות. הקב"ה יודע יותר מאתנו מה טוב בשבילנו. לכן כאשר אדם מתפלל ומתפלל ובקשתו אינה נענית, עליו להבין שכרגע טוב בשבילו שבקשתו לא תענה.

אמנם על האדם להתפלל, משום שיתכן שהסרה לו זכות התפילה הזאת, כדי להפך את מצבו לטובה. אבל אם תפלתו לא נענתה, עליו להיות סמוך ובטוח שהקב"ה יודע מה טוב לו, וכל מה שיה' עושה - הוא לטובה, כפי שנאמר בפסוק: "הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט, ק-ל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא" (דברים לב, ד).

(מתוך הספר החדש על עניני תפילה - "אוחילה לק-ל")

בְּדֶרֶךְ רִבּוּתָנוּ

מִזְהָה וּמִזְהָה אֶל תַּנַּח יְדָה

תְּקוּפָה קִשָּׁה עוֹבְרֶת עַל הָעַם הַיּוֹשֵׁב בְּאַרְץ. שׁוֹנְאֵנוּ נִשְׂאוּ רֹאשׁ, חֲרָבָם שְׁלוּפָה בְּיָדָם, וְהֵם שׁוֹפְכִים דָּם נָקִי בְּרֹאשׁ חוֹצוֹת. פִּיֶּצֶד יֵשׁ לְהַתְנַהֵג בְּעֵת שְׂכּוֹז?

שֶׁחַ מֶרֶץ קָמִיָּה גִיסוֹ, הָרֵב זִילְבְּרֶשֶׁטִּין:

נֶאֱמַר בַּפֶּסוּק (קֹהֶלֶת ז', יז-יח): "אֶל תִּרְשַׁע הָרֶבֶה וְאֶל תִּהְיֶי סָכָל לָמָּה תָמוּת בְּלֹא עֵתָּה. טוֹב אֲשֶׁר תֵּאָחֵז בְּזֶה וְגַם מִזְהָה אֶל תַּנַּח אֶת יְדָה, כִּי יֵרָא אֱלֹקִים נִצָּא אֶת כָּלָם".

מִפְּרֶשׁ הַ"מְצוּדֶת דּוּד": "אֶל תִּרְשַׁע הָרֶבֶה" - אִם בָּא לָהּ דִּבְרַת הַמַּחְרִיד, אֶל תִּחְרַד יוֹתֵר מִדָּאִי וְלֹא תִבְלָבֵל דַּעְתָּה. 'וְאֶל תִּהְיֶי סָכָל' - לִבְלִי הִרְגִישׁ כְּלוֹם בְּדִבְרַת הַמַּחְרִיד. 'לָמָּה תָמוּת בְּלֹא עֵתָּה' - לָמָּה תַעֲשֶׂה כְּזֹאת אֲשֶׁר בַּעֲבוּרִים תָמוּת בְּעוֹד שְׁלֹא נִשְׁלַם יְמִיָּה. כִּי הִחְרַד בְּיוֹתֵר הִנֵּה הִחְרַדָּה מִמִּיתוֹ, וּמִי שְׂאִינוּ מִרְגִישׁ כְּלוֹם, וְאִינוּ נִשְׁמָר מִדִּבְרַת הַמַּחְרִיד, הַמָּוֶת נִכּוֹן בְּיָדוֹ. 'טוֹב וְגו' - ר"ל לְהִחְרִיד מִדִּבְרַת הַמַּחְרִיד. 'וְגַם מִזְהָה וְגו' - ר"ל לְאִמֹץ הַלֵּב לִבְלִי תִרְגֹּשׁ הָרֶבֶה לְהִטְרִיד בְּיוֹתֵר. 'כִּי יֵרָא אֱלֹקִים' - מִי שֶׁהוּא יֵרָא אֱלֹקִים הוּא יוֹצֵא יָדֵי

שְׁנֵיהֶם. מַעֲט לְהִחְרִיד וּמַעֲט לְאִמֹץ הַלֵּב, כִּי הִחְרַד בְּיוֹתֵר הוּא כְּאִלוֹ מְסִיר בְּטַחְוֹנוֹ מִה', וּמִי שְׂאִינוּ מִרְגִישׁ כְּלוֹם הוּא כְּאִלוֹ אִינוּ חוֹשֵׁשׁ עַל גְּזֵרַת הַמָּקוֹם אֲשֶׁר שָׁלַח עֲלֵיו הִחְרַדָּה".

כְּלוּמֵר, מִי שְׂאִינוּ בְּאֶחָד מִשְׁנֵי הַקְּצוֹת גּוֹרֵם לְקַצּוֹר יְמֵיו וְיָמוֹת טָרָם וְזָמְנוֹ. בְּקִצָּה הָאֶחָד - מִי שִׁחְרַד בְּיוֹתֵר, הִחְרַדָּה מִמִּיתָה אוֹתוֹ. וְלֹא זוֹ בְּלִבְדָּה, אֲלָא הִרְיָהּ חוֹטֵא בְּחֻטָּא נּוֹסֵף שֶׁל חֶסֶר אֲמוּנָה בְּהַקְב"ה. וּבְקִצָּה הַשְּׁנִי - מִי שְׁנוֹתֵר אֲדִישׁ לְגַמְרִי, מִן הַסֵּתֶם גַּם אִינוּ נֹהֵר וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ מִגְּזֵרֹת הַקְב"ה, הַמָּוֶת נִכּוֹן בְּיָדוֹ.

אָדָם הַמִּתְחַזֵּק בְּאֲמוּנָה בְּהַשִּׁי"ת רוֹאֶה בְּכָל הָעוֹבֵר עֲלָיו גַּם מִשְׁמַיִם, וְהִרְיָהּ מוֹדָה לְהַשִּׁי"ת עַל כָּל דִּבְרַת וְדִבְרַת. הוּא יוֹדֵעַ שְׁאֵלֵקִים לֹא חַיִּב לַעֲשׂוֹת לוֹ מְאֻמָּה, וּמִמִּילָא כָּל טוֹבָה הַנַּעֲשִׂית עִמּוֹ הִיא בְּבַחֲיִנַת גַּם.

הַזִּיק בְּבִטְחָוֶן וְרִגְשׁוֹת הוֹדָיָה לְהַשִּׁי"ת - זֶה מִה שֶׁדְּרוֹשׁ מֵאֲתָנוּ בְּעֵת הַזֶּה. לְדַעַת שֶׁהַקְב"ה מְחוֹלֵל עִמָּנוּ נִסִּים, גְּלוּיִים וְשְׂאִינָם גְּלוּיִים, וְיֵשׁ לָנוּ עַל מִי לְהַשְׁעוֹ, וּלְמִי לְהוֹדוֹת.

(מֵתוֹק הָאוֹר - פְּנִינֵי הַגֶּר"ח)

מרן הגאון רבי חיים קניבסקי זצוק"ל

אלו היה הקב"ה פוקח את עינינו, כפי שנפקחו עיני הנער, היינו רואים כי העיר בני ברק וכל מרכזי התורה מקפים במלאכי אש ובחומות בצורות וחזקות! ומה הן החומות הללו? מיליוני המשניות ומאות אלפי דפי הגמרא שנלמדו בבתי המדרש ובשיבות שבבני ברק – הם הם שימנעו בעד הסקאדים מלהכנס לעיר, הם כדגמת צבאו של אלישע.

זה כחה של תורה! בזכות לומדי התורה נצל המקום כלו.

בחי מרן הרב **שה**, אמר פעם מרן הגראי"ל שטיינמן לרבי אליהו מן, שהנה **פעל הטורים** כותב בתחלת חמש דברים (א, ג): "בארבעים. ב' במסורה - ויהי בארבעים, 'מגן אם יראה ורמח בארבעים אלף בישראל' (שופטים ה, ח). לומר: אם יהיה תלמיד חכם אחד בין ארבעים אלף - אין צריכים לא מגן ולא רמח, כי תלמיד חכם מגן עליהם מאובייהם (תנא דבי אליהו רבה פרק י), דאירי התם בתלמידי חכמים, שנאמר 'לבי לחוקקי ישראל', והכא גמי פתיב בתריה (פסוק ה) ענין התורה, שנאמר: 'הואיל משה באר את התורה'."

והנה - כה אמר הגראי"ל - בבני ברק יש את הגראמ"מ שה ואת הגר"ח קניבסקי, נמצא שרב תושבי בני ברק מוגנים.

כשספר הגר"א מן אחר כה את הדברים למרן, לא זעזעו פניו לחיוב או לשלילה.

בזכות התורה

אמר מרן הגאון רבי חיים קניבסקי לרבנית קניבסקי, כי בזמנו הבטיח דודו, ה"חזון איש", כי בבני ברק לא תפלוה פצצות כלל, והוא סמוך ובטוח בהבטחה זו.

"ומה לגבי יתר רכוצי התורה?" הקשתה.

לקח רבי חיים את ספר מלכים ב', פתחו בפרק ו', והראה לרבנית את תכן הדברים. בפרק זה מספר כי מלך ארם רצה להרג את יהורם מלך ישראל. הוא בדק היכן הוא נמצא, אבל בכל פעם ששם לו מארב - עזב יהורם את המקום ומן קצר לפני כן.

"ויסער לב מלך ארם על הדבר הזה ויקרא אל עבדיו ויאמר אליהם הלא תגידו לי מי משלנו אל מלך ישראל (מלכים ב ו, יא) - מי הוא זה הבוגד בי, ומגלה בכל פעם למלך ישראל את תכניותי?"

"ויאמר אחד מעבדיו, לוא אדני המלך, כי אלישע הנביא אשר בישראל יגיד למלך ישראל את הדברים אשר תדבר בחדר משכבה."

מלך ארם החליט לתפס את אלישע הנביא, שמיסע למלך ישראל נגדו, ולהרגו. נודע לו כי אלישע נמצא בדתן - "וישלח שמה סוסים ורכב וחיל כבד ויבאו לילה ויקפו על העיר, וישכם משרת איש האלקים לקום ויצא והנה חיל סובב את העיר וסוס ורכב ויאמר נערו אליו אהה אדני איכה נעשה?"

נערו של הנביא, נתקף בפחד עצום - הוא ראה והבין כי לכאורה המצב אבוד וצעק: "אהה אדני איכה נעשה", מה יהיה כאן?

אבל אלישע מרגיעו: "ויאמר אל תירא כי רבים אשר אתנו מאשר אותם" - הצבא שלי גדול הרבה יותר וחזק יותר מהצבא שלהם, לכן אין לה מה לפחד כלל. ואז אלישע מתפלל אל ה' ומבקש: "ה' פקח נא את עיני ויראה", ואכן נעשה הגם - "ויפקח ה' את עיני הנער וירא והנה החר מלא סוסים ורכב אש סביבת אלישע."

לאחר מכן התפלל אלישע אל הקב"ה שיכה את גדודי ארם בסנורים. הוא תעמק בהם, והוביל אותם אל מלך ישראל שישב בשומרון.

"מי היו המלאכים שהקיפו את אלישע ואת נערו?" - שאל רבנו - "מיליוני מגלות הקדש ודברי התורה שלמד אלישע!"

מרן הגר"א"ל שטיינמן וצוק"ל

האפשרות לעשות זאת. באותו יום שהכריזו אחינו שונאינו ומנדינו בערכאותיהם שאין בארץ ישראל זכות לכל מי שחפץ להקדיש עצמו לתורת ה' ועבודתו לעשות זאת - אבד חלק גדול מזכות התורה והגנתה. כשנאבדת הגנה זו - הננו נמצאים רח"ל בסכנה הגדולה ביותר שיכולה להיות! עד כאן דבריו. מלח הנחה זו, הורה רבנו וצוק"ל בעצם ימי המלחמה לאחד הר"מים החשובים שהיה צריה לנסע למסור שעורים בישיבה חשוכה בדרום, במסגרת תפקידו לחזק ולרומם את בני הישיבה. הוא שאל את רבנו אם מתר לו לנסע לשם, ונענה בזה הלשון: "הערבים מפחדים ממה, אתה יכול לנסע".

כי העוסק בתורה באמת, נקרא עליו שם ה' - "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליה ויראו ממך". ספר אותו ר"מ דבר מפלא מאד, כי באותם ימים ושעות שנסע במסירות ושהה בתוך הישיבה, אמר שעורים ודבר עם הבחורים בלמוד, לא הייתה אפילו אוזקה אחת!

(מתוך האור - פניני הגר"א"ל שטיינמן וצוק"ל)

וְלֹא רַק בְּבִנֵי בֵּרֶק...

אברהם מתל אביב הגיע אלינו באותם ימים בשאלה: הוא בעל תשובה המארגן בעירו שעורי תורה, שהם מן הדברים שצריכים תמיד חזק (ברכות לב ע"ב), ועל אחת כמה וכמה בימי מתח ונפילת הטיילים, כאשר אנשים פוחדים לצאת מבתיהם באותם זמנים. כעת הוא חושש ומתלבט אם לעזוב את העיר שמהוה מטרה עקרית לטיילי האויב, ולעבר לבני ברק? ענה לו מרן: "אם זה עסוקה, אין לה ממה לפחד. תוכל להשאיר לבטח בתל אביב", והוסיף לברכו בפסוקים ממזמור צ"א בתהלים - "לא תאנה אליה רעה ונגע לא יקרב באהלך".

(מתוך האור - פניני הגר"ח קניבסקי וצוק"ל)

בְּלִי זְכוּת הַתּוֹרָה – אֲנַחְנוּ כָּאֵן בְּסִכְנָה

בקיץ תשע"ה, בעת שהתנהלה המלחמה בעזה [צוק איתן], נחתו אלפי טילים על יושבי הארץ ובחסדי שמים היו רק פגיעות מועטות.

באותם ימים נשאל מרן הגר"א"ל שטיינמן וצוק"ל על מה עשה ה' ככה לארץ הזו. הוא והשיב: אם כי אין אתנו מי שיכול להעיד על עצמו שהוא יודע דרכי שמים, אבל עלינו להתבונן בנעשה ולראות, כי בעצם, כל קיומנו בארץ הלךש כלו אינו בדרך טבעית כלל. בהיותנו מקפים במיליוני שונאים בנפש, אשר כל חפצם הוא: "אמרו לכו ונכחידם מגוי", ומבחינה טבעית יש ביכלתם לעשות זאת, וכל רגע שעובר בלי פגע - הוא כלו מתוך שמירת השי"ת השומר עמו ישראל.

כדי לזכות לשמירה זו, נדרשת זכות התורה, אשר רק היא בלבד מגנא ומצלא, ו"אני חומה" - זו תורה, 'ושדי כמגדלות' - אלו תלמידי חכמים.

עד היום שבו פרצה המלחמה, הייתה באפן רשמי זכות לכל מי שחפץ לעסוק בתורה בארץ ישראל

בדרך הפרשה

חיוב מיתה בעוון אי נשיאה בעל

והכל הביא גם הוא מבכרות צאנו ומחלבהו וישע
ה' אל הכל ואל מנתו (ד, ה)

הכל היה קדש קדשים, הוא הביא מנחה לה' מן המבחר שבמבחר – "מבכרות צאנו ומחלבהו", והתורה מעידה שמנתו הייתה רצויה לפני ה' – "וישע ה' אל הכל ואל מנתו". ומדוע אפוא נגזרה עליו מיתה?

אומר ה"פלי קור", שהסבה שנגזרה עליו מיתה היא, משום שהוא לא התעורר מעצמו להביא את הקרבנות, וכמו שמשמע מן הכתוב: "והכל הביא גם הוא", דהינו, שראה את קזן מביא את קרבנו ועשה כמוהו.

אך הטעם הזה קשה, וכי בגלל שאדם אינו מתעורר מעצמו אלא לומד מן הזולת הוא מתחייב מיתה?

אומר רבי אליהו ברוה פינקל, כי המשגים של קזן והכל היו אחרים לגמרי מהמשגים שלנו. קזן והכל היו בפלטרין של מלה, הם היו בבריאת העולם, היו בעולם שלם ומתקן. בעולם כזה, התביעה על האדם גדולה הרבה יותר, וגם על דברים דקים שבדקים מתחייבים מיתה.

והוא מוסיף ומביא פרוש בשם האר"י ז"ל שהביא בשם הזהר הקדוש, שהסבה שהכל התחייב מיתה היא משום שהוא התרומם על ידי הקרבן למעלה נשגבה כל כך, עד שהוא הציץ בכבודו של הקב"ה, ומצאנו שמתחייבים על כך מיתה.

והוא מביא הסבר נוסף בשם גורי האר"י ז"ל: התביעה על הכל הייתה על כך שהוא ראה שפניו של קזן נפולות מכה שה' שעה אל מנתו של הכל ולא שעה אל מנתו של קזן, וכפי שמעידה התורה: "ויחר לקזן מאד ויפלו פניו", אך הכל העלים עינו מצערו של אחיו ולא שאל אותו למה נפלו פניו. אתה רואה את

אחיה שרוי בצער, איך אתה יכול להתעלם מצערך? מדוע אתה לא מנסה להקל עליו?

צא ולמד ממדותיו של מקום. לאחר שהקבה לא שעה אל מנתו של קזן וחרה לקזן מאד על כך פנה אליו הקב"ה ושאל אותו: "למה חרה לך ולמה נפלו פניו". ורק לאחר מכן הוא מדבר אתו על אפן התשובה. הכל לא נשא בעל עם חברו, ועל הפגם הזה שבמדות הוא התחייב מיתה!

ואכן, מצאנו שמתחייבים מיתה על פגם במדות טובות, שהרי זה היה עוונם של עשרים וארבעה אלה תלמידי רבי עקיבא, "שלא נהגו כבוד זה בזה" (יבמות סב ע"ב).

אתם צריכים לקומם ולהעמיד את העולם אחריכם, ואם אין לכם שלמות המדות – אין לכם זכות קיום! בספר "רמתיים צופים" על ה"תנא דבי אליהו", הביא בשם הרבי רבי בונים מפשיסחא זצ"ל, שאם אדם מקבל את חברו בסבר פנים יפות, באותו יום עסקיו מצליחים.

אתה מחפש סגולות להצלחה בעסקים? הנה! תאיר פנים לאולת. מגיע אדם זר לבית כנסת – תאיר לו פנים, תקבל אותו בסבר פנים יפות. אם תעשה כן, תראה את עסקיך מצליחים.

יהודי מארצות הברית עלה לארץ ישראל והתישב בשכונת בית וגן בירושלים. אברה מהשכונה קבל את פניו במאור פנים והביא לו רשימה של כל בתי הכנסת בבית וגן, פרוט של המזגנים והשעורים בכל בית כנסת, זמני התפלות והשעורים.

היהודי התפעל מאד מקבלת הפנים המיוחדת הזו. הוא הגיע מרחוק, המקום זר לו, הוא לא מכיר את השכונה, והנה טורחים כל כך עבורו כדי לסיע לו למצא את בית הכנסת ואת שעורי התורה המתאימים לו.

חלף זמן, ולאט לאט היהודי הסתגל לשכונה. לימים חלה ל"ע בנו של אותו אברה, והיה צריך להטיס אותו לארצות הברית. עסקנים מהשכונה אספו כסף לממון ההוצאות הרפואיות הגדולות, אך עדין היה חסר סכום כסף רציני.

ואז נודע הדבר לאותו יהודי. בלי אמר ודברים יצר קשר עם העסקנים ונטל על עצמו להשלים את מלא הסכום החסר.

כאשר האברה הזה קבל את פניו של התושב החדש בהושטת עזרה, הוא, כמובן, עשה זאת לשם שמים ולא חשב על איזו תועלת אישית שתצמח לו. אבל זה שכרה של הסברת פנים לזולת! הוא האיר פנים לזולת, ומדה כנגד מדה ה' האיר לו פנים.

רבי חיים בריים זצ"ל היה אומר: הפקשה הגדולה ביותר שעם ישראל מבקשים מהקב"ה היא הפקשה בברכת המזון שבה אנחנו אומרים: "הרחמן הוא יתפאר בנו לנצח נצחים". מתי ה' מתפאר? "ישמח ה' במעשיו" (תהלים קד, לא). ונאמר (דברי הימים א טז, כז): "עז וחדנה במקומו", כשהקב"ה במקום שלו

- תמיד יש רק שמחה.

אומר ה"פלי יקר": בסוף הפרשה נאמר (ו, ה-ו): "וירא ה' כי רעה רבת האדם... ויתעצב אל לבו". לא מצינו בטוי חריף כזה בשום מקום אחר. הקב"ה הוא מקור השמחה בעולם, ומתי היתה עצבות לפניו? כשהדור משחת במדות, כשאין הארת פנים זה לזה. בסוף תפלת שמונה-עשרה אנו אומרים: "שים שלום טובה וברכה... וברכנו אבינו כלנו יחד באור פניה, כי באור פניה נתת לנו תורה וחיים אהבה וחסד צדקה ורחמים ברכה ושלום". רשימה ארוכה של כל סוגי הברכות. ומתי זוכים לכל זה? כשיש הארת פנים. שאלו את מרן הגאון רבי חיים קניבסקי זצ"ל: היכן מתפללים על שדוכים? והשיב: בברכת כהנים - "יאר ה' פניו אליה ויחנה". כאשר יש הארת פנים של הקב"ה, הוא יתן לה חן, וכה יבוא השדוה. ובמה הכל תלוי? במה תלוי כל הבית שיקימו אחר כך? בהארת פנים.

(רבי גואל אלקריף שליט"א - שש באמרתה)

מעוניינים להנציח את העלון הבא לזכות יקירכם?
צרו איתנו קשר במייל: zaida@kerenh.org.il

**רוצים את העלון אצלכם?
שלחו בקשה לדוא"ל zaida@kerenh.org.il ונשלח אליכם!**

ת.ד. 257 בני ברק או בהעברה לבנק הפועלים סניף 655 מס' ח-: 339991 קוץ הסעה וסיעה לחולימי החינוך העצמאי ע"ר 95-659-804-5
התחומות מוכרות לצרכי מס לפי סעיף 46 כמזכיר ניתן לתרום בקלות ובמהירות בכל עמדות "מדיים פלסט" בדוכני הארץ

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

בראשית תשפ"ד

חיים של 'דירת עראי'

תוכן

א' - מבט של 'דירת עראי' / א

ב' - הנהגה של 'דירת עראי' / ג

ג' - הכנה ל'דירת קבע' / ו

שכל זך וקדמון

יתכן ובעינינו אין כאן התקדמות משמעותית - משור לפרי האדמה, אבל זה רק בגלל שאנחנו מביטים בדברים במבט לאחור, ואנחנו רגילים לרעיונות אלו, היות וכבר למדנו עליהם בחומש. אולם באותם ימי הוד קדומים, כל הוספה בעבודת ה', ולו הקטנה ביותר, היתה בעלת משמעות גדולה, שכן לא היו להם שום "תקדימים" - הוי אומר, לא היה מי שילמד אותם כיצד ובמה לעבוד את ה', מלבד שכלם. אכן, שכל זה היה זך ובלתי נגוע, ללא כל השפעות שליליות ודעות זרות, ולכן הם יכלו לסמוך עליו כדי לפלס בפניהם דרכים חדשות בעבודת ה'.

נמצא שכאשר החליט קין לעבוד את ה' באמצעות הקרבת פרי האדמה, היה בכך חידוש גדול. היתה זו דרך חדשה בעבודה.

קין לא הגיע לדרך זו כלאחר יד. עלינו להבין מי היה קין. כשהיינו בגן, לימדו אותנו שקין היה טיפוס שפל ומפוקפק, אך זוהי שטות גמורה. בנו בכורו של אדם הראשון היה איש נעלה ביותר, צדיק גדול שהלך בדרכי אביו, והוא הקדיש זמן רב בהתבוננות מהי העבודה הראויה המוטלת עליו, ושקל דרכים שונות שבהן יוכל לבטא את אהבתו ונאמנותו לאביו שבשמים.

הרעיון להקריב מפרי האדמה לא הגיע מתוך התלהבות רגעית, כפי שניתן למצוא בימינו אנשים שזוכים להשראה וחיזוק, ומתוך כך מחליטים לומר את כל ספר תהילים או דבר מעין זה. לא כך היה אצל קין. קין היה אדם מלא בדעת ובחכמה, והוא הסתובב

א' - שני אחים

חידושו של קין

כהקדמה לנושא השיחה שלנו, עלינו לייסד שני יסודות חשובים בענין לימוד החומש. ראשית, עלינו לדעת שכל דבר שנכתב בתורה הוא לימוד עבורנו. זה הפירוש של המילה "תורה" - מלשון הוראה. שנית, חשוב שנדע שכלל שהענין נכתב מוקדם יותר בתורה, הרי שיש בו לימוד כללי יותר. ככל שמתקדמים בלימוד התורה, הלימודים נעשים פרטניים יותר ויותר, אך בראשיתה של התורה מוצאים אנו את כללי החיים על פי התורה. אחר כך כבר ישנן חלוקות משנה של אותם כללים שהציבה התורה בראשיתה.

והנה, סיפורם של קין והבל נכתב ממש בתחילת התורה, וזה נותן לנו להבין שעלינו לראות בענין הזה כלל גדול בהתנהגותם של בני אדם, וזה אמור להוות עבורנו כלל גדול בעבודת ה'. זו הסיבה שהתורה כתבה את הסיפור הזה. בוודאי היו עוד מקרים רבים שהתרחשו בחייהם הארוכים של קין והבל, אולם התורה בחרה לספר דוקא את הסיפור הזה, משום שהוא מלמד אותנו כלל גדול באופן שבו התורה רוצה שנחיה את חיינו.

"וַיֵּבֶא קַיִן מִפְּרִי הָאֲדָמָה מִנְחָה לַה'". באותו מעמד, קין חידש צורה של עבודת ה', כמותה לא עשה אף אדם לפניו. הגמרא במסכת חולין (ס,א) אומרת שאדם הראשון הקריב שור לקרבן, אולם קין היה הראשון להקריב קרבן מפרי האדמה.

של כימיקלים שיש בנמצא. זו אינה רק תערובת של כימיקלים, אלא באדמה קיימת למעשה "קהילה" של יצורים חיים הפועלים יחדיו. האדמה חיה ונושמת! מספרם של היצורים החיים שנמצא בכף אחת של אדמה, גדול יותר ממספר האנשים החיים בניו יורק רבתי; וזה מלבד התכונות הכימיקליות של האדמה.

אדם בעל שכל זך ונקי שעובד את האדמה, רואה מתחת לרגליו את גדולתו של הבורא יתברך, את חכמתו ואת חסדו. מי יצר את כל אלה? מנין הגיעו הזרעים והגרעינים? הגרעין הינו סידור מורכב כל כך של תכנון מתוחכם, שבימי קדם, כאשר אדם ראה אותו בפעם הראשונה, ואפילו בעשרת אלפים הפעמים הראשונות, הדבר הסעיר את מוחו.

גרעין האפרסק המופלא

למרבה הצער, כבר הורגלנו לראות גרעינים, אבל קין נשבה בקסמם של האדמה, הגרעינים והצמחים, כי הוא ראה בהם את יד ה'. מי שמסתכל על גרעין, מבין שכל הטיעונים והוויכוחים בדבר מציאות הבורא יתברך - נמוגים מאליהם. כל המדענים וכל האקדמאים משתתקים לנוכח גרעין אחד "פשוט". כל הטיעונים שלהם, כל מבנה התיאוריות שהם בנו לעצמם, מתפורר ברגע אחד - כאשר מעמתים אותם עם גרעין.

כיצד בכלל תיתכן מציאות של גרעין? איך זה קרה? ניקח לדוגמא גרעין של אפרסק. הוא קשה ובלתי ניתן לפיצוח, אבל ברגע שהוא נוגע באדמה, פלא פלאים - הוא נכנע לחיידקים הנמצאים בתוכה ונפער לרווחה. החיות והציפורים מנסות ללא הועיל לפצח את הגרעין ולאכול את הזרע שבתוכו, אבל רק לאדמה יש את היכולת לעשות זאת.

ובתוך הגרעין נמצאים התוכניות ליצירת עץ. עליכם לדעת כי תוכנית ליצירת עץ היא עסק מורכב ביותר, שגם חברות הכימיקלים הגדולות ביותר אינן מסוגלות לייצר, כי רק לשם אחסון התוכניות יהיה צורך ברחובות שלמים של בניינים המלאים עד אפס מקום בניירת. וזה רק לגבי התוכניות, שלא לדבר על המכשור הדרוש ליישום ההוראות שעל גבי התוכניות. ובגרעין הקטן הזה מצויים כל התוכניות לדור הבא של העץ הזה, והן מוגנות בתוך קופסא קטנה ובלתי ניתנת לפתיחה עד אשר היא תפגע באדמה.

כיצד פועלת האדמה יחד עם הגרעין כדי ליצור את פרי האדמה? האם דבר כזה קרה בטעות? יד ה' ברורה

במשך ימים ושבועות, במחשבה מעמיקה, בחיפוש אחר דרך ראויה לעבוד את אלקיו.

שאלתו הגדולה של קין

מאחר ומצינו שקין חידש דרך אחת לעבוד את ה' ולבטא את אהבתו אליו, מסתבר לומר שהיו דברים נוספים שהוא חידש. מטרת התורה אינה רק לספר לנו סיפור אחד ויחיד, אלא ילמד סתום מן המפורש, וניתן להבין שזו היתה דרכו של קין תמיד. הוא הוטרד ללא הרף בשאלה הגדולה: "מה אוכל לעשות על מנת להביע את אהבתי ליוצרי?"

יתכן ושאלה זו אינה מעסיקה אותנו כלל. לחפש דרכים לעבוד את ה' ולהביע את אהבתנו ונאמנותנו כלפיו? זה הדבר שהכי פחות מטריד אותנו. אנחנו טופחים לעצמנו על השכם על כך שאנחנו קמים בזמן כל בוקר וממלמלים את מילות התפילה. אנחנו מרגישים די טוב כאשר אנחנו פוסעים הביתה, אוחזים בידיו את תיק הטלית והתפילין. בקושי קיימנו את המינימום של דרישות השולחן ערוך, וכבר אנחנו מרוצים מעצמנו.

אבל לקין לא היה שולחן ערוך. לא היתה לו רשימת מטלות שעליהן הוא יכול היה לסמן "וי": טלית, תפילין, ברכות, תפילה ועוד. מצפונו של קין הוא זה שהדריך אותו, ולכן הוא הסתובב אפוף מחשבות, בחיפוש אחר דרכים לבטא את שאיפתו הגדולה להתקרב לאלקיו, ושאל את עצמו: "אילו מעשים יהיו רצויים בעיני ה'?" עד שלבסוף הגיע קין למסקנה הגדולה: פרי האדמה.

מתנה נותנת-חיים

קין היה חקלאי, אבל לא סתם חקלאי אלא "עֲבָד אֲדָמָה", וכתוב במדרש¹, שפירושו של דבר הוא שהוא עבד את האדמה כפשוטו, כלומר הכניס בה את כל ליבו וכל כשרונותיו.

אל לנו לשכוח כי קין היה מראשוני ההולכים על פני האדמה, ומשכך, הרעיון הזה של לזרוע משהו באדמה ולהוציא מזה פירות היה חדש לגמרי עבורו. היה זה רעיון נאצל ביותר, והוא אהב את האדמה אהבה גדולה. הוא אהב לעבוד עם המתנה הגדולה הזו שניתנה מה', מתנה נותנת-חיים שבה עטף השי"ת את עולמו.

האדמה היא החומר היקר ביותר שיש לנו - זוהי תרכובת מופלאה מאין כמותה. מי שילמד קצת את האדמה יגיע למסקנה שזוהי התערובת הנפלאה ביותר

1. ראה מדרש תנחומא בראשית אות יג וכן בראשית רבה כב, ג.

אך הוא אינו מסתפק בכך אלא מוסיף מעצמו על מה שלמד. הבל למד מאחיו כיצד להביע את רגשי הכרת הטוב לה', והחליט להביא קרבן עוד יותר משובח מזה של אחיו. כפי שקין בעצמו הלך בדרכי אביו, כך החליט גם הבל ללכת בדרכו של אחיו הגדול, להקריב קרבן של תודה לה', ולהוסיף בזה אפילו יותר ממה שעשה מורו ורבו קין.

להפיק רצון מעם ה'

ובאמת אנו רואים שהבל לקח צעד אחד קדימה, מעבר להישגו של קין. לאחר שהקריב קין את קרבנו, הבל הלך בדרכיו, אלא שהוא הוסיף היבט נוסף של דבקות עוד יותר גדולה בה', והקריב קרבן מעולה עוד יותר, קרבן שהיה בו את החידוש של הקרבת הדבר המובחר ביותר. בכך הוא ביטא דבקות עצומה בה'.

באותה עת, כאשר הבל הביא קרבן מובחר יותר משל אחיו, אירע דבר מיוחד במינו. "וַיֵּשֶׁעַ ה' אֶל הָבֶל וְאֶל מִנְחָתוֹ" - ה' ביטא חיבה יוצאת דופן לקרבנו של הבל. חז"ל מלמדים אותנו שירדה אש מן השמים וליחכה את קרבנו של הבל. על ידי אות החיבה הזו, התגלה לעין כל שהבל זכה להפיק רצון מעם ה', וכי הוא מוצא חן בעיניו.

ב' - שתי גישות

רעיון מיושן

מושג זה - "להפיק רצון מעם ה'", השאיפה למצוא חן בעיני ה', הוא דבר שבימינו כבר לא כל כך נותנים עליו את הדעת. אמנם יהודים רבים ערים למצות אהבת ה', ומודעים לחובתנו לעורר את אהבתנו אליו יתברך. אלו שחפצים להתעלות במדרגות עבודת ה', משתדלים למצוא דרכים לבטא את אהבתם כלפי ה', אך הרעיון לעשות דברים כדי למצוא חן בעיני ה' ולהשיג רצון מלפניו - נדמה שזהו רעיון קצת "מיושן", שלא רבים מודעים ושואפים אליו.

זוהי עובדה עצובה - איננו מוטרדים מהענין הזה, ואיננו שואלים את עצמנו כיצד נוכל למצוא חן בעיני ה'. אולם בתורה ובכל מרחבי התנ"ך אנו מוצאים שגדולי עולם עמלו בכל כוחם להפיק רצון מעם ה'. הם שאפו בכל ליבם למצוא חן בעיניו ולזכות לאהבתו.

מדוע זה כך? מדוע בימים עברו היתה זו שאיפתו של כל עובד ה', ואילו בימינו הפך הדבר הזה לפחות פופולרי? הבדל זה נעוץ בחילוקי הגישות בינינו

כאן מעבר לכל ספק! נמצא שידו של האדם ששותלת את גרעין באדמה, פועלת יחד עם יד ה'.

מי שלומד לנצל את תכונותיה של האדמה, פוגש עבודה קסומה ומדהימה - להוציא מהאדמה את כל התוצאות יקרות הערך שלמענן נבראה. זו הסיבה שקין בחר לבטא את גודל אהבתו לבורא יתברך על ידי הבאת פרי האדמה, פירות עמלו באדמת ה', מנחה לה'. הוא השתוקק להביא את הדבר היקר לו מכל, את התוצרת שהוא הוציא מתוך האדמה. שמחתו היתה גדולה כל כך, והכרתו בחכמה האלקית היתה כה עזה וברורה, באמצעות הניסים שהוא ראה יום שעה שעה, והוא רצה לבטא את רגשי ההודיה למי שברא את כל אלה.

מעמד נשגב

והנה, דבר כזה, דרך חדשה בעבודת ה' שהגיעה מתוך מחשבה רבה ודבקות עצומה, אינו מאורע זניח. שמחתו של קין היתה כה גדולה, עד שהוא כינס יחד את כל בני משפחתו על מנת לעבוד את עבודתו החדשה ברוב עם, וכמו שנאמר: "בָּרַב עִם הַדָּרַת מֶלֶךְ" (משלי יד, כח) - ככל שהמצוה נעשית בציבור גדול יותר, כך מתרבה כבוד ה'.

מלבד זאת, כאשר עובדים את ה' בדבקות בפני אחרים, זה מחזק ומעורר אותם, ולכן קין הזמין את אביו ואת אמו, וכן את הבל אחיו, וערך "יום טוב" של ממש לכבוד שמחת הקרבת קרבנו המחודשת, שהיא אות של הודיה ואהבה לה'.

קין הניח את פרי אדמתו על גבי המזבח, והכין עצמו לשרוף את פירותיו כליל לה'. הו, כמה נאה ומרומם היה המעמד! השמחה היתה גדולה! כולם שמחו בעבודה שחידש קין ללא שהצטוו בה כלל. היה זה מעמד מרומם ונשגב מאין כמותו!

תלמידו של קין

כולנו מכירים את המשך הסיפור. הבל, אחיו הצעיר של קין, העריך את אחיו וראה בו דמות לחיקוי. כאשר ראה הבל את הישגו המיוחד של קין, הוא החליט ללכת בדרכיו, וכמו שאומר הפסוק, "וְהָבֶל הֵבִיא גַם הוּא מִבְּכֹרוֹת צֹאנוֹ וּמִתְּלֵבָהֶן" - "גם הוא" פירושו שהבל הלך בדרכיו של קין.

הנהגה זו - להידמות לעושי מצוה וללכת בדרכיהם, מעלה גדולה היא. כך מלמד אותנו שלמה המלך: "יִשְׁמַע חֶכֶם וַיֹּסֶף לָקַח" (משלי א, ה). חכם הוא מי ששומע וקולט אל קרבו את מה שהוא לומד מאחרים,

היום אפוף בדאגה "כיצד אוכל לשלם לה' על כל טובותיו עמי?"

פעם דיברתי עם בחור ישיבה מסוים, ודנתי עמו בסוגיא זו. ומה היתה תגובתו? "לשלם על מה?" האמת היא, שלא פלא שזו התגובה שלו. אם הוא לא יתבונן ויחשוב, הוא לעולם לא יידע שהקב"ה עושה עמו חסד. הרי כבר מגיל צעיר הרגילה אותו אמו למחשבה לפיה אם הוא מוכן לאכול את האוכל שהיא מניחה על השולחן, הוא עושה עמה טובה גדולה עד מאוד.

היא התחילה בטיפול הדרך הזו כבר בהיותו תינוק. היא ירדה על ברכיה והתחננה בפניו: "אנא, מוישל'ה, תשתה את החלב שאמא שמה לך בבקבוק!" ומוישל'ה, הרודן הצעיר שיושב על כס המלכות של כסא התינוק, רקע ברגליו הקטנות על הכסא וצעק: "לא! לא רוצה!" החלב דוקא קרץ לו מאוד, אבל הוא לא הסכים לשתות. הוא לא יתן לאמו את העונג הזה!

היא השילה דמעות. היא החלה לאבד עשתונות, והציעה לו מטבעות כסף. זה התחיל בחמישה סנט, עלה לעשרה, משם לרבע דולר, ובסוף, כשהמחיר עלה לשביעות רצונו של העולל, והוא ראה שאמו כבר מספיק משוגעת מרוב דאגה, הוא הואיל בטובו לשתות את החלב. אי אפשר היה לתאר את גודל שמחתה של האם! היא ממש קרנה מאושר. היא חיבקה ונישקה אותו!

מגדלים דור מושחת

הטקסים הללו גרמו למוישל'ה לגדול כילד מושחת, וככה הוא גדל והלך, והפך ליותר ויותר מושחת. הוא גדל מתוך מחשבה שבכל פעם שהוא לוקח מהוריו, הוא בעצם גומל עמם טובה. אם הוא הואיל בטובו לקבל כסף מאבא ולבזבז אותו, אביו צריך להכיר לו טובה על כך. כך גדל הנוער האמריקאי.

הנה לנו בחורה רווקה המתגוררת בבית הוריה, והיא כבר עובדת בעבודה מכניסה. היא מרוויחה יותר מאביה, ובכלל לא היה אכפת לו אם היא היתה תורמת כמה דולרים עבור הוצאות הבית. הוא לא יבקש ממנה חס ושלום את כל משכורתה. על זה הוא אינו מעז אפילו לחלום! אין לו את החוצפה לבקש ממנה דבר כזה. יש לו מדי הרבה דרך ארץ כלפיה.

אבל אם הוא ינסה לרמז בשיא העדינות שאולי יהיה זה נכון לתרום משהו ממשכורתה השמנה כדי להשתתף בהוצאות המחיה, היא תכעס מאוד, עד כדי כך שכעת היא שוקלת לפנות ל"אגודה לסיוע משפטי" (גוף המסייע בייצוג משפטי לאנשים מעוטי יכולת

לבינם. עלינו להודות שגישתנו כיום היא, שאם אנחנו עושים את המוטל עלינו, הרי שאנחנו במצב טוב למדי. בואו נהיה כנים; אנחנו מביטים סביבנו ורואים יהודים רבים כל כך שאינם נאמנים כלל לה' ולתורתו, ולכן העובדה שאנחנו ב"ה מקיימים את דברי השולחן ערוך גורמת לנו להיות מרוצים מעצמנו, ולהניח שגם ה' מרוצה מאיתנו.

המאחר המרוצה

העובדה היא שכאשר יושבים בבית הכנסת בבוקר יום השבת, ניתן לראות יהודי שמגיע לתפילה בשעה 9:30 או 9:45, והוא נכנס בשאננות וללא כל בוש. הוא מרגיש שהוא במצב די טוב. הרי כל כך הרבה יהודים בכלל לא מבקרים בבית הכנסת. מדוע אפוא שיתבייש להגיע בשעה 9:45? הוא מתעטף בטליתו ברוגע, ומרגיש בשמים... מי יודע איזו טובה גדולה הוא עושה כעת לקב"ה.

אצל האיש הזה, אין כאן שאלה של האם אני מצליח למצוא חן בעיני ה', כי הוא מעולם לא חשב על השאלה הזו. במעשיו הוא מבטא את רצונו הטוב, ומבקש להראות שהלב שלו נמצא במקום הנכון כלפי השי"ת, וכי הוא מתנהג בחביבות כלפי בוראו.

אמנם תיארונו את הדברים בצורה צבעונית ומעט מוקצנת, אבל הלך המחשבה הזה נכון כלפינו, וגם הטובים ביותר מביננו. מי שלא מנתח את מעשיו ומחשבותיו, אולי לא ישים לב שזוהי גישתו, אבל זוהי המציאות. גישה זו נוצרת כתוצאה מכך שאנחנו משווים את עצמנו ליהודים הרחוקים מכל זיק של יהדות. אנחנו ב"ה מאמינים ומדקדקים במצוות, ככה שאנחנו די מרוצים מעצמנו.

אצל הקדמונים לעומת זאת היתה גישה שונה לחלוטין שעמדה בבסיס עבודת ה' שלהם, ולגישה הזו קוראים בשתי מילים: "הכרת הטוב". הם הבינו שעם כל מסירותם העצומה לעבודת ה', הרי שאין בכך די כדי להשיב לה' על הטובות האנסופיות שהוא מרעיף עליהם בכל עת ובכל שעה. כך זה היה אצל האנשים הגדולים שחיו פעם. הם הרגישו כבעלי חוב גדול של הכרת הטוב.

דוד המלך לעומת מוישל'ה הרודן

בואו וראו את שאלתו הגדולה של דוד המלך ע"ה: "מָה אֶשִׁיב לַה' כִּלְ תַגְמֹלוּהִי עָלַי?" (תהילים קטז, יב). הבה נודה ששאלה זו אינה מעסיקה אותנו במיוחד. מעולם לא שמענו על מישהו שקם באמצע הלילה כשאת מנוחתו מטרידה המחשבה הזו. מי מסתובב

קלישאות צדקניות

בימינו לא נראה לי שניתן למצוא את הגישה של "מה אשיב לה?" אמנם לפעמים, כשמדברים עם איזה מיליונר שומר תורה ומצוות, שומעים אותו מתבטא: "איני יודע כיצד זכיתי לעושר הזה!" אבל זו קלישאה בעלמא. זה רק מילים. הוא לא באמת מוטרד מהענין, ולא מרגיש חוב של הכרת הטוב. הוא לא יוצא מדלת משרדו בראש מורכן, תוך תחושה שעול כבד של "מה אשיב לה?" רובץ על כתפיו.

אף אחד לא חושב על כך. המיליונר הזה חושב לעצמו: "תראה איזה יהודי טוב אני. תראה את שאר המיליונרים, העוסקים מדי לילה במעשי הוללות ותועבה, ואילו אני, אני יוצא מהמשרד והולך ישר לבית הכנסת להתפלל מנחה! לקב"ה בוודאי יש הרבה נחת ממני!"

אולם בימי קדם, ככל שגדלה הצלחתו של האדם, כך גדלה דאגתו, והוא החל לחשוש יותר ויותר: "כיצד אוכל אי פעם להשיב לה' על חסדיו, בעוד החוב שלי נעשה כבד יותר ויותר?"

לרצונכם תזבח

מי שאינו חושב על הדברים הללו, יתקשה להבין מה הפירוש לשאוף להפיק רצון מעם ה'. אולם גדולי עולם השתדלו בכל כוחם להביע את רגשי תודתם לקב"ה, ויותר מכל הם חשקו למצוא חן בעיניו ולזכות לרצונו. הם ידעו שאם ה' יאר פניו אליהם ויראה להם שהוא שמח בהם, הרי שבזה הם קיימו את תכליתם עלי אדמות. כך אומר הפסוק בענין קרבן תודה: "וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח תּוֹדָה לַה' לְרִצְוֹנְכֶם תִּזְבְּחוּ" (ויקרא כב, כט) - פירוש, עליכם לשאוף להשיג רצון מאת ה' באמצעות קרבן התודה.

תשוקתו העמוקה ביותר של כל עובד ה' היא לזכות לרצון מהם ה' ולאהבתו. זה רעיון חדש, אבל רעיון חשוב. אל תזניחו אותו רק משום שמעולם לא שמעתם עליו. הצלחה בעבודת ה' פירושה לעשות דברים שיגרמו לנו למצוא חן בעיני ה'. ולזה זכה הבל באותו יום גדול. הוא התעלה על קין אחיו, וזכה לאותו רצון מעם ה', שקין אחיו כל כך חשק להגיע אליו.

בעיר ניו יורק) ולהתלונן על אכזריותו של אביה! אילו הורים אכזריים!

ואל תחשבו שהיא לא תמצא שם עורכי דין יהודיים שייצגו אותה. היא תמצא די והותר כאלה! וכך, העבד הנרצע הזה, הלא הוא אביה, ממשיך לעבוד במפעל מהבוקר על הלילה - בימות החורף הקצרים, הוא לא רואה את אור היום - כדי להמשיך ולקנות לה ביגוד יקר, ולשלם על המזון שהיא צורכת. "אבל ארוחת צהרים אני קונה לעצמי במקום העבודה!" היא טוענת בלהט, "אז מה אתם רוצים ממני?"

"לשטוף את הכלים?"

בראשה לא עוברת אפילו מחשבה קלה שבקלות שיש לה חוב של הכרת הטוב כלפי הוריה. היא ממשיכה לשבת כמו מלכה בעוד אמה מגישה בפניה מגשים עמוסי אוכל, והיא אינה מעלה בדעתה שיש מושג של לומר לאמה "תודה רבה". או אפילו יותר מזה - אולי היא יכולה לקום ולקחת אוכל לעצמה. אולי אמה צריכה לשבת והיא תגיש לאמה את האוכל? איזה רעיון מטורף! אם יושבת כאן בחורה כזו בעזרת נשים, היא בוודאי חושבת לעצמה: "הוא לא שפוי, האיש הזה!"

ואולי יש בחור כזה גם כאן, בצד הזה של המחיצה; גם הוא סבור שהשתגעתי. הוא חושב לעצמו: "מה הוא מנסה לומר, שבסוף הארוחה אני אמור לקום ולשטוף את הכלים שבהם השתמשתי?" לשטוף את הכלים! כעת הוא יודע בוודאות שאין מה לשמוע אצלינו...

האישיות שלהם הולכת ונשחתת, וכך הם גדלים מתוך השקפה שזהו עולם שבו אני אמור לקבל ולקבל. כיצד אפוא ניתן לצפות מהם להרגיש הכרת הטוב כלפי הקב"ה? גם כאשר מדובר ביהודים חרדים, הדבר האחרון שמציק להם זו השאלה: "מה אשיב לה', כל תגמולוהי עלי?" אדרבה, לדעתם, הקב"ה חייב להם הרבה מאוד על כל המצוות שהם מקיימים.

אחרי הכל, היא הלא לובשת בגדים די צנועים. לפעמים הם אפילו על פי ההלכה. באמת מגיע לה כל הכבוד על כך... והוא - הוא מגיע לשחרית כל יום, לפעמים אפילו לפני "ברכו". השאלה היחידה כעת היא: "האם ה' עושה מספיק בשבילי?"

מערכת תורת אביגדור זקוקים לעזרתכם.

לפרטים נא ליצור קשר

ey@torasavigdor.org | 02-9665295

אתה מזמין את המשפחה והשכנים לבוא להשתתף במעמד ההודיה הגדול. אכן, יתכן וחלק מהשכנים חושבים שהמעשה הזה הוא מוזר, ואולי הם צודקים, אולם אין ספק שמגיע לך "ישר כח" גדול על החידוש הנפלא הזה. לא נראה לי שבכל פלאטבוש יש מישהו שעשה דבר כזה. ואתה עושה את זה לשם שמים! אתה בהחלט ראוי להערכה רבה!

אתה עומד בחצר הבית המלא באנשים, ומניח את סלסלת הענבים על גבי המזבח, ואז, לפתע, השמים נפתחים ואש גדולה יורדת מן השמים, והיא עושה את דרכה הישר אל המזבח שבנית, במטרה לשרוף כליל את המנחה. אה! רצון מעם ה'! ה' מאיר את פני אליך ואל החידוש שלך!

קנאה בוערת

אך אבוי - אסון נורא! אתה רואה שהאש אינה יורדת אל החצר שלך, אלא אל החצר הסמוכה, זו של שכנך, שהחליט לחקות את מעשיך. אלא שהוא הלך צעד אחד קדימה, והקריב משהו חביב יותר ממה שאתה הקרבת. וה' לא פנה אליך אלא אל שכנך, וכעת הוא מאיר פניו אליו. אין ספק שזוהי גלולה מרה שקשה מאוד לבלוע אותה!

אל תחשבו שהיה כאן סתם איזה דבר מרגיז, ענין חסר ערך שעורר את קנאתו של קין. מה שאבד לו כעת זה רצון ה', והדבר הסב לו צער רב!

זוהי הסתכלות חדשה על הסיפור של קין והבל; זה לא כמו שלמדנו בגן, שקין היה אדם מרושע ואכזרי. תסכולו של קין נבע מקנאה ברצון שהפיק הבל אחיו מעם ה', הרצון שהוא כל כך שאף אליו, ושהוא לא זכה לו.

למה חרה לך?

אלא שכעת עלינו להבין את דברי המוסר והתוכחה שאמר השי"ת לקין. הקב"ה דיבר אל קין במראה הנבואה ואמר לו: "לָמָּה חָרָה לְךָ וְלָמָּה נָפְלוּ פָנֶיךָ?" - "קין, מדוע דבר זה גורם לך לצער?" ולכאורה השאלה אינה מובנת. פשיטא שחרה לו! האם לא ראוי לו לאדם להצטער על כך שלא זכה לרצון מעם ה'?

התשובה היא, שכוונת הקב"ה היתה לומר לו כך: "קין, אתה טועה. אמנם הרצון להפיק את רצוני הוא דבר נפלא - זוהי השלמות שמוטל על האדם להשיגה בעולם הזה - אלא שצריך לדעת כיצד לנתב את התשוקה הזו."

ג' - שתי תגובות

ויחר לקין מאוד

והנה, זאת עלינו להבין - כאשר הפסוק אומר, "וַיֵּשַׁע ה' אֶל הַבֶּל וְאֶל מִנְחָתוֹ, וְאֶל קִין וְאֶל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה", אין הכוונה שהקב"ה דחה את קרבנו של קין, אלא שהוא "לא שָׁעָה" כלומר לא פנה, והכוונה באופן יחסי, הוי אומר, לא היה שום גילוי מיוחד של רצון מעם ה', אלא הקרבן התקבל כמו כל קרבן שאדם מביא.

כאשר יהודי היה מקריב קרבן בבית המקדש, לא היתה יורדת אש מן השמים ושורפת את קרבנו, ולא שום גילוי חיבה מיוחד, אבל הקרבן כשר וטוב, והוא התקבל לרצון על המזבח. כך היה הדבר גם כאן. ה' לא הכריז שקרבנו של קין הוא בלתי ראוי ובלתי מקובל, אלא שהוא גילה רצון מיוחד בפנותו לקרבנו של הבל.

על אף האמור, עבור קין, מדובר היה בטרגדיה בקנה מידה עצום. "וַיֵּיחַר לְקִין מְאֹד" - לא רק חרה לו, אלא חרה לו מאוד. הוא נפל לעצבות גדולה כתוצאה מכך, עד ש"נִיפְּלוּ פָנָיו".

וצערו מובן בהחלט! "וַיֵּשַׁע ה'" - הלא זה מה שהוא רצה! זה מה שהוא חיפש כל הזמן - למצוא חן בעיני ה'! בזה הוא השקיע מחשבה במשך ימים ולילות, עד שחידש את המושג של לעבוד את ה' על ידי הבאת התוצרת האהובה שהוציא בידיו מן האדמה. במעשה זה הוא ביטא מקצת מרגשי ההודאה העצומים שפיכו בליבו, על כל הטובות שגבל עמו הבורא יתברך. והנה מגיע אחיו הצעיר, תלמידו שהחליט ללכת בדרכיו, ועקף אותו בעבודתו.

השכן המוזר

זה בהחלט כואב! הבה ננסה לצייר את הדברים. תאר לעצמך שהחלטת להקריב קרבן, קרבן כשר. אתה בונה מזבח בחצר האחורית - אין איסור לבנות מזבח אם לא מקריבים עליו קרבנות אמיתיים - ומניח על גביו חמישה ק"ג של ענבים. אינך מתכוון להקדיש את הענבים הללו, אלא אתה רק חפץ להביע את הכרת הטוב שלך כלפי הקב"ה: "תודה לך ה' על הפירות שנתת לי. במשך חדשי הקיץ הארוכים נתת לי תפוחים, אפרסקים, ענבים ודובדבנים. אני מרגיש הכרת הטוב כל כך גדולה על הנס המופלא הזה, וברצוני להודות לך ה' על החסד הגדול הזה, באמצעות המעשה שאני עושה כעת."

ללמוד בגיל מאוחר, יכול, באמצעות ניצול זמנו הפנוי, לגדול להיות תלמיד חכם גדול. מי שרוצה לדעת איך עושים את זה, אשמח לייעץ לו באופן פרטי ולעזור לו לבנות תכנית לימוד קלה וברת יישום. מי שלא מעוניין, יכול להצטרף לתוכנית הלימוד הטלפונית שלנו.

מדהים כמה אפשר להספיק באופן זה. אני אומר שתהפכו לחברותא של הגאון רבי יעקב קמנצקי, או שתוכלו לשבת על יד הסטייפלר ולדבר עמו בלימוד, אולם בהחלט תוכלו ללמוד הרבה, וכך תמצאו חן בעיני ה'.

זהו יסוד חשוב שהקב"ה לימד את קין - והוא מלמד את כולנו את היסוד הזה בתורתו - שכאשר אנחנו רואים אחרים שעולים ומצליחים, זה לא צריך לדכא אותנו אלא להוות מודל לחיקוי עבורנו, ולהמריץ אותנו להוסיף ולהשקיע עוד ועוד.

תחומים רבים של הצלחה

לא רק בלימוד התורה; ישנם כל כך הרבה דמויות שיכולות לשמש עבורנו מודל לחיקוי, בתחומים רבים ומגוונים בעבודת ה'. יש אנשים שמוצאים יהודי צדיק המתחסד עם קונו, שמשקיע את ליבו בחשיבה על הקב"ה, בסגנון של החובות הלבבות.

יהודים יכולים לגדול רבות באמונה. זהו נושא גדול מאוד! אפשר לגדול בתפילה - גם זה תחום רחב ביותר. אפשר לגדול ולהתעלות במצות הצדקה - תחום גדול. אפשר להשתלם בעבודת המידות - תחום גדול מאוד! ישנם עוד תחומים ועוד ענפים של תחומים אלו. יש הרבה מה לעשות בעולם הזה. היום קצר והמלאכה מרובה, ואין מי שאין לו הזדמנויות לגדול ולצמוח, בכל מיני תחומים של שלמות.

ניקח לדוגמא אשה. היא רואה נשים אחרות שהשקיעו ועבדו על עצמן והתעלו בעבודת ה' - עליה לקחת מהן דוגמא ולראות במה יכולה היא להתחזק ולהתעלות. יש אשה שמתגוררת לא הרחק מכאן, שעסוקה בלסייע לעניים. אני מכיר אותה, והיא שולחת כל העת חבילות למשפחות נזקקות. היא אוספת בגדים עבורם, ומסייעת לכלות שבאות מבתי עניים להגיע אל החופה בכבוד. היא עושה הרבה דברים טובים, ובהחלט אפשר להחליט לקחת אותה כדוגמא, ללמוד ממנה ולנסות ללכת בדרכיה.

יש נשים שיעדיפו למצוא מודל לחיקוי בדמות אשה שלומדת ומעיינת בספרי מחשבה, ומרבה להתבונן בחסדיו. זה טוב מאוד.

אתן לכם משל, וזו דוגמא מצויה בישיבות. יושב לו בחור על יד הגמרא, אבל הוא לא מסתכל בתוכו, כי עיניו דבוקות בבחור אחר שעומד לא הרחק ממנו ומדבר בלימוד, ויוצר "זיקוקים" של ממש בבית המדרש. אותו בחור קונה לעצמו שם של תלמיד חכם ולמזן גדול, והבחור שלנו שיושב לו בצד, אוכל את עצמו מרוב קנאה.

תוצאות הקנאה

כעת השאלה היא: מהי הסיבה האמיתית לקנאתו? אם זה בגלל שגם הוא חפץ למצוא חן בעיני ה' בידיעת התורה שלו, הרי שקנאה זו צריכה להמריץ אותו להוסיף ולהתחזק במאמציו להיות תלמיד חכם. הוא ישקיע עוד שעות של לימוד כתוצאה מקנאתו, יקפיד להתרכז יותר בלימוד, יחזור יותר על תלמודו, ויקפיד ללבן עם רבותיו וחבריו את הנקודות הקשות בסוגיא. אם זוהי קנאה חיובית של רצון ה' שחבירו השיג, הרי שאין מה להצטער. אדרבה, הקנאה צריכה לעודד אותו להמשיך הלאה ביתר שאת וביתר עוז.

אם במקום להוסיף חילים לתורה, קנאתו גורמת לו להסתובב עם פרצוף חמוץ, אזי הקב"ה אומר לו: "למה חָרָה לך? - מהי הסיבה האמיתית לכעס שאתה מרגיש? האם זה בגלל שגם אתה רוצה למצוא חן בעיני ה'? אם זו היתה הסיבה, אם כל רצונך היה אך ורק לקנות שלמות הנפש, אז מדוע אתה אוכל את עצמך מרוב יאוש? תתחיל לעבוד! תתחיל לגדול! 'הָלוּ אֶם תִּיטִיב - שְׁאֵת', אם תיטיב את דרכיך, אתה תינשא ותתרום!"

אתה, בחור ישיבה צעיר, מדוע אתה יושב אכול קנאה? תתחיל לעבוד! תתחיל גם אתה לעשות כמוהו. אתה מרגיש שאין לך זמן? במקום לבזבז את הזמן בשבת בבוקר לפני התפילה, קבע לך סדר של שעה וחצי. שעה וחצי! אם התפילה מתחילה ב-8:30, אז כבר ב-7:00 תוכל לשבת בבית המדרש על יד הגמרא הפתוחה, וכך תספיק הספקים מכובדים ביותר!

לנצל את ההזדמנויות

בשבת יש צהרים ארוכים מאוד. השמש שוקעת רק בסביבות השעה רבע לשש, ויש הרבה זמן ללמוד! ומה עם לילות השבת הארוכים? יש כל כך הרבה זמן! אבל במקום לנצל את הזמנים הללו, הוא שוכב במיטה בשבת בבוקר, אכול קנאה בוערת. פירושו של דבר הוא שהוא לא באמת מעוניין למצוא חן בעיני ה'.

ההזדמנויות לגדול בתורה מזומנות לא רק עבור בני ישיבה, אלא אף עבור בעלי בתים. גם מי שהתחיל

למצוא את הדמות

ישנן נשים רבות שהתעלו בתחום הצניעות, ואפשר לבחור באשה כזו שתהווה דמות לחיקוי. יש נשים המעשירות את עולמנו בכתיבה. הן כותבות סיפורים בעלי מסר תורני לילדים, סיפורי חיזוק של בעלי תשובה, ספרים המראים את התפארת וההוד שבחיי תורה ומצוות. נשים אלו עושות דברים גדולים, ואנחנו זקוקים לעוד כמותן.

כל אחד צריך למצוא דמות לחיקוי, שמתאים לתכונות נפשו ולדברים שבהם הוא רוצה להשתלם. הנושא הזה מצריך כמה וכמה שיחות, לא רק אחת. יש כל כך הרבה סוגים של דמויות לחיקוי, ועליך למצוא אחד כזה שמצליח בתחום של עבודת ה' שאתה מרגיש שמתאים לך להשתלם בו.

יש בעולם הרבה דמויות של "הבל" - יהודים שקנו בנפשם שלמות בעבודת ה', וכולם צריכים להוות עבורנו דמויות לחיקוי. במקום ללכת בגישה של "נִפְּלוּ פָּנָיו", עלינו לחפש אנשים שיציתו בליבנו את אש הקנאה החיובית.

אם אתה רואה מישהו שמתקדם ועולה בעבודתו, והדבר מדאיג אותך: "כיצד זה שאותו יהודי מצליח למצוא חן בעיני ה', ואילו אני נשרך מאחור?!" - תגובתך צריכה להיות "וְאֶעֱשֶׂה כֵּן גַּם אֲנִי". אני אקריב קרבן עוד יותר טוב משלו! מצא דרכים לשפר את מעשיך עוד ועוד, ואז תזכה למלא את שאיפותיך, ולהצליח בכל אשר אתה חפץ.

זהו היסוד הגדול שמלמד אותנו הקב"ה בראשית התורה הקדושה: "אם חפץ אתה לעלות ולצמות, ולהשיג את המעלה הגדולה של 'רצון מעם ה' - פסגת השלמות בעולם, אזי תִּיטִיב' - תעבוד על עצמך! עשה כן גם אתה. הִלּוּא אִם תִּיטִיב' - אם אכן תעשה כך, 'שִׁאֲת' - ארומם ואנשא אותך ברצוני. אתה תזכה לרצוני בעולם הזה ובעולם הבא".

שבת שלום ומבורך!

2. הערת העורך: כמו כן מצינו בעירובין (מג, א) "יוסף שידא".

בואו נהיה מעשיים

לומדים מאחרים

לפעמים יש אנשים שאנחנו מכירים, שזוכים להצלחה מרובה בעבודת ה', ובכך מוצאים חן בעינינו. אם גם אנחנו שואפים לכך, איננו יכולים להרשות לעצמנו להתיימשך מכת הכשלונות שלנו, אלא עלינו להשתדל ללמוד מהם וללכת בדרכם. השבוע נקדיש בלי נדר דקה אחת מדי יום, כדי לחשוב על דרכים שעל ידן נוכל למצוא חן ורצון בעיני ה', בכך שאלמד ואלך בדרכיו של יהודי שזכה להצלחה בעניין זה.

שאלה:

בזמן הגמרא אנשים סבלו ממזיקים ושדים. היכן הם כל המזיקים הללו כיום?

תשובה:

ראשית כל אצטט את תשובתו של הגר"י הוטנר זצ"ל לשאלה זו. הוא אמר שהרמב"ם פסק שעל המזיקים להעלים - וכך קרה. כך אמר הרב הוטנר. שמעתי את זה מפיו.

לולא דבריו, אפשר לומר הסבר פשוט. בימי הנביאים, מלאכים היו מתגלים לבני אדם, אך בתקופת בית שני הם כבר לא התגלו לאיש. רואים אנו אפוא שככל שחלה ירידת הדורות, לא היתה להם את אותה הזכות לבוא במגע עם נבראים רוחניים.

שד הוא גם כן צורה מסוימת של מלאך. בימי קדם, גם בתקופות שכבר לא זכו לראות מלאכים, הם עדיין היו במדרגה הראויה לבוא במגע ולדבר עם שדים. היו אפילו שדים שהיו תלמידים של החכמים. היה שד ידוע בשם "יונתן שידא" (יבמות קכב, א)² שהיה תלמיד של החכמים.

ישנם שדים נוספים הדומים לחיידקים. הם עלולים להזיק, וצריך לדעת כיצד להישמר מהם.

אולם אז הגיע זמן שירדנו כל כך במדרגתנו, שאיננו ראויים להכיר אפילו שדים, ולכן איבדנו אף את הזכות הזו.

ישיבת ר' חיים שע"י חבורת "מקבלי עול תורה"
בנשיאות מרן דה"י הגרמ"ה הירש שליט"א ובראשות מרן הגר"ב שרייבר שליט"א

ואין לנו שיור רק התורה הזאת

תורה

מגנא

ומצלא!!!

זה מה שיגן עלינו בשעה קשה זו!

מסלולי השותפות

יששכר וזבולון

250 ₪ * 24 חודשים

החזקת אברך הלומד 10 שעות ביום למשך חצי שנה • הזכרת הבקשה בל"ג במשך חצי שנה ע"י היששכר שלכם • מסירת שם להקדשת חודש לימוד ע"י מאות מקבלי עול תורה • והזכרת שם לתפילת 40 יום על ציון מרן החזו"א זי"ע • נופש זוגי בצפון מתנה

יששכר וזבולון

150 ₪ * 24 חודשים

החזקת אברך הלומד 9 שעות ביום למשך חצי שנה • הזכרת הבקשה בל"ג במשך חצי שנה ע"י היששכר שלכם • מסירת שם להקדשת חודש לימוד ע"י מאות מקבלי עול תורה • והזכרת שם לתפילת 40 יום על ציון מרן החזו"א זי"ע.

הקדשת חודש לימוד

150 ₪ * 12 חודשים

מסירת שם להקדשת חודש לימוד ע"י מאות מקבלי עול תורה • והזכרת שם לתפילת 40 יום על ציון מרן החזו"א זי"ע

חכמי לב

100 ₪ * 12 חודשים

"בזה יחשב לו כאילו הוא עצמו למד" והזכרת שם לתפילת 40 יום על ציון מרן החזו"א זי"ע

המשתתפים בכל אחד ממסלולים אלו יכנסו מידי חודש עד אדר פ"ד להגרלה על נופש משפחתי בצפת העתיקה סופ"ש או 2 לילות באמצ"ש

לתרומות ולמסירת שמות

033-780-780

לתשומת לב:
בפרוט האשראי
או בדף החשבון
התרומה תופיע
ע"ש "עמודי עולם"

התרומות
מוכרות
לצרכי מס

מייל: A0527135590@gmail.com | ניתן לתרום בכל עמדות נדרים פלוס, תחת השם "ישיבת ר' חיים"

דרשן ד' ועוזן
העמוד היומי

תזרה מגנא ומצלא

עכשיו מתחזקים ומוסיפים בלימוד התורה

המחזור הראשון של 'העמוד היומי'

ביום שני ר"ח חשון מתחילים
מסכת ברכות

רישום לתכנית הלימוד: בעמדות נדרים

רישום לראשי קבוצות כוללי ערב ואחה"צ וקבלת מילגה
בעמדות נדרים או במייל: d02562562@gmail.com
לפרטים נוספים: 055-6774807

להקמת שיעורים וקבלת מילגה: בעמדות נדרים או במייל:
d02560560@gmail.com לפרטים נוספים: 055-6717892

לסדנת הכשרה לרכישת כלים למסירת שיעורים: בעמדות נדרים
או במייל: d02561561@gmail.com לפרטים נוספים: 052-7654220

חמישה ימי
הצטרפות
ורישום
ללימוד
'העמוד היומי'

סדר הלימוד היומי בהלכות שבת

לרגל מצב המלחמה והאסונות הקשים בארץ הקודש, חיזוק והתעוררות

לרגל מצב המלחמה והאסונות הקשים בארץ הקודש, חיזוק והתעוררות רבה להצטרף למסלול ללימוד הלכות שבת במסגרת 'שיח התורה', המתקיים בהספק של עמוד ליום כדי לסיים בשנה אחת את כל הלכות שבת, וכפי שכתב במכתבו במיוחד, גיסו של מרן זצוק"ל, מרן הגר"י זילברשטיין שליט"א: "אבקש מאחי היקרים, שכל אחד ואחד ילמד בכל יום שתי הלכות מהלכות שבת הלכה למעשה". וכדברים שנשא במוצאי שמחת תורה, העיד מרן הגר"י זילברשטיין שליט"א, בשם גיסו מרן זצוק"ל על השמירה שיזוכים לה בזכות השבת.

חיזוק מיוחד בעבור ציבור הנשים, להצטרף למסלול 'כהנהגתו' לאישור אמירת 'י' פרקי תהילים בכל יום, או לאישור תפילה של ג' התפילות, המזכים את המשתתפות בכניסה להגרלות המיוחדות.

יְרוּחַם הָרָמָן אוֹפְקִים שִׁיחַ הַהֶלֶכֶה: 100 א' י"ז תשרי ה'ב' / התלמיד
 ילדמן מְשִׁנּוֹת - 100 ב' י"ז תשרי ה'ב' / התלמיד רחל קטרי שמת
 הֶלֶכֶה: 300 ספ"ב י"ז תשרי הרב יוסף ששון בני ברק שִׁיחַ הַהֶלֶכֶה: 300
 משה קטרי בית שמש בדרכו 8 דף - 1000 ב' י"ז תשרי הרב שמעון
 אשדוד בדרכו 8 דף - 300 ב' י"ז תשרי הבה"ח נח' לוי רבנים שִׁיחַ
 100 ב' י"ז תשרי החלמיד חייא בן שמעון מְשִׁנּוֹת: 300 ב' י"ז תשרי

חייגו למזקד "שיח התורה"

הזכיות מחולקות בבית מדרן זצוק"ל
רחוב רשיב"ס 23 בני ברק

<p>'כחנהגתו'</p> <p>במיוחד לנשים, לקבל ולתקופה להתפלל שלוש תפילות ביום</p>	<p>'לעילוי' נשמתו'</p> <p>לימוד בכל יום ויום של פרקי משניות זאמירת תהילים</p>	<p>'מסיימים' לזכרו'</p> <p>אלפי ש"ס שנתיים לימוד לע"נ מרון זצוק"ל בשנה זו</p>	<p>'משנתית' ש"ס' בשנה'</p> <p>לסיים את הסדרים בשנה אחת</p>	 <p>שיח אמדנה</p> <p>סוכן מלחמת ספר ושמחה מרון זצוק"ל קריסטל זצוק"ל</p>	<p>'ירושלמי'</p> <p>סדרי לימוד קבועים בשני מסלולים כולל סדר הלימוד הנמסר בשיעור לע"נ מרון זצוק"ל הנמסר ע"י בנו הגרי"ש שליט"א</p>	<p>'שיח' ההלכה'</p> <p>לימוד הלכות שבת בשנה אחת הזמנות פז לקניין נצח בהלכות הנחוצות ב'משנה ברורה'</p>	<p>'מתורתו'</p> <p>להגות בספריו ובתורתו של מרון זצוק"ל בספרים 'דרך אמונה', 'דרך חכמה', 'שונה הלכות', 'ארחות יוסף'</p>	<p>'בדרכו'</p> <p>לימוד כל התורה בשנה אחת כפי שנהג מרון זצוק"ל בראש המסלולים - מאות הלומדים 8 דף מהש"ס בכל יום</p>
---	---	---	---	--	---	---	--	---

מיטב ספרי בראשית חובה לכל בית!

**לעצמך, לשולחן השבת של משפחתך,
לדרשה בבית הכנסת, לתלמידי הכיתה, לחברים בשבע ברכות...**

הוצאה והפצה: "יפה נוף" ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות

• **ירושלים:** מכבי ישראל 17 // ירמיהו פינת ברנדייס // צומת בר איכיל 1 // גבעת שאול 28 // בית ונן הפסגה 50 // בית הרפוס 32 // נזה יעקב: פסגת פת פתס • **חדש! ביתר:** דרכי איש 5 בחניה (מוסד שטיבלר המרכזי) • **מודיעין עילית-קרית ספר:** אבני נזר 26 // שדו חמד 1 // הרב מפוניבז' 1 • **ברכפלד:** רבי יהודה הנשיא 29 • **בית משמש:** חפציבה-בן איש חי 29 // חזון איש 17 // רמה א-יחכ שורק 31 מעט שוק מהדרין • **בני ברק:** ענק הספרים - יוסי 130 // אהרונביץ 19 מוסד מרכז רימונים // ברטנורא 3 // רבי עקיבא 47 // עזרא 45 // **פרדס כץ:** המכבים 63 פרדס כץ • **אשדוד:** ענק הספרים - יוסי בן חפפתא 10 רובע ז' • **פתח תקוה:** הקיבוץ יעקב 4 גני הדר // ההסתדרות 2 פינת רוטשילד • **אנעד:** רבי יהודה הנשיא 90 • **נוד:** הרב אלושיב 8 שכונת גני איכיל (אירוסים) • **קרית גת:** האדמו"ר מחב"ד פינת נתיבות שכם (בני קרעטשניף) • **רכסים:** סביון 39 (בנה ביתך) • **נתיבות:** הארץ 86 • **אופקים:** חפץ חיים מוסד בית הכנסת אוהל משה • **חדש! טבריה:** שפע חיים 6

YEFE.CO.IL // 1-599-581-581 // משלוחים בכל רחבי הארץ

מעמד "ועד הרבנים" לשמירה ולהינצל מכל צרה
כסגולה המובאת בספר הזוהר הקדוש באמירת

"פיטום הקטורת" ב"כותל המערבי"

ע"י מרנן ורבנן עמודי התורה והתפילה בדורנו

מרנן הגאון רבי
נפתלי נוסבוים
שליט"א

מרנן הגאון רבי
בנימין פינקל
שליט"א

מרנן הגאון רבי
ראובן אלבז
שליט"א

אשר כמובא בספר ה"זוהר הקדוש" אמירת סדר פיטום הקטורת מסוגל ביותר
בעת מלחמה למנוע משחית מעלינו להגן עלינו ועל ב"ב מכל גזירות קשות פיגועים

1-800-22-36-36

ועד הרבנים
לעניני צדקה בארה"ק

לרגל המצב הקשה

אשר לב מי לא יחרד

יתקיים ביום שישי ער"ה חנוון תשפ"ד